

T.C
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

Mustafa Murat SÜMERCAN

ULUSLARARASI TERÖRİZM VE PKK TERÖR ÖRGÜTÜ
(1980'DEN GÜNÜMÜZE)

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Erol KURUBAŞ

KIRIKKALE-2010

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, dünyada gelişen uluslararası terörizm kavramı çerçevesinde PKK terör örgütünü kuruluşundan bugüne incelemek ve değişimini analiz etmeye çalışmaktır. Türkiye'nin bulunduğu coğrafyada gelişen uluslararası politikaların PKK terör örgütünü nasıl bir aktör ve Türkiye'yi uluslararası terörizmin hedefi haline getirdiği incelenecektir.

Birinci bölümde genel hatlarıyla terörizm kavramı üzerinde durulacak, tarihi gelişimiyle özelliklerine değinilerek uluslararası terörizm ile ilgili hukuki yaklaşımlar ve uluslararası örgütlerde terör konusunun işlenişi ele alınacaktır. İkinci bölümde, Kürtçülük faaliyetleri neticesinde kurulan PKK terör örgütünün kuruluşundan günümüze kadar gelişimi incelenecektir.

Üçüncü bölümde Uluslararası terörizm kavramı açıklandıktan sonra PKK terör örgütünün, Türkiye'ye karşı uygulanan dış politikanın bir unsuru olarak, başta demokrasi ve insan hakları savunucusu Batılı ülkelerden olmak üzere destek gördüğü ve bu desteğin boyutları ortaya konulmaya çalışılacak, uluslararası örgütlerin PKK konusundaki tutumlarına değinilecektir. Sonuç kısmında çalışmanın değerlendirilmesi yapılarak Türkiye'nin kendi içinde güçlü olduğu sürece dış politikasında da güçlü olabileceğine vurgu yapılmıştır.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine and analyze the changes of the PKK terrorist organization, by the foundation up till today. In this study, it will be announced that how the international policies turn the PKK terrorist organization into a regional actor and how that will make Turkey as a target of international terrorism due to PKK.

In the first section, the concept and historical development of terrorism and international terrorism will be discussed. In the second part, the development of the PKK Terrorist organization, established as a result of Kurdish activities, will be examined by the foundation up till today.

In the third section, the concept of international terrorism will be announced. Western countries support the PKK terrorist organization will be noted. It will be announced that western countries use the concepts of human rights and democracy in order to support the PKK and the size of this support will be introduced. The stances of the International organizations on the PKK issue will be discussed. In the result section, evaluation of work will be done and it will be highlighted that, as long as it is strong in its own domestic politics, Turkey will be strong in the foreign policy, too.

KİŞİSEL KABUL / AÇIKLAMA

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “Uluslararası Terörizm ve PKK Terör Örgütü(1980 den günümüze)” adlı çalışmamı, ilmi ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazdığımı ve faydalandığım eserlerin bibliyografyada gösterdiklerimden ibaret olduğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu şeref ve haysiyetimle doğrularım.

21 /05 /2010

Mustafa Murat SÜMERCAN

ÖNSÖZ

Terörizm kavramı, zamanla içeriğine farklı unsurları ekleyerek 21. Yüzyıla gelindiğinde en güçlü soğuk savaş stratejisi halini almıştır. Terörist tehdidin artık küresel bir hal alması ile devlet destekli uluslararası terörizm kavramı dünya gündemine yerleşmiş, terör örgütleri devletlerarası politikanın bir piyonu haline gelmişlerdir.

Bu çalışmada; uluslararası terörizmin bir piyonu olan Kürtçülük stratejisinin son aktörü PKK terör örgütünün kuruluşundan günümüze kadar geçirdiği evreler ile dünya dengeleri karşısında değişen stratejileri ve aldığı uluslararası destek incelenmiştir.

Bu çalışmanın tamamlanmasında bana göstermiş olduğu engin hoşgörü ve destekten dolayı tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Erol KURUBAŞ' a, aileme, eşim Elif'e ve biricik kızıma en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Mustafa Murat SÜMERCAN

Haziran / 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
KİŞİSEL KABUL / AÇIKLAMA	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	5
1. TERÖR, TERÖRİZM VE ULUSLARARASI TERÖRİZM	5
1.1. Terör Nedir	5
1.2. Terörizm Nedir	5
1.2.1. Terörizmin Özellikleri	9
1.2.2. Terörizmin Tarihi	11
1.2.3. Terörün Amaçları	14
1.2.4. Terörizm Türleri	15
1.2.5. Terörizmin Unsurları	18
1.2.6. Terörizmin Safhaları	18
1.2.7. Terörizmin Sebepleri	20
1.2.8. Terörizmin Taktikleri	222
1.2.9. Gerilla savaşı, Özgürlük savaşı ve Düşük Yoğunluklu Çatışma Kavramları	24
1.2.10. Adi Suç ile Terörizm Farkı	27
1.2.11. Terör Örgütlerinin Gelir Kaynakları	28
1.3. Uluslararası Terörizm	36
1.3.1. Uluslararası Terörizmde Devletlerin Rolü	38

1.3.2. Terörizm ile Mücadelede Uluslararası Örgütlerin Çalışmaları	43
1.3.2.1. Birleşmiş Milletler	434
1.3.2.2. Avrupa Birliği	48
1.3.2.3. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)	52
1.3.2.4. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü(NATO)	54
1.3.3. Uluslararası Terörizm ile Mücadelede Kuvvet Kullanımı....	58
1.3.4.Türkiye'nin Terörizmle Mücadele Alanındaki Uluslararası Çalışmalara Katkısı	61
II. BÖLÜM	63
2. PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN KURULUŞ VE GELİŞİMİ.....	63
2.1.PKK Terör Örgütünün Kuruluşu	63
2.1.1. PKK Terör Örgütünün Amacı Ve Stratejisi.....	666
2.2.PKK Terör Örgütünün Gelişimi.....	638
2.3. Körfez Krizi Sonrası PKK Terör Örgütü	76
2.4. Abdullah Öcalan'ın Yakalanması Sonrası PKK	85
2.4.1. Abdullah Öcalan'ın Yakalanması	85
2.4.2. PKK Terör Örgütü'nün Siyasallaşma Çabaları.....	87
2.5. PKK Terör Örgütünün Gelir Kaynakları	99
III. BÖLÜM	118
3. ULUSLARARASI TERÖRİZM VE PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN ROLÜ	118
3.1. Terörizm ve Dış Politika	118
3.2. Türkiye'ye Yönelik Politikalarda PKK Terör Örgütü	123
3.2.1. Avrupa Ülkelerinin PKK Politikaları	128
3.2.2. Ortadoğu Devletlerinin PKK Politikaları	155

3.2.3. Amerika Birleşik Devletleri'nin PKK Politikaları	161
3.3. Uluslararası Örgütlerin PKK Konusundaki Tutumları	168
3.3.1. A.B.'nin Tutumu	168
3.3.1.1. AB Komisyonunun Türkiye İlerleme Raporlarının Değerlendirilmesi	171
3.3.1.2. Avrupa Parlamentosu Kararlarının Değerlendirilmesi.	175
3.3.2. Avrupa Konseyi'nin PKK Konusundaki Tutumu	178
3.3.2.1. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Kararları.....	178
3.3.2.2. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Mahkemesinin (Divan) Kararları.....	181
3.3.3. B.M.'nin PKK Konusundaki Tutumu.....	182
3.3.4. AGİT'in PKK Konusundaki Tutumu.....	184
SONUÇ	186
KAYNAKLAR.....	191
ÖZGEÇMİŞ	206

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AFİD	: Anadolu Federe İslam Devleti
ARGK	: Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu-Artesa Rizgarîya Gelê Kurdistan
ASAL	: Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia, - Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu
AYÖD	: Ankara Yüksek Öğrenim Derneği
BM	: Birleşmiş Milletler
C	: Cilt
CIA	: Central Intelligence Agency-Amerika Merkezi Haberalma Teşkilatı
DEA	: Drug Enforcement Administration - Amerika Narkotik Bürosu
DEV-SOL	: Devrimci Sol
DHKP/C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
ERNK	: Eniya Rızgariya Netawa Kürdistan -Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
ETA	: Euskadi Ta Askatasuna- Bask Vatanı ve Özgürlüğü
EYP	: Ethniki Ypiresia Pliroforion- Yunan İstihbarat Teşkilatı
EOKA	: Ethniki Organosis Kyprion Agoniston-Kıbrıslıların Milli Mücadele Örgütü
EDEK	: Demokratik Merkez Birliği Partisi
FEK-BİR	: İngiltere Kürt Dernekleri Federasyonu
FKÖ	: Filistin Kurtuluş Örgütü
FEYKA	: Fransa Kürt Dernekleri Federasyonu

GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
GKRY	: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi
HADEP	: Halkın Demokrasi Partisi
HEP	: Halkın Emek Partisi
HPG	: Hezen Parastına Gel -Halk Savunma Gücü
HRK	: Hezen Rızgariye Kürdistan -Kürdistan Kurtuluş Birliği
IRA	: Irish Republican Army- İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu
İHÖ	: İslami Hareket Örgütü
KADEK	: Kongreya Azadî Demokrasiya Kurdistanê- Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KARSAZ	: Yetikiya Karsazen Kurda Natnetewi- Uluslararası Kürt İşverenler Birliği
KDP	: Kürdistan Demokrat Parti
KONGRA-GEL	: Halk Kongresi
KYB	: Kürdistan Yurtseverler Birliği
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
NATO	: North Atlantic Treaty Organization -Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
PASOK	: Panhellenion Sosyalistiku Kinema -Panhelenik Sosyalist Hareket
PKK	: Partiya Karkaren Kürdistan, -Kürdistan İşçi Partisi
RAF	: Rote Armee Fraktion -Kızıl Ordu Fraksiyonu
s.	: Sayfa
SOKO PKK	: Sonder Komission, PKK-Özel Araştırma Komisyonu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TEMÜH	: Terörle Mücadele ve Harekât daire Başkanlığı
THKO	: Türkiye Halkın Kurtuluş Ordusu

- TKP/ML** : Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist
- TSK** : Türk Silahlı Kuvvetleri
- OHAL** : Olağanüstü Hal
- PAK** : Partiya Azadiya Kürdistan-Kürdistan Özgürlük Partisi
- UNDCP** : United Nations International Drug Control Programme - Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı
- UAEA** : Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı
- YDK** : Demokratik Halklar Birliği

GİRİŞ

Terörizm soğuk savaş sonrası düzende modern toplumun güvenliğine yönelik en önemli tehdit olarak kabul edilmekle birlikte, yalnızca bu dönemin bir özelliği değildir. Muhalif unsurların siyasi amaçlar için şiddet kullanma yöntemini seçmesinin etkileri 1960'ların sonları ile birlikte giderek artan bir biçimde hissedilmeye başlanmıştır. Dünyadaki mevcut dengelerin, devletlerin birbirlerine askeri güç kullanmalarını zorlaştırarak imkânsız hale getirmesiyle devletler, hasımlarını yıpratmak, gelişmesini önlemek, uygun ortam yaratıldığında da taviz koparmak maksadıyla terörün kullanılmasını tercih edilen bir vasıta haline getirmişlerdir. Bu doğrultuda bir devlet, kendi çıkarına zarar verebileceğini düşündüğü başka bir ülkedeki karşıt güçlere mühimmat, eğitici personel, para, sağlayarak terör ihraç etmeye başlamıştır.

Dünya barışının korunması işbirliğini gerekli kılarken insanlığa, topluma ve toplumsal düzene karşı bir saldırı olan terör ile ilgili birçok bilimsel çalışmalar yapılmış, yapılan bu çalışmalarda terörün net bir tanımı yapılamamıştır. Tanımı yapılamadığı gibi ülkeler terörü dış politikanın bir aracı olarak kullanmaya devam etmişlerdir. Kısacası terörizm yeni bir soğuk savaş stratejisi olarak karşımıza çıkmıştır. Terörizm bugün dünya barışını tehdit eder bir hal almış, ülkeler arasında savaşa sebep olabilecek kadar tehlikeli boyutlara gelmiştir.

Yüzlerce yıldır devam eden terör hareketleri 11 Eylül 2001 yılında tamamen farklı bir boyut almış, o tarihten sonra batılı ülkeler terörü 21. yüzyılın en büyük tehdidi olarak kabul etmişler, ülkeler o zamana kadar umursamadıkları terör örgütlerini terör listelerine almaya başlamışlardır. 11 Eylül saldırıları terörizm kavramında meydana gelen değişiklikleri gözler önüne sermiştir.

Komşu ülkeler ve batılı devletlerin tarihi geçmişten kaynaklanan hasmahane tutum ve davranışları, bölge ülkelerde süregelen savaşlar ve iç çatışmaların oluşturduğu otorite zayıflıklarının ve siyasi istikrarsızlıklarının terör örgütlerinin ortaya çıkmasında uygun zemin oluşturması, doğal ve tabii kaynaklarının kullanımı, işletilmesi ve paylaşımındaki uluslararası çıkar hesapları ve Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik konumu gibi etkenlerden,

birçok devletin belirli dönemlerde PKK terör örgütüne değişik şekillerde destek verdiği bilinmektedir.

Soğuk savaş döneminin ürünü Marksist ideolojinin etkisiyle kurulan ve 1984 yılında ülkemiz topraklarında silahlı faaliyetlerine başlayan PKK terör örgütü kuruluşundan bugüne kadar her dönem farklı ülkelerden değişik boyutlarda destek almıştır. Kuruluşunun ilk yıllarında Sovyetler Birliği, Suriye, Irak, İran, Yunanistan başta olmak üzere Türkiye'ye komşu olan ve çeşitli sebeplerden arasında husumet bulunan ülkeler PKK'nın bölgeye yerleşip Türkiye'ye karşı terörist faaliyetlere başlamasında etkin rol oynamışlardır. Soğuk savaşın sona erip Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla değişen dünya dengeleri sonrası Avrupa ülkeleri ve ABD de PKK konusunda daha aktif politikalar belirlemeye başlamış, PKK'yı Türkiye ile olan ilişkilerinde dış politika malzemesi olarak kullanarak değişik boyutlarda desteklemişlerdir.

Terör örgütü PKK 1990 lı yıllardan sonra özellikle Avrupa devletleri tarafından Türkiye üzerinde bir baskı aracı olarak kullanılmaya ve Türkiye'deki Kürt sorunuyla birlikte anılmaya başlanmıştır. Özellikle bazı Avrupa ülkeleri Kürtleri azınlık olarak, PKK'yı da terör sorunundan ziyade etnik azınlık sorunu olarak görmeye başlamıştır. Böylece PKK Türkiye'ye karşı terörist faaliyetlere devam ederken bir yandan da Avrupa ülkelerinin dış politika aracı olarak kullanılmalarıyla siyasallaştırılmaya çalışılmıştır.

1999 yılında örgüt elebaşı Öcalan yakalandıktan sonra Türk kamuoyunda terör örgütünün bitme noktasına geleceği beklentisi oluşmuştur. Gerçektende bu dönemde örgütün silahlı faaliyetlerinde azalma olmasına rağmen örgüt bitmemiş tam tersine uluslararası alanda daha da güçlenmiştir. Bu tür örgütlerde örgüt liderinin bulunmaması genellikle örgütün dağılmasıyla sonuçlanırken PKK dağılmamış ama strateji değişikliğine giderek silahlı faaliyetlerinin yanında siyasal faaliyetlere de yönelmiş ve uluslararası alanda daha fazla etkinlik kazanmıştır.

Özellikle Türkiye'nin AB üyeliğini hedefleyerek bunu dış politikada önceliklerinin ilk sırasına yerleştirilmesinden sonra PKK terör örgütü zamanla strateji değiştirerek AB ekseninde politikalar belirlemeye, Avrupa da bulunan üyeleriyle de bunu her ortamda dillendirmeye başlamıştır. AB ülkeleri ne

yazık ki 11 Eylül 2001 tarihinden sonra diğer terör örgütlerine karşı gösterdikleri hassasiyeti PKK terör örgütüne göstermemişler örgüt Avrupa ülkelerini her türlü faaliyetinde rahatça kullanmaya devam ettiği gibi Avrupa ülkelerinden değişik boyutlarda destek almaya devam etmiştir.

Uzun yıllar yabancı ülkeler PKK'ya destek vererek Türkiye'ye karşı dış politika malzemesi olarak kullanmışlar son yıllarda da verilen maddi desteğin yanında siyasi destekle de PKK terörü sanki Türkiye'deki Kürt sorununun sonucuymuş gibi gösterilerek bu konuyla ilişkilendirilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada genel olarak terör, terörizm ve uluslararası terörizm konuları incelendikten sonra, PKK terör örgütü kurulduğu günden bu yana genel hatlarıyla ele alınarak, yabancı devletlerle olan ilişkileri ve aldığı dış destek belirtilmiş, örgüt uluslararası terörizm boyutu ile ele alınmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde terör kavramının tanımı yapılarak, terörizm ve terör örgütlerinin yapıları ve işleyişleri ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra, dünyada oluşan terör hareketleri neticesi oluşan uluslararası terörizm kavramı incelenmiş, uluslararası terörizmle mücadelede hukuk yaklaşımları ve konunun uluslararası örgütlerde ele alınışına değinilmiştir.

İkinci bölümde; PKK terör örgütünün kuruluşu ve kuruluşunda destek aldığı ülke ve diğer terörist gruplar belirtilerek, örgütün kuruluşundaki amaç ve stratejilerine değinilmiştir. Terör örgütünün gelir kaynakları ayrıntılı ele alınmıştır. Bunun sebebi ise terör örgütünün faaliyetlerini devam ettirebilmek için uluslararası suç şebekesi haline dönüştüğü, terörist faaliyetinin yanında başta uyuşturucu kaçakçılığı olmak üzere bütün yasadışı işleri yaparak Türkiye'nin yanında özellikle Avrupa ülkelerini de tehdit ettiği belirtilmiştir. PKK terör örgütünün silahlı faaliyetleri tarihinin en yoğun dönemini oluşturan Körfez krizi sonrası dönem bu bölümde ele alınmıştır. Yine Abdullah Öcalan'ın yakalanması sonrası örgütün kuruluşunda belirttiği strateji de değişikliğe giderek demokratikleşme adı altında girdiği siyasallaşma süreci de incelenmiştir.

Son bölümde, terörizmin dış politika aracı olarak nasıl kullanıldığı belirtilerek, Türkiye'ye karşı politikalarında PKK'yı araç olarak kullanan ülkelere tek tek değinilmiştir. Son olarak başta AB olmak üzere, Uluslararası Örgütlerin PKK Terör örgütü ile ilgili tutumları incelenmiştir.

I. BÖLÜM

1. TERÖR, TERÖRİZM VE ULUSLARARASI TERÖRİZM

1.1. Terör Nedir

Terör kavramı “Fransızca terreur”¹ kavramından gelmiş olup Türkçe karşılığı: yıldırma, korkutma, sindirme, bulunduğu ortamda korku yaratmadır.

Terör ile ilgili kavramların tam olarak tanımlanmasındaki en büyük sorun; araştırmacının konumu ve yönelimine göre değişen terör olaylarını “meşrulaştırma ve gayri meşru kılma” çabaları, kavramın genel kabul gören tanımına ulaşılmasını güçleştirmektedir².

Terör ve Terörizm kavramları arasında ki fark terörizmin siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak belirlemesidir. Başka bir ifade ile ani gelişen olaylar terör olabildiği halde terörizmin oluşabilmesi için aynı siyasal amaca yönelmiş bir dizi terör olayının olması gereklidir.

1.2. Terörizm Nedir

Terörizmin kesin bir tanımını yapmak, özellikle uluslararası terörizm kavramına açıklık getirmek oldukça zor bir iştir. Aynı kişi ve fiilin bir ülkede özgürlük savaşçısı, kahraman, başka bir ülkede ise, terörist olarak

¹ Meydan Larousse, C.12, s.83.

² Adem Uzun, *PKK'dan KADEK' e Bir Terör Örgütünün Anatomisi*, Ankara, Ocak Yayınları, 2003, s.3.

tanımlanması, iki ülkenin hatta uluslararası camianın ve devletlerin kimin terörist olduğu konusunda anlaşamamaları uluslararası terör konusunda işbirliğini zorlaştırmakta veya ortadan kaldırmaktadır.

Hemen hemen her ülkenin farklı biçimde tanımladığı terörizmin birbirinden farklı tanımlarına rastlanılmaktadır. E.O.F. Reid'in araştırmasına göre terörizm üzerine yapılan çalışmaların %32'si doğrudan Amerikan hükümetince, %41'i hükümetler, CIA, askeri kurumlar veya diğer devlet kuruluşlarınca desteklenen özel araştırma şirketlerince ve kalan %12'si üniversiteler bünyesinde yapılmaktadır.³ Bu araştırmanın sonucundan da anlaşılacağı gibi terörizm konusunda yapılan araştırmaların sonuçları araştırmacının bağlı bulunduğu ülke, kurum veya yapıların stratejileri çerçevesinde şekillenmektedir. Terörizm konusunda ortak bir tanım ve tavrın çıkarılamayışının en büyük sebebi bu olsa gerek.

Bir tanıma göre terörizm toplumun yapısını ve kamu otoritesini yıkmak, mevcut rejimin temel niteliğini değiştirmek için korkutma, sindirme, yıldırma, şiddet eylemlerinin tamamıdır. Bu tanıma göre terörizm; korkutmadan dehşete kadar tüm eylemleri içinde barındıran temel amacı mevcut siyasal yapıyı değiştirme ya da ortadan kaldırma eylemleridir. İkinci bir tanıma göre terörizm "belirli bir siyasal ve sosyal amaç için toplumun bütünü veya bir kısmını yıldırma, sindirmek için grupların amaçlarına ulaşmaya kadar her türlü şiddet eylemlerini ihtiva eden sıralı hareketlerdir. Birinci tanımla karşılaşıldığında en önemli fark bu tanımın yalnızca silahlı eylemleri terörizm kapsamında değerlendirmesi diğer eylemleri terörizm kapsamında değerlendirmemesidir. Aynen bu iki tanımda olduğu gibi halen ülkemizde bile mevcut örgütler ile ilgili kararlarında yerel mahkemeler ile Yargıtay arasında buna benzer farklı yaklaşımlar görülebilmektedir (ör: Hizb-ut Tahrir davası).

Terör ile ilgili yapılmış diğer tanımlamalara bakmakta fayda bulunmaktadır. Terörizm en genel tanımıyla, her şeyden önce belirli bir hedefe ulaşmak için siyasal nitelikli mücadele içeren ve temel insan haklarını çiğneyen

³ Edna O.F Reid, "Evolution of a Body of Knowledge, An Analysis of Terrorism Research", *Information Processing & Management*, 1997, C.33, s. 91-96.

dehşetli şiddet eylemidir.⁴ Terörizm siyasal istekleri kabul ettirmek üzere, kişileri, grupları, toplumu ve hükümeti yıldırmak için sistematik olarak öldürme, tahrip etme ya da öldürme veya tahrip etme tehdidinin kullanılmasıdır.⁵ Thomas P.Thornton terörü; “*normal sayılmayacak metotlarla siyasal davranışları etkilemeyi amaçlayan sembolik hareketler*” olarak tanımlamaktadır.⁶ Sulhi Dönmezer, terörü; “*şiddetin sosyal, ulusal, ırksal, dinsel, fesat çıkarıcı ve benzer diğer maksatlarla ve diğer sosyal sınıflar arasında çatışma, savaşa tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılması*”⁷ olarak tanımlamaktadır. Doğu Ergil ise tespitlerinde; “*Terörizm, kaçırmadan cinayete kadar uzanan ve amacı sindirme olan şiddet eylemlerine verilen addır. Nedeni ne olursa olsun dehşet, aşırı bir algılamayı içerir. Bu aşırı algılama, bir yanda yüksek dozda korku gibi bir ruh halini; diğer yanda ise, o durumu yaratan fiili ya da muhtemel şiddet olayını kapsar*”⁸ demektedir.

Ancak Laqueur’e göre; “*terörizme ilişkin tüm spesifik tanımlar kusurludur. Çünkü gerçeklik her zaman herhangi bir genellemeden daha zengin ya da daha karmaşıktır. Kimyasal elementler gibi saf, alaşımsız, değişmeyen tek bir terörizm yoktur, fakat birçok terörizm biçimi vardır.*”⁹ Terör görüldüğü gibi değişik açılardan tanımlanmış olmasına rağmen hiçbir tanım bu kavramı tek başına mükemmel olarak tanımlayamamıştır. Ancak küresel olarak en büyük problem konumunda bulunan bir konu ile mücadele için mücadele ettiğiniz şeyin ne olduğunun tam ve somut olarak bilinmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda henüz terörün tüm kesimlerce üzerinde uzlaşmış ve resmi metinlere geçmiş bir tanımının bulunmayışı terörle mücadele arayışlarına zarar vermektedir.

Ancak terör ile alakalı tanımlar incelendiğinde bazı ortak yargılara varılabilmektedir. Birçok terör tanımını inceleyen Tiefenburn, terörizmin

⁴ Ali Çağlar, “Türkiye’de Terör Örgütünün Yapısal Özellikleri”, *Strateji Dergisi*, Sayı: 9, 1997, s.123.

⁵ Cemal Güzel, *Silinen Yüzler karşısında Terör*, İstanbul, Ayraç Yayınevi, 2002, s.144.

⁶ Hüseyin Çetin, *Terör ve Terörle Mücadele Bağlamında Türkiye-PKK Örneği; 2003-2008 dönemi*, Ankara, Polis Akademisi Başkanlığı, Yüksek Lisans Tezi, 2009, s.8.

⁷ Sulhi Dönmezer, *Kriminoloji*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayını, 1989, s. 12.

⁸ Doğu Ergil, *Türkiye’de Terör ve Şiddet*, Ankara, Turhan Kitapevi, 1980, s.1.

⁹ Güzel, s. 99.

unsurlarını öne çıkararak bir tanım geliştirmiştir. Bu temel yapısal unsurların varlığı terörizm suçunu oluşturmaktadır. Tiefenburn'a göre terörizm; "*Hangi şekilde olursa olsun şiddete başvurulması, masum sivillerin hedef alınması, şiddete sebep olma kastının bulunması, düşmanı korkutma, zorlama veya bastırma amacının olması, siyasi, askeri, etnik, ideolojik veya dinsel amaçların başarılmasının hedeflenmesidir*"¹⁰

Ülke mevzuatlarında ise 2000 tarihli İngiliz Terörizm Kanunu ve 2001 tarihli Terörle Mücadele Suç ve Güvenlik Kanununda terörizm; siyasi, dinsel veya ideolojik amaçlarla devleti etkilemek halkı ya da halkın bir bölümünü korkuya sevk etmek için bir kişiye karşı ciddi şiddet ya da mülke karşı ciddi tahribat içeren, kişinin yaşamını tehlikeye sokan, halkın sağlık ya da güvenliğini tehdit eden veya elektronik sistemleri ciddi şekilde bozan eylemler olarak tanımlanmış siyasi, ideolojik ve dinsel amaçlarla silah ya da patlayıcı kullanılarak yapılan her türlü eylem terörizm olarak kabul edilmektedir.¹¹

Fransız Terörle Mücadele kanununda terörizm şu şekilde tanımlanmıştır; baskı veya tehdit yoluyla mevcut kamu düzeninin ciddi olarak bozulması maksadıyla bireysel veya toplu olarak bulunulan herhangi bir faaliyettir.¹²

Amerikan Federal Kanunlarına göre terörizm; genellikle siyasi veya sosyal amaçların geliştirilmesi için, insanlara ya da mülke karşı, devleti, toplumu veya bunların bir bölümünü baskı altına ya da zorla belli bir şekilde hareket ettirmeye yönelik olarak yasadışı güç veya şiddet uygulanması,¹³ olarak açıklanmıştır.

1996 tarihli Terörle Mücadele ve Etkin Ölüm Cezası Kanunu'yla ABD, uluslararası terörizmi şöyle tanımlamıştır; siyasi ve sosyal amaçlar doğrultusunda görünüşe göre bir sivil halkı korkuya sevk etmek ve ya zorlamak, devlet politikasını veya devletin işleyişini etkilemek amacıyla Birleşik Devletlere,

¹⁰ İbrahim Kaya, *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*, Ankara, USAK Yayınları, 2005, s. 19.

¹¹ Kaya, s.10.

¹² Hamide Zafer, *Ceza Hukukunda Terörizm, Milletlerarası Metinler ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu Işığında*, İstanbul, Beta Yayınları, 1999, s.38.

¹³ Necati Alkan, *Gençlik ve Terörizm*, Ankara, EGM-TEMUH Dairesi Başkanlığı Yayınları, No:9, 2002, s.13.

Birleşik Devletler veya başka ulusların yurttaşlarına karşı Birleşik Devletler sınırları dışında hukuka aykırı olarak şiddet kullanılmasıdır.¹⁴

3713 sayılı T.C. Terörle Mücadele Kanununa göre terörizm: Baskı, şiddet, çıkar, korkutma, sindirme veya tehdit sistemlerinden biri ile Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini ve genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir,¹⁵ biçiminde tanımlanmaktadır.

Yukarıda yapılan tanımlar incelendiğinde, terörizm kavramı hangi şekilde ele alınırsa alınsın, şiddet unsuru, genellikle ideolojik bir yönünün bulunduğu, halkı korkutmayı ve sindirmeyi hedef almanın yanında devlet otoritesini yıpratmayı amaçladığı, sosyal yapıyı tahrip ederek hedef kitle içerisinde karşıt gruplar oluşturma çabasının olduğu yapılan tanımların ortak noktalarıdır.¹⁶

Günümüz dünyasında terör ile terörizm arasında ki kavramsal fark ortadan kalkmış ve birbirinin yerine kullanılır hale gelmiştir. Sonuç olarak 'hedef topluma hâkim siyasi yapıyı değiştirmek amacıyla belirli bir örgüt tarafından sistematik olarak uygulanan ve kitleleri paniğe sokan şiddet eylemleri, terör eylemleri veya kısaca terör ya da terörizm olarak adlandırılmaktadır.¹⁷

1.2.1. Terörizmin Özellikleri

Dünyada mevcut bütün terör örgütlerinde ve bunların uyguladığı yöntemlerde ortak özellikler bulunmaktadır.

Bu özellikleri sıralayacak olursak:

¹⁴ Kaya, s.15.

¹⁵ 12.04.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, Birinci Bölüm, madde 1.

¹⁶ Selim Aksin, *Terörizmin Uluslararası Tanım Sorunu*, Ankara, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004, s.16.

¹⁷ Zafer, s.11.

- Terörün genellikle siyasi bir amacı vardır. Terör örgütlerini organize suç örgütlerinden ayıran en önemli özelliği de budur.
- Devlet otoritesini reddetmesi ve yerine kendi kurallarını ve otoritesini yerleştireceği bir sistemi savunması.
- Terör örgütlü bir harekettir aniden kendi kendine gelişmez.
- Her terör hareketi uluslararası alanda ilişki ve destek arar ve bu sebeple çirkin ve kirli yüzünü dışarıya karşı gizleyerek savunduğu davada haklılığını göstermeye çalışır.
- Hiçbir terör hareketi büyük ya da küçük bir dış destek olmadan yaşatılamaz.
- Her terör hareketi bu hareketi finanse edebilmek amacıyla mali kaynaklara ihtiyaç duyar. Bunu da soygun, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı v.s. yaparak sağlarlar.
- Terörün tanımında da belirtildiği gibi, her terör hareketi içerisinde şiddet, baskı ve korku içerir, bunu da tahrip, adam kaçıрма, öldürme, işkence, tehdit, şantaj... gibi yöntemler kullanarak gerçekleştirir.
- Terör hareketleri kural tanımazlar kendi kuralları haricinde uymak zorunda olduğu hiçbir yaptırım yoktur, acımasızdır, zorbadır.¹⁸
- Çoğu zaman başka güçlerin taşeronluğunu yaparlar.
- Kurbanlarının çoğu masumdur.
- Acımasızdırlar yöntemleri vahşidir¹⁹.
- Teröristler kendilerini, savundukları davanın askeri ve duyarlılık sahibi olarak görürler.

¹⁸ Mehmet Kocaoğlu, “Türkiye’yi Bölme ve Köşeye Sıkıştırma Vasıtası Olarak İç ve Dış Mitraklar Tarafından Kullanılan Terörizm” *Doğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu, Elazığ*, 1998, s.31.

¹⁹ Kocaoğlu, s.31.

- Terör örgütleri sembolik hedefleri yani düşmanı temsil eden her şeyi hedef alabilirler. Kural tanımazlar. Onlara göre tarafsızlık yoktur dost ya da düşmansınızdır.²⁰
- Terörizmde, bireysellik değil kolektif örgüt kimliği vardır ve örgüte katılanların tümü, tıpkı bir dinin mensupları gibi liderden gelen buyrukları sorgulamadan mutlak bir disiplin ve itaat içinde yerine getirmek durumundadırlar.²¹

1.2.2. Terörizmin Tarihi

Sistemik siyasi terörizmin geçen yüzyılda Fransız ihtilalinden sonra ortaya çıkan ve bu olaydan sonra kavram olarak dünya sözlük ve ansiklopedilerine giren bir olgu olduğu kabul edilmekte ise de terör insanlık tarihi ile yaşıttır. Örneğin Roma İmparatorları, Osmanlı Sulatanları ve Rus Çarları iyi yetişmiş düşmanlarını daima sistemik olarak yok etmişlerdi.²² Bilinen en eski terörizm hareketlerinden birisi Sicarii'dir. Bu hareket Orta Doğuda bugünkü İsrail'de başlamıştır. Sicarii M.S. 66-73 arası Filistin'de aşırı bağnaz din adamlarının kurduğu bir mezheptir. Roma yönetimine karşı mücadele etmiş ve kurbanlarını esas olarak ılımlı Yahudiler arasından seçmiştir. Hububat depolarına ve su kanallarına saldırılar da düzenleyen örgüt üyelerinin, "sica" denilen bir silahı kullanmalarından ötürü kendilerine "Sicarii" adı verilmiştir.²³ 11. yy.dan sonra İran da eylemlerinde militanlarını cesaretlendirmek için haşhaş kullandıran ve adını buradan alan Haşhaşiler ortaya çıkmıştır. Profesyonel terör örgütü olarak ilk kabul edilen örgüt ise Afrika'da bir kabile olan Kabalalar olduğu ileri sürülmektedir. Kabalalar geçimlerini siyasi suikastlardan sağlamaktaydı bu sebeple kabilenin her ferdi birer katil olarak yetiştiriliyordu.²⁴

²⁰ Adem Uzun, *PKK' dan KADEK'e Bir Terör Örgütünün Anatomisi*, Ankara, Ocak Yayınları, 2003, s.9.

²¹ Ercan Çitlioğlu, *Gri Tehdit Terörizm*, Ankara, Ümit Yayıncılık, 2006, s.263.

²² Zafer, s.12.

²³ Yılmaz Altuğ, *Terörizmin Dünü, Bugünü, Yarını*, Ankara, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Yayınları, 1989, s.17.

²⁴ Emin Demirel, *Terör*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2001, s.23.

Terörün siyasi bir kavram haline gelmesi ise Fransa'da Jakobenlerin iktidara geldikten sonra pek çok insanı yargılayıp giyotine göndermesiyle oluşmuş, bu döneme "terör dönemi" veya "jakoben terörizmi" denmektedir.²⁵

Terörizm soğuk savaş sonrası düzende modern toplumun güvenliğine yönelik en önemli tehdit olarak kabul edilmekle birlikte, yalnızca bu dönemin bir özelliği değildir. Muhalif unsurların siyasi amaçlar için şiddet kullanma yöntemini seçmesinin etkileri 1960'ların sonları ile birlikte giderek artan bir biçimde hissedilmeye başlanmıştır. Bir yandan uluslaşan sömürge halklarındaki Neo-Marksist ve devrimci hareketlerin terörü bir mücadele stratejisi olarak benimsemesi, bir yandan Cezayir'in Fransa'dan bağımsızlığını kazanması sürecinde terörün geçerli bir yol olduğunun kanıtlandığı iddiasıyla, IRA (Irish Republican Army) ve ETA (Euskadi Ta Askatasuna) hareketlerinin güç kazanması ve diğer yandan da 1970'lerin başlarından itibaren Uruguay'daki Tupamaros'lardan, Almanya'daki RAF (Kızıl Ordu Fraksiyonu)'a ve İtalya'daki Kızıl Tugaylara kadar birçok aşırı sol grubun, devrimci bir mücadele için illegal şiddet kullanımını geçerli bir araç olarak görmeleri sonucu terör, yaygın bir yöntem olarak kullanılmaya başlanmıştır.²⁶ Bu dönem modern uluslararası terörizm dönemi olarak adlandırılmaktadır.²⁷

Yüzlerce yıldır devam eden terörizm 11 Eylül 2001 de tamamen farklı bir boyut almıştır. Çok eski tarihlere dayanan terörün sistematik bir hal alması, Eylem şekilleri ve örgütlenmeleri birbirine benzeyen fakat birbirinden bağımsız terör örgütleri terörü bir mücadele yolu olarak kullanmış, İstikrarsız bölgelerde soğuk savaş döneminde yaşama olanağı bulmuşlardır. 11 Eylül saldırısı sonrası Batılı ülkeler tarafından terör 21. Yüzyılın en büyük tehdidi olarak kabul edilmiştir. Arka arkaya ülkeler terör örgütleri listeleri yayınlamaya daha önce terör örgütü olarak saymadıkları örgütleri listelerine almaya başlamışlar. Bir bakıma ABD'ye yapılan terör eylemi terörizm kavramında 1990'larda meydana

²⁵ Atıla Şehirli, *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri(ve Devletin Aldığı Tedbirler)*, İstanbul, Burak Yayınları, 2000, s.95-96.

²⁶ Emin Gürses, *Ayrılıkçı Terörün Anatomisi/IRA-ETA-PKK*, İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 1997, s.4-6.

²⁷ A.Hamdi Topal, *Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı*, İstanbul, Beta, 2005, s.39-40.

gelen değişiklikleri yansıtmıştır. Eskiden kapitalist sistemi kendisine hedef olarak seçen ve yerine alternatif bir sistem yani Sosyalizmi kurma amacıyla terörist faaliyetler gerçekleştiren örgütlerin yerine, amacı yerine bir şey koymadan sadece yıkmak olan örgütler yer almaya başlamıştır.

Günümüzde terörizmle ilgili en yeni ve en güncel bir kavram da Siber Terörizm'dir. Teknoloji ile terörizmin aldığı son halin tanımı olan Siber Terörizm giderek gelişmekte ve tehlikeli bir hal almaktadır. Devletlerin güvenliğini tehdit eden suç örgütleri uluslararası alanda huzuru ve barışı bozmada yeni yöntemler gerçekleştirmişler bunu bilgisayar teknolojisi yardımıyla yapmaya başlamışlardır.²⁸

Bu konuda çeşitli tahminler ileri sürülmüş, ileride siber terörizmin alacağı boyutlar çeşitli örneklerle ortaya konmuştur. Bunlardan bazıları; gelecekte bebek maması üreten bir fabrikanın bilgisayar sistemlerine girilerek, yiyeceklerdeki demir oranının değiştirilmesiyle binlerce bebeğin ölümüne sebep olunabileceği, Borsaların sistemlerine girerek insanların ülke ekonomilerine güvenlerini sarsacak işlemler gerçekleştirebilecekleri, yine hava trafiği kontrol sistemlerine girerek günde yüzlerce hatta binlerce uçuşun yapıldığı dünyamızda uçakların çarpışmalarını sağlayabilecekleri, ilaç firmalarının sistemlerine girerek ilaçların formüllerini değiştirip çok sayıda insanın ölümüne sebep olabileceklerdir.²⁹ Bu ve bunun gibi eylemlerin önüne geçebilmenin tek yolu; insanların Siber terörizm ile ilgili bilgilendirilmesi ve bilgisayar sistemlerinin güvenliğinin artırılmasında teröristlerden her zaman bir adım önde olmaktır.

Terörizm, uluslararası güçler mücadelesinin bir örtülü faaliyet biçimi olarak tanımlanmış olup, uluslararası uyuşmazlıkların çözümünde, diplomatik ve politik manada "pazarlık kartı" tarzında kullanılan bir araç olarak, metotları ve sonuçları itibariyle son derece etkili olan uluslararası terör savaşı, karmaşık ve global planlamayı gerektiren bir yer altı faaliyet alanı olarak nitelendirilmiştir³⁰.

²⁸ Mehmet Özcan, "Siber Terörizm ve Uluslararası Güvenlik", <http://turkinternet.com/Haber/>.

²⁹ Uzun, s.12.

³⁰ Mehmet Atay, "Ortadoğu'da Terör Savaşı ve Barış Arayışları" *Avrasya Dosyası*, Sayı:117, 1996, s.40-41.

Terörizm geçmişten bugüne kadar dünyadaki gelişmeler paralelinde kendisini sürekli yenilemiş ve bugünkü halini almıştır. Gelecekte de bu gelişimini sürdüreceği aşikârdır. Bu demek oluyor ki terörizmsiz bir dünya olmayacak, bu nedenle terörizmde mücadelede uluslararası işbirliği giderek şart olmaktadır ve ülkeler bugünden daha aktif ve yakın işbirliği içinde bulunmadıkları sürece nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlar elde etmeye çalışan terör örgütleri insanlığa korku salmaya ve tehdit etmeye devam edecektir.³¹

1.2.3. Terörün Amaçları

Faaliyette buldukları ülkeye bağlı olarak amaçları değişken olan terör örgütlerinin hedefleri tektir; mevcut sosyal, ekonomik kurum süreç ve ilişkileri ortadan kaldırarak yerine savundukları düzeni kurmayı amaçlarlar.³² Bu davayı gerçekleştirmek için hükümetleri pazarlığa zorlama, örgütün ve amaçlarının propagandasını yapma, hükümeti devlet terörü yapmaya kışkırtma ve hedefi cezalandırma gibi taktikler güderler.

Dünyada ekonomik-siyasi-askeri-sosyal menfaatler etrafında birleşen ülkelerin oluşturduğu bloklar kavgaları hızlandırmış, terörizmin malzeme olarak kullanılmasına zemin hazırlamış, terör örgütleri bu kavgaları fırsat bilerek ülkeler arasındaki bu kavganın perde arkasındaki taşeronu haline gelmişlerdir. Terörizm, bir ülkenin başka bir ülkeyi zafiyete uğratması ve zayıf konumda tutulmasının sağlanması için bir araç olarak da kullanılmıştır. Terörle mücadelenin oluşturduğu maliyeti ülkenin gelişimine harcaması gereken paralarla karşılaşması, terörün ülkenin ekonomisini ve gelişimini engellemesine sebep olmaktadır.

Terörizmin çok farklı amaçlarından bahsedilmekle beraber yapılan inceleme sonucu genel olarak bahsedilebilecek amaçları şu şekilde sayabiliriz: Otoriteye ve düzene karşı olan güçleri harekete geçirerek, yerleşik otoritenin güçlerini ve kurumlarını etkisizleştirmek ve işlemez kılmak, ulusal ve

³¹ Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk, *Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar*, Ankara, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 2000, s.25.

³² Özdağ; Öztürk, s.19-20.

uluslararası kamuoyunu savunduğu değer inandırıcılığına ve meşruiyetine inandırmak ve dikkatleri üzerinde toplamak, kitleleri çaresizliğe ve umutsuzluğa sevk ederek örgüt yapısını içerisine daha kolay çekebilmek, terör örgütünün çok güçlü ve yenilmez olduğu imajını oluşturmak, yerleşik otoritenin şiddete yönelmesini sağlayarak sivillere şiddet uygulandığına dair karşı propaganda ortamı yaratmak,³³ vatandaşın devlete olan güven ve desteğin azalmasını sağlamak, toplumun terör örgütünün isteklerini kabul etmekten başka çare olmadığına inandırmak.³⁴

1.2.4. Terörizm Türleri

Terörizmin türlerinin net bir şekilde sınıflandırılması örgütlerin ideoloji ve amaçları açısından farklılık göstermeleri sebebiyle oldukça zor bir konudur. Belli başlı terörizm türlerini şu şekilde sıralayabiliriz.

Yukarıdan Terör (Devlet Terörü): Çağdaş devletin en belirgin özelliklerinden biri, kuvvet kullanmanın tekelinde olmasıdır. İnsan haklarına saygılı demokratik rejimlerde dahi devlet, zaman zaman zor kullanmak durumunda kalabilir. Bu tür rejimlerde, zora başvurma istisna olup, zora başvurma amacı toplumda huzursuzluk çıkaranlara karşı toplumu koruma yönündedir. En genel tanımıyla devletin mevcut durumu, rejimi veya topyekün sistemi korumak maksadıyla başta otoriteye karşı gelenler olmak üzere vatandaşlarına yönelttiği terör türüdür. Devlet teröründe işkenceden sindirmeye kadar hukuk kurallarının tamamen dışında uygulamalar söz konusudur.³⁵

Aşağıdan Terör: Ülke vatandaşlarından bir kısmının mevcut rejime ve bu rejimin kurumlarına karşı yaptıkları mücadele çerçevesinde giriştikleri şiddet içeren eylemlerdir. Aşağıdan terörde asıl olan kitlelerin katılımının sağlanmasıdır fakat bunu tehdit, şiddet ve korku yoluyla yapılması gerekir.

³³ Suat Doğan, *Küresel Dünyada Terörizm Konsepti*, Ankara, EGM-TEMUH Yayınları, 2004, s.125.

³⁴ Ahmet Taner Kışlalı, *Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*, Ankara, İmge Yayınları, 1998, s.37.

³⁵ Gürkan Doğan, *Stratejik Müttefikten Uluslararası Terörizme*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2007, s.17.

Devlete karşı terör şeklinde de adlandırılmıştır. Devletin kurumsal varlığını ve yönetimi tehdit eder. Siyasal sistemi yıkmayı hedefleyen gruplar, devlete karşı yığınlar halinde harekete geçme arayışı içindedirler ve bu yönde çalışırlar. Ayrılıkçı akımlarla devleti yıkmayı hedefleyen gruplar, küçük gruplarla büyüyen bir kitlesel ayaklanma ile kendi bağımsız yönetimlerini kurmayı hedeflerler.³⁶ Çoğunlukla küçük şiddet eylemleri kullansalar da, şiddete başvurmayan ayrılıkçı hareketler de bulunmaktadır. Genellikle etnik ayrımcılıktan kaynaklanmaktadır ancak bazı özel ayrılık hareketleri ve bunların şiddet kullanmamaları da değerlendirilerek etnik terörden farklı değerlendirilmektedir.

Siyasi ve İdeolojik Terörizm: Bir ülkede görülen siyasi rejimin değiştirilerek yerine başka bir sistem getirilmesi amacıyla gerçekleştirilen terör hareketleridir. Özellikle soğuk savaş döneminde Kapitalizmin karşısında komünizmin gelişmesi dünyayı iki kutba bölmüş ve neticesinde Türkiye'nin de içinde bulunduğu birçok ülkede Marksist-Leninist ideolojiyi benimseyen terör örgütleri ortaya çıkmıştır.

Bölücü Terör (Ayrılıkçı Terör): Etnik bir yapı çerçevesinde bulunduğu ülkenin topraklarının bir bölümünü bölmeye, ayrı bir etnik yapıya dayalı devlet kurmayı amaçlayan terör hareketleridir. Ayrılıkçı terör sosyal siyasi düzeni yıkmaya yönelik teröre oranla siyasi bakımdan daha az karmaşıktır. Hareketin meşruiyetini ve haklılığını sağlamak için derin ideolojik yorumlara gidilmesi gerekmez. Hareketin temelinde sağ veya sol bir ideolojinin yatması, sosyalizm veya milliyetçiliğin ön plana çıkarılması bu bakımdan çokta önemli değildir.³⁷

Ayrılıkçı terör temellerini kimi zaman tarihsel sürece, kimi zamanda ideolojik akımlara dayandırır. Hangi akıma dayandığı önemli olmaksızın tüm ayrılıkçı hareketler bir şekilde kendisi ile self determinasyon ilkesi(Kendi

³⁶ Ö. Rengin Gün, "Uluslararası Terör, Dünya Savaşının Yeni Boyutu", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 2, Sayı,4, 2000, s. 83.

³⁷ G. Doğan, s.39.

Kaderini Tayin Hakkı) arasında bir ilişki kurmaya çalışır. Bu isteğinde haklılığını kültürel ve dil özellikleriyle, gerekirse ekonomik verilerle destekler.³⁸

Irkçılık Terörü: Bulunduğu ülkenin düzenini bozduğu düşünülen grup veya gruplara karşı düzenin bozulmaması için sindirilmesi amacıyla girişilen terör hareketleridir.(ABD’ de zencilere karşı faaliyet gösteren KLUX KLAN örgütü, Almanya da Alman ırkının üstünlüğünü savunması ve yabancı düşmanlığı yapması ile tanınan NEO NAZİLER)³⁹

Dini Terörizm: Bir dini inancı yayma amacıyla farklı dini inançlara sahip kişilere veya korku yaratmak istediği kişilere yönelik olarak kargaşa yaratmak ve dini inancı yayma amacıyla yapılan terörist hareketlerdir.

Geleceğe dönük yapılan öngörülerde ortak kanı, en tehlikeli terörist örgütlerin etnik ve dini kimlik çerçevesinde motive edilen terör örgütleri olacağı yönündedir.⁴⁰ Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği’nin güvenlik araçları arasında yer alan ve çoğunlukla bu ülkenin etkisi altında bulunan politik amaçlı terörist örgütlerin, bu yüzyılın başından itibaren etnik ve dini kimlik çerçevesinde değişim göstermeye başlaması ise söz konusu kaygıyı büyük ölçüde haklı kılmaktadır.

Dinsel terörizm çerçevesinde, mezhepler arasında meydana gelen, ırkçılığı içeren ve tarikat temelli terörist faaliyetler de dinsel terörizm kapsamına alınmalıdır. Şii ve Sünni örgütler ile Katolik ve Protestan örgütlerin karşı mezhebe yönelik gerçekleştirdiği terör eylemleri, Hizbullah terör örgütünün Türkiye’de gerçekleştirdiği eylemler bu kapsamda örnek olarak verilebilir.

³⁸ G. Doğan, s.39.

³⁹ G. Doğan, s.7.

⁴⁰ Marvin J. Cetron ve Owen Davies, “The Future Face of Terrorism”,
<http://www.wfs.org/cetron94.htm>,

1.2.5. Terörizmin Unsurları

Terörizmin varlığından söz edebilmek için bazı unsurların bir araya gelmesi gerekmektedir. Bunlar: İdeoloji, Örgüt, Eylem dir.⁴¹

İdeolojik Unsur: İdeoloji terörist faaliyetin yol göstericisidir. Terörün öncelikli olarak örgütün davranışlarını şekillendirdiği ve sonunda ulaşacağı nihai amacın temelini ve fikri alt yapısını oluşturan bir ideolojisinin olması gerekir. Terör yaratan her faaliyet, temel aldığı ideolojiyi hareket noktası olarak kullanmaktadır.⁴²

Örgüt Unsuru: Bir diğer unsur ise örgüttür. Örgüt, organize bir yapı içerisinde, aynı hedefe yönelmiş kişilerin oluşturduğu eylem ve şiddet hareketlerini içeren organize bir yapıdır.⁴³ Terörle mücadele kanununa göre örgüt iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle oluşturulur.

Şiddet Boyutu: İdeolojik koşullar örgütün amaçlarına ulaşabilmesi için şiddeti gerekli kılar. Terörizm, stratejilerinin başarılı olması için, her şeyden önce kendi içinde itaati ve baş eğmeyi sağlamış olması gerekir. Bu maksatla, öldürme dahil, her türlü işkence ve baskı yöntemi örgüt içerisinde yoğun bir şekilde kullanılır.⁴⁴ Bulunduğu ülkedeki rejimi yıkmayı hedefleyen örgüt şiddet eylemleri ile kendini göstermekte şiddetin yoğunluğu korkuyu artırarak insanların örgüte yaklaşmasını sağlamaktadır. Bir örgütün en önemli propaganda malzemesi şiddettir.⁴⁵

1.2.6. Terörizmin Safhaları

Terör örgütleri insanları korkutup yıldırıp, tedirgin ederek mevcut otoriteye olan güvenlerinin kaybolmasını sağlayıp bir kurtuluş yolunu aramalarını amaçlarlar. Terör ve şiddet ülkeyi yönetilmez hale getirip halkın

⁴¹ Sabri Dilmaç, *Terörizm Sorunu ve Türkiye*, Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü İDB Yayınları, 1997, s.65.

⁴² Uzun, s.16.

⁴³ Uzun, s.17.

⁴⁴ Hayati Hazır, *Siyasal Şiddet ve Terörizm*, Ankara, Nobel Yayınları, 2001 s.63.

⁴⁵ Dilmaç, s.66.

kurtarıcı aramaya başlaması neticesinde kendi sistemlerinin doğru olduğu yönde halka propaganda yaparak toplum desteği sağlandıktan sonra halk desteğini ihtilale çevirerek iktidarı elde etmeyi amaçlarlar. Bu çerçevede Marksist-Leninist terör örgütlerinin safhalarını şu şekilde tanımlayabiliriz.⁴⁶

Hazırlık Safhası: Başlangıç safhası olan bu safha terörün en masum gözüktüğü slogan, sızma, toplu gösteriler, propaganda, ajitasyon, üye toplama safhasıdır. Çalışma programları hazırlanır, kişilerin sempatisini kazanarak gruba dâhil edilmeye başlandığı safhadır.

Bu safhada yürütülen bu eylemlerin hukuki olarak illegal olarak tanımlanması mümkün değildir. Çünkü bu faaliyetler çok düşük seviyede eleştiriler konumundadır. Yönetim adına yaşanan aksaklıklar, yanlış icraatlar ve bir takım haksızlıklar seslendirilerek topluma alt seviyede kazandırılan alışkanlık duygusu giderek eleştirilerin ve tepkilerin boyutunun artırılmasına vesile olur. Bu şekilde elde edilen sempatizan grup sıradan, basit eylemlere başvurur. Buna örnek olarak Türkiye’de 1965’e kadar olan dönem verilebilir. Bu dönemde silahlı eylemlerden ziyade demokratik faaliyet adı altında faaliyetler yürütülmüştür.

Örgütlenme Safhası: İl, ilçe, semt sorumlularının, komitelerin tespit edildiği ve faaliyete geçerek legal örgütlenmeler içerisine legal gösterilerle faaliyetlerin devam ettiği, sivil toplum kuruluşlarının yönetiminin ele geçirilerek örgüt stratejileri doğrultusunda yönlendirildiği safhadır.

Eylem Safhası: Fiili olarak terörün yani şiddetin başladığı aşamadır. Bu dönemde adam öldürme, kaçırma, suikast, bombalama, uçak kaçırma, rehin alma, silahlı saldırı, baskın, soygun, kanunsuz gösteri yürüyüşleri, kaçakçılık v.b. suçlar işlenerek anarşinin yaratıldığı aşamadır. Halk desteği sağlamak amacıyla etnik gruplara daha fazla hak ve özgürlük verilmesi talep edilir. Din, dil, ırk, ayrılıkları sosyal ekonomik ve kültürel farklılıklar gündeme getirilerek mevcut iradeye karşı gelebilecek kişi veya grupların sempatisi ve desteği kazanılmaya çalışılır. Şiddet sonucu, örgüt üyelerinin moralinin sağlanması, halkın korku içinde mevcut otoriteye olan güveninin sarsılması, güvenlik

⁴⁶ Atıla Şehirli, *Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri ve Devletin Aldığı Tedbirler*, İstanbul, Burak Yayınları, 2000, s.98.

kuvvetlerinin ve halkın moralinin bozulması, otoritenin ve güvenlik kuvvetlerini şiddet kullanmaya tahrik ederek kendilerinin meşru müdafaa yapıyormuş izlenimini vermek amaçlarını güderler.

İç Savaş Safhası: Terörden halkı ve güvenlik kuvvetlerini bezdirerek, yönetim ve sistemi acze düşürmek, kurtarılmış güvenli olmayan bölgeler oluşturmak, yönetime alternatifler getirmek, halkı silahlandırarak bağımsızlık veya toprak talebiyle devleti ele geçirmeye çalışıldığı safhadır. Teröristler kendileri için en uygun bölgede iç savaş ve isyan çıkarmaya çalışırlar.⁴⁷

1.2.7. Terörizmin Sebepleri

Ekonomik sebepler terörün ana sebeplerinden birisidir. Dengesiz gelir dağılımı, terör örgütlerinin istismar ettiği en önemli konudur. Ülke içerisindeki gelir dağılımındaki eşitsizlikler ve zor ekonomik şartlar altında geçimini sağlamaya çalışan insanlar zamanla psikolojik ve moral açısından gücünü kaybederler. Özellikle bu durumda bulunan genç kesim, terör örgütleri tarafından mevcut şartların kendi ideolojik sistemlerinin gelmesiyle değişeceği propagandasıyla kazanılmaya çalışılmaktadır.⁴⁸ İstismara açık olan bu insanlar zamanla, özellikle Marksist- Leninist ideolojideki terör örgütlerine katılmaktadırlar.

Mevcut Sosyal yapı terörün bir diğer sebebidir. Bir ülkede yaşayan insanların sosyal ve kültürel yapılarındaki çeşitlilik ve farklılık ve bu yapısal duruma ait bağlantılar toplumun değerlerini sürekli değiştirmekte ve yenilemektedir. Bu da kaçınılmaz olarak yeni çatışma ortamları ve terör sürecine neden olmaktadır. Yönetilemeyen ve yönlendirilemeyen, sosyal hareketlilik ve göç beraberinde getirdiği düzensiz yerleşim terör için önemli bir kazanım alanı olmaktadır. Genel olarak göç sürecinin uyum evresinde, kültür çatışması ve toplumsal çözülme insanların boşlukta kalmasına yol açar. Göç ettikleri toplumsal ortamın davranış kalıplarıyla, örnekleriyle çatışma ve

⁴⁷ Ankara Üniversitesi, *Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri*, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Ankara, 1985, s.34-37.

⁴⁸ M.Sami Denker, *Uluslararası Terör, Türkiye ve PKK*, İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 1997, s.10.

toplumdan gelen tepkiler bu insanları arayışa sürükler. Kendilerini boşluktan kurtaracak, dayanacak, inanacak davranış kalıpları, örnekleri bulmak için değişik gruplarla bağlantı kurarlar.⁴⁹ Bu bağlantılar diğer suç örgütleri olabileceği gibi terör örgütleri de olabilir.

Mevcut sosyal ve ekonomik sorunlara ilave olarak siyasi görüş farklılıkları da terörün doğmasında ana sebeplerdendir. Terörün olduğu bir yerde mutlaka küçük ya da büyük anlaşmazlıklar vardır. Bu anlaşmazlıkların asgari müşterekte çözülememesi sonucu kullanılmaya müsait hale gelmesiyle terör oluşumu hazır hale gelir. Bu ya dışarıdan bu grupların desteklenmesi ve ideoloji aktarımıyla olmakta, ya da mevcut otorite boşluğu ülke menfaatlerinin bir tarafa bırakılarak gruplar arasında kavganın başlamasıyla olmaktadır.

İktidarın iyi kullanılmaması teröristlere cesaret vererek halkın devlete olan güvenini sarsmakta terörün daha da büyümesine neden olmaktadır. Devlet imkânlarından yapılan vaatlerle iktidara gelen siyasal partiler, sınırlı kaynaklarla sınırsız vaatleri yerine getiremediklerinden süratle yıpranmaktadırlar. Bu durumda radikal görüşlü siyasal oluşumların önü açılmakta, halk birbirine zıt görüşlerin taban ve taraftar bulabildiği ortamda kutuplaşmaya sürüklenmekte, toplumsal iç barış zedelenmektedir.⁵⁰

İnsanın ruhsal halinden kaynaklanan bir takım psikolojik sebepler de terörün oluşmasında ve uygulanmasında büyük yer tutmaktadır. Bütün siyasal ve sosyal olayların altında insan ruhunun büyük etkisi vardır. Kişinin ruhi bozukluğu, iktidara başkaldırının bir moda halini alması, hızlı toplumsal değişimler ve bu değişime ayak uyduramayan bireyler, baskı altındaki bireylerin kompleksleri, çevresiyle uyumsuz kişilikler ve psikiyatrik hastalıklar terörizmin ihtiyaç duyduğu uyumsuz kişileri ortaya çıkarmaktadır.⁵¹

⁴⁹ Özcan Köknel, *Siyasal ve Toplumsal Şiddet*, İstanbul, Altın Kitaplar Yayınevi, 1996, s.175.

⁵⁰ Alkan, s.42.

⁵¹ Alkan, s.12.

1.2.8.Terörizmin Taktikleri

Propaganda: Terörizmin ilk ve en önemli taktiği propagandadır. Amacı halk arasında bir korku psikolojisinin yayılması, sempatanlarına ve üyelerine örgütün güçlü olduğu imajını vermektir. Örgütler mevcut sistem içerisinde yönetimi elinde bulunduranların emniyet ve düzeni sağlayamayacağını göstermek için halkın zihnini bulandırıcı bir eylemli ve sözlü propagandaya girer. Psikolojik savaş silahı olarak kullanılan terörizmin, savaş zamanında kullanılan propagandayı bütün yönleri ile uyguladığını görüyoruz. Gerçekte, bütün terör örgütleri gerçek askeri güçleri ile tamamen orantısız olarak, sadece yarattıkları panik ve korku ortamı ile başarıya ulaşmayı ümit ederler.⁵²

Terör örgütleri yapacakları eylemlerden önce eylemin ön çalışmasını ve eylem sonrası meydana gelebilecek sonuçlara göre oluşabilecek olumlu veya olumsuz tepkileri çok iyi analiz ederler.

Terör örgütlerinin düzenledikleri eylemlerin temelinde örgüt propagandasını yapma ağırlık kazanmaktadır. Dünyadaki bütün terör örgütlerinin kamuoyuna ilk çıkışları ve kendilerini duyurmaları çoğunlukla bir şiddet eylemine dayanmaktadır. Terör örgütleri propaganda amaçlı eylemlerin duyurulmasında kitle iletişim araçlarını başarılı bir şekilde kullanmaktadırlar. Silahlı propagandayı bir mücadele biçimi olarak benimseyen örgütler, çeşitli boyutlarda eylemlere başvurumaktadırlar.⁵³

Propaganda ile zafer kazanılmak istenir. Yine eylem sonrası medyayı arayarak yaptığı faaliyeti bildirmek, bildiri bırakmak, propaganda faaliyetinin önemli bir yoludur. Kişi ve kuruluşlara yönelik eylemlerin ses getirme derecesine göre örgüt, propaganda faaliyetini şekillendirir. Propaganda eylemlerle birlikte yürütülür.⁵⁴

⁵² Hazır, s.63.

⁵³ Suat İlhan, *Terör Neden Türkiye*, Ankara, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 2002, s.7.

⁵⁴ Nurullah Aydın, “Terör, Terörizm ve Terörle Mücadelede Stratejik Yaklaşımlar”, *EGM Yayınları Polis Dergisi Terör Özel Sayısı*, 2004, s.112.

Terör eylemi her şeyden önce medyanın dikkatini çekmek ve hedef bir kitleyi etkilemek amacıyla yapılır. Ancak, iyi düzenlenmiş bir terörist örgütte eylemler, kitleye ulaşmak için yapılır. Bir teröristin birincil amacı, örgütün amacına ulaşmasında yardımcı olabilecek insan sayısını artırmaktır.

Mevcut Otoritenin Sarsılması: Örgütler otoriteleri ve stratejileri gereği, mücadele ettikleri sistemin koruyucusu ve yöneticisi olan makamları yıpratmayı her zaman göz önünde bulundururlar. Devlet otoritesini temsil eden kişi ve kurumlara yönelik eylemlerle öncelikle halkın nazarında otoriteye karşı güvensizlik duygusunu yerleştirme amaçlanır. Özellikle asker ve polis öncelik verilen hedeflerdir. Netice olarak amaç vatandaşa 'devlet kendini koruyamıyor, beni nasıl koruyacak' anlayışı oluşturmaktır.⁵⁵

Terörizm, Otoriteye ve düzene karşı olan güçleri harekete geçirerek, mevcut otoritenin güçlerini ve kurumlarını etkisizleştirmek ve işlemez kılmayı amaçlar.⁵⁶ Terör örgütlerinin bu aşamadaki temel amaçları, halkın gözünde siyasal iktidarları yıpratmak ve giderek, devletin manevi otoritesinin zayıflamasını sağlamaktır. Öyle ki, bu otoritenin bunalımı bu kez de yöneticilerin yeteneksizliklerinin bir kanıtı olarak ileri sürülecek ve kitleler mevcut iktidara karşı başkaldırıya itilecektir. Kısaca siyasal terörün kısa dönemde birincil amacı, merkezi iktidarı felce uğratmak ve kamuoyunu yıldırmaı gerçekleştirmektir.⁵⁷

Otoritenin Şiddete Yönelmesini Sağlamak: Burada amaç terörle mücadele edilmesi, bu mücadele esnasında kullanılan şiddetten halkın huzursuz ve tedirgin olması örgütün halkta meydana gelen bu tedirginliği kendine propaganda malzemesi olarak kullanmadır. Çünkü terör olayları sonucu toplumda iki taraflı olarak gerilim artar otorite tarafında olanlar; devletin gücünü kullanarak terörü biran önce bitirmesini ister bu zaman aldıkça huzursuzluk ve umutsuzluk oluşur. Terör örgütü ise; devletin masum halka şiddet kullandığı, demokratik olmayan yollarla mücadele ettiği v.b. gibi sebeplerle propaganda

⁵⁵ Aydın, s.311.

⁵⁶ Osman Metin Öztürk, *Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları*, Ankara, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 2000, s.141.

⁵⁷ Ruşen Keleş, Ünsal Artun, *Kent ve Siyasal Şiddet*, Ankara, Turhan Kitapevi, 1982, s.7.

yaparak örgüte sempatzan toplamaya çalışır ve halk içinde ileride birbiriyle çatışabilecek kitleler oluşturur.

Terörist tahriklerin ileri amacı, yetkilileri şiddet ve zor kullanmaya mecbur bırakmaktır. Zaten teröristlerin amacı da, demokratik hükümetleri, mümkün mertebe fazla olağanüstü yetkiler kullanmaya zorlayarak, masum vatandaşların aşırı derecede rahatsız edilmelerini ve giderek rejimden soğumalarını sağlamaktır. Böylece yaygın desteği kaybeden demokrasinin şekil ve nicelik değiştirmesi kolay olacaktır.⁵⁸

Mensuplarına Moral Verme: Terör örgütleri mensuplarına moral vermek amacıyla şiddete başvurur. Uzun süre eylemsiz kalmış veya otoriteye bağlı güçler tarafından etkisizleştirilmiş bir örgütün üyeleri arasında huzursuzluk ve ümitsizlik oluşmaya başlar ve örgüte duyulan güven azalır, bu durumdaki örgütlerin başvurduğu çare yine şiddettir.

Otoriteye karşı ya da örgüt içerisinde ses getiren ve çöküşü başlatan olayın intikamı olarak eylemler gerçekteştirilir.

1.2.9. Gerilla Savaşı, Özgürlük Savaşı ve Düşük Yoğunluklu Çatışma Kavramları

Terörizmi diğer eylemlerden ayıran en önemli fark; hedefini seçerek planlı bir şekilde kasten ve sistematik olarak suç işlenmesidir. Hedef seçiminde masum insanlar hedef olabildiği gibi düşman gördüğu rejim veya iktidarı temsil eden her yapı ve üyeleri hedefdir. Dünyada terörizmin en son geldiği safhada hedefleri arasında masum sivillerin sayısının giderek arttığı görülmektedir. Bununla sebebi masum halk içerisinde korkuyu artırarak iktidara olan güveni sarsmaktır.

Gerilla Fransızca “Guerra-Savaş” kelimesinden üretilmiştir.⁵⁹ Sözlük anlamı; düzenli silahlı kuvvetlere karşı düzensiz, küçük birlikler tarafından

⁵⁸ Hazır, s.58.

⁵⁹ Altuğ, s.10.

verilen yıpratma savaşı, çete harbi ve bu savaşı yapan kimse anlamına gelmektedir.⁶⁰ Gerilla kelimesi ilk defa 1808 yılında, Fransız istilasına karşı İberya yarım adasında kullanılmıştır.

Gerilla faaliyetlerinin en temel kuralı gerillanın düşmanının şartlarında ve belli bir zamanda değil, ani baskın, tuzağa düşürme, ufak çapta ve hiç beklenmedik bir anda saldırıda bulunmasıdır.⁶¹

Gerilla faaliyetinin başarısı mücadele edilen bölgenin halkına bağlıdır. Bölge halkının istihbarat ve ikmal temini, gerillanın saklanması ve düşman kuvvetlere bilgi vermemesi hususları gerilla hareketinin geleceğini belirler.

Gerilla hareketinin tek başına başarılı olamayacağı kesindir. Onu ayakta tutacak, elaman ve ikmal sağlayacak gruplara ihtiyaç duyarlar. Bununda sağlanması basın, dernek, sendikalar ile entelektüel ortam ve sanatçılar şeklindeki kitle örgütlenmeleri yoluyla gerillanın etkilemek istediği hedef kitleye propaganda yapılmasıdır. Bu propagandada halkın büyük bir düşmanla karşı karşıya olduğu ve bu düşmandan kurtulmasının tek çaresinin gerillaya katılmak veya destek vermek olduğu fikri yerleştirilmeye çalışılır.⁶²

Günümüzde yanlış kullanılan kavramlardan biride gerilla ve terörist tanımlarıdır. Genellikle aynı anlamda kullanılan bu iki kelimelerin incelenmesinden aslında çok farklı oldukları anlaşılacaktır. Teröristler kendilerine gerilla derler ve militanlar bu şekilde yürütülen davaya adapte edilmeye çalışılırlar. Fakat gerilla hareketinde sivillere karşı değil askeri birliklere karşı saldırı vardır. Teröristlerin eylemlerinde askerlerin yanında savunmasız siviller, yaşlılar, kadınlar ve çocuklar hedeftir. Gerillalarda savaşçılara karşı mücadele ederler amaçları da teröristlerden farklı olarak ellerinden bir şekilde alınmış toprakları geri almaktır, bunun için mücadele etmektir. Bunu elde ettikten sonra görevi bitecek ve yasal kuvvetler yerini alacaktır. Amaçları işgalden kurtulmaktır. Teröristlerin hedefinde ise yasal olarak kurulmuş bir iktidar vardır.

⁶⁰ B. Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul, Beyan Yayınları, 1989, s.390.

⁶¹ Erol Mütercimler, *21.Yüzyıl ve Türkiye*, İstanbul, Güncel Yayınları, s.412.

⁶² Uzun, s.27.

Kişi kurum ve devletlerin kendi çıkarları doğrultusunda yorumladığı diğer bir kavramda özgürlük savaşıdır. Hedef aldığı sistem tarafından terörist ilan edilen bir hareket üyeleri ve sempatizanları tarafından özgürlük hareketi olarak nitelendirilirler. Terör olgusu, zaman, mekan ve içinde yaşanan duruma göre büyük ölçüde farklılık göstererek, bir durumda terör olarak nitelendirilen hareketler bir başka durumda terör olarak nitelendirilmemektedir.⁶³ Dünyaca bilinen terör hareketlerine bakıldığında, terör olgusu içerisinde yer alan kişi ve bunların destekçisi olan tabanın ki bu taban içerisinde birçok ülkeyi de görmek mümkündür, ortaya konan hareketi terör olarak nitelendirmedikleri, aksine bir kurtuluş mücadelesi verildiğini ileri sürerek destek verdikleri görülmektedir.

Düşük yoğunluklu çatışma ise, Nizami ordular ile yapılmayan bir savaş şeklidir. Terörizm ve gerilla hareketleri tabirlerine göre daha geniş kapsamlı olarak kullanılmaktadır. Günümüzde, çete savaşları, küçük çaplı çatışmalar, gerilla savaşları, bölgesel savaşlar, ihtilalcı savaşlar, ulusal kurtuluş mücadeleleri gibi tanımlar içerisinde hepsi yerine kullanılan isim düşük yoğunluklu çatışma olmuştur.⁶⁴

Düşük yoğunluklu çatışma bir askeri siyasi çatışmadır. Devletlerarasında barış sürecindeki rekabet düzeyinin üzerinde klasik savaşların ise altında bir düzeyde gerçekleşir.⁶⁵

Yıkıcı faaliyetlerle başlayıp askeri müdahale gerektiren hareketlerin bütünü kapsar. 1945 yılında ikinci Dünya savaşının bitmesiyle modern savaşların maddi ve manevi sonuçlarının ağırlığı ülkelerin dikkatini düşük yoğunluklu çatışmalar üzerine yoğunlaştırmasına neden oldu.

Düşük yoğunluklu çatışmada başvurulan dört strateji vardır.

a.Kompro Stratejisi: iktidardakilerin teröre, gerilla hareketine ve dış desteğe gerek olmadan bertaraf edilmesidir.

⁶³ Dilmaç, s.28.

⁶⁴ Uzun, s.28.

⁶⁵ Uzun, s.28.

b.Uzun Sürecek Halk Savaşı Stratejisi: ilk aşaması savunmadır. Yani hayatta kalmak esastır. Düşman saldırılarına karşı koymak değil ölmek esastır. İkinci aşaması ayaklananların belli bir güç kazanmasının ardından gerilla savaşı şeklinde mücadelelerini sürdürmesidir. Bu dönemde mevcut otoritede korku moral bozukluğu ve kaçış oluşturulmaya çalışılır. Üçüncü aşama ise kurtarılmış bölgeler ve güvenli üslere yerleşmiş ayaklanmacılar halk desteğiyle konvansiyonel savaşa geçebilirler. Mao buna stratejik saldırı aşaması demektedir.

c. Askeri Ağırlıklı Strateji: Ağırlığın tamamen askeri faaliyette olduğu ayaklanma hareketleridir.

d.Kent Savaşı Stratejisi: Bu strateji sonradan ortaya çıkmıştır. Adından da anlaşılacağı üzere kentleşmenin artması, gerilla faaliyetlerin arazide daha kolay deşifre edilerek kayba uğramaları neticesinde, kentlerde hücre şeklinde yapılanarak daha kolay faaliyette bulunmak amacıyla oluşturulmuştur.⁶⁶

Düşük yoğunluklu çatışmalara karşı alınabilecek askeri, siyasi tedbirler konusunda üzerinde uzlaşmış birçok fikir vardır, ama en önemli fikir gene gerilla savaşlarının doktrincisi Mao Tse Tung un bir sözünün yorumlanmasıyla oluşturursak; Mao "*Gerilla eğer balık kabul edilirse yaşaması için gerekli su çevresindeki halktır. Başarısı için bu halkın desteğini muhafaza etmesi gerekir*" der. Ayaklanmaların bastırılması için de, mutlaka ayaklananlar ile halkın birbirinden irtibatının kesilmesi, halkın taleplerinin o hareket tarafından değil de mevcut otorite içerisinde karşılanabileceği fikrinin o halka yerleştirilebilmesi gerekmektedir.

1.2.10. Adi Suç ile Terörizm Farkı

Bir terör olayı mutlaka adi suçtan ayırt edilmelidir. Eğer ayırt edilmezse ve basit bir polisiye olay olarak görülürse zafiyete sebep olur. Nitekim 1984 yılında ülkemizde faaliyete başlayan PKK terör örgütü o zaman ki siyasi iktidar tarafından üç-beş çapulcu olarak tanımlanmış güvenlik güçleri ve istihbarat

⁶⁶ Uzun, s.29.

birimleri hazırlıksız yakalanmış, terör örgütü de bu boşluğu fırsat bilerek faaliyetlerini sürdürmüştür. Eğer o gün doğru teşhis yapılabilse ve gerekli önlemler alınabilseydi belki bugün terör örgütü diye bir şey olmayacaktı.

Adi suçlular genellikle suç ile çocukken tanışmakta ve zamanla kendine has bir yaşam biçimi benimsemekte, toplumdan dışlanarak yozlaşmış bir yaşam sürdürmektedir. Teröristler üzerine yapılan çalışmalarda daha çok genç ve öğrenci kesiminin örgütlenme içerisinde yer aldığı, eğitim seviyeleri daha yüksek olduğu, yalnızlık duygusundan kurtulma, kendini ispatlama ve bir gruba ait olma psikolojisi içerisinde örgüte dâhil oldukları anlaşılmaktadır.⁶⁷

Adi suçlularda suç bir yaşam biçimidir. Yani suçun işlenişi ekseriyetle yaşamın devamı içindir. Yani maddi menfaat vardır.⁶⁸

İnsan psikolojisi gereği toplum baskısından ve adaletten korkusundan dolayı adi suçlular kanun dışı bir hareket yaptıklarında bunu kimsenin görmemesini isterken terörist tam tersi propaganda amacıyla mümkün olan en fazla kişinin görmesini ve bilmesini ister. Yapılan fiilden çok toplumda yapacağı etki önemlidir.⁶⁹

1.2.11. Terör Örgütlerinin Gelir Kaynakları

Terör örgütlerinin faaliyetlerini devam ettirmeleri için mutlak finans kaynağına ihtiyaç duyarlar. Bu kaynakları şu başlıklar altında inceleyebiliriz.

Haraç Toplama: Haraç; 'bir yerden, bir kimseden zorbalıkla alınan para' olarak tanımlanmaktadır. Terör örgütleri bağlamında haraç ise 'vergilendirme' adı altında işadamları ve ticari faaliyet yürüten kişilerden talep edilen paradır. Bu para kişinin geliri ile orantılı olup çok ciddi meblağlara varmaktadır. İtiraz edip haraç vermek istemeyenlerin işyerlerine veya kendilerine yönelik saldırı ve kundaklamalarda bulunulması muhatap kişileri çaresiz bir şekilde yardım

⁶⁷ Mehmet A. Bal, *Savaş Stratejilerinde Terör*, İstanbul, IQ Yayıncılık, 2003, s.275.

⁶⁸ Bal, s.276.

⁶⁹ Hakan Hanlı, "Global Terörizm, Uluslararası ve Uluslararası boyutu", 2000.
http://www.teror.gen.tr/turkce/makaleler/terorizm_hakan_hanli.html.

vermeye itmektedir. Örgütlerce haraç toplama, koruma, zarar vermeme, korkutma, adam kaçırma, bir suçu veya durumu yetkili mercilere bildirme tehdidi şeklindeki metotlarla gerçekleştirilebilmektedir⁷⁰.

Gasp, Soygun, Hırsızlık: Bankalar, işyerleri, para nakliye araçları ve mutemetler gibi, toplu para bulunduran ve taşıyan yer ve kişilere yönelik eylemlerle önemli miktarda gelir elde edilmektedir. Türkiye de bir dönem, terör örgütlerinin en önemli gelir kaynağını bankalar ve bankaların para nakliye araçları soygunu oluşturmuştur. Bu nedenle bankaların güvenlik sistemlerine yönelik olarak tedbirlerin arttırılması ve özel güvenlik teşkilatları ile takviye edilmiş olmaları günümüzde banka soygunlarını büyük ölçüde azalmıştır. Yüksek miktarda para bulunduran işyeri, döviz büroları ve bu tür yerlerin para nakliye araçları her zaman için cazip olmakla birlikte, artan güvenlik önlemleri, riskin fazla oluşu gibi bir takım nedenler terör örgütlerini soygun türü eylemlerden uzaklaştırmaktadır. Riskine rağmen gasp–soygun türü eylemler, mali açıdan sıkıştıkları durumlarda terör örgütlerinin finans elde etmelerinde başvurdukları bir yol olarak önemini korumaktadır⁷¹.

Fidye; Fidye, Bir kimsenin esirlikten veya başına gelen herhangi bir beladan kurtulmak için kendisinin veya kendi adına bir başkasının ödemesi gereken para, kurtulmalık olarak tanımlanmaktadır. Terör örgütleri açısından fidye, işadamaı, tanınmış bürokrat, devlet adamı v.b şahısların kaçırılarak karşılığında para talebinde bulunulması, şeklinde tanımlanabilir. Dünyada birçok terör örgütü, özellikle işadamlarını kaçırarak karşılığında fidye almış ve finans kaynaklarını geliştirmeye çalışmış/çalışmaktadır. ETA terör örgütü, dünyadaki terör örgütleriyle kıyaslandığında en büyük geliri fidye amaçlı adam kaçırmalardan sağlamıştır. Örneğin; Katalan işadamaı Jesus Serra Santamans Nisan 1980 de kaçırılmış ve 1.5 milyon dolar karşılığında serbest bırakılmıştır. Sanayici Adolfo V. Martin yaklaşık 3 aylık bir kaçırılma döneminden sonra 24 Şubat 1990'da 2,8 milyon dolar fidye karşılığında serbest bırakılmıştır. Temmuz 1993'te kaçırılan barış hareketinin önemli isimlerinden Zamona, kaçırıldıktan

⁷⁰ Necati Alkan, "Terör örgütünün finans kaynakları", *Polis Dergisi*, Sayı 40, 2004, s. 291.

⁷¹ Dilmaç, s.42.

sonra serbest bırakılması için büyük miktarda fidye ödemek zorunda kalmıştır. İş adamlarının teknolojinin sunduğu yeni güvenlik araçlarından faydalanarak özel güvenlik teşkilatları kurmaları ve güvenlik güçlerinin yeni mücadele yöntemleri geliştirmelerinden dolayı örgütler, geçmiş yıllarda olduğu kadar adam kaçırmakla fidye alamamaktadırlar.⁷²

Sahtecilik: Organize ekonomik suçun en tipik türlerinden biri sahteciliktir: Günümüzde finansal kurumlar ve müşterileri, yoğun bir şekilde sahtecilik suçlarına maruz kalmaktadır. Bu sahtecilik suçlarından başlıcaları; Kredi kartı ve ATM sahteciliği, çek sahteciliği, çalışan sahteciliği, seyahat çeki ve diğer kıymetli evrak hırsızlığı, sahte krediler olarak belirtilebilir. Sahtecilik suçlarının topluma maliyetini ölçmek son derece güçtür. Bu konuda gelişmiş ülkelerde dahi herhangi bir istatistik bulunmamaktadır. Ancak analistler, sahtecilik aktivitelerinin topluma maliyetinin şiddet içeren suç aktivitelerinden çok daha yüksek olduğuna inanmaktadır. Buna karşılık sahtecilik suçları, şiddet içeren ve silahlı olarak işlenen suçlara oranla çok daha az gündeme gelmektedir.

Silahlı suçlar, örneğin bir banka soygunu, medyada, sahtecilik suçlarına oranla hak ettiği kadar çok daha fazla yer tutmakta, sahtecilik suçları ise belgesinin ve dökümanın olmamasından, somut bir delilin bulunmamasından dolayı hak ettiği kadar çok daha az yer bulmaktadır. Oysa genelde toplum, özelde ise bankacılık piyasası ve büyük finansal organizasyonlar sahtecilik dolayısıyla, silahlı soygunların yol açtığından çok daha büyük kayıplara maruz kalmaktadır. Gelişen teknolojinin sahtecilik suçlarını kolaylaştırmasıyla birlikte, sahtecilik piyasası giderek küreselleşmekte, deyim yerindeyse, günümüzde bankalar, silahtan çok bir lazer yazıcı ile soyulmaktadır.⁷³

Paranın gerçeğine ulaşılmasındaki en kısa yol sahte para basıp gerçeği ile değiştirmektir. Bugünün baskı teknolojisi örgütleri sahtecilikte ileri noktalara çıkarmıştır. Özellikle cezaevlerinde belirledikleri sahtecilik konusunda uzmanlaşmış kişileri korkutarak veya özendirerek örgüte katılan uzmanlar

⁷² Alkan, "Terör...", s.291.

⁷³ E. Alper Güvel, *Organize Suç Ekonomisi ve Hukuk Uygulaması*, Ankara, Roma Yayınları, 2004, s.18.

aracılığıyla ve bazen de yandaş devlet katkılarıyla para sahteciliği yapılmaktadır. Kâğıdı, alım gücü olan paraya çevrilmektedirler. Ayrıca adam kaçırma amacı ile düzenlenen sahte pasaport veya sahte vizeler yoluyla alınan komisyonlar ve sınırda teslim organizasyonları karşılığı alınan paralarla da kaynak yaratılmaktadır.

Kredi kartı sahteciliği, banka sahteciliği, sosyal yardım sahteciliği gibi diğer yaygın sahtecilik biçimleri de, terörist örgütlerin finansmanında ihtiyaç duyulan paranın sağlanması için kullanılan diğer yöntemlerdir.⁷⁴ Sahtecilik önemli bir gelir yaratmaktadır. Ancak, tedavülden rahatsız olan kitle çok olduğu için yakalanma riski yüksektir. Bu sebeple sürekli bir gelir olarak düşünülemez. Kısa vadeli sıcak para için uygundur. 1 Haziran 2005 tarihinde yeni TCK'nın yürürlüğe girmesiyle sahtecilik suçları yeniden düzenlenmiştir. Yeni TCK'nın 197 ve 212. maddeleri arasında düzenlenen sahtecilik suçları temel olarak; parada sahtecilik, kıymetli damgada sahtecilik, mühürde sahtecilik, resmi belgede sahtecilik, içtima gibi konular şeklinde ele alınmıştır. 'Kalpazanlık Suçunun' adı 'parada Sahtecilik' olarak değiştirilmiştir.⁷⁵

İnsan Kaçakçılığı: Organize Suçun yakından ilgili olduğu faaliyet alanlarından biri de insan kaçakçılığı ve insan ticaretidir. Bu iki kavram çoğunlukla aynı anlamda kullanılmakla birlikte birbirinden farklıdır. İnsan kaçakçılığı: Finansal ve maddi kazanç güdüsüyle en az beş kişinin yasa dışı yollarla yabancı bir ülkeye sokulmasıdır. İnsan ticareti: insanların, özellikle de kadınların ve çocukların, zor yoluyla ve kullanılmak amacıyla bir ülkeden diğerine kaçırılmasıdır.⁷⁶

İnsan kaçakçılığı ile göçmen ticaretinin de birbiri ile karıştırılan iki kavram olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Nitekim göçmen kaçakçılığı ile bir kişinin vatandaşlığını taşımadığı veya daimi ikamet sahibi olmadığı bir taraf devlete yasadışı girişinin temini ifade edilirken, insan kaçakçılığı ile kuvvet kullanarak veya kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma,

⁷⁴ EGM-TEMÜH, *Terörizmin mali kaynaklarının soruşturulması, soruşturmacılar kursu*, Ders Notları Araştırma Değerlendirme Şube Müdürlüğü Arşivi, Washington, 2002.

⁷⁵ EGM, *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2005 Raporu*, Ankara, 2006, s.102.

⁷⁶ Güvel, s.19–20

nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması, bu bağlamda, köle gibi zorla çalıştırılmasını ve fuhşa maruz bırakılmasını ifade etmektedir.⁷⁷

Terör örgütleri insan kaçakçılığı vasıtası ile hem kendilerine maddi gelir sağlamakta, hem de eleman temin etmektedirler. Yasadışı göç organizasyonları ile iç içe olan terör örgütleri;

a)Sınırdan geçişe göz yumma ve güvenlik sağlama karşılığında vergi adı altında komisyon alma,

b)Yasadışı göçmenlerin sınırdan illegal yöntemlerle geçirilerek Avrupa ülkelerine götürülmesi,

c)Avrupa ülkelerinin iltica politikalarını istismar ederek ve çeşitli sahtecilik yöntemleri kullanarak iltica başvurusu yaptırılması,

d)Avrupa ülkelerinde mültecilere sağlanan maddi yardımlardan pay alınması,

e)İkamet hakkı elde eden şahısların örgütün Avrupa ülkelerindeki her türlü illegal faaliyetinde kullanılması, aşamalarında rol almaktadırlar.⁷⁸

İç hukukumuzda yapılan yeni düzenlemeler ile 'Göçmen Kaçakçılığı' suçu, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinde yer almıştır. Bu suçun işlenmesi halinde verilen para ve hapis cezaları önceki kanuna göre artırılmıştır. Ayrıca, özellikle uluslararası alanda örgütlü ve profesyonel olarak yapılan göçmen kaçakçılığı suç organizasyonlarının deşifre edilmesine yönelik kanun uygulayıcı birimlere bir takım yetkiler verilmiştir. İnsan ticareti suçu ise, aynı kanunun 80. maddesinde

⁷⁷ [http /www unodc.org/unodc/en/organised crime convention legislative guides htmlB Legislative guide for 2.](http://www.unodc.org/unodc/en/organised_crime_convention_legislative_guides_htmlB_Legislative_guide_for_2)

⁷⁸ Alkan, "Terör...", s.293.

düzenlenmiş, hapis ve para cezaları artırılmıştır. Göçmen kaçakçılığında olduğu gibi kanun uygulayıcı birimlere bir takım yetkiler verilmiştir.⁷⁹

Uyuşturucu Madde ve Silah Kaçakçılığı: Birleşmiş Milletler Eski Genel Sekreteri Boutros Ghali 29-30 Mayıs 1996 yılında Kahire'de katıldığı 'Uluslararası Terörizm Seminerinde' şu ifadeyi kullanmıştır. "Terörizm bağımsız bir kavram değildir. Yasa dışı hareketlerden ayrılmaz. Teröristler silah ve mühimmat kaçakçılığı yapmakta, uyuşturucu kaçakçılığından elde ettikleri kara parayı aklayarak finans kaynaklarını oluşturmakta, politik bir maske takınarak, suçlu ilişki boyutlarını kamufle etmeye çalışmaktadırlar".⁸⁰

Ekim 1997 yılında A.B.D. Dışişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan 'Küresel Terörizm Modelleri' raporunda dünyada 30 ana terörist örgüt bulunduğu belirtilmiş, bunların uyuşturucu kaçakçılığı ile ilişkili oldukları vurgulanmıştır. Bunların ışığında geldiğimiz şu günlerde artık kafalarda en küçük bir şüphe kalmamıştır. Uyuşturucu-silah kaçakçılığı-terör bağlantısı, yeni tanım ve aktif uluslararası politikalarda Türkiye'nin daha önce öne sürdüğü tezler çerçevesinde kabul görmeye başlamıştır.⁸¹

Tüm dünyada, özellikle ABD 'de ve Batı Avrupa ülkelerinde 1960'lardan bu yana esrar, eroin, kokain gibi maddelerin suiistimali hızlı bir artış göstermektedir. Öte yandan sanayileşmiş ülkelerde son yıllarda bulunan çok sayıda yeni ilaçlar arasında uyuşturucu maddeler ihtiva edenlerin miktarları artmakta, bunları kullanma alışkanlığı salgın bir hastalık gibi bütün dünyaya yayılmakta, birçok hayatı söndürmekte ve binlerce suçun islenmesine neden olmaktadır. Uzun yıllardan beri yer altı teşkilatlarınca sinsi bir şekilde organize edilen, planlanan ve pazarlaması yapılan uyuşturucu maddeler, terör ve silah kaçakçılığının ön plana çıkması ile son yıllarda yeni boyutlar kazanmıştır. Uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı yapanlar herhangi bir ideolojik amaç gütmeseler bile, mevcut mallarının piyasaya sürülmesinde terör grupları ile ilişki

⁷⁹ EGM, *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2005 Raporu*, Ankara, 2006, s.112.

⁸⁰ İbrahim Üney, *Organize Suç ve Terörizm İlişkisi: PKK Örneği*, Ankara, Polis Akademisi Başkanlığı, Yüksek Lisans Tezi, 2006, s.82.

⁸¹ Üney, s.82.

kurmaları, menfaatleri açısından kaçınılmaz bir husus olarak değerlendirilmektedir.

Bu durum, ticari ve ideolojik amaçlarla yapılan ve bunun karşılığında, yapanlara büyük gelir temin eden silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığının failleri ile yasa dışı örgütler arasında yakın bir işbirliğinin doğmasına neden olmaktadır. Günümüzde terör örgüt ve kuruluşlarının organize olmaları ve ihtiyaç duydukları silahları temin edebilmeleri, büyük ve devamlı bir mali kaynağı gerektirmektedir. Bugün uyuşturucu madde ticareti kadar büyük mali kaynak temin eden başka bir kaçakçılık konusu düşünülemez. Uyuşturucu maddelerin üretim bölgelerinden kullanma alanına yaklaştıkça ve ticaret yolu uzadıkça değerleri astronomik ölçüde artmaktadır. Buna bir örnek olarak; 1 Kg. eroinin İran'daki fiyatı 2200 dolar, 1 Kg . eroinin Almanya'daki fiyatı 13.500 dolar, 1 Kg . eroinin ABD'deki fiyatı 158.500 dolar, olduğu gösterilebilir.⁸² Geliri yüksek, nakliyesi kolay, alıcısı bol, tedavüldeki değerli para karşılığı takası mümkün, üretimi çok ve denetimsiz, pazarlama ağı kolay kurulabilen bir mal olan uyuşturucu önemli bir gelir kaynağıdır.⁸³

Ülkemizde silah ve mühimmat kaçakçılığı ile ilgili yasal mevzuat 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanunun 12. maddesinde düzenlenmiştir. Kanunda kaçakçılık suçunun münferit, toplu veya teşekkül halinde işlenmesi durumunda müeyyidelerin ağırlaştırılarak uygulanacağı ifade edilmektedir.⁸⁴

Kara Para Aklama: Organize suçlar ile finans sektörü arasındaki bağlantının temelinde, 'kara para' aklama amacı yatmaktadır. Kara para aklama 'organize suçun, özellikle de ulus ötesi organize suçun temelidir ve diğer suç türlerinin de tamamlayıcısıdır. Bu yönüyle Birleşmiş Milletler tarafından istikrar ve güvenlik üzerindeki en önemli tehdit olarak görülmektedir ve suç önleme çalışmalarında ilk hedefidir.

⁸² Tarık Somer, "Ermeni Terörü ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı", *Uluslararası Terörizm Sempozyumu*, Düzenleyen Ankara Üniversitesi, Ankara, 1984, s. 19-21.

⁸³ EGM, *Uyuşturucu olayları genel değerlendirmesi*, Narkotik Şube Müdürlüğü, Ankara, EGM Yayını, 1995, s. 115.

⁸⁴ EGM-KOM Dairesi Başkanlığı, *2005 Yıllık Raporu*, s.84.

Kara para aklamacılığı, suçluların, finanssal sistem aracılığıyla, yasa dışı kazançları kaynağını belirtmeden taşımalarını sağlamaktadır. Bir diğer ifade ile yasa dışı yollarla, örneğin uyuşturucu ticareti ile elde edilen kazançları realize etmektedir. Bu da söz konusu yasa dışı aktivitelerin daha da yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Kara para aklama sürecinde, sırasıyla yatırma, parçalama ve bütünleştirme biçiminde üç aşama söz konusudur.⁸⁵

Organize suçun eline geçen para çeşitli yönere akmaktadır Bir kısmı gelecekte kullanılmak üzere likit tutulmakta; bir kısmı ekonomik, politik ve kriminal amaçlarla kullanılmaktadır: Bir kısmı portföylere, gayrimenkullere ve iş alemine akmakta; bir kısmı da çeşitli politik katkılarda kullanılmaktadır. Çünkü bu büyüklükte bir paranın patronlara, koruyuculara ve desteğe gereksinimi vardır. Ancak uzmanların açıklamalarına göre bu para bütünüyle apolitiktir değerlere önem vermez, sadece etkiye ve nüfuza bakar. Bu da paranın yöneldiği ülkelerdeki ekonomik ve politik yapıyı, hatta sosyal yapıyı derinden etkilemektedir.⁸⁶

Terör örgütleri tipik olarak kar amaçlı kurulmuş örgütler değildir. Daha çok siyasi, ideolojik ve dini amaçla yayılım faaliyetlerini sürdüren ve gerekirse bunun için şiddet, korkutma ve yıldırma yöntemlerine başvuran örgütlerdir, Daha öncede ifade edildiği gibi, teröristlerle organize suçu birbirinden ayırt etmek zorlaşmaktadır. Çünkü pek çok olayda teröristler kar merkezli gruplar gibi hareket ettikleri gözlemlenmektedir. Terör örgütleri ellerinde bulunan kara paranın aklanmasında uyuşturucu kaçakçılarının yöntemleri ve yeteneklerinden azami derecede istifade etmektedirler.⁸⁷ Sadece uyuşturucu ticaretinden kaynaklanan cirolar bile neredeyse dünyanın en zengin ülkelerinin kamusal mallarının değerleri kadardır. Bu muazzam mal varlığı dolaşmaktadır ve finans sistemiyle bütünleşmiştir. Muazzam uyuşturucu fonları sistem içinde saygınlık arayışı temelinde bırakın tehdit yaratmayı gündelik bir olguya dönüşmüştür.⁸⁸

⁸⁵ Üney, s.85.

⁸⁶ Güvel, s.18–19.

⁸⁷ EGM, *Kaçakçılık ve Organize Suçlar 2005 Raporu*, Ankara, 2006, s.174.

⁸⁸ Suat Parlar, *Kirli İşler İmparatorluğu, Uyuşturucu, Mafya, Devlet*, İstanbul, Bibliotek Yayınları, 1998, s.9–10.

Ulusal mevzuata baktığımızda, 4208 sayılı Kara paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunla düzenlenen ' Kara para Aklama Suçu' yeni TCK'nın 282'nci maddesinde 'Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu' adıyla düzenlenmiştir. Buna göre; aklama suçunun konusunu, alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan kaynaklanan malvarlığı değerleri oluşturmaktadır.⁸⁹

1.3. Uluslararası Terörizm

XX. yüzyılda, iki dünya savaşı meydana gelmiş, milyonlarca insan hayatını kaybederken, devlet bütçeleri eğitim ya da sağlık yerine, silahlanma ve savaş sonrası iyileştirme programlarına harcanmış; farklı ideolojiler, farklı dönemlerde siyasal yapıları belirleyen ve rekabete sokan bir gelişim izlemişlerdir. Bu yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan nükleer dengenin de bir getirisi olarak, ideolojik gerilimlere rağmen büyük çaplı çatışmalardan mümkün olduğunca kaçınılmış, ülkeler mücadelelerin kendi toprak alanlarının dışında sürdürülmesi, bir başka deyişle Üçüncü Dünya'ya doğru kaydırılmasını tercih etmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak büyük güçler arasında savaş çıkması olasılığı azalmakla birlikte, uluslararası terörizm XXI. yüzyılın en önemli güvenlik sorunlarından biri haline gelmiştir. Terörizm, ideolojilerini kullanmaya, bunu da dünya geneline taşımaya başlamıştır. Bugün artık yüksek teknolojiyi istediği gibi kullanabilen ve hemen her ülkede faaliyet gösterebilen terör örgütlerinin, ileride ne tür bir boyuta geleceği düşünölmeye başlanmıştır.

Komünizmin çökmesiyle sonuçlanan gelişmeler Marksist sol terörizmin tüm dünyada ve Türkiye'de etkisini yitirmesine sebep olurken, Soğuk Savaş sonrasında milliyetçilik ve din eksenli ideolojiler en belirgin terör kaynağı olarak ortaya çıkmıştır. Terör örgütleriyle organize suç örgütleri arasında menfaat birliği sağlanmış ve bu, suçlara uluslararası boyut kazandırmıştır. Modern

⁸⁹ EGM, *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2005 Raporu*, Ankara, 2006, s.180.

teknolojideki hızlı gelişmeler terörizme profesyonel nitelik kazandırırken, iletişim alanındaki yenilikler propagandayı kolaylaştırmıştır.⁹⁰

Terör örgütleri açısından durum böyleyken ülkeler arasında Terörizmle mücadele konusunda birlik sağlanamamıştır. Pek çok ülke, terörizmle yaklaşımlarında çifte standart uygulamıştır. Özellikle 11 Eylül 2001 sonrasında, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi terörizmle mücadele konusunda önemli kararlar alarak uluslararası işbirliği ve eşgüdümü yönlendirse de, temelde devletlerin çatışan menfaatleri, terörizmle mücadelede ve dolayısıyla terörizmin tanımında tam bir mutabakata varılmasını güçleştirmektedir.⁹¹

Soğuk savaşın bitişiyle Terör örgütleri, gerek ideolojik yapıları gerek yöntemsel araçları bakımından bir dönüşüm içine girmişlerdir. Oluşan yeni uluslararası düzende, terörizmin de eline yeni olanaklar geçmiş ve terör artık devletleri aşan uluslararası bir tehdit olma niteliği kazanmıştır. Uluslararası sistemden bağımsız değerlendirilemeyecek terörizm olgusu,⁹² küreselleşmenin de etkisiyle günümüzde yeni bir boyut almıştır.

Uluslararası terörizm, belirli siyasal, sosyal ve ekonomik çıkarlar sağlamak için insan hayatlarını, iç sosyal dinamikleri, uluslararası barış ve güvenlik ortamını, devletlerin barışçıl ilişkilerini, iç işlerini, anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözümünü, iç hukuku ve uluslararası hukuku hedef almaktadır.⁹³ Devletlerin ikili ve karşılıklı ilişkilerinde olumsuz etki yaratarak çözümlenmesi yıllar süren anlaşmazlıklar doğurmaktadır. Devletlerin diplomatik ilişkilerini ve temsilcilerini hedef seçerek ilişkilerin gelişimini ve devletlerin birbiriyle iletişimini tehdit etmektedir. Terörist eylemlerin kişiler, toplumlar ve devletler üzerinde caydırıcı şiddet içermesi ve bunun uluslararası toplumu etkilemesi, soruna karşı kolektif hareketi gerektirmiştir. Terörizm, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği,

⁹⁰ Fırat Purtaş, “Yeni Boyutlarıyla Terörizm”, *2023 dergisi*, Sayı,32, Aralık 2003, s. 30.

⁹¹ Yoram Dinstein, “Terrorism as an International Crime” in *Israel Yearbook on Human Rights*, vol. 19,1989 Crime, s. 56.

⁹² Albert J. Bergesen, Omar A. Lizardo, *Terrorism and Hegemonic Decline, Hegemonic Declines, Present and Past*, (Jonathan Friedman & Christopher Chase-Dunn), Political Economy of World-Systems Annuals, Vol, XXVI-b, Boulder, Paradigm Publishers, 2005, ss. 227-240.

⁹³ Ömür Şakir Babaoğlu, “Küresel Terör ve Türkiye” (Sempozyum), *Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi (SAREM)*, Mayıs 2002, Yıl:1, Sayı:6, s. 20.

Avrupa Konseyi, uluslararası Adalet Divanı gibi uluslararası örgütlerin gündemine girmiştir. Uluslararası hukukta yer bulması bu gelişmelerin sonucudur.⁹⁴

Uluslararası ilişkiler sadece egemen devletler arasındaki ilişkileri ifade ederken uluslar ötesi ilişkiler, egemen ulus devletler arasındaki ilişkilerin yanında uluslararası örgütler, uluslararası örgütler, çok uluslu şirketler ve ulus altı gruplar arası ilişkileri, ayrıca halklar arasındaki karşılıklı toplumsal, finansal ve kültürel ilişkileri ve diğer tüm ilişki ve etkileşimleri de içeren ulusal sınırlarını aşan faaliyetleri tarif etmek için kullanılmıştır.⁹⁵

Bu çerçevede uluslararası alanda artan birbirine bağımlılığın bir ürünü olarak ortaya çıkan ve bir toplumdan diğerine devletleriyle ilişkisi olmadan uzanan “uluslarötesi Terörizm” kavramı ile “uluslararası terörizm” kavramı arasında bir ayırım yapılmıştır. Uluslararası terörizmin daha iyi kavranabilmesi için uluslarötesi terörizm ile uluslararası terörizm arasındaki fark ortaya konulmalıdır. Uluslarötesi terörizm; herhangi bir şekilde devletin bir müdahalesi olmaksızın, devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen terörist eylemleri ifade ederken; uluslararası terörizm, devletin desteği sponsorluğu veya kontrolü altında bireyler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen terörist eylemleri ifade etmek için kullanılmıştır. Bu çerçevede uluslarötesi terörizmi uluslararası terörizmden ayıran temel nokta; terörist örgütler tarafından gerçekleştirilen operasyonların herhangi bir devlet tarafından yönetilmemesi yada kontrol edilmemesi olmuştur.⁹⁶

1.3.1. Uluslararası Terörizmde Devletlerin Rolü

Devletler, terörist gruplara maddi destekte bulunmaktan, silah ve gerekli diğer malzeme sağlamaya, ülkelerini kullanım açarak güvenli bölgeler, eğitim veya istihbarat sağlama, terör ve terörizmle mücadelede isteksiz ya da pasif

⁹⁴ Omer Yousif Elegab, *International Law Documents Relating to Terrorism*, London, Cavendish Publishing, 1995, s.79.

⁹⁵ Tayyar Arı, *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İstanbul, Alfa Yayınları, 2002, s. 373.

⁹⁶ Fatma Taşdemir, *Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi*, Ankara, USAK Yayınları, 2006, s.36.

kalmaya, bir terörist örgütün faaliyetlerini yönetmeye ve resmi devlet kurumları tarafından işlenen doğrudan terörist saldırılara kadar sıralanan bir dizi yollarla uluslararası terörizme karışabilmektedirler. Günümüzde birçok terör örgütü varlığını ve etkinliğini, devletlerin verdiği bu destek sayesinde devam ettirebilmektedir. Devletlerin uluslararası terörizme karışma düzeylerini belirlemek; mağdur devletlerin alacakları tedbirlerin meşruluğu açısından son derece önem taşımaktadır.⁹⁷

Antonio Cassese, uluslararası terörizme devletlerin karışma düzeylerini ve devlet-terörist aktörler arasındaki ilişkinin altı farklı türünden bahsetmiştir. Bunlar; Resmi devlet görevlileri tarafından ülke dışında işlenen terörist eylemler; devlet tarafından örgütlenen, teçhizatlandırılan, komuta ve kontrol edilen gayri resmi birimleri, paralı askerleri, silahlı çeteleri kullanması; bir devlet tarafından terörist gruplara finansal yardımda bulunması yada silah sağlanması; bir devlet tarafından terörist gruplara lojistik destek sağlanması; devletin ülkesi içinde terörist üstlerin varlığını kabul etmesi; hiçbir devletten yardım almayan bir terörist grubun uluslararası sularda veya hava sahasında bir yada birden fazla devletin vatandaşlarına karşı saldırı gerçekleştirdiği durumlardır. Jhon Murphy ise bu konuyu; devletin terörist eylemi bizzat gerçekleştirmesi, doğrudan destek vermesi, istihbarat sağlaması, terörist eylemlere yönelik özel eğitim sağlaması, ileri teknoloji sağlaması, diplomatik ayrıcalıklardan yararlandırması, silah ve patlayıcı sağlaması, ulaşım imkanı sağlaması, teröristlerin ülkelerini kullanmasına izin vermesi, zımni ve sözlü destek vermesi olarak ele almıştır.⁹⁸

Devlet terörizminde, devlet kurumlarının terörist faaliyetlere doğrudan fakat açık olmayan katılımı söz konusudur, potansiyel olarak dost olmayan rejimleri istikrarsızlaştırmak için başvurulmaktadır. Bir devletin silahlı güçlerini kullanmasının mümkün olmadığı yada çok riskli olduğu durumlarda stratejik sonuçlar elde etmek için uluslararası terörizmi doğrudan bir mücadele aracı olarak kullanması neticesinde devlet sponsorlu terörizm söz konusu

⁹⁷ Taşdemir, s.45.

⁹⁸ Taşdemir, s.46.

olmaktadır.⁹⁹ Bu durumda, devlet terörist organizasyonları aktif planlar, yönlendirir ve kontrolüne katkıda bulunur, resmi ajanları, paralı askerleri veya silahlı çeteleri kullanmak suretiyle, terörist eylemlerin gerçekleştirilmesini sağlar.¹⁰⁰

Soğuk savaş dönemi terörizmin sponsorluğuna olanak sağlandığı yıllar olmuştur. Özellikle süper güçler arasındaki nükleer savaş çıkma olasılığı doğrudan çatışmayı çok riskli ve maliyetli yapmıştır. Nitekim Sovyetler Birliği doğrudan yada uydu devletler aracılığıyla uluslararası terörizmin sponsorluğuna karışan ve uluslararası terörist ağ organize etmiş olduğu inanılan ilk devlettir.¹⁰¹

Bununla birlikte, devlet sponsorluğunun faydalarının terörist örgütler için daha fazla olduğu söylenebilir. Zira terörist örgütler biyolojik bir organizma gibi doğar, büyür ve ölürler. Hiçbir terörist örgüt destek almadan uzun süre var olamaz. Bütün örgütler yaşamak ve faaliyetlerini gerçekleştirmek için dış mali, lojistik, siyasi, hukuksa ve hata moral desteğe ihtiyaç duyarlar. Bir terörist örgütün çökmesinin yegâne nedeni, bu tür bir devlet desteğinden mahrum kalmasıdır.¹⁰² Devlet sponsorluğu, terörist örgütlerin operasyonel kapasitelerini dikkate değer şekilde artırmıştır. Bir ulus devletin istihbarat, diplomasi ve askeri kurumlarının kaynaklarını terörist örgütlerin emrine vermesi planlama ve gizli haberleşmeyi kolaylaştırmış, devletler tarafından sağlanan lojistik destek, silah ve patlayıcı maddelerin taşınması için diplomatik çantaların kullanılması, elçilik binalarının güvenli evler yada üsler olarak kullandırılması, teröristlerin başka türlü elde etmeleri imkansız olan lüksleri olmuştur. Ayrıca, devlet sponsorluğu teröristlere daha geniş eğitim olanakları da sunmuştur. Örneğin, Japon Kızıl

⁹⁹ Boaz Ganor, “Countering State-Sponsored Terrorism”, <http://www.ict.org.il/Articles/tabid/66/Articlsid/701/Default.aspx>

¹⁰⁰ Antonio Cassese, “The International Community’s legal Response to Terrorism” *International and Comparative Law Quarterly*, Cilt 38, 1989, s.598.

¹⁰¹ Cindy Combs, *Terrorism in the Twenty-First Century*, New Jersey, University of North Carolina-Charlotte, 1997, s. 87.

¹⁰² David E. Long, *The Anatomy of Terrorism*, New York, The Free Press, A Division of Macmillian Inc., 1990, s. 105.

Ordusu, HAMAS, PKK dâhil en az 16 farklı uluslararası terörist örgüt Suriye'nin kontrolü altındaki Lübnan Beka Vadisinde eğitim almışlardır.¹⁰³

Devlet sponsorlu terörizmin ortaya çıkardığı tehdidin boyutları son derece büyük ve önemli olmasına rağmen uluslararası toplum bunu önlemede ve tedbir almada başarısız olmuştur. Hangi devletin terörist olduğunu belirlemek için uluslararası düzeyde kabul edilmiş kriterler geliştirilememiştir. Bu durum doğal olarak sorunun siyasallaşmasına ve devletlerin bireysel politikalar geliştirmesine yol açmıştır. Günümüzde her devlet zaman zaman bu belirlemeyi kendisi yapmaktadır. Örneğin ABD 1978 yılından beri terörist devlet olarak nitelediği ülkeleri yıllık olarak listelemekte ve kongreye sunmaktadır. Bu yöntem terörist devletleri teşhir ederek onları izole etmeye ve onlara kimi yaptırımlar uygulamaya yönelik bir mekanizmadır.¹⁰⁴ Fakat ülkelerin tek başlarına yayınlayacakları terörist devletler listesi her ülkenin olaya bakış açısına göre değişebileceğinden, sorunu siyasaliktan kurtarabilmek için BM çatısı altında böyle bir yapının olmasının daha tarafsız ve etkili olacağı aşikârdır.

Devletlerin terörist örgütlere silah, patlayıcı, teçhizat, eğitim, finansman, istihbarat, güvenli bölge, iletişim, sağladığı fakat eylemleri bizzat yönlendirmediği, yani örgüt üzerinde fiili kontrole sahip olmadığı durumlarda devlet destekli uluslar arası terörizm söz konusu olmaktadır.

Bu tür devletler, terörist yapılanmaya mali yönden, askeri yönden ve operasyonel yönden destek verirler. İran'ın ve Suudi Arabistan'ın FKÖ ye verdiği finans desteği, 1998 yılında Suriye'den ayrılarak Yunanistan'ın Nairobi büyükelçiliği çıkışında yakalanan Abdullah Öcalan'ın üzerinden Güney Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından bir gazeteci adına tanzim edilmiş diplomatik pasaport çıkması bunlara verilecek en çarpıcı örneklerdir.

Devletin ülkesindeki terörist örgütleri aktif bir şekilde desteklememesine rağmen ülkesi içinde faaliyet gösteren teröristlere engel olmaması, bunları ülke dışına çıkarmak için gayret göstermemesi, yada bu faaliyetlerin sona erdirilmesi taleplerini reddetmesi halinde, terörizme tolerans gösterme söz konusu

¹⁰³ Taşdemir, s.49.

¹⁰⁴ Taşdemir, s.51.

olmaktadır. Uluslararası hukuka göre bir devlet kendi ülkesini başka devletlerin haklarına aykırı şekilde kullanılmasına izin vermeme ve terörist örgütün faaliyetlerine karşı tedbir alarak engelleme mükellefiyeti altındadır.¹⁰⁵

Devletin ülkesi içinde teröristlerin bulunduğu farkında olmasına ve bunu sonlandırmak istemesine rağmen ulusal politikasının gereği olarak yada askeri kuvvetlerinin yetersiz olması ve teknolojik imkanlara sahip olmaması gibi nedenlerle teröristlere karşı etkin önlemler almaması halinde o devletin yetersizliği söz konusu olmaktadır.¹⁰⁶ Bu durumda da ilgili devletin sorumluluğu devam etmektedir. Devlet bu sorumluluktan ancak kendisine yardım etmek için başka devlet ya da bölgesel örgütü davet ederek ortadan kaldıracaktır. 1977 yılında Mogadişu uçak kaçırma olayında Somali'nin Batı Almanya'dan yardım istemesi buna iyi bir örnektir.¹⁰⁷

Terörizmle uluslararası alanda mücadelede ulusal alanda olduğu kadar kolay olamamaktadır. Bunun sebepleri; "terörizmi ortaya çıkaran olgunun farklı olması, bazı ülkelerin gittikçe daha sık olarak, terörizmi uluslararası politikaların bir aracı olarak kullanması, uluslararası bir terör örgütünün arkasında, mutlaka en az bir ülkenin bulunması, uluslararası terörizmin içinde siyasi motivasyonların oynadığı roller" olarak belirtilmiştir.¹⁰⁸ Bu ayrılık, ülkelerin ekonomik ve siyasi menfaatleri dolayısıyla olayları farklı bakış açısıyla değerlendirmelerinden kaynaklanmaktadır.

Günümüzde devlet desteğindeki terörizmin azaldığı yönündeki görüşü savunanlardan Brian Jenkins'e göre ise de, desteğin azalması terörist hareketler üzerindeki etkinin ve haber alma kaynaklarının da azalması anlamına gelmektedir. Nitekim 11 Eylül 2001'deki saldırıların hazırlıkları hakkında ne Amerikan istihbaratı ne de başka ülkelerin kaynakları önceden bilgi

¹⁰⁵ Sertaç H. Başeren, *Uluslararası Hukuk Açısından Terörizm, Dünyada ve Türkiye'de Terör*, Ankara, T.C. Merkez Bankası Yayınları, 2002, s.200–201.

¹⁰⁶ J. Richard Ericson, *Legitimate Use of Force Against State-Sponsored Terrorism*, Washington D.C., Air University Press, 1995, s.26.

¹⁰⁷ Taşdemir, s.57.

¹⁰⁸ Denker, s.151.

edinebilmişlerdir.¹⁰⁹ Aynı görüşteki Xavier Raufer'e göre de, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte devletlerin terörizme sağladığı finansman büyük ölçüde ortadan kalkmış, bu da terör örgütlerini kontrol etmeyi ve eylemleri önceden kestirebilmeyi olanaksız kılmıştır. Xavier Raufer, ayrıca, bu durum sonucunda terör örgütlerinin maddi kaynak sağlamak için özellikle uyuşturucu kaçakçılığı gibi araçlara yöneldiklerini saptamaktadır.¹¹⁰

1.3.2. Terörizm ile Mücadelede Uluslararası Örgütlerin Çalışmaları

Birçok anlaşma terörizmi önlemeye yönelik düzenlemeler yapmışsa da hiçbiri terörü tanımlamamıştır. 1937 tarihli Terörizmin Önlenmesine ve Cezalandırılmasına Dair Anlaşma Milletler Cemiyeti döneminde yapılmış olup yürürlüğe konulamamıştır. Terörist eylemlerin önlenmesine yönelik olarak birçok Birleşmiş Milletler anlaşması da yapılmıştır. Bu anlaşmalar terörle ilgili birçok konu ile ilgilidir. Bu konular arasında hava ulaşımı, deniz ulaşımı, korunmuş kişiler, rehinelere, deniz üzerindeki platformlar, nükleer maddeler, plastik patlayıcılar terörist bombalamalar ve terörün finansmanı da yer almaktadır.¹¹¹ Bu anlaşmaların tek eksikliği terör tanımı yapamamış olmaları değildir, bunlardan birçoğu terör terimini bile kullanmamışlardır. BM dışında birçok bölgesel örgüt de terörü önlemeye yönelik anlaşmalar yapmışlardır. Bunlar arasında Arap Birliği, İslam Konferansı Örgütü, Avrupa Konseyi, Amerikan Devletleri Organizasyonu, Afrika Birliği Organizasyonu, Güney Asya Bölgesel İşbirliği Teşkilatı ve Bağımsız Devletler Topluluğu sayılabilir. Avrupa Birliğinin de ciddi bir terörle mücadele politikası vardır. Türkiye'nin de taraf olduğu 1977 tarihli Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi, uçak kaçırma, uçaklara saldırı, diplomatlara ve uluslararası korunan kişilere saldırı, adam kaçırma,

¹⁰⁹ Brian Jenkins, *The New Age of Terrorism*, The McGraw-Hill Homeland Security Handbook, The McGraw Hill Companies, 2006, s. 122.

¹¹⁰ Xavier Raufer, "New World Disorder, New Terrorisms, New Threats for Europe and the Western World", 1999. http://www.xavier-raufer.com/english_7.php

¹¹¹ İbrahim Kaya, "Uluslararası Terörizmin Yasaklanma Çabaları", *TÜRK Harb-iş Dergisi*, Sayı: 210, Ekim 2004, s. 49-52.

rehin alma yâda özgürlükleri hukuka aykırı olarak sınırlandırma eylemlerini, bomba, roket, otomatik ateşli silahlar ve bombalı mektup yâda paket kullanarak gerçekleştirilen eylemleri işleyen, işlemeye teşebbüs eden yâda bu tür eylemlere suç ortağı olmayı terör suçu kabul etmektedir.¹¹² Terörizm sonu – İzm ile bitmesine rağmen bir ideoloji değildir. Terörizm, siyasal bir amaca ulaşmak için kullanılan bir şiddet aracıdır. Bu saptama BM Genel Kurulu'nun 1994 yılında yayınladığı 49/60 sayılı Kararı'na ekli Deklarasyon ile de örtüşmektedir. Buna göre "politik sebeplerle yapılan ve toplumda, bir insan topluluğunda veya belirli insanlarda bir korku ortamı yaratacak cezai eylemler, siyasi, felsefi, ideolojik, etnik, ırksal, dini veya herhangi bir gerekçe ile haklı gösterilemez".¹¹³ Bu tanımdan çıkarılabilecek bir diğer sonuç terörün korku yaratma amacına yönelik olmasıdır. Zaten köken olarak terör ve tedhiş aşırı korkuya işaret etmektedir. Tüm hukuksal metinlerde terörün aşırı şiddeti içerdiği hususunda hemfikir olunmakla birlikte, şiddeti kullanana bağlı olarak farklı yaklaşımlar sergilenmektedir.

1.3.2.1. Birleşmiş Milletler

BM bünyesinde 1996 yılından bu yana sürdürülen çalışmalarda "Hindistan'ın önerdiği taslak" üzerinde durulmuştur. Genel olarak bakıldığında; terörizmin hiçbir haklı nedeninin olamayacağı, terörizmin insan hakları ihlâli niteliğinde olduğunun, kapsamlı sözleşmenin mevcut sözleşmelerin de ötesinde gerçekten kapsamlı ve etkili bir belge olmasının gereğinin devletlerin terör eylemlerini özendirmekten ve desteklemekten kaçınmaları gerektiğinin ifade edilmesinin, teröristlerin hiçbir yerde koruma bulamamalarının önemi üzerinde durulmasının Türkiye için uygun bir yaklaşım tarzı olduğu düşünülmektedir.¹¹⁴ Ancak; Sadece tamamlanmış eylemlerin esas alınması, büyük maddî kayba yol açan eylemlerin kapsamda tutulması, tehdidin sözleşme kapsamına alınmaması, azmettirenlerin sözleşme kapsamına alınmaması, ulusal kurtuluş

¹¹² *Resmi Gazete*, 26 Mart 1981, s. 23.

¹¹³ Yücel Acer, "Terörizm Kavramı Açısından Ermeni Terörü ve Genel Nitelikleri", *Ermeni Araştırmaları*, Cilt: 2, Sayı: 8, 2003, s. 128.

¹¹⁴ Sadi Çaycı, *Terörle Mücadele ve Birleşmiş Milletler*, İstanbul, Bilgi Yayınevi, Aralık 2004, s.13.

mücadelesi verdiğini ifade edenlerin kapsama alınmaması, önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹⁵

BM Güvenlik Konseyi, 11 Eylül 2001 tarihinde yapılan saldırının hemen ardından kabul ettiği 1368 (2001) sayılı karar ile saldırıyı kınamış ve BM Anlaşmasından doğan sorumluluklarına uygun olarak 11 Eylül 2001 tarihli terörist saldırıya cevap vermek ve uluslararası terörizmin bütün biçimleriyle mücadele etmek için gerekli bütün adımları atmaya hazır olduğunu bildirmiştir.

Yine BM Güvenlik Konseyi (BMGK), 28 Eylül 2001 tarihinde toplanarak oy birliği ile geniş kapsamlı antiterörizm (1373 sayılı) kararını kabul etmiştir. Antiterörizm kararının uygulanmasını takip amacıyla bir komitenin kurulmasının öngörüldüğü ve bütün devletlerin 90 gün içinde aldıkları önlemleri bu komiteye bildirmeye çağrıldığı, anılan karar ile devletlerin; Her türlü terörist faaliyetin finansmanının önlenmesi, terörist faaliyetlerde kullanılacak ekonomik kaynakların dondurulması, terörist faaliyetlerin finansmanına yönelik her türlü işlemin yasaklanması, Pasif veya aktif olarak bütün terörist faaliyetleri desteklemekten, silâh temin etmekten kaçınılması, terörist faaliyetleri önlemeye yönelik, devletler arasındaki bilgi alış verişini dâhil her türlü tedbirin alınması, terörist faaliyetlerin plânlanmasına, finansmanına, hazırlığına katılanların kanun önüne çıkarılması, iç hukuklarında da terörü ciddî suç eylemi olarak tanımlayacak düzenlemenin yapılması, terörist faaliyetlerin desteklenmesi ve finansmanı konularında yürütülen soruşturma ve yargılamalarda devletlerin en üst seviyede birbirlerine yardımda bulunmaları, terörist grupların geçişi konusunda etkin sınır kontrollerinin yapılması, terörist grupların intikali, sahte dokümanlar, hassas maddeler, muhabere sistemleri ve teknolojileri, kitle imha silâhlarına sahip örgütler ile ilgili bilgi alış verişini yoğunlaştırarak hızlandırmaları, Uluslararası terörizmin, uyuşturucu trafiği, kara para aklama gibi diğer suçlarla ilişkili olduğu belirtilerek ilgili uluslararası sözleşme ve protokollere taraf olmaları ve BMGK kararlarını uygulamaları, mülteci statüsü

¹¹⁵ Şeref Öngay, “Uluslararası Terörizm Bağlamında Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Hazırlanmakta Olan Kapsamlı Terörizm Sözleşmesi ile Terörizmle Mücadelede NATO’nun ve Avrupa Birliği’nin Rolü”, *Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi*, 24 Nisan 2002, Yıl: 1, Sayı: 4, s. 4–5.

vermeden önce sığınmacıların terörist faaliyetler bakımından araştırılmasına yönelik tedbirleri alacakları belirtilmiştir.¹¹⁶

BM'nin aldığı 1368 ve 1373 sayılı kararların Türkiye'nin terörle mücadele Politikasını destekler mahiyettedir. Özellikle 1373 sayılı karar çok önemli olup, bu karar ile bugüne kadar teröre destek sağlayan, müsamaha gösteren, bazı terörist eylemleri insan hakları çerçevesinde hoş gören devletler daha radikal tedbirler almaya zorlanmakta ve terörist eylemlerde bulunanları cezalandırma olanağı yaratılmaktadır. Ancak, bu karar bir tedbirler paketinden ziyade, terörle mücadelede çerçeve kararı niteliğindedir. Çünkü bu kararda, terörizmin ve teröristin tanımının yapılmamış olduğu görülmektedir. Bu sebeple kararın uygulanmasında ülkelerin kendi yorumlarının önemli olduğu sonucunu çıkarmaktadır. Bu kararla aynı zamanda kararın uygulanmasını izlemek üzere bir komite kurulmuştur. Komitenin ilk toplantısında, ülkelere öncelikle terörizmle mücadele konusundaki yasal düzenlemeler hakkında bilgi isteneceği ve gerekebilecek ilâve yasal düzenlemelerin ülkelere bildirileceği; ayrıca, komitenin çalışmalarını en etkin şekilde sürdürebilmesi maksadıyla BM içinden ve dışından bazı uzmanların yardımlarına ihtiyaç duyulabileceği ifade edilmiştir. Bu maksatla ülkeler, terörle mücadele bakımından aldıkları tedbirleri (yasal - idarî) içeren ilk raporlarını BM izleme komitesine Aralık 2001 ayında sunmuşlardır.

Ayrıca BM'nin 15 Aralık 1997 tarihli "*Terörist Bombalama Eylemlerinin Önlenmesine ilişkin Sözleşmesi*" ve 09 Aralık 1999 tarihli "*Terörizmin Finanse Edilmesinin Önlenmesine ilişkin Sözleşmesi*" bulunmaktadır.¹¹⁷

Ekim 2001'de Birleşmiş Milletler içinde, terörizm konusunda "Politika Çalışma Grubu" kurulmuştur. Söz konusu grup, terörizmle mücadelenin etkin ve Sonuç alıcı biçimde yürütülebilmesi için kullanılacak uluslararası araçları

¹¹⁶ Şeref Öngay, "11 Eylül 2001 Tarihinden Sonra BM, AB ve NATO'da Terörle Mücadeleye Yönelik Gelişmeler", *Stratejik Araştırmalar ve Etüt Merkezi (SAREM)*, Yıl: 1, Sayı 4, Nisan 2002, s.5.

¹¹⁷ Öngay, "11 Eylül..." s. 6.

ortaya çıkarırken, bu mücadele esnasında insan haklarının zarara uğramaması için de çaba göstermektedir.¹¹⁸

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 26 Mart 2003 tarihinde aldığı 1535 sayılı kararına göre Terörizme Karşı Koyma Komitesi yapılandırılarak BMGK'ye üye devletlerin oluşturduğu genel kurulun önderliğinde, 1373 sayılı kararın uygulamasını izleyerek bu konuda genel kurula ve başkana danışmanlık yapmak, komite kararlarının icrasını takip etmek ve 1373 sayılı kararın gereklerinin yerine getirilmesinde ilgili devletlere yardımcı olmak amacıyla bir başkan ve başkan yardımcılarında oluşan Terörizme Karşı Koyma İcra Direktörlüğü isimli büro oluşturulmuştur.¹¹⁹

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 30 Ocak 2004 tarihli ve 1526 sayılı kararında, 1999 yılında 1267 sayılı karar ile aldığı önlemlerin uygulamalarını geliştirmek için Usame Bin Ladin ve Taliban örgütlerine yönelik görevini detaylandırarak izleme ekibi oluşturmuş, bu ekibin görevlerini; ülkeleri ziyaret etmek, yakın danışma ve işbirliği ile değerlendirmelerini komiteye rapor etmek olarak belirlemiştir. BMGK daha sonra kitle imha silahlarının yayılmasını ve özellikle terör örgütlerinin eline geçmesini önleme konusunu ele alarak bu konuda ayrı bir komite kurulmasını kararlaştırmıştır. BMGK 8 Ekim 2004 tarihinde aldığı 1566 sayılı kararında terörizmle alakalı diğer konularda da bir çalışma grubunun kurulmasını kararlaştırmış ayrıca terör mağdurlarının zararlarının tazmin edilmesi amacıyla özel bir fon oluşturulmasının araştırılmasını istemiştir.¹²⁰

BM'nin kitle imha silahlarının terör örgütlerinin eline geçmesinin engellenmesi ile ilgili bu çabaları neticesinde 2010 yılında Washington'da BM'nin yanında 47 ülke, BM çatısı altında faaliyet gösteren Uluslararası Atom Enerji Ajansı(UAEA) ve AB'nin katılımıyla nükleer terörizmi önlemek ve nükleer maddelerin terörist örgütler tarafından ele geçirilmesine karşı alınacak önlemleri

¹¹⁸ Report of the Policy Working Group on the United Nations and Terrorism, UN Action Against Terrorism, <http://www.un.org/terrorism/a57273.htm>.

¹¹⁹ Sadi Çaycı, "Terörle Mücadele ve Birleşmiş Milletler", *ASAM*, 2 Aralık 2004. <http://www.avsam.org/tr/analizler.asp?ID=10>.

¹²⁰ Çaycı, "Terörle...", <http://www.avsam.org/tr/analizler.asp?ID=10>.

içeren nükleer güvenlik zirvesi toplanmıştır. Bu zirve sonucunda dört maddelik bir planın uygulamaya konulmasına karar verilmiştir. Buna göre; bütün ülkeler ellerinde bulunan nükleer silahları koruyacak ve teröristlerden uzak tutmakla yükümlü olacak, hassas nükleer maddelerin korunmasının güvence altına alınması için tüm ülkelere dört yıl süre tanınacak, yasadışı nükleer ticaretinin önlenmesi ve bununla mücadele edilmesi konusunda işbirliği yapılacak, nükleer teknolojinin teröristlerin eline geçmesinin önlenmesi için her ülkenin tedbir alacağı ve bu konuda işbirliği içinde bulunacağı karara bağlanmıştır.¹²¹

1.3.2.2. Avrupa Birliği

11 Eylül'den sonra AB'nin en önemli gündem konusu, ABD'nin Afganistan operasyonu ve terörizmle mücadele tedbirleri olarak değişmiştir. AB konseyi ve AB ülkelerinin liderleri ABD'ye tam destek verdiklerini belirten açıklamalar yapmışlar, gerek kendi güvenlikleri için, gerekse ABD'nin istekleri doğrultusunda, terörizmle mücadeleye yönelik tedbirler almaya başlamışlardır. AB'nin özellikle güçlü üyeleri, 11 Eylül'den sonra Afganistan harekâtında yer almak suretiyle, uluslararası arenada etkili olmaya çalışmışlardır. AB'nin bugüne kadar bir türlü tam olarak başarıya ulaştıramamış olduğu Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası'nın, 11 Eylül olayları çerçevesinde yeniden gündeme getirilmesi; adalet ve içişleri alanında daha sıkı işbirliğine gidilerek "Birliği" sağlamlaştırıcı adımlar atılması, bu fırsatın değerlendirilerek AB bütünleşmesinde gelişme sağlanmasına yöneliktir.¹²² AB ülkelerine tek tek bakıldığında ise, özellikle güçlü üyelerin ABD'ye yakınlaşma ve uluslararası alandaki etkinliğini güçlendirme amacıyla dış politikalarını yeniden düzenleme gibi değişikliklere gittikleri görülmektedir.

AB konseyi, terörizmle mücadeleye yönelik kabul ettiği tedbirlerin başında terörizmin farklı bir tanımını yapmıştır. Terörist saldırı kavramını "*bir*

¹²¹ Serdar Erdurmaz, "Silahsızlanma Çabaları", *TÜRKSAM*, 14 Nisan 2010, <http://www.avsam.org/tr/a1985.html>

¹²² Günter Verheugen, Belçika Şirketleri federasyonu (FEEB-VBO) tarafından düzenlenen Genişleme Semineri'nde yaptığı konuşma, Brüksel, 13 Eylül 2001. http://ec.europa.eu/commission_barroso/verheugen/index_de.htm

ülkenin ya da uluslararası bir örgütün siyasi, ekonomik ve sosyal yapısını ciddi bir şekilde etkilemek ya da zarara uğratmak” şeklinde tanımlayan Konsey, “etkilemek” kelimesini, önceki “değiştirmek” kelimesinin yerine kullanmış ve “uluslararası örgüt” boyutunu da sonradan eklemiştir; böylece terörist saldırı olarak kabul edilecek eylemlerin sınırlarını genişletmiştir.¹²³

AB üyesi ülkeler özellikle adalet ve içişleri alanında işbirliği çerçevesinde başta polis, istihbarat ve adli birimleri olmak üzere tüm güçlerini birleştirerek terörizmle mücadele etmek için karar almışlardır.¹²⁴ Bu bağlamda, terörist örgütlerin banka hesaplarının dondurulması bu örgütlerle ilişki içinde bulunan kişilerin yakalanması, Afganistan’a insani yardım yapılması, Orta Doğu barış sürecinin yeniden başlatılması, Barselona süreci çerçevesinde Akdeniz Ülkeleri ile kültürler arası diyaloga daha fazla önem verilmesi gibi amaçlar yer almaktadır.

Başta, Almanya, Fransa ve İngiltere olmak üzere kendi ülkeleri dışındaki terörist örgütlerin faaliyetlerine göz yuman Avrupa ülkeleri, 11 Eylül sonrasında ABD’nin hazırlayıp kabul ettiği terörist kişi ve kuruluşlar listesini kabul etmişlerdir. Bu listeye PKK ve DHKPC sonradan ilave edilmiştir.

ABD’nin öngördüğü 27 kişi ve kuruluş, Konsey tarafından terörist olarak kabul edilmiş ve örgütlerin banka hesaplarının dondurulması kararı alınmıştır. Listede bulunan örgüt ve kişilerin İngiltere’de 88 milyon Dolar, Almanya’da 1,2 milyon Dolar ve Fransa’da 2,2 milyon Dolar değerindeki hesaplarının dondurulduğu açıklanmıştır.¹²⁵

21 Eylül 2001’de olağanüstü toplanan AB Konseyi, terörizmin tüm Dünya ve Avrupa için ciddi bir problem olduğu ve AB’nin bundan sonra terörizmle mücadele konusuna öncelik vereceği açıklamasını yapmıştır. Bu çerçevede terörist örgütlerin finanse edilmesinin engellenmesi terörizmle mücadelede en önemli tedbirlerden biri olarak kabul edilmiştir. Ayrıca 20 Eylül 2001’de Adalet

¹²³ EU Council Wants To Wilden Definition Of Terrorism”, Statewacth News Online, <http://www.statewacth.org/news/2001/oct/08counterr.htm>.

¹²⁴ Mehmet Özcan; Fatma Yılmaz, “AB’nin Amerikanlaşan Terörle Mücadelesi” <http://usak.org.tr/makale.asp?id=674>

¹²⁵ “AB, 27 Terör Örgütünün Hesaplarını Dondurdu”, *Hürriyet*, 2 Ekim 2001

ve İçişleri Bakanları Toplantısı'nda telekomünikasyon ve elektronik iletişimin soruşturma kapsamına alınması ve şüpheli bulunan özel verilere giriş sağlanması konularında prensipte karara varılmıştır. Her iki toplantı sonrasında; Dünya ve Avrupa için gerçek bir tehdit olan terörle mücadelenin AB'nin öncelikli hedefleri arasında yer aldığı, ABD'nin, BMGK'nin 1368 sayılı kararı çerçevesinde, bu saldırıya cevap vermesinin meşru olduğu, teröre destek veren ve yataklık eden bütün ülkelere karşı, ABD önderliğinde yürütülecek mücadeleye, AB ülkelerinin imkânları dâhilinde katılmaya hazır olduğu, AB'nin terörle mücadelede uluslararası etkinliğin artırılması amacıyla ortak dış ve güvenlik politikasının geliştirilmesi ve AGSK'nin bir an önce operasyonel hâle getirilmesinin önem kazandığı, BM bünyesi altında terörizme karşı oluşturulacak ittifakın ortak değerleri savunmaya hazır bütün ülkeleri kapsamaması gerektiği ifade edilmiş, teröre karşı mücadele "Eylem Plânı" kabul edilmiştir.¹²⁶

Bu eylem plânına göre; Polis ve adli işbirliğinin artırılması adı altında bir "Avrupa tutuklama emri" mekanizması oluşturulması, Terörizm için ortak tanım belirlenmesi, Ayrıca, ortak bir terörist örgütler listesi çıkarılabilmesi için Avrupa'daki tüm terörist zanlılarının ve bunları destekleyen örgütlerin tanımlanmasının yapılmasına karar verilmiştir. Ayrıca aynı toplantı sonrası, Teröre karşı uluslararası yasal araçlar geliştirilmesi kararına varılmıştır. Buna göre; Terörle mücadele alanında BM, OECD gibi örgütler bünyesinde mevcut uluslararası sözleşmelerin uygulanması, Teröre karşı BM bünyesinde bir çerçeve sözleşme oluşturulması yönünde Hindistan'ın sunduğu öneriye destek verilmesi benimsenmiş, Terörizmin finansman kaynaklarının engellenmesi için Kara para aklamaya ilişkin "yönerge" ile Malî varlıkların dondurulmasına ilişkin "çerçeve karar" taslaklarının onaylanması ve BM'nin hazırladığı terörizmin finansmanının engellenmesi sözleşmesinin üye devletler tarafından imzalanması ve onaylanması karara bağlanmış, Uçuş güvenliğinin artırılması, Terörle mücadele alanındaki AB politikalarında istikrar ve koordinasyonun artırılması, üçüncü ülkelerle ilişkiler teröre verdikleri destekle bağlantılı olarak gözden geçirilmesi öngörülmüştür.¹²⁷ Bu toplantılar sonucunda alınan kararların

¹²⁶ Öngay, "11 Eylül..." s.5.

¹²⁷ Öngay, "11 Eylül..." s.5.

aday ülkeler tarafından da benimsenmesi için girişimlerde bulunulması ve zirvede alınan kararların en üst düzeyde ABD yetkililerine iletilmesine karar verilmiştir.

Ekim 2001'de yapılan Ghent zirvesinde ise ABD'nin "meşru" Afganistan operasyonuna destek verildiği yinelendikten sonra terörizmle mücadele konusunda, AB ile ABD arasındaki adalet alanındaki işbirliğini kolaylaştırmaya yönelik adımlar atılması, terörist saldırılarla bağlantısı olan suçluların iadesi, sınır kontrollerinin artırılması teröristler tarafından saldırı amaçla kullanılması muhtemel olan nükleer ve kimyasal maddeleri ithalat ve ihracatının kontrollerinin daha sıkı yapılması şeklinde alınan yeni kararlar eklenmiştir.¹²⁸

Aralık 2001 de yapılan zirvede ise; Terörle mücadele çerçeve sözleşmesi ve Tutuklama ve Teslim Alma yönergesi kabul edilmiştir. Tutuklama ve Teslim Alma Yönergesinin getirdiği en önemli yeniliğin, üye devletler arasında suçluların iadesinin, bilinen resmî iade prosedürü çerçevesinden çıkartılıp tüm üye devletlerin hukuk icra organları için geçerli ve bağlayıcı standart bir yakalama emriyle sağlamayı öngörmesidir.

Avrupa Birliği konseyi 13 Haziran 2002 tarihinde Terörizmle Mücadele Çerçeve Kararını kabul etmiştir. Bu kararda, terör suçunun önemine değinilerek amacın, terörle mücadelenin üye devletlerce tek taraflı yerine getirilemeyeceğinden bu konuda birliğin önlemler alacağı ve üye devletlerin terörizmle ortak mücadele için iç hukuklarını bu karara uygun hale getirmeleri gerektiği belirtilmiştir. Bu kararlar terör örgütü üyelerinin birlik içerisinde serbest dolaşımın önüne geçilmesi de amaçlanmıştır.¹²⁹

11 Mart 2004 tarihinde Madrid'e yapılan terör saldırıları sonrası AB Güvenlik Konseyi terörle bağlantılı olduğundan şüphelenilen kişilerin ve teröristlerin mal varlıklarının dondurulması, terörizme finansman sağlayan kara para ile mücadeleye yönelik önlemlerin alınması ve şüpheli nakit akışları ile ilgili

¹²⁸ Soltan Elnur, "11 Eylül sonrası AB'nin Teröre Yaklaşımı ve Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikasının Başarısızlığı", *Stratejik Analiz Dergisi*, Sayı:20, Aralık 2001, s. 30.

¹²⁹ Umut Kedikli, "Avrupa Birliğinin Terörizmle Mücadele Politikaları ve Hukuki Boyutu", *USAK Stratejik Gündem*, 11 Mayıs 2009, <http://www.usakgundem.com/makale/17/avrupa-birli%C4%9Fi-39-nin-ter%C3%B6rizmle-m%C3%BCcadele-politikalar%C4%B1-ve-hukuki-boyutu.html>

birlik ülkeleri arasında bilgi aktarımının sağlanması gibi önlemler paketi hazırlayarak kabul etmiştir. 2005 tarihinde Londra'da yapılan saldırılar sonrası önlemlerini iyice artırma yoluna giden birlik, sınır güvenliği ve özellikle hava taşımacılığında daha sıkı önlemler almaya başlamış, küresel terörizmle mücadele alanında da ABD ile ABD-AB ülkeleri arasında uçuş yapan tüm AB vatandaşı yolcuların kişisel verilerini, ABD yetkilileri ile doğrudan paylaşımı sağlayan, kişisel veri paylaşımı anlaşmasını yapmıştır.¹³⁰

1.3.2.3. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)

Soğuk savaş sırasında Doğu ve Batı blokları arasında diyalog kurulabilmesi amacıyla oluşturulan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK), 1995'de imzalanan Paris şartıyla AGİT'e dönüşmüş, daimi bir diyalog platformu haline gelmiştir. Bugün 56 üyesi bulunan teşkilat, Soğuk Savaş sonrasında ortaya çıkan bunalımların giderilmesinde aktif olarak çalışmıştır.

Küreselleşme döneminin tehdit ve riskleriyle, çok taraflı işbirliği olmadan, tek bir kuruluş veya devletin başa çıkabilmesinin mümkün olmadığı yaklaşımıyla hareket eden AGİT, üyeleri ve AGİT'le diğer uluslararası kuruluşlar arasındaki ilişkileri ve işbirliği ortamını güçlendirmeye çaba göstermektedir. İnsan hakları, temel özgürlükler, demokrasi ve hukuk devleti AGİT'in kapsamlı güvenlik konseptinin merkezinde yer almaktadır. Düşünce ve inanç özgürlüğü de dâhil, insan hakları ve temel özgürlüklerin ihlali, hoşgörüsüzlük, saldırgan milliyetçilik, ırkçılık, terörizm, şovenizm, yabancı düşmanlığı ve antisemitizmle mücadeleyi benimseyen AGİT, çatışmaların önlenmesi, kriz yönetimi ve çatışma sonrası rehabilitasyonu amacıyla sivil bir girişim olan Acil Uzman Yardım ve İşbirliği takımları oluşturmuştur.

Teşkilatın en önemli çalışma alanlarından biri de, Avrupa Konvansiyonel Kuvvetler Antlaşması'nın (AKKA) uygulanmasının denetlenmesidir.¹³¹

¹³⁰ Kedikli, <http://www.usakgundem.com/makale/17/avrupa-birli%C4%9Fi-39-nin-ter%C3%B6rizmle-m%C3%BCcadele-politikalar%C4%B1-ve-hukuki-boyutu.html>

¹³¹ Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "Türkiye ve AGİT", <http://www.mfa.gov.tr/Turkce/grupa/sart.htm>.

İstanbul'da 54 ülkenin katılımıyla toplanan AGİT Zirvesi'nde 19 Kasım 1999 tarihinde kabul edilen "Avrupa Güvenlik Şartı", AGİT'in küreselleşme dönemindeki önceliklerini ve gerçekleştirmeyi hedeflediği çok taraflı işbirliğinin dinamiklerini ortaya koymaktadır.

Avrupa Güvenlik Şartı'nda, 20. yüzyılın son 10 yılında AGİT bölgesinde önemli başarılarla tanıklık edildiği, önceden var olan gerginliklerin yerini işbirliğine terk ettiği, ancak devletler arasında çatışma tehlikesinin tamamen yok edilemediği vurgulanarak, eski döneme ait bölünmelerin geride bırakıldığı Avrupa'da yeni risk ve tehditlerin belirdiğinin altı çizilmektedir. Bu tehditlerin devletlerarası anlaşmazlıklardan olduğu kadar, toplumlar içi uyuşmazlıklardan da kaynaklandığının ifade edildiği şart'ta güvenlik ve barışın ancak vatandaşlar arasında güvenin tesis edilmesi ve devletler arasındaki işbirliğinin geliştirilmesiyle sağlanabileceği belirtilmektedir.

Uluslararası terörizm, şiddete başvuran aşırılık, örgütlü suç ve uyuşturucu kaçakçılığının güvenliğe karşı artan ölçüde tehditler olarak ortaya çıktığının ifade edildiği şart'ta, "nedeni ne olursa olsun ve ne şekilde tezahür ederse etsin terörizm kabul edilemez bir olgudur. Her türlü terörist faaliyetin hazırlanışını ve mali destek bulmasını önlemek için çabalarımızı artıracamız ve teröristlerin topraklarımızda üslenmesine izin vermeyeceğiz" sözleri de yer almaktadır.

AGİT belgelerinde sürekli vurgulanan konu, yeni tehditlere karşı çok taraflı işbirliğinin artırılmasıdır. Nitekim İstanbul Şartı'nda da, "AGİT'e üye devletler, üyesi buldukları diğer kuruluş ve kurumların AGİT'in işbirliğine Dayalı Güvenlik Platformuna uyumlu olmasına dikkat edeceklerdir" denilmektedir.¹³²

AGİT belgelerine yansıyan çok taraflı işbirliği çağrılarına rağmen bu işbirliğinin istenilen düzeye ulaştığını söylemek mümkün değildir. AGİT üyesi 55 ülke zaman zaman kendi bölgesel çıkar ve önceliklerini ön plana çıkararak,

¹³² Arthur K. Cebrowski, Thomas P. M. Barnett, *The American Way of War*, Proceedings of the U.S. Naval Institute, Ocak 2003, s. 42–43.

AGİT'in genel öncelikleriyle uyuşmayan eylem ve davranışlar içine girebilmektedir.

1.3.2.4. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)

Soğuk Savaş'ın sona erdiği ilk yıllarda, Doğu Bloğu'nun yıkılmasından sonra ortaya çıkabilecek yeni tehdit biçimlerinin tahmin edilmesinde ve bunlara karşı önleyici tedbirler alınmasında büyük zorluklar çekilmiştir. 45 yıl süren mücadeleden galip çıkan Batı'nın, söz konusu yeni ortam, ya da yeni dünya düzeni karşısında yaşadığı bocalama en bariz biçimde, Batı Blok'unun en etkili savunma örgütü niteliğindeki NATO'nun dönüşüm çabalarında gözlemlenmiştir.¹³³

İki kutuplu dönem sonrasında, özellikle etnik temel üzerine kurulup işletilen, devlet destekli uluslararası silahlı terör faaliyetleri, en önemli güvenlik riski olarak kabul edilmiştir. AGİT, BAB ve NATO belgelerinde bu hususların öne çıktığı görülmektedir. NATO bünyesinde ilk defa Kasım 1991'de Roma'da yapılan zirvede, "terörizmin ittifakının güvenlik çıkarlarının etkilendiği risklerden biri" olarak sıralanmıştır. NATO'nun terörle mücadeleyi içeren yeni Stratejik Konsepti'nden sonra, NATO kapsamında yapılan Kuzey Atlantik Konseyi Bakanlar Toplantıları sonrasında yayınlanan ortak bildirimlerin hemen hemen hepsinde terör konusunda hükümlere yer verilmiştir.¹³⁴

Bu bildirimlerde;

-Kaynakları, nedenleri ve amaçları ne olursa olsun, uluslararası terörizmin eylem, yöntem ve uygulamaları kınanmış;

-Ülkelerin toprak bütünlüklerini tehdit edebilecek olan bu suçların barış, güvenlik ve istikrara yönelik ciddi bir tehdit oluşturduğu;

-Uluslararası terörist suçların hiçbir koşulda haklı gösterilmeyeceği;

¹³³ Erhan Çağrı, "Küreselleşme Döneminin Tehditleriyle Mücadele", 2000.
http://www.terror.gen.tr/turkce/makaleler/terorizm_çagrı_erhan.html

¹³⁴ Purtaş, s.31.

-Bu hareketlerin, hem insan onurunu ve haklarını pervasızca ihlal ettiği, hem de uluslararası ilişkilerin normal seyrini tehdit ettiği;

-Bu musibetin önlenmesi ve bastırılması için mümkün olan en etkili işbirliğinin yapılmasının gerekli olduğu;

-İttifak içinde bazı düzenlemeler de dahil olmak üzere, ittifakın terörle mücadele konusundaki tüm çabaları destekleyeceği;

-Sıkı bir uluslararası işbirliğinin bu illeti ortadan kaldırmanın temel yolu olduğu, hususları belirtilmiştir.¹³⁵

Ancak NATO'nun bu konudaki en somut adımı 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yapılan saldırıdan sonra 5. maddeye işlerlik kazandırmasıdır.¹³⁶ NATO Antlaşması'nın 5. maddesi şu şekilde ifade edilmektedir: "Taraflar, Kuzey Amerika'da veya Avrupa'da kendilerinden birine ya da daha fazlasına yöneltilecek silahlı bir saldırının, hepsine yöneltilmiş bir saldırı olarak değerlendirileceği ve eğer böyle bir saldırı olursa, BM Antlaşması'nın 51. maddesinde tanımlanan bireysel veya kolektif öz savunma hakkını kullanarak her birinin, Kuzey Atlantik bölgesinde güvenliği sağlamak ve korumak için bireysel olarak ve diğerleri ile uyum içinde, silahlı güç kullanımı da dâhil olmak üzere gerekli görülen eylemlerde bulunarak saldırıya uğrayan taraf ya da taraflara yardımcı olacakları konusunda anlaşmışlardır". NATO tarihinde ilk kez, antlaşmanın 5. maddesini işletme kararı almak suretiyle; 11 Eylül 2001 tarihindeki New York ve Washington saldırılarını, her NATO ülkesinin topraklarına yapılmış saldırı olarak kabul etmiştir. Böylelikle, ABD'nin uluslararası ilişkilerdeki etkin rolü pekişirken; NATO'nun ABD dış politikasının en etkili kolu haline dönüştüğü açıkça gözlemlenmektedir.¹³⁷

NATO'nun aldığı bu tarihi karar terörün uluslararası tanımı ve terörle uluslararası mücadele açısından yeni bir boyut kazandırmıştır. Her ne kadar yıllardır bu konudaki hassasiyeti Türkiye dile getirirse de batılı ülkeler bu konuda

¹³⁵ Hakan Hanlı, "Global Terörizm, Uluslararası ve Uluslarüstü Boyutu", s. 3-4.
http://www.teror.gen.tr/turkce/makaleler/terorizm_hakan_hanli.html.

¹³⁶ Örgün, s. 65.

¹³⁷ Örgün, s. 66.

tepkisiz kalmayı tercih etmişler hatta terör grupları lehine kararlar almışlardı. Her şeye rağmen gelinen bu nokta önemli bir aşamadır.

Olaylar sonucu ise NATO süper güç ABD'den yana tavır almış ve NATO Daimi Konseyi, ABD'ye düzenlenen terörist saldırıların ardından, bir ittifak ülkesinin saldırıya uğradığı anda, tüm ülkelerin saldırıya uğradığı ilkesini içeren 5. Maddesinin uygulanmasına karar vermiştir. Olağanüstü toplanan BM de "saldırıları en sert biçimde kınayan" kararı ivedilikle oybirliğiyle kabul edilmiştir. ABD'nin NATO'yu yanına çekerek hem yaptıklarının, daha doğrusu yapacaklarının hukukiliğini garanti altına alırken; yapılacak muhtemel bir askeri hareket için de askeri kuvvet yardımı alıyordu. Böylelikle NATO'nun desteğine alan ABD kimi fikirlere göre Kosova'daki gibi NATO üyesi her devlete bu olayda söz söyleme ve veto yetkisi vermeyi pek düşünmüyordu, bu bakış açısıyla ABD 11 Eylül olaylarına karşı olabildiğince geniş tabanlı bir destek oluşturarak meşruiyet zeminini güçlendirmeye çalışıyordu.¹³⁸

11 Eylül 2001'de ABD'nin uğradığı terörist saldırılardan sonra ayrıca NATO Konseyi, ABD'deki terörizm karşıtı operasyonların desteklenmesi için başlangıçta beş adet NATO AWACS uçağının ABD'de konuşlandırılması yönünde karar almış, müteakiben ABD'nin talebi üzerine uçak sayısı yediye çıkarılmıştır. Ayrıca Akdeniz'deki NATO daimî deniz kuvveti (STANAVFORMED), 26 Ekim 2001 tarihinde Doğu Akdeniz'de NATO'nun varlığını hissettirmek ve ittifakın kararlılığını göstermek amacıyla, ana deniz taşımacılığı rotalarında devriye görevi icra etmek üzere görevlendirilmiştir. "Endeavor Task Force" adı altında harekâta başlayan STANAVFORMED, Süveyş Kanalı'na giriş çıkış yapan 7600'ün üzerinde ticarî geminin kontrolünü sağlamış ve bölgedeki ABD gemileri ile bilgi alış verişinde bulunmuştur.¹³⁹

20 - 21 KASIM 2001 tarihlerinde Brüksel / Belçika'da yapılan 144.NATO Askerî Komite / Genelkurmay Başkanları toplantısında terörizme karşı kısa ve uzun vadede alınması gereken askerî tedbirlerin belirlenmesini ifade eden "Double Track Approach (Çift Yönlü Yaklaşım)" konusunda mutabık kalınmıştır.

¹³⁸ Enver Bozkurt, *Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı*, Ankara, Nobel Yayınları, 2003, s.229.

¹³⁹ Örgün, s.64.

NATO'nun 21-22 Kasım 2002 de gerçekleştirdiği Prag zirvesinde, terörizm ve kitle imha silahları sorunlarına cevap aranmış, ittifakın genişlemesi, Acil Mukabele Gücü ve Irak'ın geleceği konuları tartışılmış, Terörizm alanında savunma önlemlerinin artırılması ve terörizme karşı ortaklık eylem planı kabul edilmiştir. Prag zirvesi sonuç bildirisinde terörizmin ittifak üyesi ülkelere yönelik ciddi ve artan bir tehdit olarak görüldüğü ilan edilerek teröristleri caydıracak ve karşı savunma yapabilecek karşı savunma yeteneklerinin geliştirilmesi kararı alınmıştır. Bu zirvede alınan bir diğer karar ise ittifak üyesi ülkelerin NATO dışındaki operasyonları destekleme kararları almaları halinde NATO'nun bu operasyonları desteklemek ve hatta komuta etmek üzere harekete geçebileceğidir. Nitekim bu karara istinaden 11 Ağustos 2003 te üye ülkeler NATO'nun Afganistan'daki ISAF komutasını üstlenmesine karar vermişlerdir.¹⁴⁰

NATO'nun terörizmle mücadelede attığı önemli adımlardan biriside, 27-28 Haziran 2004 te yaptığı İstanbul zirvesi olmuştur. Bu toplantı sonucunda "Terörizme Karşı Savunma İçin Çalışma Programı" onaylanmış ve terörist saldırıları önlemeye yardımcı olmak, teröristlerin yerlerini tespit etmek ve tespit edilen teröristlerin durdurulması için teknik cihazlar geliştirmek konularında araştırma programları oluşturulması amaçlanmıştır. Zirve sonuç bildirisinde ise; terörizm ve kitle imha silahlarının yayılmasının uluslararası güvenlik açısından en önemli tehdit olarak gösterilmiş, üyeler arasında istihbarat paylaşımı, terör tehdidi istihbarat birimi kurulması, ulusal koruma ve destek taleplerine acil yanıt verilmesi, önemli organizasyonlarda koruma sağlanması gibi konularda ittifak tarafından alınması gereken tedbirler belirtilmiştir. Bu tedbirlere istinaden AWACS'ların kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer savunma taburunun, üye ülkelerin talepleri halinde görevlendirilmesi kabul edilmiş, bu çerçevede Portekiz'deki 2004 Avrupa Futbol Şampiyonası ve Yunanistan'daki 2004

¹⁴⁰ Ercan Pekcan, *Soğuk Savaş Sonrası Değişen Güvenlik Kavramı Çerçevesinde Terörizm ve NATO*, Trabzon, Yüksek Lisans Tezi, KTÜ, 2007, s.87-88.

Olimpiyatlarında terörist saldırılara karşı koruma amacıyla AWACS uçakları görevlendirilmiştir.¹⁴¹

ABD'ye yapılan 11 Eylül 2001 tarihli saldırı ile yeni dünya düzeninin, bu tarihten itibaren kurulmaya başlanılacağı anlaşılmaktadır. Tek kutuplu bir uluslararası sistem, eğer bir dünya savaşına girecekse, bunun karşı tarafı olmalıdır. Burada karşı taraf, dünya çapında ilan edilmiş olan; uluslararası terörizmdir.¹⁴²

Uluslararası terörizm, çağdaş teknolojinin imkânlarını kullanan ve hem bireyselleşmiş şiddete, hem de bunun uluslararası ölçekte uygulanabilmesine dayanmaktadır. Bu yeni küresel düşmanın özelliği ise, kendisine karşı yürütülecek savaşın cephesini küresel zemin olarak belirlemiş olmasıdır. Bu yeni düşmana karşı verilecek mücadele; çağın gereklerine ve düşmanın tanımına uygun olarak, uzun zamana yayılacak biçimde ve çok yönlü olarak ve küresel platformda her türlü teknolojik olanaklar ile yürütülecek; siyasi, askeri, diplomatik ve istihbarat araçlarını kullanacaktır.¹⁴³

1.3.3. Uluslararası Terörizm ile Mücadelede Kuvvet Kullanımı

Terörizme karşı verilecek uygun cevabın ne olacağı konusundaki çabalar, uluslararası toplumun terörizm kavramına yaklaşımındaki farklılıklar başta olmak üzere çeşitli nedenlerden dolayı olumlu bir sonuç vermemiş ve etkili bir mücadele yöntemi geliştirilememiştir. Ülke dışından kaynaklanan terörist eylemlerinin sıklığı ve uluslararası toplumun terörizmle mücadeledeki başarısızlığı, devletleri terörizm tehlikesiyle mücadele etmek konusunda kuvvet kullanmaya daha sık başvurur hale getirmiştir. Terörizmin hedefi konumundaki devletler, terörizmi ulusal güvenliği ilgilendiren silahlı bir uyuşmazlık hali olarak

¹⁴¹ Nurşin Ateşoğlu Güney, *Batı'nın Yeni Güvenlik Stratejileri AB-NATO-ABD*, İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 2006, s.63.

¹⁴² Hanlı, s.4.

¹⁴³ Hanlı, s.4.

kabul ederek, kuvvet kullanmayı içeren tek taraflı önlemlere başvurmayı tercih etmişlerdir.¹⁴⁴

Teröristleri veya teröristlerle ilişki içindeki devletleri hedef alan söz konusu eylemlerin genellikle devletin tehlike altındaki vatandaşlarının kurtarılması, terör üslerine veya terörizme destek veren devletin askeri tesislerine saldırılması, teröristleri taşıdığı iddia edilen kara, deniz veya hava taşıtlarının durdurularak veya başka bir surette bu kişilerin ele geçirilmesi, teröristlere karşı açık veya gizli bir şekilde suikast düzenlenmesi şeklinde gerçekleştirildiği görülmektedir.

Terörizme karşı yürütülecek askeri mücadele, savunma, saldırı ve cezalandırma amaçlı olabilir. Kısa dönemde, terörist eylemlerin henüz planlanma ve eğitim safhasında engellenmesi ve faillerinin cezalandırılması amaçlanmaktadır. Uzun dönemde ise amaç, teröristleri tekrar bu tür eylemlere başvurmaktan caydırabilmektir.

Günümüzde özellikle ABD ve İsrail gibi terörist eylemlere maruz kaldığını iddia eden devletler, meşru müdafaa hakkını ileri sürerek kuvvet kullanımına başvurmaktadır. Söz konusu devletler, terörist eylemler karşısında meşru müdafaa hakkına dayanarak yabancı devlet ülkesindeki terör üslerinin yanı sıra terör örgütlerini destekleyen devletlerin sorumluluğunun doğduğunu iddia ederek, bu devletlere karşı da kuvvet kullanımına başvurmaktadır.

Terörizm sorununa ortak bir çözüm bulunana kadar, kuvvet kullanma seçeneğinin terörizme hedef olan devletler için kullanışlı bir alternatif olarak kalmaya devam edeceği açıktır. Ancak, günümüzde artan bir şekilde devam eden bu tür tek taraflı önlemler, hem yerindelik hem de uluslararası hukuka uygunluk bakımından tartışmalıdır. Her şeyden önce bu tür kuvvet kullanma eylemlerinin, BM Antlaşmasında açık bir şekilde ifade edilen uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözüme kavuşturulması yükümlülüğü ile bağdaştırılması mümkün değildir. Bu açıdan bakıldığında, gerçekleştirilecek tek taraflı bir kuvvet kullanımının BM'nin temel amaçlarından biri olan uluslararası barış ve güvenliğe ulaşılmasını olumsuz etkileyeceği aşikârdır. Bunun yanı sıra, terörizm

¹⁴⁴ Topal, s. 141.

karşısında aktif bir tutumu benimseyen devletler; meşru olmayan kuvvet kullanımında bulunmak, devletlerin egemenliğini ihlal etmek, masum insanların ölümüne neden olmak, mülkiyet haklarına zarar vermek gibi eleştirel yaklaşımlara konu olmaktadır.¹⁴⁵

Kuvvet kullanımına başvuran devletler, bu tür olumsuz eleştirilerden kurtulabilmek için hareketlerinin uluslararası hukuka uygun olduğunu göstermek zorunluluğu altında olup bunu kuvvet kullanımına başvurmadan önce yapmalıdır. Burada herhangi bir belirsizliğe yer bırakmayacak şekilde, şüpheli kişilerin veya grupların sorumluluğu ve girişilecek harekâtın gerekliliği ortaya koyulmalıdır. Kısaca, girişilecek her hareketin uluslararası hukuki düzenin sınırları içinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, terörizme karşı kuvvet kullanma, şiddetin artmasına yol açma riski taşımaktadır. Bu anlamda kuvvet kullanmanın muhtemel terörist eylemleri önleme noktasında ne derece etkin olabildiği tartışma konusudur. Çünkü bu tür orantısız saldırılar terörist grupta intikam duygusuna neden olacak ve misilleme niteliğinde yeni saldırıları ateşleyecektir. Libya ve El Kaide örneklerinde görüldüğü üzere devletin kuvvet kullanması terörist eylemlerin artmasına neden olmaktadır.

1986 tarihinde Libya'ya karşı gerçekleştirilen harekât sonrasında ABD Başkanı Reagan, harekâtın Kaddafi'nin terörizmi ihraç etme kapasitesini azaltmak ve Kaddafi'yi bu tür davranışlardan vazgeçirmek amacıyla düzenlediğini açıklamıştır. Ancak harekât, Libya'nın ABD aleyhine terörist faaliyetlere karışmasını engellememiş ve bu ülkenin kontrolünde hareket eden teröristler, değişik pek çok ülkede ABD'ye karşı terörist eylemler gerçekleştirmeye devam etmişlerdir.¹⁴⁶

Örneğin, 1988 Lockerbie Faciası ile 1989 UTA hava yollarına (Union des Transports Aersns) ait yolcu uçağının düşürülmesinin, 1986 yılında Libya'ya

¹⁴⁵ Martha Crenshaw, "Unintended Consequences; Gow Democracies Respond to Terrorism", *Fletcher F. World Aff.*, Vol. 21 1997, s. 155.

¹⁴⁶ Michele L. Malvesti, "The New Worl Disorder, Bombing Bin Laden, Assesing the Effectiveness of Air Strikes as a Counter-Terrorism Strategy", *Fletcher F. World Aff.*, Vol. 26, 2002, s. 19.

karşı yapılan askeri harekâta misilleme amacıyla gerçekleştirildiğine dair çeşitli yorumlar yapılmıştır.¹⁴⁷

1.3.4. Türkiye'nin Terörizmle Mücadele Alanındaki Uluslararası Çalışmalara Katkısı

Türkiye, terörle mücadele kapsamında akdedilmiş bulunan 12 uluslararası sözleşmenin tamamına taraf olduğu gibi, BM Genel Kurulu altıncı Komitesi dâhilinde teşkil edilmiş “Kapsamlı Terörizm Sözleşme Taslağı” ile “Nükleer Terörizmin Önlenmesine ilişkin Sözleşme Taslağı”na ilişkin çalışmalara da aktif olarak katılmaktadır. Ülkemiz ayrıca Avrupa Terörizmle Mücadele Sözleşmesi ve BM Sınır aşan Örgütlü Suçla Mücadele Sözleşmesine de taraftır.¹⁴⁸

Yıkıcı ve bölücü terör örgütlerine karşı uzun yıllardır verdiği mücadelenin kazandırdığı deneyim ışığında, terör ve örgütlü suçlar, uyuşturucu kaçakçılığı, özellikle demokratik Batı ülkelerindeki düşünce, örgütlenme ve ekonomik faaliyet özgürlüklerinin istismarı suretiyle nasıl bir tehdide dönüştüğünü muhataplarına ısrarla anlatmaya çalışan Türkiye, uzun uğraşlardan sonra, terörizmle örgütlü suçlar arasındaki bağın genel kabul görmesini sağlamıştır. Ülkemiz, BM Viyana Ofisindeki Uyuşturucu Kontrol ve Suçun Önlenmesi Bölümü (UNODC) bünyesinde yürütülen faaliyetlere de hep aktif olarak katılmış ve mali yardımda bulunmuştur.¹⁴⁹

BM'de ve diğer ilgili forumlarda, uygun her fırsat ve zeminde terörizmle mücadele için en kararlı ve etkili önlemlerin alınmasını savunan Türkiye, terörizmin evrensel bir sorun olduğu gerçeğinden hareketle, 11 Eylül saldırılarından sonra terörizmle mücadele konusunda gerek NATO, Avrupa Konseyi, AGİT, BMGK gibi uluslararası ve bölgesel kuruluşlar nezdinde, ikili

¹⁴⁷ Jules Lobel, “The Use of Force to Respond to Terrorist Attacks, The bombing of Sudan and Afghanistan”, *Yale J. Int' l L.*, Vol. 24, 1999, s. 555.

¹⁴⁸ Bülent Çiçekli, “Uluslararası Terörizm ve Uluslararası Göç”, *Avrasya Dosyası*, Sayı: 2, Cilt:9, s.181.

¹⁴⁹ Babaoğlu, s. 26.

plandaki faaliyetlerini yoğunlaştırarak sürdürmektedir. Bu konuda kabul edilmiş çok sayıda belge ve deklarasyonda Türkiye'nin aktif çaba ve katkısı vardır.

Türkiye, ikili planda 48 ülkeyle terörizme karşı işbirliğini de içeren güvenlik işbirliği anlaşmaları imzalamıştır. Ayrıca, iki adet de üçlü anlaşma mevcuttur (Türkiye-Bulgaristan-Romanya ve Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan). Bu anlaşmalar, içişleri Bakanlıkları görev alanları içerisinde terörizm, örgütlü suçlar, uyuşturucu ve psicotrop madde kaçakçılığıyla mücadelede ikili ve uluslararası işbirliğini ve bu çerçevede bilgi ve deneyim değişimini öngörmektedir. Bu anlaşmalarla, polis eğitimi konusunda işbirliği de mümkün olmaktadır. Genel olarak “güvenlik işbirliği anlaşmaları” olarak adlandırılan bu anlaşmalar çerçevesinde, ikili planda Ortak Komisyon olarak adlandırılan ve içişleri Bakanlıkları temsilcilerinden oluşan yapılar hayata geçirilmekte ve Komisyonların düzenli toplantıları aracılığıyla, bahse konu anlaşmanın uygulanma durumunun ve güvenlik işbirliği ilişkilerinin genel seyrinin değerlendirilmesi öngörülmektedir.¹⁵⁰

¹⁵⁰ Zafer Kılıç, *Küreselleşme İle İvme Kazanan Uluslararası Terörizm ve Buna Karşı Alınan Önlemler*, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2007, s.111.

II. BÖLÜM

2. PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN KURULUŞ VE GELİŞİMİ

2.1. PKK Terör Örgütünün Kuruluşu

İstiklal Harbi döneminde; İngilizlerin kışkırtmaları ve İstanbul Hükümeti'nin de teşviki neticesi, çıkarılan isyanların bastırılmasının ardından, Kürtçülük hareketleri, yüksek öğrenimlerini tamamlamak üzere İstanbul'a gelen doğulu gençler tarafından yürütülmeye başlanmıştır. İstanbul'a gelen gençlerin barındırılması ve birbirleriyle fikir alışverişinde bulunabilmeleri için 1938 yılında Dicle Talebe Yurdu kurulmuştur. Bu yurt kısa zamanda Kürtçülüğün bir odağı haline gelmiştir. Geçmiş isyanların neticelerini göz önünde tutan Kürtçü liderler, Türk Devleti'nin kudretini de dikkate alarak, önce aydın bir Kürtçü kadro yetiştirmeyi, bilahare de, yasal yolları deneyerek amaca ulaşmayı planlamışlar ve bu hareketin merkezi de Dicle Talebe Yurdu olmuştur. Bu fikirleri gençlere yaymak için, "Dicle Kaynağı" isminde bir dergi çıkartmışlardır.¹⁵¹

1950'li yıllardan sonra dünyada esen Marksist ideoloji dalgasından Türkiye'de etkilenmiş. Kürtçü Marksistler de örgütlenmeye başlamış, 1958 de Kürt İstiklal Partisi, 1959 de Türkiye Kürt Talebe Cemiyeti, 1965'te Türkiye Kürdistan Demokratik Partisi, 1969 da Devrimci Doğu Kültür Derneğini ve Devrimci Doğu Kültür Ocaklarını kurmuşlardır.¹⁵²

PKK terör örgütünün temelleri Abdullah Öcalan'ın 1971–1972 yılları arasında Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne başlamasıyla atılmıştır. Abdullah

¹⁵¹ Denker, s.45.

¹⁵² Şehirli, s.265.

Öcalan ilk aşamada sol eğilimli örgütlerle, Kürtçü grup ve derneklerle ilişki içerisine girmiştir. Abdullah Öcalan bu dönemde Mahir Çayan ve arkadaşlarının öldürülmesini protesto etmek maksadıyla düzenlenen bir gösteri ve “Şafak Bildirisi” adlı dergiyi dağıtmak suçları nedeniyle tutuklanmış ve yedi ay Mamak cezaevinde tutuklu kalmıştır.¹⁵³ Cezaevi süreci Abdullah Öcalan’ın Türkiye İşçi Partisi (TİP), Proleter Devrimci Aydınlik (PDA) ve Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C) gibi parti ve örgüt mensuplarıyla tanışmış, bu dönemde sosyalizm fikirlerini benimsemiştir.¹⁵⁴

1970 senesi öncesinde komünist örgütler içerisinde bulunan Kürtçü ideolojiye sahip kişiler 1970 sonrasında kendi örgütlenmelerini yaratma yoluna gitmişler, 12 Mart muhtırası sonrasında sessiz bir yapıya bürünen faaliyetler 1974 affıyla serbest bir hal alarak militanlar, bıraktıkları yerden mücadelelerine çok sayıda yasadışı ve bölücü örgüt kurarak devam etmişlerdir. Bu ortamdan faydalanan Abdullah ÖCALAN da yasadışı bir örgüt kurmuştur.

1974 yılında Ankara Tuzluçayır semtinde o tarihlerde çeşitli okullarda öğrenci olan Abdullah Öcalan, Kesire Yıldırım, Musa Erdoğan, Ali Haydar Kaytan, Haki Karaer, Cemil Bayık, Ali Özer, Kemal Pir ve Mustafa Dere Ankara Yüksek Öğrenim Derneği (AYÖD) etrafında toplanarak ilk defa Kürdistan meselesini ortaya koyup, bu fikir etrafında çalışmaya koyulmuşlardır. Yapılan tartışmalarda “*Kürtlerin ayrı bir ırktan olduğu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından sömürüldüğü, Doğu ve Güneydoğu Anadolu da yaşayan ve kendilerinin Kürdistan olarak kabullendikleri bölgelerde Türk sömürgecilerinin işgalini sürdürüldüğü*” fikirleri benimsenmiştir.

Örgütün kurucularından Abdullah Öcalan ve çevresinde bulunanların ortaya milli mesele ve Kürtlerin varlığı sorununu koyup, bu sorun etrafında Ankara’da 1974-1975 yıllarında seminerlerde “*Kürt dili, kültürü, ekonomik yapısı Kürtlerin bağımsız bir devlet kurma zorunluluğu olduğu, ulusların kendi kaderlerini tayin yetkisinin bulunduğu, Kürt halkının ulus niteliğini kazanmış*

¹⁵³ Ahmet Çeşme, *Kansız Mücadelenin Kanlı Yüzü, Psikolojik Harekât ve PKK*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005, s.139.

¹⁵⁴ Fikret Bila, *Satranç Tahtasındaki Yeni Hamleler, Hangi PKK?*, Ankara, Ümit Yayıncılık, 2004, s.21-22.

olduğu, Türkiye'nin Kürt bölgesinde ekonomik bakımdan bir sömürü düzeni kurduğu” konularında tartışmalar yaparak fikri yönde eğitimlerini tamamlamışlardır. Kurucu durumunda bulunan şahıslar kendi fikirlerini henüz teşkilatlanmamış örgütün fikirleri doğrultusunda ve kendi çevrelerindeki kişilere yayma çabası göstererek taraftar kazanmaya yönelik propaganda faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır ili, Lice ilçesi, Fis köyünde yapılan toplantıda (1.kongre) partileşme sürecine geçilmesi hususunda karar alınarak 7 kişiden oluşan yürütme kurulu seçilmiş ve diğer bölgelerden gelen örgüt temsilcileriyle Abdullah Öcalan'ın hazırladığı partinin tüzüğü ve program taslağı tartışılarak kabul edilmiştir.¹⁵⁵

PKK Terör örgütünün amacını açıklayan ilk yazılı belge 1978 de yayınlanan *Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto) ile Parti Programıdır*. PKK Terör örgütünün görüşlerini açıklayan tüm kaynaklar “Zor” ve “Sömürge” kavramlarına dayanır. Marksist düşüncenin kurucularından Engels'e göre; zor hem gerici hem de ilerici niteliğe sahiptir. Sömürge boyunduruğuna karşı varlığını korumaya çalışan toplumun uyguladığı “zor” her zaman ilerici olup, gelişmek için başvurulması gereken en zorunlu araçtır.

Öcalan'ın PKK Terör Örgütünü büyük bir eylemle ilan etmek istemesi üzerine, bu eylem için Bucak aşireti liderlerinden Adalet Partisi Milletvekili, Mehmet Celal Bucak seçilmişti. 1979 yılının Ramazan ayında kayınbabasının Urfa Siverek ilçesine bağlı Kırbaşlar mezrasında ki evine iftara davetli olan Celal Bucak içerideyken saldıran militanlar kayınbabasını ve 9 yaşındaki bir çocuğu öldürmüş, Mehmet Celal Bucak'ın ve bazı yakınlarının yaralanmasına sebep olmuşlardır. Bu olay büyük yankı yaratmış PKK militanları olay yerine bir bildiri bırakmışlar, bu bildiri” PKK Kuruluş Bildirgesi”di”. PKK'nın ilan edilişi bu şekilde olmuştur.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Ergünöz Akçora, “Tarihi Gelişimi İçinde Terör Örgütlerinin Türkiye Üzerindeki Emelleri ve İşbirlikleri”, *Doğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu, Elazığ*, 1998, s.267.

¹⁵⁶ Oktay Pirim; Süha Örtülü, *Ömerli Köyünden İmralı'ya PKK'nın 20 yıllık Öyküsü*, İstanbul, Boyut Yayınları, 2000, s.51.

2.1.1. PKK Terör Örgütünün Amacı ve Stratejisi

Parti Programı: “Yapılacak devrim iki özelliği ihtiva edecekti; Milli ve Demokratik Devrim. Devrimin milli yönü sömürgeciliğin siyasi, ekonomik ve kültürel alandaki hâkimiyetini yıkmayı hedef alır. Demokratik yanı ise; ortaçağdan kalma ilişkileri temizlemektedir. Sonuç olarak Bağımsız Birleşik ve Demokratik Kürdistan kurulacak ve bu hedefin önündeki engel olarak belirlenen, T.C. ye karşı kararlı bir şekilde mücadele edilecektir”. Hedef Bağımsız Birleşik ve Demokratik Kürdistan’ın kuruluşu olarak ortaya konmuştur.

Devrimde Yöntem :“Baskı ve sömürüye karşı görevlerin yerine getirilmesi ancak bilimsel sosyalizmin rehberliğinde bir politik örgüt, bu politik örgütün önderliğinde bir ulusal kurtuluş cephesi ve bu cepheye bağlı savaştan güçlü bir halk ordusunun örgütlenmesiyle mümkündür.” Belirlemesi ile örgütün artık parti, cephe ve ordu üçlemesi ile hedefe yönelmenin temel organlarını ortaya koyduğunu görüyoruz.

Bu üçlemenin başlangıçta oturması gereken sosyal yapı ise, parti, cephe ve ordu örgütlemelerinin içinde işçilerin, köylülerin, esnafın, gençliğin ve kadınların kitle halinde örgütlerinin yaratılması ile mümkündü. Değerlendirmeler sonucunda devrimin ayaklanma yolu ile başlaması mümkün değildi. Ancak bu “Uzun Süreli Halk Savaşı” ile mümkün olabilirdi. Bunu meşru ve haklı kılacak olan teori “zor” ile açıklanmıştı.¹⁵⁷

Ayaklanma ile iktidarın ele geçirilmesinin mümkün olup olmadığı tartışması yapılırken, mevcut durumda ayaklanmanın olmaması şehirlerde nüfusun az, güvenlik güçlerimizin isyan bastırma konusunda deneyimli, kırsalda silahlı bir gücün bulunmaması nedeniyle mümkün görülmemekteydi. Bunun için;

- Uzun süreli bir silahlı mücadele,
- Her şeye basitten başlamak,
- Tüm halkı seferber etmek,
- Mücadeleyi adım adım geliştirmek,

¹⁵⁷ Emniyet Genel Müdürlüğü, *PKK, EGM- İDB Yayınları, Cilt, 1, s.32.*

Buna göre uzun süreli savaş ile beklenen sonuç “*Kırsal kesimi temel olarak, siyasi ve askeri çalışmaları hızlandırıp gerilla üs bölgeleri yaratılırken bunlara dayanarak şehirlerde siyasi çalışma yapmak, uzun süreli bir yıpratma savaşı ile devlet denetiminden çıkarıp şehirleri ele geçirmektir*” kırsal alanların mücadelenin temeli olarak alınmasında ise şu nedenler vardı. Kırsal alanlarda;

- *Devlet egemenliği zayıftır*
- *Henüz her köyde yol ve karakol yoktur*
- *İşbirlikçi ve ajan ağı yeterince örülmemiştir*
- *Kürt yurtseverliği güçlüdür*
- *Ulusal değerlere bağlılık vardır*
- *Köylüler sözde halk ordusunun bel kemiğidir*
- *Bu nedenle önce kırsalda üstünlük kurularak şehirlere taşınacaktır.*¹⁵⁸

Tüm bunlar yani uzun süreli hedeflerin teorik temeli genel olarak Çin ve Vietnam örneklerinden alınmıştır.

PKK terör örgütünce; Devleti zayıflatmanın ve kendisini güçlendirmenin birinci yolu ise halkı örgütlemekten geçecekti. Giderek güç dengesi mücadele edenin lehine bozulacak zaten düzenli ordular oluşturmaya başlayan parti stratejik saldırı ile son darbeyi vuracaktır.

Türkiye son 40 yılını önemli terör olaylarına maruz kalarak geçirmiştir. Bu süreç çok kanlı ve kavgalı olmuştur. Bu sürecin Türk toplumuna maliyeti sosyal, ekonomik ve siyasi olarak da bir hayli fazladır. Bu dönem içerisinde PKK terör örgütü 1980 sonrası üç temel strateji (Uzun Süreli Halk Savaşı) uygulamıştır. Bunlar;¹⁵⁹

Stratejik Savunma (1984-1989); Güvenlik güçlerinin duruma hakim olmasından dolayı, stratejik olarak savunmada, taktik olarak saldırıda bulunulan aşamadır. 1984-89 arasında yerel halka karşı yoğun terör uygulanmıştır. Oluşturulacak silahlı örgüt birimleri vasıtasıyla güvenlik güçlerini yıpratmaya

¹⁵⁸ Emniyet Genel Müdürlüğü, *PKK, EGM İsth.D.Bşk.lığı Yayınları, Cilt, 1, s.32.*

¹⁵⁹ Denker, s.63-64.

yönelik eylemlere başvurup, devlet güçleri ile baş edebilecek konuma ulaşılması amaçlanmaktadır.

Stratejik Denge (1989-1991); Yürütülen yaygın eylemlerle kitlelerin siyasal mücadeleye çekilmesi, faaliyetin daha üst boyutlara ulaştırılması öngörülür. Silahlı faaliyetler ve eylemlerin yanında genel grev, boykot, işgal ve çeşitli düzeylerde toplumsal olaylara başvurulur. Hareketli savaş yöntemlerine geçilir. Ulusal kurtuluş mücadelesi verildiği propagandası ile başta Sosyalist ülkeler olmak üzere tüm işçi, devrimci güçlerin desteği sağlanır. Bu dönemin uzunluğu ve kısalığı bölge ve dünyadaki gelişmelere bağlı olarak değişim gösterebilir.

Stratejik Saldırı (1991-1996); Devlet güçleri ile denge durumuna geldikten sonra kırsal alanın ele geçirildiği, kırsal ve şehirlerde başlatılan genel saldırı ile devlet güçlerinin tümünden imha edilmeye çalışılacağı dönemdir.

1995-1999 yılları arasında bölge dışı, özellikle büyük kentlerde yoğun terörü uygulama şeklinde olmuştur. Bu dönemler örgütün lideri terörist Abdullah Öcalan'ın yakalanmasına kadar olan ve Abdullah Öcalan'ın örgüt üzerindeki mutlak hâkimiyetini ifade eden süreçlerdir.

PKK/KONGRA-GEL terör örgütü Abdullah Öcalan yakalandıktan sonra metropollerini hedef olarak belirlemiştir. Ancak örgüt "büyük şehirleri kana bulayacağız" söylemini gerçekleştirememiştir. Burada metropollerde yaşayan ve örgütün destek beklediği, Kürt kökenli vatandaşlarımızın örgüte, örgütün beklediği desteği vermemiş (terör örgütünün hedef kentlerdeki Kürt kökenlilerden büyük bir destek beklentisi vardı) olmasının da örgütün amaçlarını gerçekleştirmesini önlemede büyük payı vardır.

2.2. PKK Terör Örgütünün Gelişimi

1980 yılında oldukça geniş kesimler örgüte kazanılmış, 12 Eylül ihtilalinden hemen önce Türkiye'den kaçarak Suriye'nin Şam şehrine yerleşen Abdullah Öcalan'ın yurt dışına kaçışı ile ilgili aradan 30 yıl geçmesine rağmen kafalarda ki soru işaretleri hala giderilememiştir. Ersever'e göre; Abdullah Öcalan'ı yurt dışına kaçırarak, ona yurt dışında barınma yerleri temin eden ve

bazı kişileri ayarlayan her kimse, Öcalan'a, 1980 Mayıs yada Haziran aylarında Türk Ordusu tarafından MHP (Milliyetçi Hareket Partisi) ile işbirliği yaparak bir darbe gerçekleştirileceği. Darbeden sonra Türkiye'de bir iç savaş çıkacağı iç savaş koşullarında merkezi otorite kurulamayacağından Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun başıboş ve kontrolü zor bir sahaya döneceği. Bu nedenle eğitilmiş askeri güce ihtiyaç olduğu, Dolayısıyla çıkarabildiği kadar adamını yurtdışına çıkartması, yurt dışındaki eğitimleriyle kendilerinin ilgileneceğini söylemiştir.¹⁶⁰ Bunun üzerine adamları ile birlikte Şam'a kaçan Öcalan kendisine söylendiği gibi MHP ortaklığıyla bir darbe yapılmaması ve iç savaş ümitlerinin boşa çıkmasıyla kalan tüm gücünü yurt dışına çıkartıp PKK'yı buradan yönetmeye başladı. Örgüt ihtilal sonrası yediği darbelere rağmen 1981 yılının Temmuz ayında 1. konferansını yapmış ve Abdullah Öcalan'ın hazırladığı politik raporu kabul etmiş ve bu konferansla PKK'nın dış ilişkilerinde artan bir yoğunluk gözlenmiştir.¹⁶¹

Burada Öcalan Suriye gizli servisi ile temasa geçerek bir süre onların kontrolüne girdi ne var ki PKK Suriye'yi de Türkiye gibi Kürt düşmanı olarak ilan etmişti bu yüzden Suriye'de belli bir dönem gizli olarak faaliyet gösterdi. Bir süre sonra Türkiye'deki sol terör örgütlerini eğiten Filistin Kurtuluş Örgütü(FKÖ) Öcalan'a da destek verdi. Lübnan Beka vadisinden PKK'ya kamp veren FKÖ¹⁶², ASALA militanlarıyla birlikte burada PKK'ya askeri eğitim vermeye başladı.¹⁶³ Öcalan daha sonra Hafız Esad'ın kardeşiyle temas kurdu ve tümüyle Suriye'nin denetimine girdi.

PKK'ya Suriyeli Kürtler arasında etkinliğini artırmasına, ülke içinde eğitim kampları kurmasına ve bürolar açmasına Suriye tarafından izin verildi. Tüm örgüt karargâhların da Suriye devlet başkanı Hafız Esad'ın posterleri asıldı.¹⁶⁴ Hatta Hafız Esad PKK'yı Türkiye'ye karşı önemli bir potansiyel olarak

¹⁶⁰ Ahmet Cem Ersever, *Kürtler PKK ve A.Öcalan*, Ankara, Ocak Yayınları, 1998, s.56-57.

¹⁶¹ Erol Kurubaş, *Kürt Sorununun Uluslararası Boyutu ve Türkiye*, Cilt 2, Ankara, Nobel Yayınları, 2004, s.100.

¹⁶² Pirim-Örtülü, s.48.

¹⁶³ Şehirli, s.270.

¹⁶⁴ Pirim-Örtülü, s.48.

gördüğünden örgütün problemlerini çözmek üzere kardeşi Rifat Esad'ı PKK ile Suriye resmi kuruluşları arasında ilişki kurmak üzere koordinatör olarak atadı.¹⁶⁵ Böylece PKK sadece örgütsel anlamda değil, aynı zamanda devletler düzeyinde de ilişkiler geliştirmeye ve tanınmaya başlanmış oldu. Artık PKK uluslararası bir örgüt olmuştu.¹⁶⁶

08.04.1980 tarihinde Lübnan'ın Sayda kentinde PKK ve ASALA örgütleri Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sözde Ermeni-Kürt Federe devleti kurmak üzere anlaşmışlar bunu ortak bir deklarasyonla bildirmişler.¹⁶⁷ Bu tarihten sonra 09.11.1980 tarihinde Strazburg Başkonsolosluğumuz, 19.11.1980 tarihinde Roma Türk havayolları büromuz bombalanmış bu saldırıları PKK ve ASALA örgütleri üstlenmiştir.¹⁶⁸

1981 yılında Lübnan toprakları içerisinde bulunan, Suriye ordusunca korunan ve Filistin Demokratik Halk cephesinin cephanelikleri bulunan Helve kampı tamamen PKK'ya tahsis edildi.¹⁶⁹

PKK Terör örgütünün Helve kampını üs edinmesinden sonra Komünist ülkelerin PKK'ya olan ilgileri de artmış, bu ilgiye Rus, Bulgar, Kübalı diplomatların yanı sıra, Yunanistan ve Kıbrıs Rum kesimi de katılmış. Bu ilgi Rumların Parlamento başkanı ve sosyalist lideri Vassas Lissaridis ile içişleri bakanı Venyamin, Helve kampına Güney Kıbrıs'tan feribotlarla, tır dolusu silah ve mühimmat yollaması boyutlarına kadar ulaşabilmişti.¹⁷⁰

PKK Terör Örgütünün 20-25 Ağustos 1982 tarihinde Suriye'de yaptığı 2. Kongresinde de; yürütülen mücadelenin yeni bir aşamaya yani halk savaşı aşamasına geldiği kararı alınmış ve Bu dönem geçmişten farklı olarak silahlı mücadelenin öne çıktığı ve siyasal-örgütsel çalışmaların silahlı mücadele temelinde geliştirilmesinin planlandığı dönem olarak kabul edilmiştir. Örgüt 2.

¹⁶⁵ Cem Başar, *Terör Dosyası ve Suriye*, İstanbul, Güvenlik ve Hukuk Muhabirleri Derneği, 1997, s.68.

¹⁶⁶ Kurubaş, s. 98.

¹⁶⁷ Şehirli, s.240-241.

¹⁶⁸ Denker, s.105.

¹⁶⁹ Şehirli, s.240-241.

¹⁷⁰ Başar, s.67.

Kongreden sonra kadrolarını K.İrak alanına kaydırmaya başlamış ve ilk öncü birlikleri Türkiye ye gönderilmiştir.

1982 yılında İsrail'in Filistin kamp ve karakollarına başlattığı saldırılar üzerine burada bulunan PKK militanları topluca Suriye'ye geçerek Şam, Halep, Kamışlı gibi yerlere yerleştirilmiş ve yaklaşık 300 PKK'lı buralarda koruma altına alınmıştır. Bir grup PKK'lı da İran İstihbaratının bilgisi dâhilinde Urumiye şehrine yerleştirilmiş buradan Irak'ın kuzeyine ve Türkiye'ye kolaylıkla geçebilmişlerdir. Bu dönemin en önemli olaylarından birisi Suriye'nin 1982 yılında HAMA'da meydana gelen Müslüman Kardeşler örgütünün ayaklanmasından Irak'ı sorumlu tutarak, Saddam'ı İhvan-ı Müslim militanlarını barındırmakla suçlaması ve Irak'ın Suriye üzerinden Akdeniz'e açılan petrol boru hattını kapatarak petrolünü Türkiye üzerinden Akdeniz'e ulaştırmaya başlaması sonrası, Suriye bu boru hattını hedef almıştır. Bunun üzerine Suriye'nin himayesinde bulunan Abdullah Öcalan'a Türkiye'ye karşı girişeceği eylemin şekli belli olmuştu. İki ayrı grup hazırlayarak bu hattı tahrip etme planları yaptı ve gruplara verdiği görev talimatında *"Eğer görevinizi başarıyla tamamlarsanız, Suriye'deki konumumuz daha işin başında güçlenmiş olacaktır ve biz gerekli olan birçok imkâna kavuşmuş olacağız"* diyerek Örgüt aldığı desteğin karşılığını Suriye'ye vermeye başlamıştı.¹⁷¹

Örgüt orta doğuda bu şekilde yer edindikten sonra Avrupa'ya açılma konusu konuşulmaya başlandı. Öcalan Ocak 1984'te yazdığı bir yazıda Avrupa'nın ileride, birçok olumsuzluklar taşımakla birlikte PKK'nın mücadelesi açısından son derece önemli bir role sahip olacağını, bu nedenle partinin Avrupa'da yer edinmeye çalışması ve Avrupa kanadını güçlendirmesi gerektiğini belirtti. Bundan sonra PKK'nın Avrupa kanadı doğmaya başladı.¹⁷²

1984 Temmuz ayına kadar yurt içinde yürütülen çalışmaların yetersiz olduğu kanısına varan örgüt olumsuzlukları aşmak, taktikte aşama yapmak üzere yaptığı toplantıda Hezen Rızgariye Kürdistan (Kürdistan Kurtuluş Birliği) HRK'yi kurmuştur.

¹⁷¹ Denker, s.80.

¹⁷² Kurubaş, s.101.

15 Ağustos 1984 tarihinde HRK (Hezen Rızgariye Kürdistan-Kürdistan Kurtuluş Birliği)'nin kuruluşunu kitlelere duyurmak üzere Eruh ve Şemdinli saldırısını düzenleyerek ilk eylemini yapmıştır. HRK Vietnam'daki Vietkong'un bir kopyası olarak, doğu bloğundaki 3-3 lük askeri sistem denilen 3 mangadan bir takım, 3 takımdan bir bölük şeklinde oluşturulmuştur. Bu eylemlerde 1 er şehit olurken 9 asker ve 3 vatandaşımız yaralanmıştır. Bu eylemler o dönemde çok ciddiye alınmamış; hatta bodrumda tatilde olan başbakan Turgut Özal "tatilini yarıda kesmesini gerektirecek bir durum olmadığını" açıkladı.¹⁷³

Bu olayların başlamasıyla birlikte; Bulgaristan'daki Türk azınlığa girişilen zulüm, Kıbrıs ve Ege sorunlarının çözümsüzlüğe girmesi hatta Yunanistan ve Rumlar lehine çözüm için yaygın propagandalar yapılmaya başlanmış, yurt dışındaki diplomatlara ve Türk tesislerine yönelik ASALA eylemleri PKK'ya devredilerek¹⁷⁴, yerini Ermeni soykırım iddiaları almıştır.¹⁷⁵ PKK içerisinde ermeni asıllı teröristlerin etkin görevlerde bulunduğu görülmüştür.¹⁷⁶

1985 yılı başlarında TSK tarafında PKK ya peş peşe çok önemli darbeler vurulmuş öyle ki PKK Irak sınır boyları hariç bitme noktasına gelmişti. Yöre halkı da örgüt elemanlarını yakalayarak güvenlik birimlerine teslim etmeye başlamışlardı.

PKK I.Konferansında ortaya attığı seçeneklerden, diğer Kürtçü örgütlerle birlikte bir cephe yaratılması şartlarını oluşturamamış, bu nedenle işçi-köylü-aydın-gençlik bloklarından meydana gelecek cephenin mücadeleyi daha etkin hale getireceği görüşünden hareketle 21 Mart 1985 tarihinde, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (Eniya Rızgariya Netawa Kürdistan) ERNK'yı ilan etmiştir.¹⁷⁷

¹⁷³ Halil Şimşek, *Şeyh Said İsyanı ve PKK*, İstanbul, Harp Akademileri Basımevi, 2000. s.157.

¹⁷⁴ Gazeteciler Cemiyeti, *Terör Örgütü PKK'nın Gerçek Yüzü*, Ankara, Gazeteciler Cemiyeti Yayını, 1994, s.25.

¹⁷⁵ Ersever, *Kürtler...*,s.102.

¹⁷⁶ Mustafa Toygar, *PKK Terör Örgütü ve Cumhuriyet Döneminde Meydana Gelen Belli Başlı Ayaklanmalar*, Ankara, Türk Ocakları Yüzyıllığı, Türk Yurdu Yayınları, 2000, s.166.

¹⁷⁷ Ersever, *Kürtler...*, s.109.

PKK'nın siyasal kanadı olarak açıklanan ERNK, örgütün uluslararası alanda propagandasını yapacak ve gereken lojistik desteği sağlayacaktı.¹⁷⁸

Bu dönemde örgütün köylerde vatandaşlara karşı da geliştirdiği eylemler nedeniyle Kürtçülük hareketi yurt dışında tartışılır hale geldi ve PKK insanlık dışı bu eylemleri nedeniyle terörist örgüt ilan edilmiştir.

1986 yılı sonunda Lübnan Beka vadisinde toplanan PKK sözde 3. Kongresini gerçekleştirmiş bu kongrede halkla ilişkiler sorunu üzerine değerlendirmeler yapılmış, halktan yeterli desteği alabilmek için çözüm yollarını içeren çeşitli kararlar alınmıştır.

Bu kongrede HRK feshedilerek ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) kurulmuş ayrıca koruculuk sistemine karşı saldırı ve sindirme ile PKK Terör örgütünün faaliyetlerinin 7 bölgede sürdürülmesi kararları alınmıştır. Bu bölgeler; Botan, Garzan, Orta Eyalet, Serhad, Dersim, Mardin, Güneybatı Eyaletleridir. Bu eyaletlerin altında Bölge Komiteleri, onları altında da Yerel Komiteler kurulacak, eyaletlerde bir ya da iki hareketli ana birlik oluşturulacak, ayrıca takım ve gruplar şeklinde gerilla birlikleri bulunacaktı. Her bölgenin bir veya iki gerilla takımı ve grubu, her yerinde grubu olacaktı. Avrupa faaliyetleri de ERNK adı altında yürütüleceği kararlaştırıldı. Kongrede ayrıca Türkiye dışındaki Kürtlerin örgütlenmesi ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki anlaşmazlıklardan yararlanılması kararları alındı.¹⁷⁹

Alınan bu kararlar şiddetin artacağını bildiriyordu. Örgütte amacın gerçekleştirilemeyeceği düşüncesi hakim olmuştu bu sebeple bazı girişimlerde bulunmak gerekiyordu.

Kendilerini halka ve uluslararası kamuoyuna bağımsızlık savaşçıları gibi gösteren örgütün, bu tarihten itibaren bebek, çocuk, masum halk demeden sivil hedeflere yönelik gerçekleştirdiği eylemler prestij kaybetmesine neden olmuştur.

¹⁷⁸ Kurubaş, s.102.

¹⁷⁹ Ersever, *Kürtler...*, s.109.

Başlangıçta güvenlik güçleri duruma hâkim olamayınca bölge halkının devlete güveni azaldı. Ama halk iki taraf arasında sıkışacağını ve kendisinin ezileceğini biliyordu.¹⁸⁰

İran-İrak savaşından sonra Saddam Hüseyin'in İran ile işbirliği yapan Kürt örgütlerini cezalandırmak üzere büyük bir operasyon düzenlemesi ve kaçan peşmergelere Türkiye'nin kapılarını açmasıyla yurt içinde PKK faaliyetlerinde büyük bir artış olmuş, terör örgütünün yurt içine ağır silah ve mühimmat sokmasının yolu açılmıştır. Bu tarihten sonra peşmergelere sınırlarını açan Türkiye ile Saddam yönetiminin arası iyice açılmış ileriki bölümlerde de anlatılacağı üzere Irak ile PKK'nın yoğun bir ilişkiye başlayacağı bir döneme girilmiştir. KDP ve KYB'nin boşalttığı alanları PKK kullanmaya başlamıştır.

1987 yılında, 3. kongrede alınan kararların etkisi kendisini göstermeye başlamıştır. Yöre halkına ve GKK'lara karşı uygulanan sindirme sürecinde oldukça acı tablolarla karşılaşmıştır. Bu sene içerisinde örgüt tarafından 15 toplu katliam gerçekleştirilmiş, toplam 237 vatandaşımız hayatını kaybederken, 117 vatandaşımız yaralı olarak kurtulmuştur. Yine örgüt tarafından 15 GKK şehit edilmiş, 15 GKK da yaralanmıştır.¹⁸¹

1988 yılında silahlı eylemler bir önceki yıla benzer şekilde devam etmiş, fakat örgütün kayıplarında artış söz konusu olmuştur. Bu yıl içerisinde gerçekleşen İran-İrak savaşının sona ermesi ve Saddam'ın kimyasal ve biyolojik silahlarla 16 Mart 1988 tarihinde Halepçe'de yaptığı katliamın ardından büyük göç dalgaları oluşmuş, bu dalgalardan birisi İran'a diğeri de Türkiye'ye yönelmiştir. PKK ise ortaya çıkan durumu lehine dönüştürerek aşiret üyelerinin ve diğer Kürt sığınmacıların yanlarında getirdikleri silah ve mühimmatların önemli bir bölümüne hudut boylarında el koymuş, ayrıca oluşan kargaşa vasıtasıyla ülke içine giriş kolaylaşmıştır. Öte taraftan, kuzey Irakta sahipsiz kalan topraklarda da üslenme imkânı elde etmiştir.

¹⁸⁰ Mehmet Ali Kışlalı, *Güney Doğu Düşük Yoğunluklu Çatışma*, Ankara, Ümit Yayıncılık, 1996 s. 172.

¹⁸¹ Emin Demirel, *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005, s.408-409.

1988 Yılı içerisinde örgüt Avrupa'ya açılımlar gerçekleştirmeye başlamış, özellikle Fransa Devlet Başkanı'nın eşi Daniella Mitterand'ın destekleriyle sesini duyurmaya başlamıştır. Örgüt bu dönem içerisinde derneklere el atmış ve basın-yayın faaliyetlerine girişmiştir.¹⁸²

1989 Yılında örgüt içerisinde önemli tasfiyeler söz konusu olmuştur. Abdullah Öcalan örgütün gelişiminden memnun olmadığını her fırsatta dile getirmiş, bu konudaki sorumluları sözde eyalet sorumluları olarak göstermiştir. Bu kapsamda sözde Botan eyaleti sorumlusu Nizamettin Taş görevden alınmış, yerine birçok katliamın birebir sorumlusu olan Şahin Baliç getirilmiştir. Terör örgütü elebaşı bununla yetinmeyerek, örnek olması açısından Botan eyaletinin "1989– 1990 Botan İki Yıllık Eyalet Planlaması" nı bizzat kendisi yapmıştır. Bu planlamada dikkati çeken en önemli husus, örgütün stratejik savunmadan stratejik denge aşamasına geçirilmesi ile ilgili alınan karardır. Abdullah Öcalan stratejik denge aşamasına yönelik olarak kadroların önemli ölçüde arttırılmasını, tüm askeri, ekonomik ve sosyal hedeflere saldırılar düzenlenmesini ve büyük askeri birliklerin hareketsiz hale getirilmesini istemiştir. Yapılanmaya yönelik olarak ise Botan eyaletinde bir akademinin kurulması ve örgüt genelini kapsayacak şekilde bir sağlık biriminin kurulması planlanmıştır.¹⁸³

Terör örgütü 04–13 Eylül 1989 tarihinde, örgütün 3. Konferans ve 4. Kongresine hazırlık yapılması maksadıyla Van-Çatak ilçesi Toranis (Acarlar) köyünün güneyinde bulunan Tateriş dağında "Birinci Yurt İçi Konferansı" nı gerçekleştirmiştir. Konferansta; "Cephe faaliyetlerinin ağırlıklı olarak ülke içerisinde, özellikle Türkiye metropol illerinde yürütülmesi, bu amaçla faaliyetlerin tek merkezden ve tam yetki ile yürütülmesi, PKK iç merkezinin oluşturulması, bu merkezin altı ayda bir toplanması, Eyaletlerin kendi içlerinde bölgelere ayrılması, Geçici ve hareketli olabilecek üslerin, eyalet üslenmelerine bağlı olarak yapılması, Örgüte ihanet eden, örgütten kaçan militanları yargılayacak organların kurulması, bunların yetki sahalarının bir yönetmelikle belirlenmesi" kararları alınmış düşük katılımlı bu konferansta alınan kararlar

¹⁸² Arslan Tekin, *Son İsyân*, Ankara, 1.Cilt, Elips Kitap, 2004, s.120–121.

¹⁸³ Milli Güvenlik Kurulu, *1989–1990 Botan İki Yıllık Eyalet Planlaması, Kendi İfadesiyle PKK Kimdir, Ne Yapmak İstiyor*, Ankara, MGK Yayınları, No:3, 1994, s.183–187.

bağlayıcı olmamakla beraber örgütün 3. konferans ve 4. kongresine teklif şeklinde intikal etmiştir.¹⁸⁴

3-13 Mayıs 1990 tarihleri arasında PKK, Beka vadisinde 3.Parti konferansını toplayarak; savaşın genişletilmesi, Botan bölgesinin karargah yapılması, dini hareketlerle dostluklar kurulması, HEP'e PKK sempatanlarının katılmasının sağlanması, PKK'nın askeri hedeflerin yanı sıra ekonomik ve finans kurumlarına karşı saldırılara girişmesi ve kendisine karşı çıkan tüm güçlerin tasfiyesi ile Suriye Lübnan, Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Kuzey Irak ve İran'dan azami destek sağlanmasını kararlaştırdı.¹⁸⁵

Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesiyle başlayan Körfez savaşından hemen önce PKK 26-31 Aralık 1990 da 4. kongresini yaptı. Öcalan'ın katılmadığı bu kongreye gönderdiği 3. konferans konuşma metni doğrultusunda kararlar alındı. Bu kongrenin en önemli özelliği bağımsızlık yerine federasyon düşüncesinin ilk kez dile getirilmiş olmasıdır. Sivillere saldırılmaması, sadece korucular ve onların ailelerinin hedef alınması, yasal kitle örgütlenmelerine ve basın yayın çalışmalarının desteklenmesi konuları bu kongrede alınan kararlardır. Ayrıca Türkiye'nin Güneydoğusuna gitmek isteyen yabancılara vize uygulanacağı duyuruldu.¹⁸⁶

Aradan yıllar geçmesine rağmen yöre halkı hala PKK'nın faaliyetlerini seyrediyor kimi zaman korkusundan kimi zaman çıkarını korumak için belirli bir sempati ve desteğin ötesine geçmiyordu. Örgütün amaçladığı halk ayaklanmasına dair en ufak bir işaret gözüküyordu.

2.3. Körfez Krizi Sonrası PKK Terör Örgütü

Bu bölümün ayrı başlık altında incelenmesinin nedeni PKK Terör örgütünün körfez savaşı sonrası geldiği, tarihinin en güçlü döneminin ve girdiği değişim sürecinin nedenlerini ayrıntılı inceleyebilmektir. PKK Terör örgütünün

¹⁸⁴ Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, *Ülke İçi Parti 1 nci Konferansına Rapor, Kendi İfadesiyle PKK Kimdir, Ne Yapmak İstiyor*, Ankara, MGK Yayınları, No:3, 1994, s.125-160.

¹⁸⁵ Kurubaş, s.105.

¹⁸⁶ Ersever, *Üçgendeği Tezgâh*, Ankara, Kitap Yayınları, 1993, s.56-57.

öncelikle büyüyerek daha tehlikeli bir örgüt haline gelmesi ve daha sonra siyasal alanda özellikle yurt dışında büyümesinin nedenlerinden biri Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi sonrası oluşan durumdur.

Irak'a ait fakat Kuveyt sınırında bulunan Rumeyla bölgesinden 1980 yılından beri petrol çıkararak Irak'ı zarara uğrattığı ve Irak'a olan borçlarını ödemediği gerekçesiyle, Irak 1 Ağustos 1990 da Kuveyt'i işgale başladı.¹⁸⁷ Kısa bir sürede Kuveyt'i ele geçiren ve kukla bir devlet kuran Irak'a, ABD müdahalesi gecikmeyerek 17 Ocak 1991 yılında ABD hava kuvvetleri Irak'ı vurmaya başladı ve 28 Şubat'a kadar süren savaştan sonra Irak'ın teslimiyeti kabullenmesinin ardından, ABD'nin bölgede kalması meşrulaşmış ve günümüze kadar ABD'nin Ortadoğu politikasını bizzat yerinde uygulaması ile devam etmiştir.

Savaştan sonra ABD, Irak'ın 36. Paralelin kuzeyindeki topraklara her türlü askeri harekâtı yasakladığını bildirmiş, bunun denetimini sağlamak amacıyla da Silopi'ye Amerikan, İngiliz, Fransız ve İtalyan askerlerinden oluşan Çekiç Gücü konuşlandırmıştır. Kuveyt işgaliyle alakasız bir şekilde, Saddam tarafından Kürt isyanı çıkarmaya çalışmaları sebebiyle operasyon yapılan Kürt mültecilerini bahane ederek, Irak'ın Kuzeyine gelen askeri harekât yasağı elbette Türkiye'yi koruma amacıyla değildi, bu karar Kürt devletine kadar giden yolun başlatılmasıydı.

Türkiye, İran ve Irak topraklarında aşiret ayaklanmaları, bölgesel isyanlar, silahlı çete faaliyetleri, legal ve illegal propaganda faaliyetleri şeklinde cereyan eden Kürtçü faaliyetler, uzun süre bölgesel olmaktan ileri gidememiş ve bu durum Kürtçü organizasyonlarda handikap yaratmıştır. Ancak, Körfez Krizi'nin bitiminde Kuzey Irak'ta meydana gelen değişmeler nedeniyle Kürtçülük sorunu, batılı devletlerin ve medyanın da çabalarıyla bir anda dünya gündemine girmiştir. Sözde Kürt sorunu böylece uluslararası bir boyut kazanmaya başlamıştır. PKK böylece Kuzey Irak'ın kuzey şeridinde İran'dan Suriye

¹⁸⁷ Fahir Armaoğlu, 20. y.y. *Siyasi Tarihi 1914–1995*, Ankara, Alkım Yayınevi, 1999, s.879.

hududuna kadar olan bölgede oluşturduğu kamplarda elemanlarını mevzilendirerek serbestçe hareket etme imkânı kazanmıştır.¹⁸⁸

PKK'nın diğer bir avantajı, elde ettiği silahlar olmuştur. 1988 yılından itibaren Irak istihbaratı ile ilişki sağlayan PKK, bu irtibatını Körfez Krizi esnasında devam ettirmiştir. Savaşın bitiminde kuzeyden çekilen Irak ordusu silahlarını PKK'ya terk etmiştir. Ayrıca savaş sırasında ülkemize sığınan Kuzey Irak'lılardan çok miktarda silah ve mühimmat gasp edilmiştir. Öte yandan 36'ncı paralelin kuzeyindeki toprakların Irak yönetimine kapatılarak, Kürtlerin sözde koruma altına alınması iradesini "*bölgede bir Kürt devleti kurulmak istendiğini*" algılayan PKK, diğer Kürt örgütlerinin önüne geçerek bölgede varlığını güçlendirmeye başlamıştır.¹⁸⁹ Bu amaçla Haziran 1991 tarihinde Abdullah Öcalan Osman Öcalan'a Irak'ta PAK(Partiya Azadiya Kürdistan-Kürdistan Özgürlük Partisi)'ni kurdurarak, Iraklı Kürtleri de etkisi almaya başlamış. Bu sayede Irak'ın kuzeyine rahat rahat girip çıkmış ve burayı Türkiye aleyhinde kullanabileceği bir üs haline getirmişti. Silah ve mühimmat konusunda ise Saddam'ın ordusundan kalan her türlü silah ve cephane sayesinde ilerde hiçbir sıkıntı çekmemiştir.¹⁹⁰

1991 yılına kadar PKK ya sınırlı destek veren Saddam, Körfez krizinde ve savaşında kendisine düşmanca tavır sergilediğini düşündüğü Türkiye'ye karşı PKK kozunu aleni olarak kullanmaya başlamıştır. PKK Terör örgütü Kuzey Irak şeridine tampon bölge oluşturarak Irak'ın emniyetini sağlaması, Irak Kürtlerini Türkiye'ye karşı yöneltmesi ve PKK'nın güçlenmesinin peşmergelerin gücünü keseceği düşünceleriyle PKK ya Irak ordusu çekilirken silah ve cephane bırakmıştır.¹⁹¹

Körfez savaşından sonra PKK strateji değiştirerek 300–400 kişilik gruplar halinde, roket ve havan gibi ağır silahlarla saldırılara başlamış, önceden sivil hedefleri vuran örgüt tamamen Türk silahlı Kuvvetlerine yönelmiştir.

¹⁸⁸ Hamza Keleş, Nuh Mete Yüksel ve Talat Şalk, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 26.04.1999 gün ve 1998/98 Esas No'lu İddianamesi, s.44.

¹⁸⁹ Keleş, Yüksel, Şalk, İddianame, s.44.

¹⁹⁰ Ersever, *Kürtler...*, s.107.

¹⁹¹ Şehirli, s. 311–312.

O tarihte birçok sınır karakolu baskına uğramış, baskına katılan örgüt üyeleri ellerini kollarını sallayarak Irak'taki kamplarına geçmiş, yurt içinde bulunan gruplarda yol kesme ve haraç alma, iş makinelerini yakmaya ve okulları tahrip etmeye kadar birçok fiili daha rahat işler hale gelmişlerdir.

1991 yılında Abdullah Öcalan sözde savaşı tüm bölgeye yaymak düşüncesiyle bölgedeki militanlarını; Botan bölgesi: Şırnak, Hakkâri ile Van, Bitlis ve Siirt, Mardin Bölgesi: Mardin 'in bir kısmı ile Batman ve Diyarbakır'ın ilçelerinin bir kısmı, GAP bölgesi: Urfa ili ile Diyarbakır ve Mardin'in ilçelerinin bir kısmı, Güneybatı bölgesi: Gaziantep, Adıyaman ile Kahramanmaraş ve Malatya illerinin bir kısmı, Amed bölgesi: Diyarbakır, Elazığ, Bingöl ve Muş illerinin bazı ilçeleri, Garzan Bölgesi: Batman, Siirt, Bitlis ve Muş'un bazı illeri, Dersim Bölgesi: Tunceli ilinin tümü ile Elazığ, Bingöl ve Erzincan illerinin bazı ilçeleri, Orta Bölgesi: Muş, Ağrı, Van, Bitlis ve Erzurum illerinin bazı ilçeleri, Serhat Bölgesi: Kars, Iğdır, Ardahan İllerinin tümü ile Ağrı ve Erzurum'un bazı ilçeleri şeklinde¹⁹² olmak üzere faaliyet alanlarını 9 bölgeye bölmüştür.

Bölge teşkilatlanmasını bu şekilde düzenlemesinin ardından Abdullah Öcalan; düşman bizi Botan'a hapsedmek istiyor, eğer bu bölgede kalırsak boğulur gideriz. Botan faaliyetlerimizde hayati bir öneme sahiptir ancak Botan'ı yaşatabilmek için savaşı tüm bölgelere hatta tüm Türkiye'ye yaymalıyız düşmanla ancak bu şekilde baş edebiliriz¹⁹³, şeklinde açıklama yapmıştır.

1991 yılında PKK siyasallaşma yolunda faaliyetlerde bulunmaya başlamış, derneklere sızmış, HEP(Halkın Emek Partisi) vasıtasıyla siyasi faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Abdullah Öcalan'ın onayından geçerek SHP kadrolarından TBMM ye giren 22 milletvekili seçilir seçilmez konuşma ve tavırlarıyla PKK ya destek vermeye başlamış, Anayasa mahkemesinin bu partiyi kapatmasının ardından bazı milletvekilleri tutuklanmış, bazıları da cumhuriyet savcısının fezlekesinde belirttiği iddiaları doğrularcasına kaçarak sürgünde Kürt Parlamentosu üyesi olmuştur.¹⁹⁴

¹⁹² Ersever, *Kürtler...*,s.110.

¹⁹³ Ersever, *Kürtler...*,s.112.

¹⁹⁴ Şehirli, s.316-317.

1992 yılında etkinliğini iyice artıran PKK karakollara 500 kişilik gruplar halinde saldırmaya başlamış, 21 Mart ve 19 Ağustos tarihlerinde yurt içinde çeşitli gösterilerde çatışmalar çıkarılarak güvenlik kuvvetleri sert müdahaleye mecbur bırakılmıştır. Yurt dışında da Türkiye’de bir iç savaş olduğu izlenimi vermek amacıyla 14 HEP milletvekili, Türkiye’yi halka şiddet kullandığı iddiasıyla BM’ye şikâyet etmiş, Almanya bu dönemde Türkiye’ye halka silah kullandığı iddiasıyla silah ambargosu uygulamaya başlamıştır. Bu olayların ardından Kuzey Irak’a Türk Silahlı kuvvetleri tarafından harekât yapılmış, PKK ya büyük zayıf verilerle PKK’nın altyapısı ve psikolojik üstünlüğü yıkılmıştır. Bu dönemde Çekiç Güce bağılı bir Amerikan helikopterinin Bisi yaylasındaki PKK’lılara yardım malzemesi attığı tespit edilmiştir.¹⁹⁵

Körfez Krizinin Türkiye üzerindeki tesirlerinin umulandan daha derin, yıpratıcı ve uzun olmuş, komşusu Irak’la kesilen ilişkileri sebebiyle milyarlarca dolarlık ihracat kaybında kaynaklanan zararının yanında, PKK terör örgütünün Irak’ın Kuzeyini rahatça kullanarak büyümesi ve yıllarca kendisini tehdide devam etmesi ile Kuveyt ve Irak’la birlikte krizden en fazla zarar gören ülke olmuştur.

Terör örgütü kırsal kadrolarını moralize etmek ve hala güçlü olduğunu gösterebilmek amacıyla çoğunluğu hamile görünömlü bayan, yine çoğunluğu uyuşturucu etkisinde ki örgüt mensupları kullanılarak, intihar eylemlerine başlamış, özellikle güvenlik kuvvetlerine karşı yaptığı bu eylemler sonucu halkta yılgınlık, dehşet ve korku vermeye çalışmıştır.¹⁹⁶

Bu dönemde PKK batılı ülkeler tarafından daha fazla ciddiye alınarak gerek yurt içinde gerek yurt dışında gücünün zirvesine çıkmıştır. Ama bu gelişme aynı zamanda PKK’nın güç yitirmeye başladığı bir sürecinde habercisi olacaktır. Çünkü PKK’nın ideolojisi, stratejisi ve yöntemleri yeni uluslararası koşullara uymayacaktır. Hâlbuki PKK, başarısının önemli bir kısmını silahlı eylemlere borçludur. Bu durumun farkında olan PKK yöneticileri bundan sonra temel stratejilerini PKK’nın siyasallaşması anlayışı doğrultusunda

¹⁹⁵ Demirel, *Geçmişten...* s.114–115.

¹⁹⁶ Özdağ; Öztürk, s.112.

değiştireceklerdir. Bu aynı zamanda PKK'nın uluslararası politikada meşru bir zemin kazanmasına yardımcı olacak Türkiye'yi Kürt sorununu çözmeye zorlayacak bir strateji olarak görülecektir. Ayrıca PKK bu strateji sayesinde askeri alanda kaybettiği gücünü siyasal alanda yeniden kazanacaktır. Gerçektende PKK bundan sonra askeri olarak ülke içinde küçülürken siyasal olarak ülke dışında büyüyecektir.¹⁹⁷

3. konferansta alınan kararlar doğrultusunda PKK, dini konularda da faaliyette bulunmaya başladı. Öcalan imzasıyla Din Sorununa Devrimci Yaklaşım adlı bir broşür yayımlayan örgüt bu çerçevede Abdurrahman Düre başkanlığında Kürdistan Dindarlar Birliği, (Yekitiya Dindarene Kürdistan), adlı bir yapılanma kurdu. Bunun yanında Avrupa'da Kürdistan Aleviler Birliği, Kürdistan Ezidiler Birliği ve Kürdistan Asurî-Süryaniler birliği adı altında üç yapı daha oluşturdu. Ayrıca yine bu dönemde PKK sivillere yönelik saldırılar konusunda daha fazla eleştirilmemek amacıyla, sadece köy korucuları ve askeri hedeflere yönelik saldırılar düzenledi.

1992 yılında Nevruz eylemleri sırasında kitle ayaklanması benzeri eylemler görülmekle beraber bunun kısa sürmesi, kurtarılmış bölgeler oluşturulamaması, örgütün silahlı kanadında bir çöküntü yaşanmasına sebep oldu. Öcalan'a göre tek çıkar yol ateşkes sağlanması ve siyasal bir çözüme gidilmesiydi. Bundan sonra bu yönde çabalar oldu ve PKK gücünü yitirmemek ve zayıf olduğunu göstermemek için askeri eylemlere de devam etti.

1993 yılında Kuzey Irakta bulunan federe devleti Türkiye'nin kabul etmesinin yolunu, PKK meselesinin hallolmasında gören Talabani, Öcalan'la görüşmelere başlamış. Hatta bu görüşmelerden önce ABD' li diplomatların bölgede on gün kalarak KDP ve KYB ile çeşitli görüşmeler yaptıkları, ABD'nin Ankara büyükelçisi Morton Abromowitz'in bu görüşmeleri başlattığı konusunda bir görüş de vardır. 20.03.1993 tarihinde Öcalan, Talabani'nin ateşkes teklifini kabul ederek, bunu ilan etmiştir. Bu dönemde yapılan legal eylemlere Avrupa'dan çeşitli kuruluş temsilcilerinden oluşan komisyonları izlemeye çağırılırken diğer yandan da militanlarına, *T.C. Nevruz gösterilerine silahlı*

¹⁹⁷ Kurubaş, s.105–106.

müdahalede bulunacak, halkı korumak amacıyla karşı koyun talimatı vermiştir.¹⁹⁸

Öcalan ateşkes ilanını açıkladığı bu basın toplantısında; ayrılıkçılık konusunda ısrarlı olmadıklarını, bunun yerine Türkiye içinde federal bir çözümü düşünebileceklerini, ateşkesle birlikte kamuoyunun barış beklentilerine ve olası bir siyasi çözüme hazır olduklarını göstermeye çalıştıklarını söyledi.¹⁹⁹

PKK Terör Örgütü'nün bu taktik ateşkesi algılanamayarak askeri harekâtlar durdurulmuş, MGK'da PKK ya kısmi af çıkarılması kararı alınmış, kısa bir süre sonra gücünü toplayan örgüt tekrar eylemlerine başlamıştır.²⁰⁰

Yine bu dönemde örgüt bağımsızlık yerine federasyon düşüncesini dile getirmeye başladı. Öcalan ve diğer örgüt yöneticileri artık bağımsızlığın tek çözüm olmadığını, federasyon gibi daha başka çözüm yollarının da düşünülebileceğini ifade etmeye başladılar. Öcalan pek çok beyanında, batılı ülkelere ve uluslararası örgütlere yazdığı mektuplarda Türkiye'yi bölme niyeti olmadığını ve federasyon yoluyla sorunun çözümlenebileceğini belirtmekteydi. Bu değişimin nedeni Batının özellikle ABD'nin o günkü şartlarda Türkiye'nin bölünmesi düşüncesine iyi gözle bakmamasıydı.²⁰¹

PKK 8-27 Ocak 1995'te Haftanın kampında yapılan 5. kongre ile bütünüyle değişime uğramıştır. Örgütün kendi eleştirisini yaptığı bu kongrede parti programını yenileyerek, ideolojik siyasal ve yapısal değişimlere gitmiştir. Merkez Yürütme Kurulu değiştirildi. Genel sekreter yerine Başkan, Genel sekreterlik yerine Başkanlık konseyi terimleri kullanılacağı belirtildi. Örgüt bayrağı değiştirildi. Silahlı mücadelenin yanında siyasal ve diplomatik girişimlere ağırlık verileceği ve sivil halka zarar vermekten kaçınılacağı karara bağlanan bu

¹⁹⁸ Ersever, *Kürtler...*,s.195.

¹⁹⁹ Kurubaş, s.108.

²⁰⁰ Ümit Özdağ, *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, Ankara, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 1999, s.103.

²⁰¹ Özdağ, s.107.

kongrenin en önemli kararlarından biriside sürgünde bir Kürt parlamentosunun kurulmasıydı. Kısa bir süre sonra bu parlamento kuruldu.²⁰²

PKK'daki bu değişimin esas sebebi dünyada soğuk savaş sonrası oluşan ortama ayak uydurma ve bunun yanında Batı ülkeleri nezdinde imaj değiştirme çabalarıydı. Bu çabalar artarak devam etti. 1995 yılında Öcalan Serxwebun'da yayınlanan bir röportajında ayrı bir devlet kurmakta ısrar etmediklerini, Kürtlerin ayrı kültürel, sosyal, siyasal ve ekonomik haklarına saygı gösteren bir hükümet şeklini savunduklarını, bunu federal bir devlet yapısı içinde gerçekleştirebileceğini, ABD veya İspanya tipi yapıdan yana olduğunu belirtti. Aynı görüşlerini dönemin ABD başkanı Clinton'a gönderdiği bir mektupta tekrar dile getirerek, demokratik ve barışçı bir çözüm için ateşkes hazır oldukları ve ABD gibi federal bir yapı içinde çözüm sağlanabileceğini tekrarladı.²⁰³

Terör örgütü 01–15 Mayıs 1996 tarihleri arasında eleştirisel değerlendirme yapmak maksadıyla, Şam yakınlarındaki bir kampta 4. konferansını gerçekleştirmiştir.²⁰⁴ Bu konferansta örgüt eylemleri ve gelinen nokta değerlendirilmiş, PKK aleyhindeki kurum ve kişileri kazanma ve etkisizleştirme politikası uygulanması, federasyona yönelik çalışmaların hızlandırılması, bütün Kürtleri içine alacak ulusal kongre çalışmalarına hız verilmesi kararları alınmakla birlikte, siyasal eylemleri genişletme ve savaşa yeni bir boyut kazandırma kararı çerçevesinde: Ülke genelinde kızıl ve kurtarılmış alanların oluşturularak geliştirilmesi, Militan sayısının artırılması, İl, ilçe, kasaba ve köy gibi kalabalık yerleşim yerlerine baskınlar düzenlenmesi, çeşitli bahanelerle (nevruz, terörist cenazesi vb.) serhildanların (ayaklanma) başlatılması, Kuzey Irak'ın Türkiye sınırına yakın şehirlerinden başlanarak iktidar organlarının oluşturulması, İntihar saldırılarının artırılması, Her eyalete

²⁰² Kurubaş, s.109–110.

²⁰³ Kurubaş, s.111.

²⁰⁴ “PKK IV. Ulusal Konferansından Değerlendirmeler ve Kararlar”, *Serxwebûn Dergisi*, Sayı,174, Köln, Haziran 1996

intihar timleri gönderebilecek şekilde hazırlık ve alt yapı çalışmalarının yapılmasına karar verilmiştir.²⁰⁵

Bu kararlar çerçevesinde bir yandan silahlı eylemler devam ederken Öcalan siyasal çözüm ve ateşkes çağrılarını her ortamda artarak dile getirmeye başladı. 1997 yılında Roma’ da yapılan “Türkiye’de barış ve Kürt sorunu üzerine diyalog” konulu uluslararası konferansa, Kürtlerin kimliğinin tanınması, kültürel ve siyasal özgürlüklerin verilmesi karşılığında silahlı mücadeleye son vereceklerini bildiren mektup yazdı. 15 Aralık 1997’de de AB üyesi devlet başkanlarına mektup göndererek aynı söylemleri ilettiler.²⁰⁶ 1998 yılında da yoğun bir şekilde ateşkes sağlanması ve siyasal çözüm oluşturulması için Avrupa ülkeleri ve ABD nezdinde her ortamda bu söylemlerin dozunu artırarak söylemeye devam etti.

Körfez savaşı sonrası ortaya çıkan durum ilk başta PKK’ya büyük rahatlama sağlamış ve örgüt silah, teçhizat ve imkân yönünden çok güçlü hale gelmiştir. 1994 ve 1997 yılları arası örgüt uyguladığı bu yöntemlerle istediği başarıyı elde edememiştir. Örgütün Soğuk savaş koşullarına göre belirlediği stratejisi ile soğuk savaşın bitimiyle uluslararası alanda meşruluk kazanması gün geçtikçe zorlaşıyor ve hem örgüt içinde hem de uluslararası alanda sert tepkiler almaya başlamıştı. Uluslararası destek alabilmek, böylece uluslararası kamuoyuna kendilerini daha iyi anlatmak hem de Türkiye’ye karşı Kürt Sorunu konusunda uluslararası baskının artırılabilmesinin tek yolu siyasallaşmaktı. Ayrıca kuzey Irakta yeni oluşan yapı PKK’ya bu haliyle çok yaşama şansı da vermiyordu ve Öcalan ancak yoğun bir siyasallaşma faaliyetine girerek bu durumdan örgütü çıkartabileceğini anlamıştı. Bu çabalar Öcalan yakalandıktan sonra daha da hız kazanmıştır.

²⁰⁵ “PKK IV. Ulusal Konferansından Değerlendirmeler ve Kararlar”, *Serxwebûn Dergisi*, Sayı,174, Köln, Haziran 1996

²⁰⁶ Kurubaş, s.112.

2.4. Abdullah Öcalan'ın Yakalanması Sonrası PKK

2.4.1. Abdullah Öcalan'ın Yakalanması

Suriye yıllardan beri Türkiye'ye olan düşmanlığını çeşitli eylemlerle ortaya koymuş Türkiye'ye karşı birçok yapıyı direkt veya dolaylı olarak desteklemiştir. Keban barajını havaya uçurma teşebbüsünden Türk Zirai Donatım uçağının Hatay üzerinde düşürülmesine kadar birçok eylemin arkasında yer almıştır.²⁰⁷

Suriye'nin Türkiye'ye olan düşmanlığının sebeplerini; Hatay meselesi, su kaynaklarımız üzerinde baskı oluşturarak GAP projesinin gerçekleştirilmesini engellemek, Türkiye'yi ekonomik olarak zafiyete düşürmek ve kendi içerisindeki Kürt sorununu Türkiye'ye ihraç etmek olarak sayabiliriz. PKK terör örgütü içerisinde Suriye vatandaşlarının azımsanamayacak sayıda(yaklaşık %30) olmasının sebebi gerçektende Suriye'nin Kürt sorununun Türkiye'ye ihracında başarılı olduğunu göstermektedir.

Suriye'nin yıllar boyunca PKK ya verdiği destek artık bardağı taşırmıştı ve 1998 yılında Türkiye ilk defa Suriye'ye karşı güç kullanılacağına işaretini devletin üst kademesinden art arda gelen Suriye ile savaşın göze alındığına dair açıklamalar ile vermişti. Mısır devlet başkanı Hüsnü Mübarek arabuluculuk için Türkiye'ye gelmişti. Görüşmelerden bir sonuç alınamamış Ankara Mübarekle Suriye'ye *"Ya Öcalan'ı ver Ya da sonuçlarına katlan"*. Mesajı yollamıştı. Bu mesaj üzerine Türkiye'nin kararlı tutumunu anlayan Suriye daha fazla Öcalan'ı tutamayacağını anlamış ve 9 Ekim 1998 günü Abdullah Öcalan yanında Yunanistan temsilcisi Rozerin kod isimli Ayfer Kaya ile Yunanistan'a geçmiştir. Abdullah Öcalan Yunanistan'da gördüğü muameleyi ifadesinde şöyle anlatmıştır *"Yunanistan'a geldiğimizde o zamana kadar PKK ile dost olduğunu söyleyen Yunanistan son derece kötü yüzünü gösterdi, bana 3 saat içerisinde ya geldiğin yere geri döneceksin ya da istediğin yere gideceksin dediler. Bunun üzerine Yunanistan'dan ayrılarak Moskova'ya geldik"*²⁰⁸ demiştir.

²⁰⁷ Uzun, s.175.

²⁰⁸ Pirim-Örtülü, s.80-81.

Yunanistan'dan ayrılarak Rus hükümetinin bilgisi haricinde ülkeye gelen Öcalan, ABD ve Türkiye baskısından çekinen Ruslar tarafından kabul edilmeyince Roma'ya geçmiştir.²⁰⁹ Öcalan'ın Roma ya geçişi Marksist ve sosyalist İtalyan politikacılarının hesapları neticesinde olmuştur. Öcalan'ın Roma'ya geçişinde 2 Rus 2 İtalyan Komünist Parti üyesi eşlik etmiş, İtalya'ya geldiğinde İtalyan hükümeti Interpol aracılığıyla, Öcalan'ın kırmızı bülten uyarınca geri verilmek amacıyla yakalandığını bildirmiştir. Kısa süre sonra iadenin mümkün olmadığını Öcalan'ın kurulacak uluslararası bir mahkemede yargılanması gerektiğini açıklamış ve Öcalan'ı hastane olarak açıkladığı bir villaya yerleştirmiştir.²¹⁰ İktidarda bulunan başbakan D'alema Öcalan ve Kürt siyaseti üzerinden siyaset yapmaya kalkışmış, Öcalan ise yıllardır yapmaya çalıştığı şeyi yapmış, İtalya'da bulunduğu süre içerisinde gündemin birinci sırasına oturarak PKK'nın siyasallaşması çerçevesinde önemli bir yol almıştır. İtalya hükümeti diğer Avrupa Ülkelerinden beklediği desteği bulamaması ve Türkiye'nin kararlı tutumu üzerine zor durumda kaldığını anlamış, bunun üzerine iki ay barındırdığı Abdullah Öcalan'ı rotası bilinmeyen bir uçağa bindirerek ülkeden uzaklaştırmıştır.

Yıllarca PKK ya her türlü açık desteği veren Yunanistan Öcalan'ın uçağının tekrar Yunanistan'a inmesine izin vermiş, daha sonra Yunan istihbarat elemanları ve dışişlerinin yardımıyla uçak Kenya'ya yönlendirilmiş ve Öcalan buradan Yunanistan Büyükelçiliğine götürülmüştür.

Öcalan'ın Kenya da olduğunu öğrenen Türk istihbaratı, Kenya'ya bir ekip göndermiştir. 15 Şubat günü Öcalan'a güvenli bir ülkeye gönderilmesi için Nairobi Havaalanında bir uçak hazırlandığı söylenerek Yunanistan elçiliğinden polis eskortları eşliğinde sivil bir araçla çıkartılmış, Türk istihbaratıyla işbirliği yapan Kenya polisi tarafından başka yöne saptırılarak Türk timleri tarafından yakalanmış ve uçağa bindirilip, Türkiye'ye getirilmiştir.

Abdullah Öcalan'ın, Suriye'nin Kamışlı havaalanından hareket ederek, Kenya'da yakalandığı ana kadar izlediği güzergâh terörün dış bağlantılarının

²⁰⁹ Özdağ, s.210.

²¹⁰ Kurubaş, s.172.

haritasını çizmiştir. Bu güzergâh boyunca ikamet ettiği yerler, yaptığı temaslar, görüşmeler, sağlanan yardımlar Türkiye'ye yönelik komplonun varlığını inkar edilemez olduğunu göstermiştir.²¹¹ Bu ayrıca yıllardır yürütülen mücadelenin aslında kimlerle yapıldığını da göstermiştir.

Abdullah Öcalan'ın yakalanması sonrası özellikle örgüt lehinde yayın yapan Med TV'nin de kışkırtmasıyla yurt içinde ve yurt dışında örgüt militanlarınca yoğun olarak Molotof kokteyli atma, gösteri yürüyüşü, cezaevlerinde açlık grevi eylemlerinde tırmanma gözlenmiştir.

Avrupa'daki eylemler, silahsız ve Avrupa halkı ile sivil güçlere zarar vermeyecek, aynı zamanda Avrupa kamuoyunu ve Hükümetlerini PKK yanında harekete geçirecek tarzda propagandaya yönelik protesto gösterilerine dönüştürülerek yapılmış. Yurt içinde ise sınırsız bir eylemlilik devreye sokularak sözde toplumun olayı geniş bir katılımıla sahiplendiği fikri empoze edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak Öcalan'ın Suriye'den çıkışı, yakalanması ve idam kararı alınması sürecinde meydana gelen gelişmeler bir anda PKK ve Öcalan adı altında Kürt sorununun yıllarca uluslararası gündemde kalmasında büyük rol oynamış ve PKK'nın siyasallaşma sürecini daha da hızlandırmıştır.

2.4.2. PKK Terör Örgütü'nün Siyasallaşma Çabaları

PKK terör örgütünün kuruluşundan günümüze kadar olan varlığını uygulanan stratejiler açısından incelediğimizde Öcalan'ın yakalanışından itibaren ikiye ayırmak mümkündür. Örgüt ilk evrede şiddet ağırlıklı hareket etmiş. Öcalan yakalandıktan sonra ise 1990ların ortalarından itibaren başladığı siyasallaşma ve kültürel ayrışma faaliyetlerine daha fazla yoğunluk vermiştir.

Abdullah ÖCALAN yakalanmadan önce örgüt Ocak 1999'da, Irak – İran sınırındaki Hakurk Kampında 6. kongresini gerçekleştirmiştir. Örgüt bu kongreyi 'yeniden yapılanma ve zafer kongresi' olarak tanımlamıştır. Bu kongrede eyalet sisteminden saha sistemine dönme kararı alınmıştır, Botan, Behdinan, Soran, Hakurk, Kuzey Irak, Kuzey Kürdistan Saha Komutanlıkları. Ayrıca silahlı

²¹¹ Nuri Gürgür, "Batı suçüstü yakalandı", *Türk Yurdu Dergisi*, sayı 139, 1999, s.4.

eylemlerin yurt çapında artırılması özellikle Karadeniz ve Akdeniz bölgelerine açılma konusunda eylemlerin artırılması, buralarda yuvalanmak için lojistik üslerin kurulması gibi konular konuşulmuştur. Örgütün siyasallaşma hedefleri de gündeme gelmişti. Ancak bu sırada terör örgütünün lideri tutuklanarak Türkiye'ye getirilmiş ve bu toplantı 'fedai eylemleri yapılmasından' başka bir karar alınmadan sona ermiştir.

Öcalan yakalandıktan sonra örgütü toparlamak ve dağılmasını engellemek için üç kişilik geçici yürütme konseyi oluşturuldu. Cemil Bayık, Osman Öcalan ve Halil Ataç'tan oluşan konsey, bölge sorumluları ve askeri alandaki yetkililerle çeşitli toplantılar yaptılar. Örgüte kazanımların azalması üzerine çeşitli önlemler alınmaya başlandı. Örgütün başkanlık konseyi Cemil Bayık, Osman Öcalan, Mustafa Karasu, Murat Karayılan, Nizamettin Taş, Rıza Altun, Halil Ataç ve Duran Kalkandan oluştu.²¹²

Terör örgütü ve yandaşı olan basın yayın kuruluşları Abdullah ÖCALAN'ın yakalanmasını "Emperyalizmin 9 Ekim Komplosu" veya "Uluslararası Komplo" şeklinde tanımlamıştır. PKK terör örgütünün, Abdullah ÖCALAN'ın yakalanmasından sonra kamuoyuna "Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi" adı ile siyasal mücadelenin esas alındığı ve yeni bir stratejinin benimsendiği duyurulmuştur. 11.10.1999 tarihinde PKK terör örgütü silahlı kadrolarının büyük bölümünü Türkiye sınırları dışına çekmeye başlamıştır. Bu süreç 2000 yılının başına kadar devam etmiştir.

Terör örgütü PKK, Ocak - Şubat 1999 tarihinde gerçekleştirilen altıncı kongresinde fedai eylemlerine ilişkin kararlar doğrultusunda örgüt kadrolarına Abdullah ÖCALAN'ın yargılaması sonucunda idam kararı verilmesi halinde eylemlere başlanması talimatı verilmiştir.

Daha sonra gerçekleştirilecek fedai eylem planlamaları, strateji değişikliğine giden örgütün barış sürecine girdiği iddiası ile ertelenmiştir. Bu strateji değişiklikleri nedeniyle zaten çoğu da Irak'ın kuzeyindeki kamplara

²¹² "PKK Şaşkın", *Milliyet*, 2 Haziran 1999.

çekilmiş PKK terör örgütü mensupları uzunca bir süre güvenlik kuvvetleriyle sıcak temastan kaçınmıştır.²¹³

Öcalan yakalandıktan sonrada örgütte etkinliğini devam ettirmiştir. Öcalan İmralı'dan avukatları aracılığıyla hem PKK'ya hem de Dünyaya mesajlar yollamaya başladı. Bunlardan 6 Nisan 1999 da gönderilen ilk mesajında 1 Eylül 1998 ateşkes sürecinin her alanda sürdürülmesini ve devletin, silahlı çatışmalara son verilmesi için alacağı önemlerin başında af olduğunu söylemiştir. Tüm sorunların çözümünü "Demokratik Cumhuriyet" olarak ifade eden Öcalan, PKK'nın kendini bu çerçevede yasallaşmaya hazırlamasını, en azından yeni parlamento ve hükümet kurulduktan sonra devletin tavrı netleşene kadar aktif bir toplumsal barış, af, kardeşlik sloganı adı altında bir siyasal eylem çizgisini benimsemesini ve bunu kararlı bir biçimde uygulaması gerektiğini bildiriyordu. Ayrıca mesajda tüm uluslararası kuruluşlar ile parlamento ve hükümetlerin destek sunması, BM, AB, Avrupa Konseyi ve AGİT'in sürece gözlemci olarak katılması çağrısı yer alıyordu. Öcalan Mahkemeye verdiği savunmada da bağımsızlık veya federasyondan bahsetmemiş tek doğru ve gerçekçi çözümün demokratikleşme olduğunu beyan ederek neredeyse tüm savunmasını bunun üzerine yapmıştır.²¹⁴

Bu politikalar çerçevesinde terör örgütü; "Sözde Kürt sorununu, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği gibi uluslararası platformlara taşıyarak çözümü için çalışılacağını ve soruna meşruiyet kazandırmayı hedeflediklerini, başta Avrupa olmak üzere uluslararası alanda demokratik kurumlar ve sivil toplum örgütleriyle ilişki ve ittifaklar geliştirilip, Barış ve dostluk komiteleri kurarak, lobiler oluşturulacağını, Sözde Kürt sorununun çözümüne katkıda bulunacak uluslararası çapta, Demokratik Çözüm ve Barış Konferansını toplamaya çalışacaklarını, PKK'nın uluslararası alanda Kürt halkının meşru iradesi ve siyasi temsilcisi olarak muhatap kabul edilmesi için çalışacağını, önem arz eden devletler başta olmak üzere ilgili tüm devletlerde resmi temsilcilik açmayı hedeflediklerini, Sözde Kürdistan özgürlük mücadelesinin tanıtımı amacıyla

²¹³ Demirel, *Geçmişten...* s.212.

²¹⁴ Kurubaş, s.179.

enformasyon çalışmalarını yürüteceklerini, Sözde Kürt sorununun çözümü için egemen ulus devletlerle diyalog ve ilişki arayışı içinde olacakları ve ortaya çıkan imkânları değerlendireceklerini, Kürtlerin yaşadığı ilgili ülke, ulus ve devletlerde bulunan demokratik kurum ve kuruluşlarla dostluk ve dayanışma içinde olup, ittifak geliştireceklerini”²¹⁵ açıklamıştır.

O dönemde Öcalan’ın söylemleri, ABD ve Avrupa ülkelerinin Türkiye’den isteği ile aynıydı. Nitekim Öcalan idama mahkûm olduktan kısa süre sonra 2 Ağustos 1999 da yaptığı açıklamayla PKK’yı silah bırakmaya ve Türkiye’yi terk etmeye çağırıldı. PKK başkanlık konseyi de bu çağrıyı desteklediğini duyurarak, Osman Öcalan 1 Eylül 1999’dan itibaren çatışmalara girmeyeceklerini Öcalan’ın idam edilmemesi şartıyla silah bırakacaklarını ve PKK’lıların ülkeyi terk edeceklerini bildirdi.²¹⁶

PKK 2–23 Ocak 2000 tarihinde yaptığı olağanüstü 7. Kongresinde, Abdullah Öcalan’ın talimatları doğrultusunda stratejik geri çekilme ve sözde meşru savunma yaklaşımını kabul etmiş ve bu karara uygun yapısal bir değişime gitmiştir. Silahlı mücadelenin bırakılarak mücadele biçimi olarak demokratik siyasal mücadele olacağı benimsenmiş, ARGK’nin yerine HPG-Halk Savunma Gücü, ERNK’nın yerinede Demokratik Halk Birlikleri alması ve Öcalan’ın yeniden Genel Başkan seçilmesi kararları alınmıştır. Örgüt bu gelişmelerin ardından stratejik değişim kongresi olarak kabul ettiği 7. Kongreyi tamamlaması ve yeni stratejinin anlaşılır hale getirilmesi maksadıyla 05– 22 Ağustos 2001 tarihleri arasında Kuzey Irak Kandil Dağı’nda 138 delegenin katılımıyla 6. konferansını düzenlemiştir.²¹⁷ 6. Konferansta yeni dönemin özellikleri çok yönlü olarak ele alınıp değerlendirilmiş ve siyasal serhildanın gerçekleştirilmesine yönelik konular ele alınmıştır. Örgüte göre, Abdullah Öcalan’ın yakalanmasıyla başlatılan ve PKK’nın tasfiyesini amaçlayan uluslararası komplo süreci, birinci serhildan hareketi sayesinde başarıyla

²¹⁵ “Siyasal Kurumlaşma Projesi”, *Serxwebun*, Sayı,264, Aralık 2003, <http://web.archive.org/web/20050222011824/www.serxwebun.com/2003/12/hab12.html>

²¹⁶ Kurubaş, s.180.

²¹⁷ “PKK VI. Ulusal Konferans Sonuçlarını Doğru Bir Çalışma ve Yönetim Tarzıyla Hayata Geçirelim”, *Serxwebûn e-Dergisi*, Eylül 2001, Yıl:20, Sayı:237, <http://www.serxwebun.com/2001/09/hab04.html>.

önlenmiştir. Bu hareketin bir devamı olarak, 1 Eylül 2001 ve 1 Mayıs 2002 tarihleri arası ikinci serhildan dönemi olarak ilan edilmiştir.²¹⁸

PKK terör örgütü 2002 yılında yaptığı 7.kongresinin ardından kapsamlı bir “Barış Projesi”nin hazırlandığı ve PKK’nın yeni çizgisinin “Demokratik Siyasal Mücadele” temelinde stratejik düzeyde değişim ve dönüşüm ile buna uygun olan yapılanmanın gerçekleştirileceğini açıklamıştır. Terör örgütü bu strateji değişikliği ile kuruluşunda açıklamış olduğu “Marksist ve Leninist düzene dayalı, “Türkiye topraklarının da bir kısmını içine alan bölgede bağımsız bir Kürdistan Devleti kurma” amacından vazgeçmiştir.²¹⁹

11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de gerçekleştirilen saldırılar sonrasında tartışılmaya başlanan terör ve terörizm kavramları, PKK’da da ciddi sıkıntılara yol açmıştır. Ancak, ABD tarafından yayımlanan terör örgütleri listesinde yer almasına rağmen AB’nin başlangıçta yayınladığı terör örgütleri listesinde yer almayan PKK, bu durumda gelecekte karşılaşacağı sorunları aşabilmek amacıyla Şubat-Mart 2002 tarihleri arasında gerçekleştirdiği 8. Kongresi ile kendini meşruiyet alanına taşıma yolundaki son ve en önemli adımı atarak adını sözde Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK (Kongreya Azad-u Demokrasiya Kurdistan)) olarak değiştirmiş ve genel başkanlığına da Abdullah Öcalan’ı seçmiştir.²²⁰ Bu kongrede alınan kararların yeni stratejideki anlamı ve nitelikleri şu şekildedir: Yeni dönemde örgüt, “*Tüm dünyada, PKK adıyla yapılan faaliyetler sona ermiştir*” kararı ile güçlü bir örgütlenmesinin bulunduğu Avrupa Birliği (AB) ülkelerindeki faaliyetlerinin engellenmesini önlemek amacıyla ismini değiştirme yoluna gitmiştir. Bu değişim ile ilgili yapılan açıklamalarda, PKK’nın misyonunu tamamladığı, bu yüzden adının değiştiği belirtilse de, dünyada meydana gelen konjonktürel değişimlere ayak uydurma çabası olarak bu değişimin gerçekleştirildiği açıkça belli olmaktadır.

²¹⁸ Serxwebûn e-Dergisi, Eylül 2001, Yıl,20, Sayı: 237, <http://www.serxwebun.com/2001/09/hab04.html>.

²¹⁹ “KADEK, 1’inci Kuruluş Kongresi Sonuç Bildirgesi”, *Serxwebun*, Sayı, 244.

²²⁰ “Önderlik Gerçeği ve Demokratik Uygarlık Çizgisi Üzerine, KADEK I.Kongre Kararlarından”, *Serxwebûn e-Dergisi*, Mayıs 2002, Yıl,21, Sayı:245 <http://www.serxwebun.com/2002/05/hab12.html>.

KADEK Nisan 2002 tarihinde ilan edilmiş ve genel başkanlığına Abdullah Öcalan seçilmiştir. Ayrıca gelecekte oluşabileceği tahmin edilen muhalefet hareketinin önünü kesmek amacıyla da “PKK’nın tek meşru temsilcisi KADEK’tir” ibaresi açıklamalara eklenmiştir.²²¹ KADEK’in ilanıyla örgüt şiddet eylemlerinden sıyrılarak siyasal demokratik mücadele yöntemi çerçevesinde sivil itaatsizlik türünde eylemlerin ön plana çıkarılacağını, ABD, AB ve Rusya’nın Kürt sorununun içine çekilebilmesi amacıyla konferanslar düzenleneceğini, Abdullah Öcalan’ın idam edilmesi halinde silahlı mücadelenin tekrar başlayacağı bildirilerek silahlı unsurların tavsiye edilmeyeceği açıklanmıştır.

Tablo 1: PKK’nın Kuruluş ve şuan ki yapılarının karşılaştırılması

PKK, kuruluşteki yapısı		PKK, şu an ki yapısı	
İDEOLOJİ	MARKSİZM-LENİNİZM	İDEOLOJİ	DEMOKRATİKLEŞME (YENİDÜNYA DÜZENİ)
ÖRGÜTLENME ŞEKLİ	PARTİ - ORDU – CEPHE	ÖRGÜTLENME ŞEKLİ	PARTİ, HALK SAVUNMA BİRLİKLERİ KÜRTDEMOKRATİK HALK BİRLİKLERİ
NİHAİ AMAÇ	BAĞIMSIZ BİRLEŞİK KÜRDİSTAN	NİHAİ AMAÇ	TÜRKİYE’NİN BÜTÜNLÜĞÜ İÇİNDE DEMOKRATİK BİRLİK
STRATEJİ	ULUSAL DEMORATİK HALK DEVRİMİ	STRATEJİ	YEREL ALANDA FAALİYET
MÜCADELE YÖNTEMİ	HALK SAVAŞI	MÜCADELE YÖNTEMİ	SİYASAL MÜCADELE

Bu yeni mücadele çerçevesinde örgüt; Kürt halkının kimliğinin tanınması, idamın kaldırılması, Abdullah ÖCALAN’ın serbest bırakılması gibi istemler içerisine girmiştir. Serhildan (Sivil İtaatsizlik) adı altında, Filistin türü intifada tarzında eylemliliğin yaygınlaştırılması stratejisi doğrultusunda terör örgütü,

²²¹ G. Doğan, s.119.

eğitim d¼zeyi y¼ksek, konuşma ve etkileme yeteneğine sahip, kent yaşantısını iyi bilen mensuplarını, Dole Koge isimli kampında; T¼rkiye alışma Grubu, Orta Doğu alışma Grubu, Basın Yayın Okulu, K¼lt¼r Okulu, K¼lt¼r Sanat Okulu ve Edebiyat Okulu gibi okullar kurarak, bu okullarda; Demokratik Cumhuriyet Projesi, Sivil itaatsizlik, K¼rt Halkının Ayaklanması, Gandhi Modeli gibi siyasi eğitimler, ayrıca bu eğitimlerin yanında silah kullanma gibi askeri eğitimler de vermiştir.

Bu ¼rg¼t mensuplarını T¼rkiye'ye g¼nderip, legal g¼r¼n¼m altında faaliyet g¼steren sivil toplum ¼rg¼tleri ile çeşitli kuruluşlara yerleştirerek, buralarda ¼rg¼t kararları doğrultusunda ¼rg¼tleme ve çeşitli legal g¼r¼n¼m altında faaliyetler yapmalarını sağlamıştır. Serhildan; kısaca yasalara uygun g¼r¼nen, ancak yasanın ¼z¼ne aykırı bir şekilde, "Demokratik Hak Talebi" adı altında d¼zenlenen eylemliliği içermektedir. Bu strateji doğrultusunda PKK ter¼r ¼rg¼t¼ tarafından kadrolarına;

"Ben de PKK'lıyım, Ben de PKK'nın stratejisini destekliyorum, Anadilde eğitim istiyorum, K¼rtenin ¼niversitelerde seçmeli dersler arasına alınmasını istiyorum, Kimliğime K¼rt yazdırmak istiyorum..." adı altında, ¼rg¼t kararları doğrultusunda adli ve idari makamlara başvuruların yapılması talimatlarını verdiği bilinmektedir.²²²

¼rg¼t bu t¼r faaliyet metoduyla ¼rg¼tsel taleplerini kitlesel eylemlerle g¼ndeme getirerek, ¼rg¼tsel taleplerinin kitlelerin talepleri haline getirilmesini amaçlamış, silahlı şiddetten arınarak yapılan bu eylemler içerisine k¼¼k grupların kitleleri ¼rg¼tlemesiyle, kitlelerin bu eylemlere geniş katılımları sağlanmak istenmiş, halk ¼n plana çıkartılarak masumane gibi g¼sterilen isteklerini halkın dillendirmesini amaçlamıştır.

Hava koşulları ve ulaşımda yaşanan teknik aksaklıklar sebebi ile 27.11.2002 tarihinden itibaren Abdullah ¼CALAN'ın avukatları ile g¼r¼řememesi, bu tarihten ¼nce de avukat g¼r¼řmelerinin haftada bir d¼zenli bir şekilde yapılamaması ¼zerine ter¼r ¼rg¼t¼ PKK tarafından, ter¼r ¼rg¼t¼ liderine y¼nelik olarak tecrit uygulandığı iddia edilerek 10.12.2002–15.02.2003

²²² Demirel, *Geçmişten...* s.232–233

tarihleri arasında 'önderliği sahiplenme ve demokratik serhildanı geliştirme kampanyası' ilan edilmiştir. Kasım 2002 tarihinde başlayan ve bu kampanya sayesinde yoğunlaşarak devam eden korsan gösteri, pankart asma türü eylemlere, Ocak 2003 tarihinden itibaren kamu binalarına - araçlarına, siyasi parti binalarına, iş yerlerine yönelik olarak molotof kokteyli atma eylemleri de eklenmiştir.²²³

8. kongre sonrasında PKK'nın isim değişikliğinin ardından Avrupa merkezli siyasi çalışmalara hız vereceği açık bir şekilde anlaşılacakla beraber, tamamen silah bırakmayacağı belirtilmiştir. Çünkü örgüt içinde silahlı mücadelenin devamından yana olan gruplar olduğu kadar, dağlarda yaşamının bu insanlar için bir hayat tarzı olarak kabul edildiği de aşikârdır. Nitekim 2003 yılında çıkartılan dolaylı af yasası çerçevesinde yapılan başvurular beklenenin çok altında kalmıştır.²²⁴

Öcalan'ın yakalanması sonrası örgütte siyasi kadro ile silahlı kadro arasında ikililik göze çarpsa da aradan 4 yıl geçmesine rağmen örgüt silahlı varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Bu durumun sebepleri arasında Öcalan'ın idam edilmeyişi ve örgüte verilen dış desteğin sürmesi sayılabilir. Bunun göstergesi olarak AB'nin uzun süre PKK'yı terör örgütleri listesine dahil etmeyişi KADEK'e dönüşümden sonra bu listeye dahil etmesi, örgüte dolaylı desteğin devam ettiği olarak kabul edilebilir. ABD'nin Irak'ı işgalinden sonra bile ABD terör örgütleri listesinde yer alan PKK, Kuzey Irakta varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Ekim 2003 yılında ABD ile Türkiye'nin yaptığı anlaşma sonrasında ABD PKK'nın üzerine giderek baskılarını artırmaya başladı. Bunun üzerine KADEK kendini fes ettiğini açıklayarak bu baskılardan kurtulmaya çalışmıştır.²²⁵

KADEK terör örgütü 2. Kongresini (PKK 9. kongre, KONGRA-GEL 1. Kongre) 26 Ekim–04 Kasım 2003 tarihleri arasında Kandil Dağı-Dola Koge Kampı bölgesinde yapmıştır. Kongrede, KADEK oluşumunun feshedilerek, yerine Kürdistan Halk Kongresi'nin (KONGRA-GEL (Kongra Gele Kurdistan))

²²³ Demirel, *Geçmişten...* s.193.

²²⁴ Kurubaş, s.183.

²²⁵ Kurubaş, s.183.

kurulduğu ilan edilmiştir. Örgütün yeni oluşumunda silahlı unsur olan HPG'nin terör örgütünden ayrılarak yeniden teşkil edilmesi ve sorumluluğuna Murat Karayılan'ın getirilmesi, bu unsurların sadece Türkiye ve İran'da faaliyet göstermek üzere elde tutulması, Suriye ve Irak'ta ise siyasi faaliyet yürütülmesi kararı alınmıştır.

Türk devletinin örgütün taleplerine cevap vermediği, bazı üst düzey teröristlerin 5-6 yıldır sürdürülen sözde ateşkesin ve siyasi faaliyetlerin amacına ulaşmadığı yönündeki rahatsızlıkları, görüş ayrılıkları ve örgüt içi iktidar çekişmeleri sebebiyle Öcalan'ın talimatları doğrultusunda 16-26 Mayıs 2004 tarihleri arasında Kandil dağında KONGRA-GEL in 2. kongresi toplanmış ve sonucunda; muhafazakâr kanat tavsiye edilmiş, tek taraflı ateşkes sona erdirilerek çatışmaların tekrar başlayacağı ilan edilmiştir. Abdullah Öcalan yakalandıktan sonra büyük bir düşüş yaşayan terör eylemleri bu tarihten itibaren tekrar başlamıştır.

Örgüt 28 Mart- 4 Nisan 2005 yılında da PKK Yeniden yapılanma kongresi adı altında 11. kongresini gerçekleştirerek tekrar PKK adına dönüş yapmıştır. Uluslararası konjonktürde terörizm konusunda meydana gelen değişimler sonrası terörist örgüt olma imajında sıyrılmak için isim değiştiren örgüt tekrar PKK adını almıştı.

Esasen örgüt, kuruluşundan itibaren hedef ve eylem biçimine ilişkin en belirgin stratejik değişikliğe açıklamalardan da görüldüğü gibi Öcalan'ın yakalanmasından sonra gitmiştir. Stratejik değişiklik süreci; A.Öcalan'ın 10 Temmuz 1999 tarihinde "Barış Planı" adı altında avukatlarına verdiği isteklerin örgütün üst düzey sorumlularına ulaştırılmasına müteakip, 25 Ağustos 1999 tarihinden itibaren silahlı örgüt mensuplarının sınır dışına çekilme faaliyetleri ile başlamıştır. Stratejik değişikliği öngören bu plan, günümüz şartlarının barışı zorunlu hale getirdiği, hedefe şiddet kullanarak ulaşılamayacağı, bu nedenle 01 Eylül 1999 tarihinden itibaren silahlı eylemlere son verilmesi ve silahlı örgüt mensuplarının yurtdışına çekilmesi gerektiğini savunmaya başlamıştır.²²⁶ Örgüt

²²⁶ F.Veli Güven, "PKK Terör Örgütü Tarafından Yol Haritası Adıyla Sunulan Örgüt İsteklerinin Analizi", *Stratejik Analiz*, Ekim 2003, s.40-42.

Öcalan'ın yakalanmasından 2004 yılının Eylül ayına kadar yerine getirilmesini istediği taleplerinden oluşan "Yol Haritasını" beyan etmiştir ve bu taleplerin gerçekleştirilmediği takdirde tekrar silahlı mücadeleden geri durmayacağı tehdidini de savurmuştur. Örgütün üç aşamada yapılmasını istediği taleplerin önemli bir kısmı AB uyum yasaları çerçevesinde yasalaşmıştır. A. Öcalan hakkında verilen idam cezası, müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüş, OHAL uygulamasına son verilmiş, anadilde yayın ve öğrenim hakkı kabul edilmiştir.

Siyasal yönde yürütülmeye başlanılan çalışmalara rağmen Örgütün tek taraflı ateşkesi sona erdirerek tekrar PKK adını alması ve silahlı eylemlere farklı şekil ve yöntemlerle de olsa başlaması, PKK'nın misyonunu tamamlanana kadar Türkiye'ye yönelik uluslararası politikaların bir unsuru olarak kullanılmaya devam edeceği tezlerini haklı çıkarmaktadır. Nitekim 2004 yılında New York Times tarafından İsraili görevlilerce Kürt gruplara askeri eğitim verildiği iddia edilmiş, yine 2007 yılında Genelkurmay başkanlığı tarafından NATO üyesi bazı ülkeler tarafından PKK'ya destek verildiği açıklaması yapılmıştır.²²⁷

2007 yılına gelindiğinde oy oranı düşse de 22 Temmuz seçimleri sonrasında TBMM de grup kuran DTP(Demokratik Toplum Partisi)'li milletvekillerinden bazılarının ılımlı açıklamaları ve davranışları PKK'nın siyasallaşması sürecinin önemli mihenk taşlarından biridir. Bu tarihten sonra DTP ve PKK içerisinde şahinler- güvercinler tanımlamaları gündeme girmiştir. Siyasal mücadele ile silahlı mücadele arasında sürekli gelgitler yaşanmıştır. Meydana gelen bir çok terör olayından sonra örgüt ya olayları üstlenmemiş ya da örgüt yöneticileri olayların kendi talimatları dışında gerçekleştirildiğini söylemişler yada bu eylemleri PKK'dan bağımsız olduğunu iddia eden "Kürdistan Kurtuluş Şahinleri(TAK)" adlı yapı üstlenerek, dünya kamuoyunda PKK terör örgütünün olaylar ile bir ilgisi olmadığı fikri oluşturulmaya çalışılmıştır.

2007 yılı içerisinde Dağlıca ve 2008 yılındaki Aktütün karakolu baskınları PKK'nın tekrar 90'lı yıllardaki gibi kalabalık gruplar halinde saldırılarını

²²⁷ Emin Gürses, *Uluslararası Sistem Kısacasında Etnik Terör*, İstanbul, Profil Yayıncılık, 2007, s.90.

yoğunlaştığı yıllar olmuştur.²²⁸ Bu dönemde Dağlıca baskını sonrası kaçırılan 8 askerin Irak'ın kuzeyinde Zap vadisinde, aralarında DTP milletvekilleri ve Kuzey Irak Bölgesel yönetimi yetkililerinin bulunduğu heyete, PKK bayrakları ve Öcalan resimleri önünde tutanakla teslim edilerek, daha sonra ABD'li askerlerinde aracılığıyla Türkiye'ye getirilmesi Türk halkında adeta şok yaratmıştı.²²⁹ DTP-Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi ve ABD'nin bir arada hareket ettiği bu olayda Türkiye'ye, "PKK'nın hala silahlı yönden güçlü olduğu ancak artık şiddeti tek çözüm olarak görmediği ve siyasallaşması yönünde muhatap alınması gerektiği" mesajı verilmek isteniyordu.

Nitekim bu olayların hemen ardından Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin 2009 yılında demokratik açılım adı altında girdiği süreç sonrası, Öcalan'ın talimatıyla silahlarını bırakarak örgütsel kıyafetleriyle ve Kürt Sorunun çözümü için isteklerinin bulunduğu, Cumhurbaşkanlığına, Başbakanlık ve TBMM Başkanlığına hitaben yazılmış mektuplarla Kandil'den gelen 8 PKK'lı ve Mahmur kampından gelenlerle birlikte toplam 34 kişinin Habur sınır kapısında örgüt bayrakları altında kahraman gibi karşılanarak teslim olması,²³⁰ Şeklen PKK'nın siyasi çözümden yana olduğunun kamuoyuna duyurulması olarak algılandı. Bu olayla örgüt yine uluslararası kamuoyuna siyasi çözümden yana olduğunu göstermeye çalışırken, teslim olma esnasında TCK'nın 221/2 etkin pişmanlık yasasına atfen "*pişman değiliz*" diyerek de bir yandan bölge halkına örgütün çözümlenmeden yıllardır amaçladığı sonucu elde etmeye yaklaştığını göstermeye çalışıyordu. Aslında Öcalan ve örgüt demokratik açılımın tamamen karşısındaydı. PKK daha Ağustos 2009'dan itibaren buna karşı olduğunu, bunun kendisini tasfiye için hazırlanmış bir plan olduğunu tartışmaya yer bırakmayacak şekilde ortaya koydu. Demokratik Açılım'ı kendisine bir numaralı tehdit saydı ve bitirebilmek için her türlü hazırlığı yapıp bu planlarını eyleme döktü. Nitekim Öcalan 23 Kasım 2009 tarihli avukatları ile görüşme notlarında Demokratik açılım adı altında yürütülen bu süreci PKK'yı bitirme süreci

²²⁸ "Karakol Baskını", *Hürriyet*, 11 Mayıs 2008.

²²⁹ "PKK Asker Tesliminde Şov Yaptı", *24 Dakika*, 5 Kasım 2007.
http://www.24dakika.com/news_detail.php?id=29138

²³⁰ "PKK'lılar Habur Sınır Kapısında Teslim Oldu", *Hürriyet*, 19 Ekim 2009.

olduğunu açıkça belirtmektedir.²³¹ Örgütün diğer yöneticileri de Demokratik açılımın PKK'nın tavsiyesi olduğunu defalarca dile getirmişlerdir.

Bu olaylar sonrası tartışmalar devam ederken 11.12.2009 tarihinde DTP'nin terör örgütüyle olan bağlantıları ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğe aykırı fiilleri odağı haline gelmesi sebebiyle kapatılmasını fırsat bilen PKK, kış aylarında özellikle Doğu ve Güneydoğu illerinde toplumsal eylemler ve sokak eylemlerine ağırlık vermiş, silahlı militanlarının kış üstlenmelerini bitirmesinin adından 2010 bahar ayıyla birlikte silahlı ve bombalı eylemlerine yoğun bir şekilde başlamıştır. Hemen hemen her gün şehit cenazelerinin gelmesiyle halkın sabrı tekrar zorlanmaya başlarken Öcalan ise Mayıs ayı içerisinde avukatlarıyla yaptığı görüşmede "*demokratik siyasetin önü açılmazsa bundan herkes zarar görür*" diyerek tehditler savurmaya devam etmiştir.²³²

2010 yılında Avrupa ülkelerinde bugüne kadar alışık olmadığımız şekilde PKK'ya üst üste operasyonlar yapılmış. 4 Mart 2010 tarihinde PKK'nın Avrupa sorumlusu Remzi Kartal ve yardımcısı Zübeyir Aydar ile beraber 22 kişi Belçika polisi tarafından gözaltına alınmış bunlardan 8 i tutuklanmıştır. Bu operasyonlar öncesi ABD, PKK yöneticilerinin terörist olmalarının yanında uyuşturucu baronu olduklarını açıklamıştı. Bu gelişmelerle ABD'nin Türkiye'ye PKK ile mücadelesinde destek verdiği ve Avrupa'ya da terörle mücadele konusunda baskı yaptığı belirtilmeye başlanmıştır.²³³ Son yıllarda arka arkaya meydana gelen bu olaylar terör örgütünün yalnızlaşmaya başladığını ve şiddete başvurarak hala güçlü olduğu imajını vermeye çalıştığını göstermektedir. Örgüt muhtemelen buna tepki olarak Avrupa'ya şirin gözükme imajını bırakarak gerçek yüzünü gösterecek ve şiddet eylemlerine Avrupa'da da başlayacaktır. Eğer Avrupa önceden olduğu gibi bu eylemlere tepkisiz kalır ve göz yumarsa

²³¹ Sedat Laçiner, "Açılımı En İyi PKK Anladı", Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, 18.12.2009, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=1202>

²³² "Öcalan, Önümüzdeki Haftalar Kritik", *Fırat Haber Ajansı*, 02 Mayıs 2010. <http://www.firatnews.com/index.php?rupel=nuce&nuceID=25637>

²³³ Mehmet Özcan, "Belçika'da PKK operasyonu", USAK, 09 Mart 2010. <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=1378>

örgüt eski gücünde kalacaktır. Ama Avrupa örgütün üzerine kararlılıkla gider ve taviz vermezse PKK artık sıkışıp kalarak bitme noktasına gelecektir.

2.5. PKK Terör Örgütünün Gelir Kaynakları

Başta PKK terör örgütü olmak üzere, Türkiye'deki Terör Örgütlerinin organize suç faaliyetleri özellikle örgütlerin finansmanı noktasında kendisini göstermektedir. Silah kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti, haraç alma, çek senet tahsilatı ve insan kaçakçılığı gibi organize işlerden büyük paralar kazanan örgüt mensupları, PKK'dan bağımsız ya da PKK adına hareket ederek oluşturdukları gruplarıyla rant sağlıyor. PKK'nın dağdaki sorumluları da tıpkı şehirlerdeki gibi bu işlerden elde edilen paralarla lüks içinde yaşıyorlar. Terör Örgütü PKK sözde 7. Olağanüstü Kongre sonrasında gerçekleştirmeyi planladığı faaliyetlere ilişkin olarak hazırladığı 'Dönemsel Faaliyetler Planı'nda sözde Kürt Sermayesinin aynı çatı altında toplanması amacıyla, ticari kuruluşların oluşturulması hususu da yer almıştır. 2000 yılı sonlarında, örgütün, Avrupa'da bu yönlü girişimlerini artırarak devam ettiği gözlemlenmiştir.

Yurtdışında faaliyette bulunan PKK terör örgütü sempatanlarından aidat ve bağış adı altında bugüne kadar topladıkları paraların miktarı tam olarak bilinmemektedir. Örgüt, Kürt Ekonomisi kongresi (19-21 Ocak 2001) sonucunda, sözde Kürt sermayesini bir çatı altında toplamak amacıyla, Almanya merkezli olarak faaliyet gösterecek 'Uluslararası Kürt işverenler Birliği' (Yetikiya Karsazen Kurda Natnetewi) KARSAZ adı altında bir organizasyon oluşturmuştur. Bu organizasyonun amacı; Avrupa'da yaşayan Kürt Kökenli işadamlarını bir araya toplayarak örgüt paralelinde faaliyet sürdürmelerini ve örgüte para yardımı yapmalarını sağlayıp, örgütü finanse etmektir.²³⁴ Fransız AFP Ajansının istihbarat birimlerinin araştırmalarına dayanarak verilen habere göre her yıl ABD ve Avrupa'dan 500 milyon dolar para toplandığı belirtilmektedir. Bu para sadece toplanan paradır ilerleyen bölümlerde de anlatacağımız gibi PKK sadece para toplamamaktadır. Yine Alman gizli servisi

²³⁴ *PKK/KONGRA-GEL Terör Örgütünün Finans Kaynakları*, İstanbul Valiliği, Emniyet Müdürlüğü, Hizmete Özel, Eğitim Serisi. 6, 2004, s.317

BND' ye göre ise Avrupa'da yaşayan Kürtlerden PKK'ya yakın olanların her ay maaşlarının belli bir miktarını örgüte verdiği belirtilmektedir.²³⁵

Almanya'nın Koblenz kentinde PKK ile ilgili yürütülen bir davada mahkeme başkanının verdiği kararda; Kürt Kızılayı adı altında faaliyet gösteren kuruluşun PKK'nın bir kolu olduğu ve örgüte para toplandığı vurgulandı. Savcı tarafından hazırlanan iddianamede ise; PKK ve ERNK'nın 1993 yılından itibaren Almanya'da terör örgütü olduğu gerekçesiyle yasaklandığı, örgütün ismini KADEK ve KONGRA-GEL olarak değiştirmesi sonrasında da bu yasağın sürdüğünü, ancak terör örgütünün değişik maskelerle oluşturduğu yan kuruluşları aracılığıyla, kadro ve finansman ihtiyacını yardım, bağış adı altında Almanya'da yaşayan Kürtlerden temin ettiği, Kürt Kızılay'ının örgütün yan kuruluşu gibi hareket ederek hem para akladığı, hem de aklanan paraları örgütün Kuzey Iraktaki kamplarına aktardığı, yaralanan teröristleri de tedavi amacıyla yasadışı yollardan Avrupa'ya getirdiği, bütün bu gelişmelerin Kürt Kızılay'ının PKK yönetiminin talimatlarıyla kurulduğunu ortaya koyduğu vurgulandı.²³⁶

Terör örgütlerinin finansmanı yasal kaynaklardan veya yasal ve yasa dışı kaynakların birleşiminden oluşabilir. Gerçekten de yasal kaynakların mevcudiyeti terör örgütleri ile geleneksel suç örgütleri arasındaki en önemli farktır.²³⁷

Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı; 29 Haziran - 03 Temmuz 1998 tarihleri arasında Beyrut'ta yapılan Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programınca yapılan değerlendirme raporunda; Narko-Terör organizasyonlarının birbirleri ile ve diğer suç grupları ile çok açık ilişkileri olduğu vurgulanmış örnek olarak PKK terör örgütü gösterilmiştir.²³⁸

PKK Terör örgütü ülke içindeki uyuşturucu organizasyonlarının faaliyetlerine, komisyon almak suretiyle katılmakta ve uyuşturucu maddelerin

²³⁵ Bayraktar, s.201.

²³⁶ Bayraktar, s.203–204.

²³⁷ www.masak.gov.tr.

²³⁸ <http://www.caginpulisi.com.tr/1/19.htm>.

Avrupa ülkelerine sevk edilmesinde işbirliği yapmaktadır. Avrupa ülkesine yasal veya yasa dışı yollarla iş bulma vaadiyle veya iltica amaçlı olarak götürülenler ya da kendiliklerinden gidenler, polis güçlerine ihbar edilerek sınır dışı edilme tehdidiyle PKK terör örgütüne, bu ülkelerde sokak satıcıları olarak kullanılmışlardır. Örgüt elemanı olup Batı Avrupa ülkelerinde mülteci sıfatı ile yerleşmiş bulunan şahısların, bu işi yapmak üzere görevlendirildiği hususu çeşitli raporlarda belirtilmektedir. PKK'nın uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı, verilen bilgiler ile uyuşturucu madde kaçakçılığında yakalanan şahısların ifadelerinden, yine uyuşturucu madde kaçakçılığına karışan şahısların terör örgütleri ile bağlantılı suç kayıtlarından, örgüt ve hücre evlerinde ele geçirilen uyuşturucu maddelerden, ayrıca yine bu evlerde yapılan aramalarda ele geçirilen dokümanlardaki uyuşturucu alış verişinin para kayıtlarından çıkartılmıştır. Hiçbir terör örgütü mensubu, bağlı bulunduğu örgütün kararlarına aykırı bir şekilde uyuşturucu madde kaçakçılığı yapamayacağından dolayı, yukarıda sayılan işaretler, terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığında rol aldığı için yeterlidir. Ülkemiz açısından uyuşturucu madde kaçakçılığını, finansmanında kullanan en önemli terör örgütü yine PKK 'dır.

Uyuşturucu ile ilgili yayınlanan çeşitli raporlarda PKK terör örgütünün uyuşturucu ticareti yaparak faaliyetlerini finanse ettiği dört bir tarafı dünyanın istikrarsızlık bölgeleriyle çevrilmiş olan Türkiye'nin hemen yanındaki Ortadoğu, Kafkaslar ve Balkanlardaki istikrarsızlığın, uyuşturucu kaçakçılarını istismarına müsait bir ortam oluşturduğu belirtilmektedir.²³⁹

Türkiye geçmişte ve günümüzde terör örgütlerinin eylemlerine hedef olmuştur. Başarıyla yürütülen mücadeleler neticesinde, terör örgütlerinin uyuşturucu madde kaçakçılığının her safhasında (imalat/ taşıma/ aracılık/ satış/ sokak satıcılığı v.b)yer alarak finanssal destek sağladıkları tespit edilmiştir.

Eroin üreten Asya ülkeleri ile tüketen Avrupa ülkeleri arasında köprü durumunda olan ülkemizin doğu ve güneydoğusunda faaliyet gösteren PKK

²³⁹ Türk Demokrasi Vakfı, *Terörizm ve Organize Suçlar*, Demokrasi ve İnsan Hakları Serisi, Ankara, Sevinç Matbaası, 1999, s. 61.

terör örgütü, bu özellikten azami yarar sağlayarak, ülkemiz üzerinden Avrupa ülkelerine uyuşturucu kaçakçılığını organize etmektedir.²⁴⁰

Interpol ün Eylül 1992 de yayınladığı bir raporda, PKK'nın yaklaşık 178 paravan örgütüyle uyuşturucu kaçakçılığı yaptığından şüphelenildiği belirtilmektedir. Interpol narkotik yetkililerinden Iqpal Hussain Rizvi, 1994 de yaptığı bir açıklamada, PKK'nın eylemlerini sürdürmek için uyuşturucu trafiğinde etkin bir rol oynadığını belirtmiştir.²⁴¹

PKK, Terör örgütü uyuşturucu üretimi, kaçakçılığı ve pazarlanmasına ilişkin faaliyetlerini uzun zaman Türkiye ve dünya kamuoyundan gizlemeye çalışmıştır. Uyuşturucuyla ilgili faaliyetleri örgütte ulaşılması zor olan yönetici kadro kontrol etmiştir. Örgütte uyuşturucu işinde deşifre olmamış ve PKK ilişkisi pek bilinmeyen şahıslar kullanılmıştır. Ancak PKK lideri Abdullah Öcalan'ın ifadelerinde itiraf etmesi, raporların ısrarla ulusal ve uluslararası gündeme taşınması neticesinde PKK terör örgütünün uyuşturucu suçlarına karıştığı ortaya konmuştur.

PKK, terör örgütünün de uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı, Abdullah ÖCALAN, Semdin SAKIK gibi örgütün en üst düzey yöneticileri tarafından bizzat itiraf edilmiştir. Abdullah ÖCALAN İmralı adasının da yargılanırken Mahkeme Başkanının sorusu üzerine, örgütün parasının 200 milyon dolar civarında olduğunu söylemiştir. Örgütün uyuşturucu ticareti yapıp yapmadığı şeklindeki soruyu yanıtlarken de Öcalan:

“...Başkale, Hakkari bölgesindeki uyuşturucu ticareti ile ilgili olarak, silah ve hayvan ticareti de dâhildir, bu gibi işleri yapanlardan örgüt adına Ferhat kod Osman ÖCALAN tarafından para tahsil edilmektedir. Ayrıca sınır boylarında örgüte ait gümrük birimleri adı altında oluşumlar vardır. Paraları bunlar tahsil etmektedir... Sınırlarda kaçakçılardan vergi adı altın da para alınmaktadır. Bunun haricinde İran/Makü bölgesinden uyuşturucu ticaretinin iyi para getirdiği bildirilmesine rağmen kabul etmedim. Buna rağmen başta kardeşim olmak

²⁴⁰ Michael Gunter, “Ermeni Terörizminin Çağdaş Görünümü”, *Ankara Üniversitesi Dergisi*, 1984, s.124.

²⁴¹ Türk Demokrasi Vakfı, s.20.

üzere bazı kadroların İran, Zagros ve Romanya üzerinden Avrupa'ya uyuşturucu sevk ettiğini öğrendim. Bu işlerle uğraşmamalarını tembih ettim. Ancak belli bir noktada örgütü tam kontrol edemediğim aşikârdır...'²⁴² Şeklinde itiraflarda bulunmuştur.

TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı ve beraberindeki heyet Diyarbakır Cezaevi'nde Şemdin Sakık'la bir görüşme yapmışlardır. Sakık, bu görüşmede; "*Bizim paramızın kaynağı uyuşturucu kaçakçılığındandı. Türkiye-Orta Doğu eksenindeki uyuşturucu kaçakçılığından PKK ve Apo, hep önemli pay aldı. Bu paralarla da silah satın aldık.*" şeklinde itiraflarda bulunmuştur.²⁴³

Avrupa'da en önemli dağıtım merkezlerinden biri olan Berlin Hal'indeki uyuşturucu kontrolü PKK taraftarlarının veya onlarla işbirliği yapanların eline geçmiştir. Özellikle öğrencilerin sırt çantalarına yerleştirilen küçük paketler okulların dersliklerine kadar ulaşabilmekteydi. PKK'nın merkez komitesi üyesi Karasu, durumu şöyle ifade ediyor; "*Kürtlerin devlet-kanunları yok ki uysun. Köle olduğumuz müddetçe her yöntemi kullanırız.*" PKK uyuşturucu madde kaçakçılığından yılda 86 milyon dolar gelir elde etmektedir. Ayrıca Federal Almanya Anayasayı Koruma Dairesi'nin raporuna göre ise PKK Almanya da yılda 30 milyon mark para toplamaktadır. Almanya'daki uyuşturucu faaliyetleri Hollanda ve Belçika pazarlarını da içermektedir.²⁴⁴

PKK terör örgütü ülkemizdeki ve komşu ülkelerdeki uyuşturucu madde kaçakçılığı faaliyetlerinde; kaynağından uyuşturucu temini ve üretimi, kaçakçılığı, dağıtımı, safhalarında aktif olarak rol alarak gelir temin etmeyi amaçlamaktadır.²⁴⁵

PKK örgütünün son yıllarda uyuşturucu kaçakçılığı ile organik bağının tespiti, uyuşturucu-terör ilişkisinin en güzel örneğini ortaya koymaktadır. Alınan istihbaratlar neticesinde Bekaa Vadisi'nde Bealbek ve Hevmen yörelerinde büyük miktarlarda Kenevir ve Haşhaş ekimi yapılmakta, elde edilen uyuşturucu

²⁴² Abdullah Öcalan'ın İfade Tutanağı, s.7.

²⁴³ EGM, *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Raporu*, Ankara, 2003, s.144.

²⁴⁴ Gürses, *Uluslararası...*, s.9.

²⁴⁵ Saim Öztürk, *Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü PKK*, Ankara, Köksav Serisi 17, 2000, s.17.

Maddeler Abdeh, Tripoli, Beyrut, Sayda, Sur ve Minyan limanlarından tüketici ülkelere sevk edilmektedir. Bahse konu ülkelerde yılda 60 ton eroin üretildiği tahmin edilmekte olup, halen söz konusu topraklarda üretilen uyuşturucunun bölgede hakim durumdaki terör örgütlerince pazarlandığı gerçeği bilinmektedir.

PKK, terör örgütünün uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı, uluslararası raporların yanı sıra Türkiye’de gerçekleştirilen uyuşturucu madde operasyonlarında yakalanan şahısların ifadelerinden, terör örgütleri ile bağlantılı suç kayıtlarından, örgüt ve hücre evlerinde ele geçirilen uyuşturucu maddelerden ve dokümanlardaki uyuşturucu alış verişinin para kayıtlarından anlaşılmaktadır.

2000 yılında yayınlanan Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Suç Değerlendirme Raporu’nda, terör örgütü PKK’nın; Batı Avrupa ve Güneydoğu Anadolu’da eroin kaçakçılığı yaparak terörist faaliyetleri finanse ettiği, Soğuk savaşın sona ermesinden bu yana yasal ülke yönetimlerine karşı mücadele eden terörist ve aşırılık yanlısı örgütlerin, geleneksel organize suç gurupları ve uyuşturucu kaçakçılarıyla giderek daha fazla iç içe geçerken, faaliyetlerini klasik ve yeni suç alanlarında yoğunlaştırdığı, Güneydoğu Anadolu’da da Türkiye’ye giren eroinden önemli gelir sağladığından bahsedilmektedir. Ayrıca 2002 Nisan ayında ABD Adalet Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Uyuşturucu ile Mücadele Birimi (DEA) Başkanı Asa Hutchinson Amerikan Kongresinde yaptığı narko-terörizm ile ilgili konuşmasında; terör örgütü PKK’nın Türkiye’nin güneydoğusu ve faaliyet gösterdiği diğer alanlarda uyuşturucu kaçakçılığından komisyon aldığı ve uyuşturucu kaçakçılarını himaye ettiğini, vurgulamıştır.²⁴⁶

Alman Hükümeti tarafından Avrupa’daki PKK’nın uyuşturucu bağlantısını ortaya çıkarmak ve bu tehdide karşı uluslararası mücadele etmek amacıyla “SOKO PKK” (Sonder Kommission PKK-Özel Araştırma Komisyonu) adlı kuruluş tarafından gerçekleştirilen ve Şubat 1996’da basına yansıyan bir araştırmada; 1990’lı yıllara kadar haraç gelirleriyle kendisine parasal kaynak sağlayan

²⁴⁶ Saim Öztürk, s.17-20.

PKK'nın uyuşturucudan yılda yaklaşık 500 milyon doların üzerinde bir finansman kaynağı temin ettiği açıklanmıştır.²⁴⁷

PKK terör örgütünün uyuşturucu madde kaçakçılığından elde ettiği kara parayı bazı şirketlerde akladığı ve aynı zamanda da karşılığında silah satın alarak Romanya üzerinden ölkemize soktuğu tespit edilmiştir.²⁴⁸

Nitekim Fransa'da yayımlanan "L'Express Dergisi"nin 3-10 Eylül 1992 tarihli sayısında, PKK-Uyuşturucu konusunda önlem alınmadığı takdirde gelişmelerin varacağı nokta öngörölerek uyarı niteliğinde bir yazı yer aldı. Bu araştırmanın yazarı olan Paris Kriminoloji Enstitüsünden Xavier Raufer, Ortadoğu Ölkelerinden Avrupa'ya uyuşturucu silah-kara para mekanizmasının işleyişini ortaya koydu. Buna göre terörist örgütler, uyuşturucu kaçakçılığından sağladıkları parayı Belçika ve Almanya gibi ölkelerden temin ettikleri silahlara yatırıp, bunları Türkiye'ye ulaştırıyor; Lübnan'daki Beka Vadisinde üretilen eroin ise, Türkiye üzerinden Yunanistan ve Yugoslavya'ya, ya da gemiyle İtalya'ya sokuluyordu. Bu eroin, Hollanda ve İtalya'da stoklandıktan sonra bu ölkelerden küçük paketler halinde Avrupa'nın çeşitli merkezlerine dağıtılıyordu.

Bu yazıda ayrıca PKK ile Türkiye'de MARKSİST/LENİNİST bir rejim kurmayı amaçlayan TKP/ML ile DEV-SOL'un işbirliği açıklanıyordu. PKK'nın yönlendirdiği uyuşturucu şebekesinde sadece kendi militanları değil, TKP/ML (Türkiye Komünist Partisi /Marksist-Leninist) ve DEV-SOL (Devrimci Sol) militanları da yer almaktaydı.²⁴⁹

Güvenlik kuvvetlerince, PKK, ASALA, TKP/ML, DHKP/C terör örgütleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 1984 yılından 2005 yılına kadar toplam 333 uyuşturucu madde kaçakçılığı olayı meydana gelmiştir.²⁵⁰

Bunların haricinde PKK terör örgütüne yönelik olarak OHAL Bölgesinde gerçekleştirilen 64 ayrı operasyonda ortaya çıkartılan sığınak ve hücre evlerinde de çok miktarda silah mühimmat ve örgüte ait malzemeye birlikte; 7 ton 811 kilo

²⁴⁷ Türk Demokrasi Vakfı, s. 62.

²⁴⁸ Gunter, s.124.

²⁴⁹ Saim Öztürk, s.17.

²⁵⁰ EGM, *KOM Dairesi Başkanlığı, Yıllık Raporu*, 2005, s.176.

111, 5 gr esrar, 2.484.003 kök Hint keneviri, 171 kilo 155 gr eroin, 42 kilo baz morfin, ele geçirilmiştir.²⁵¹

2007 yılında Strazburg'da bulunan OECD Mali Eylem Görev Kurulu'nda görüşülen Türkiye Raporunda; PKK terör Örgütünün uyuşturucu kaçakçılığında elde ettiği paranın örgütün toplam gelirlerinin büyük bir bölümünü oluşturduğu ve silah, mühimmat ve ekipman alımı için kullanıldığı belirtilmektedir.²⁵²

Silah Kaçakçılığı; Ülkemizdeki silah kaçakçılığı, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizdeki terörist faaliyetleri sebebiyle, vatandaşların kendilerini korumak düşüncesi ile silah kaçakçılığında kazanç elde etmeyi amaçlayan şahıslardan, komşu ülkelerden sokulan silahları satın almaları ve PKK terör örgütü militanlarının kullandığı silahları ülkemize sokmaları şeklinde olmaktadır. Bu şekilde ülkemize giren silahların bir kısmı bölgede kalır iken bir kısmı ise karayolu taşımacılığı ile diğer bölgelerimize bu yoldan gelir elde etmek isteyen şahıslar tarafından getirilip satılmakta veya PKK terör örgütü mensuplarına dağıtılmaktadır. Ülkemizde silah kaçakçılığı olaylarında ele geçirilen silahların genellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu sınırlarımızdan sokulduğu, Kuzey Irak'ta özellikle Körfez Savaşı sırasında ve sonrasında meydana gelen otorite boşluğunun kaçakçılık açısından büyük bir faktör olduğu, özellikle PKK Terör Örgütünün bu bölgedeki silah kaçakçılığını organize ettiği yapılan tahkikatlardan anlaşılmaktadır.

PKK'nın uyuşturucu satışından gelen paralarla 30-40 dolar karşılığında satın aldığı Kalaşnikofları, Sarp sınır kapısı ve Nahçıvan güzergâhıyla Türkiye'ye sızdırmış olduğu bilinmektedir. Bu şekilde Avrupa ve ABD gençliğinin zehirlenmesiyle sağlanan para silaha dönüşmekte ve Türkiye'de masum insanların öldürülmesinde kullanılmaktadır.²⁵³ Ankara'da güvenlik güçleri ve istihbarat birimleri tarafından hazırlanan rapora göre PKK'nın geliri, son yıllarda azalmakla birlikte yılda 150 milyon Euro'ya yakın olduğu belirtilmektedir. Bunun

²⁵¹ Necati Alkan, "Terör örgütünün finans kaynakları", *Polis Dergisi*, 2004, Sayı 40, s. 294.

²⁵² Bayraktar, s.210.

²⁵³ Türk Demokrasi Vakfı, s. 33.

50 milyon Euro'sunun uyuşturucu ve insan kaçakçılığı gibi yasadışı gelir kaynaklarından sağlandığı sanılıyor. Ankara'nın raporunda, örgütün mali kaynakları konusunda da bilgiler var. 5 bine yakın PKK yanlısının giderlerinin karşılanması, yayın çalışmaları ve silah alımı için, Almanya'da faaliyet gösteren Kürt İşverenleri Birliği'ne (KARSAZ) üye işletmelerin önemli gelir sağladığı belirtiliyor. Bu rapora göre örgütün para trafiğini Kürt Demokratik Halk Birlikleri (ERNK) düzenlemektedir.²⁵⁴

21.09.1994 tarihinde Şırnak ilinde çeşitli şahıslardan 23 adet tabanca ele geçirilmiştir. Bu şahısların yapılan sorgulamaları neticesinde; tabancaları PKK mensubu Mahmut isimli şahıstan aldıkları ve silahları sattıktan sonra PKK'nın kar payını bu şahsa teslim edecekleri anlaşılmıştır.

29.09.1994 tarihinde Bitlis ilinde gözaltına alınan 6 şahıstan 1 adet Kalaşnikof marka silah, 1 adet tabanca, 2306 adet fişek, 1 adet dürbün ve 1 adet 40 kanallı telsiz cihazı ele geçirilmiştir. Bu şahıslar, yapılan sorgulamalarında; PKK'nın fikirlerini benimsediklerini ve örgüte maddi ve manevi destek sağladıklarını söylemişlerdir.

04.10.1994 tarihinde Şırnak ilinde gözaltına alınan bir şahıstan 11 adet tabanca yakalanmıştır. Bu şahsın alınan ifadesinde; silahları Zaho'lu PKK üyesi olan ve bu örgüte lojistik destek sağlayan Salih isimli şahıstan aldığını, bu silahları sattıktan sonra silah başına örgüte 500.000 TL para ödediğini beyan etmiştir.²⁵⁵

²⁵⁴ <http://arsiv.sabah.com.tr/2005/09/23/gnd123.html>.

²⁵⁵ Türk Demokrasi Vakfı, s.65.

İnsan Kaçakçılığı ve Yasadışı Göç; Ülkemiz, yasadışı göç ile ilgili olarak, az gelişmiş Afganistan, Pakistan, Irak, İran, Bangladeş gibi ülke vatandaşlarının ülkemizde kaçak çalışması için hedef ülke; vatandaşlarımızın Avrupa ülkelerine yasadışı gidişleri bakımından da bir kaynak ülke ve doğu-batı arasında bir köprü niteliğinde olması dolayısıyla transit ülke konumundadır.²⁵⁶

Yasadışı göç ve insan kaçakçılığı faaliyetleri, PKK'nın önemli gelir kaynaklarından birini teşkil etmektedir. Örgüt, militan kadrolarının yurt dışına kaçışını organize etmekte; ayrıca Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk, Macaristan ve İtalya'da faaliyet gösteren insan kaçakçılığı şebekeleri ile bu ülkelerdeki mensupları vasıtasıyla işbirliği yürütmektedir.

Örgüt, insan kaçakçılığı şebekelerinden genellikle, güvenlik güçlerince aranır durumda bulunan alt seviyedeki yandaşlarının (sempatizan, milis gibi) yakalanmamaları amacıyla yararlanmaktadır.²⁵⁷

PKK, Türkiye'den yurt dışına taşıdığı mülteciler sayesinde yurt dışı faaliyetlerinin insan kaynağını oluşturmuştur. PKK 12 yılda yurt dışına 220 bin mülteci taşımıştır ve bu mültecilerin PKK'nın en önemli eleman kaynağını oluşturmaktadır. Yurt dışına göç 1989 yazında en yoğun dönemine ulaşmış ve bir yıldan fazla aynı hızla devam ettikten sonra 1992'de yavaşlamaya başlamıştır. PKK'nın, belli bir süre için yoğun mülteci akımına izin verdiği, belli bir düzeye eriştikten sonra yavaşlatılması için talimat gönderdiği bu işi yapan kişilerce ifade edilmiştir. Bu göçlerle PKK amacına ulaşmış ve Avrupa kamuoyunun dikkatlerini Türkiye'ye çekmeyi başarmıştır.²⁵⁸ PKK terör örgütü kurulduğu tarihten günümüze pek çok yasadışı faaliyete el atmıştır. Örgütün, militan veya sempatizanlarını eğitmek için, ya da maddi kaynak temin etmek için insan kaçakçılığı olaylarında etkin rol oynadığı görülmektedir.

Başlangıçta uyuşturucu ve insan kaçakçılığı faaliyetlerine göz yumma ve güvenlik sağlama karşılığında bu tür organizasyonlardan komisyon alan örgüt,

²⁵⁶ Sedat Güner, *Organize Suç Örgütleri ve Kara Para Aklaması*, Ankara, Bilgi Yayınevi, Ağustos 2003, s.12.

²⁵⁷ Türk Demokrasi Vakfı, s.72.

²⁵⁷ Gürses, *Uluslararası...*, s.93.

²⁵⁸ Gürses, *Uluslararası...*, s.93.

sağladığı kazanç ve diğer kazanımlar nedeniyle bizzat içinde yer almaya başlamıştır.

Örgütün yurtdışı teşkilatlanması, Ortadoğu ülkelerinden Batı Avrupa ülkelerine kadar uzanmaktadır. Bu alan, dünyanın en önemli uyuşturucu madde kaçakçılığı güzergâhlarından birisi olan Balkan rotasını tam olarak kapsamaktadır. Bu rota aynı zamanda yasadışı göç güzergâhıyla da çakışmaktadır. Bu rota üzerindeki ülkelerde odaklanan örgüt mensupları ve örgüt adına çalışan dernekler, ya taşeronları aracılığıyla veya bizzat kendileri yasadışı geçişlerde yardım ve yataklık yapmaktadırlar. Örgütün bu tür faaliyetleri, son yıllarda uluslararası işbirliği sayesinde önemli ölçüde kontrol altına alınmıştır. Ülkemizdeki diğer terör örgütlerinin PKK düzeyinde insan kaçakçılığı faaliyeti olmamıştır.²⁵⁹

PKK ve başka terör örgütleri, sahte vize, pasaport mafyası ve işçi simsarlığı yapan şebekeler aracılığı ile Almanya ve diğer Avrupa Ülkelerine götürülerek iltica talebinde bulundurulmuş Türk vatandaşları, düzenlenen sahte belgelerle 'devletin manevi şahsiyetine karşı suç işlemiş' olarak gösteriliyorlar. Türk ve Alman güvenlik birimlerinin raporlarında, Almanya'ya kaçak olarak getirilen PKK militanları ve bunlara aracılık edenlere ilişkin çarpıcı örnekler yer alıyor. Bu türden bir 'yakalama' olayı ve sonrasında yapılan sorgulamada olayın nasıl gerçekleştiğine dair ilginç bulgular elde ediliyor. Türkiye de Güneydoğu Anadolu bölgesi başta olmak üzere kanlı katliamlar gerçekleştiren, köy basan, yüzlerce insanı öldüren PKK, Almanya da kurduğu sahte iltica ağı ile ciddi ekonomik gelir sağlamaktadır. PKK'nın sahte belgelerle sahte iltica talepleri ürettiği Alman ve Türk makamlarının elde ettiği belgelerle kanıtlanmıştır.²⁶⁰

Terör örgütleri, 'işçi simsarlığı' diye tabir edilen yasa dışı insan kaçakçılığı sayesinde deşifre olmuş militanlarını başka ülkelere faaliyet göstermek üzere götürmekte, aynı zamanda ekonomik ve diğer sebeplerle Avrupa ülkelerine göç etmek isteyen şahısları da para karşılığı götürerek gelir

²⁵⁹ Alkan, "Terör ...", s. 293.

²⁶⁰ Metin Dalman, *Avrupa'da İnsan Ticareti ve PKK*, Terör Araştırmaları Diz. Anadolu Ofset, 1995, s.48-67.

elde etmektedir.²⁶¹ Göçmen kaçakçılığı örgütlerince organize edilen bu yasadışı yolculuğun çoğunlukla son varış noktası Batı Avrupa olmaktadır. Avrupa Birliği ülkeleri, tahminlere göre, her yıl yaklaşık 500.000 kişinin yasadışı yollardan giriş yaptığı bir bölgedir.

Terör örgütleri işçi simsarlığı diye tabir edilen illegal insan kaçakçılığı sayesinde deşifre olmuş militanlarını başka ülkelere faaliyet göstermek üzere götürmekte, aynı zamanda ekonomik ve diğer sebeplerle Avrupa ülkelerine göç etmek isteyen şahısları da para karşılığı götürerek gelir elde etmektedir.²⁶²

Ayrıca sempatican veya militan kazanmak ve militanlarının siyasi eğitimini sağlamak amacı ile de zaman zaman insan kaçakçılığı organizasyonları düzenledikleri bilinmektedir. Ülkemizde PKK terör örgütünün bu tür faaliyetleri organize ettiği yapılan operasyonlar ve alınan ifadelerden anlaşılmaktadır. Örgüt bu tür faaliyetlerinde sahte veya tahrif edilmiş pasaport, sınırdan illegal kaçış gibi yöntemleri kullanmaktadırlar.²⁶³

Burada en önemli nokta özellikle PKK'nın gerek ülkemize illegal yollardan soktuğu gerekse aynı şekilde Avrupa'ya kaçırdığı İran, Irak, Suriye uyruklu yasadışı göçmenler ve Kürt kökenli vatandaşlarımızdan elde ettiği astronomik maddi kazancının yanında ülkemizde eylemlerinde kullanabileceği, Avrupa'da ise propagandasını yapabilen eleman ve militanları temin etmiş olmasıdır.²⁶⁴

Öte yandan PKK'nın çocuk kaçırma konusunda da kabarık bir sicili olduğunu burada belirtmek gerekir. PKK başta İsveç olmak üzere F.Almanya, Hollanda, Belçika, Yunanistan ve Fransa da 'tatil kampı' adı altında sportif ve kültürel faaliyetlere katılan çocukları kaçırmakla terörist yapmaktadır. Son olarak PKK'nın İsveç'teki bir yaz okulundan tatil yapan çocuğun ortadan kaybolmasıyla

²⁶¹ Gunter, s.124.

²⁶² <http://www.economist.com/printedition>.

²⁶³ Gunter, s.124.

²⁶⁴ EGM-TEMÜH, *Terör boyutuyla birlikte yasadışı göç ve insan kaçakçılığı Bilgi Notu*, Araştırma Değerlendirme Şube Müdürlüğü Arşivi, 2004, s. 2.

ilgisi, bu ülkede büyük yankılara yol açmıştır. PKK'nın yedi yıldır bu yöntemi uyguladığı ortaya çıkmıştır.²⁶⁵

Sözde Kürt halkının özgürlüğü için savaştığı yolunda iç ve dış kamuoyuna gerçek dışı propaganda yapan PKK terör örgütü, finans kaynaklarını arttırabilmek için bir taraftan Avrupa'da yan kuruluşlarıyla yardım kampanyaları düzenleyerek bu ülkelerdeki Türk ve Kürt vatandaşlardan haraç toplamakta, diğer taraftan da başta uyuşturucu madde kaçakçılığı olmak üzere her tür organize suç işlemektedir.

Terörün yanı sıra, uyuşturucu ticareti, haraç, sahtecilik gibi organize suç faaliyetlerini de yürüten PKK'nın, insan kaçakçılığı yaparken yakalanan üst düzey sorumluları, Almanya'da hapis cezasına çarptırılmıştır. İnsan tacirliği yaparak Almanya'ya kaçak yollardan adam soktukları gerekçesiyle yargılanan PKK'nın, Bavyera ve Avusturya sorumlularından Berçem kod adlı Perihan Çınar'a 2 yıl 2 ay, Fırat-Yasar kod adlı M. D.'e ise, 2 yıl hapis cezası verildi. Bavyera Yüksek Bölge Mahkemesi'nde 5 Aralık'ta 2000 yılında görülen dava sonucunda tutuklu olarak yargılanan sanıklarla ilgili kararın gerekçesinde şöyle denildi: *“Her iki sanığın, terörist bir örgüt olan PKK'ya üye oldukları ve yasadışı yollardan Almanya'ya adam soktukları tespit edilmiş olup, sanıklar da suçlarını itiraf etmişlerdir. Suçları sabit olduğu belirlenen sanıkların, terör örgütü üyesi olma ve insan ticareti yapma suçlarından cezalandırılmalarına karar verilmiştir.”* gerekçeli kararı okuyan Mahkeme Başkanı, ayrıca terör örgütü PKK'nın 'Almanya'nın kamu düzeni için tehdit unsuru olmaya devam ettiğini' de vurgulamıştır.²⁶⁶

27 Kasım 2005 tarihli Sabah gazetesinde yayınlanan; Uyuşturucu ticareti, haraç alma ve insan kaçakçılığı şeklindeki organize suç eylemlerinin yakın takibe alınması gibi nedenlerle mali kriz yaşayan PKK'nın, bu sorunu aşmak için Avrupa ülkelerinde 'bağış' adı altında düzenlediği kampanyalardan da beklediği desteği bulamamaktadır. PKK'nın yurtiçi ve yurtdışında topladığı haraçlardan oluşan 500 bin doların, örgütün silahlı dağ kadrosu Tunceli kırsalında yer alan

²⁶⁵ Türk Demokrasi Vakfı, s.76.

²⁶⁶ <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2000/12/14/271459.asp>.

Faysal Kod adlı Ali Kaya ile 'Dr. Mazlum' Kod adlı Hıdır Doğan isimli iki terörist tarafından çalındığı ve dönmeleri için Mezopotamya Radyosu'ndan anonslar yapıldığı", ²⁶⁷ haberi terör örgütünün para trafiğini ve örgüt üyelerinin bu paradan elde ettikleri rantı ortaya koymaktadır.

Haraç; Ülkemizde faaliyet yürüten sol, sağ, ve bölücü terör örgütleri son yıllara kadar 'vergilendirme, fitre ve zekat' adı altında zorla vatandaşlarımızdan para toplamaya çalışmışlardır. Özellikle yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız, terör örgütlerinin haraç yoluyla para toplamada en büyük hedefi olmuştur.²⁶⁸

PKK terör örgütünün haraç toplama faaliyetleri şu şekildedir; Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yaşayan vatandaşlarımızdan ve metropol kentlerde yaşayan Doğu ve Güneydoğu kökenli vatandaşlarımızdan 'vergilendirme' adı altında toplanan paralar, (Terör Örgütü PKK, Ekim 1986 tarihinde sözde 3.Kongresinde, örgüte maddi gelir sağlama amacıyla 'Vergilendirme Kanunu' adı altında alınan kararlarda, kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerini alan Kürt Kökenli müteahhit ve taşeronlarla, ekonomik faaliyette bulunanlardan makbuz karşılığı vergi adı altında para alınması kabul edilerek, örgüte maddi destek sağlanması kararlaştırılmıştır). Sınır ticareti ve kaçakçılık yapan şahıslardan 'gümrüklendirme' veya "vergilendirme" adı altında elde edilen gelirler, Yurtdışında bulunan Doğu kökenli vatandaşlarımızdan bağış ve üye aidatları adı altında, vermek istemeyenlerden de tehditle zorla para toplanması, Avrupa Ülkelerinden ticari faaliyet yürüten vatandaşlarımızdan zorla/tehditle toplanan haraçlar, Kaçırılan bazı şahısların serbest bırakılmaları karşılığında istenilen fidyeler, PKK/ Terör Örgütü adına YDK (ERNK) makbuzu karşılığında toplanan tüm paralar, haraç olarak alınmaktadır.²⁶⁹

Terör örgütü kara para aklama, zorla haraç toplama ve hür türlü sahtecilik (sahte pasaport ve ikamet) gibi olaylarla başta Almanya, Romanya, Fransa ve Hollanda gibi ülkelerden çok miktarda para toplamaktadır. Almanya

²⁶⁷ <http://arsiv.sabah.com.tr/2005/11/27/gnd109.html>.

²⁶⁸ Alkan, "Terör...", s. 291.

²⁶⁹ EGM, TEMÜH, *Sağ Terör Örgütleri Finans Kaynakları-Genel Raporu*, Araştırma Değerlendirme Şube Müdürlüğü Arşivi, Terörle Mücadele Daire Başkanlığı, 2004, s. 4.

ve Hollanda gibi ülkelerde bulunan vatandaşlarımızdan zorla para toplandığı ve örgütün bu paraları lojistik malzeme temininde kullandığı, Alman resmi makamları tarafından da ifade edilmektedir.²⁷⁰

Alman Frankfurter Allgemeine Gazetesinin 8 Nisan 2005 tarihli haberine göre, Almanya'daki PKK terör örgütünün bazı kişileri tehdit ettikleri, adam dövdükleri ve haraç topladıkları belirtilmektedir. Bu şekilde toplanan paranın bir kısmının Almanya'daki örgüt faaliyetlerine ayrıldığına, büyük bölümünün ise Irak'taki örgüt kamplarına gönderildiğine dikkat çekilmektedir. Ayrıca; bağış ve vergi adı altında toplanan bu paralar örgüt liderleri olduğunu iddia eden teröristlerin lüks yaşamı ve zenginleşmesi için de kullanıldığı ifade edilmekte ve haraç faaliyetini polise bildirenler veya haraç vermeyi kabul etmeyenler teröristler tarafından suçlu ilan edilerek, ölümle tehdit edilmektedir.²⁷¹

Terör Örgütü PKK silahlı şiddetin tırmandığı dönemlerde gerek Türkiye'de gerekse vatandaşlarımızın yoğun olduğu Avrupa Ülkelerinde zorla para toplayabilmiştir. Ancak örgütün silahlı mücadele yerine siyasal mücadeleyi benimsediğini ilan etmesiyle birlikte, Türkiye'de örgüte maddi yardım sağlayanların sayısında önemli miktarda gerileme yaşandığı gözlemlenmiştir. Avrupa Ülkelerinden özellikle Almanya, Fransa, Hollanda ve İngiltere'de terör örgütü mensuplarının eskisine nazaran önemli bir düşüş olmakla birlikte, örgüt güdümündeki dernekler aracılığıyla halen örgüte para toplayabilmektedir. Almanya Federal Kriminal Dairesinin PKK terör örgütüne ilişkin 1995 yılı raporunda, örgütün Almanya genelinde yılda 35 milyon Alman Markı toplayabildiği ifade edilirken, 2000 yılı raporunda 20 milyon mark toplayabildiği belirtilmiştir. Toplanan para miktarındaki düşüşün, terör örgütünün Avrupa kamuoyundan tepki görmek istememesi sebebiyle, gönüllü katılımı esas almasından ve zora başvurmaktan kaçınmasından kaynaklandığı ifade

²⁷⁰ Hüseyin Gerçek, *Bölücü Terör Örgütleri*, Terörle Mücadele Hizmetleri Kurs Notları, EGM, Terörle Mücadele Harekât Daire Başkanlığı Yayınları, 2000, s. 9.

²⁷¹ http://www.pkkgercegi.net/2005_04_18_S.htm.

edilmiştir. Buna karşılık, örgütün para miktarındaki düşüşü durdurabilmek için şiddete başvurduğu gözlemlenmektedir.²⁷²

PKK, 'Devlet yanlısı' olarak bilinen köylülerin sürülerini 'Kamulaştırma' adı altında kaçıarak ya rehin alarak kullanmıştır. Kamu gücünün zayıflaması ve bölgede etkinliğinin kırılması ekonomik sonuçlu ve örgütlü suçlar ve girişimlerinin de artmasına zemin hazırlamış, bu imkân PKK tarafından sistemleştirilerek taraftarlarına bir görev olarak yüklenmiştir.²⁷³

Almanya'nın önde gelen gazetelerinden Frankfurter Rundschau'nun haberinde (31Aralık 2005), Almanya'da yaşayan Kürtlerden haraç topladığı ve örgütün eylemlerini organize ettiği belirlenen PKK sorumlusu Hasan Atmaca'nın yargı önünde hesap verdiği belirtilerek, Hâkim tarafından dava sonunda kararın gerekçesi açıklanırken, Hasan Atmaca'nın 'yasadışı terör örgütüne üye olmak, örgüt içerisinde yöneticilik yapmak ve örgüt adına haraç toplamak' suçlarının sabit olduğu vurgulanarak, 5 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Federal Savcı Peter Mussig, PKK'nın, Kongra-Gel ya da başka bir isim almasının örgütün şiddet politikasında hiçbir değişikliğe sebep olmadığını vurgulayarak, Hasan Atmaca'nın, PKK adına haraç toplama, uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı, sahte kimlik temini, çocuk kaçırma gibi eylemlerin yanı sıra, örgütün propaganda faaliyetlerini de yürüttüğünü kabul ettiğini belirtmiştir.

Ayrıca Savcı Mussig, PKK'nın Almanya'da her yıl 'bağış', 'vergilendirme' adı altında düzenlediği kampanyalar ile 20 milyon Euro haraç topladığının bilindiğini vurgulayarak, örgütün çeşitli maskelerle oluşturduğu dernekler adına düzenlediği etkinliklerden de yüklü miktarda finansman temin ettiğine dikkat çekti. Toplanan paraların büyük bir bölümünün PKK'nın Kuzey Irak'taki kamplarına gönderildiğini belirten Savcı Mussig, bu paraların silah alımı, lojistik, propaganda giderleri için harcandığının da bilindiğini vurgulamıştır.²⁷⁴

²⁷² *PKK/KONGRA-GEL Terör Örgütünün Finans Kaynakları*, İstanbul Valiliği Emniyet Müdürlüğü, Hizmete Özel, Eğitim Serisi 6/2004, s. 333.

²⁷³ A.Nihat Özcan, "Terör ve Ekonomi", *Terörizm İncelemeleri, ASAM Yayınları* 10, Jeopolitik-Stratejik-Terör Dizisi 3, 2000, s.305.

²⁷⁴ Serhat Ararat, "PKK Sorumluları Yargı Önünde Hesap Veriyor". (<http://f23.parsimony.net/forum53543/messages/11513.htm>).

2010 yılında Terör örgütü elebaşı Murat Karayılan tarafından Avrupa'daki kadrolarına iletildiği talimatta örgütün ekonomik sıkıntı içerisinde olduğu Avrupa'da yaşayan Kürtlerden aidat, bağış, vergi, yardım adı altında para toplama kampanyalarına ağırlık verilmesi gerektiği ve özellikle işyeri sahiplerinden alınan haraç miktarının artırılmasını ve toplanacak paranın zaman kaybetmeden Kandil'e aktarılmasını istediği belirlenmiştir.²⁷⁵ Terör örgütü kuruluşundan bugüne kadar finans temininde bu yöntemi kullanmış ve kullanmaya devam etmektedir.

Sahtecilik; Günümüzün teknolojisi, ihtiyaç duyulan her türlü baskı araç, gereç ve malzemesinin kolaylıkla bulunabilmesi, örgütleri sahtecilikte adeta uzmanlaştırmıştır. Örgütler sahte para basmanın yanı sıra, sahte pasaport basmada da uzmanlaşmışlardır. Başta kendi mensuplarına sahte pasaport ve kimlik basan örgütler, talep halinde organize suç örgütlerine de sahte pasaport ve kimlik basarak gelir temin edebilmektedirler.

PKK'nın dünya da sahtecilik konusunda uzmanlaşmış en önemli örgütlerden biri olduğu söylenebilir. Örgüt, yurtdışına legal ve illegal yollardan çıkış yapan şahısların, iltica taleplerinin kabul görmesi için her türlü sahte belgeyi düzenleyebilmektedir.

Örgüt sahte belgeleri; İltica, ikamet, seyahat gibi nedenlerle kullanılacak olan belgeler, yeni baştan düzenlenmekte, kullanılacak belgenin, çeşitli şekillerde elde edilmiş imzalı-mühürlü nüshalarına sadece kimlik bilgileri eklenmek suretiyle, her defasında başka biri adına düzenlenmesi mümkün olabilmekte ya da belge komple sahte olarak basılıp sahte kaşe, mühür, kayıt ve imzalarla tanzim edilebilmektedir. Yurtdışında bulunan vatandaşlarınızdan veya yabancılardan, zorla veya gönüllü olarak, ya da hırsızlık yoluyla elde edilmiş belgeler (pasaport, kimlik belgesi vs.) üzerinde tahrifat yapılma şekillerinde sahte belgeler düzenlemektedir.

Düzenlenen sahte belgelerle Avrupa ülkelerine götürülen kaçak şahıslar, gönderildikleri ülkelerde örgüt tarafından takip edilerek, barınma ve iş bulma vaadi ile PKK yanlısı derneklere üye olarak kaydedilmektedir. İş bulmaları halin

²⁷⁵ "Karayılandan PKK'ya Haraç Talimatı", *Hürriyet*, 03 Mart 2010.

de ise anılan şahıslardan, örgüte yardım amacıyla aidat adı altında paralar alınmaktadır. Örgüt, yurtdışına çıkardığı bu şahısları ideolojik eğitimden de geçirerek, PKK adına vatandaşlarınızdan zorla para toplama, örgütün yayın organlarını dağıtma, uyuşturucu işlerinde kurye olarak çalışma vb. faaliyetlerde kullanmaktadır.²⁷⁶

Gasp, Hırsızlık, Soygun: Örgütlerin özellikle kuruluş aşamasında gelir temin etmek için kullandıkları yöntemlerden biridir. Ülkemizde PKK'nın yanında THKP/C, THKO gibi terör örgütleri kuruluş aşamalarında bu yöntemi kullanmışlardır. Gerçekleştirdikleri banka soygunları örgüte belirli bir gelir sağladığı gibi aynı zamanda kamuoyu tarafından tanınmalarını sağlamıştır.

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte başta finans kurumları olmak üzere, büyük işyerleri özel güvenlik sistemleri kurarak terör örgütlerinin bu türden faaliyetlerine karşı gerekli tedbirleri almaktadırlar. Güvenlik sistemlerinin yanında polisin de sürekli kendini yenileyerek örgütlerin bu tür faaliyetlerine karşı bilinçlenmesi, gasp, soygun ve hırsızlık türü faaliyetlerin azalmasına neden olmuştur.²⁷⁷

PKK ve Kara para Aklaması: Kara para aklama operasyonları da, 'Yasadışı yollardan elde edilen paranın, kimliğinin değiştirilmesi suretiyle meşru bir kaynaktan kazanıldığı izleniminin yaratılmasına neden olan her türlü işlem' olarak tanımlanabilir. Türkiye'nin Avrupa ülkeleri ile yakın ekonomik bağlarının olması, organize suç örgütlerinin kara para aklama girişimlerinde istismar edebilecekleri bir ortam oluşturmaktadır.²⁷⁸

PKK, para transferi konusunda oldukça uzmanlaşmıştır. Örgütün mali işlerden sorumlu birimi büyük oranlara ulaşan örgüt bütçesini en iyi şekilde kullanabilmek için değişik yollar denemektedir. PKK'nın gelir kaynaklarının yüksek rakamlara ulaştığı, PKK'ya bağlı kuruluşlarla doğrudan ilişkisi olan şahıslara, PKK'nın nakit kaynaklarının bir kısmını banka yoluyla aklama girişiminde bulunduğunu bilinmektedir. Bu işlemler daha önceleri de oluyordu

²⁷⁶ Alkan, "Terör..." s. 293.

²⁷⁷ Alkan, "Terör..." s.290.

²⁷⁸ Türk Demokrasi Vakfı, s.77.

fakat uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirler, aidatlar, büyük miktarlara ulaşınca ve büyük miktarda silah ve malzeme alımında kullanılmaya başlanınca önemli miktarda para transferi yapmak ihtiyacı doğmuştur.²⁷⁹

Avrupa'da önemli bir ekonomik güç haline gelen terör örgütü zamanla bu parayı değerlendirmek ve para kazanmak hem de yandaşlarının kendisine olan bağımlılığını artırmak için tefecilikte yaptığı bilinmektedir. Örgüt önce Avrupa'da iş yapmak isteyen vatandaşlara kredi olarak para vermekte, bu şekilde kendi kara parasını aklayarak para alan kişileri de kendine bağımlı hale getirmekte, daha sonra verdiği parayı misli ile alarak tefecilik yapmaktadır. Örneğin İsviçre'de 2006 yılında restoran açmak isteyen Kürt kökenli vatandaşımız terör örgütünde 450 bin İsviçre kronu almış işlerinin iyi gitmemesi üzerine parayı ödeyememiştir. Bunun üzerine örgüt şahsı ölümle tehdit ederek bir yıllık faiziyle birlikte 900 bin İsviçre Kronu istemiştir.²⁸⁰ Bir dönem örgütün finans sorumlularının kendi hesaplarına örgütün parasını geçirdikleri gerekçesiyle Örgüt yöneticileri arasında büyük anlaşmazlıklara yol açtığı bilinmektedir.

PKK terör örgütünün gelir kaynakları zamanla uyuşturucu, kaçakçılık haraç, çeteleri oluşturmuş, zamanla PKK ile birlikte çalışan çok geniş bir ağ kurmuş bir yapı oluşmuştur. Zamanla bu yapıya PKK karşıtı gözükten çetelerde dahil olmuştur. Hatta bu kesimler devlet içlerine kadar yayılabilmieşler ve 1990lı yıllarda Avrupa ülkeleri Türkiye'de uyuşturucu baronlarının kabine içerisinde bulunduğu eleştirilerini yöneltmieşlerdir. Farklı ideolojik görünümde olan ve devletin gücünü kullanan bazı çetelerin yolu zaman zaman PKK ile kesişmiştir.²⁸¹

²⁷⁹ Gürses, *Uluslararası...*, s.93.

²⁸⁰ Bayraktar, s.208.

²⁸¹ Bayraktar, s.219.

III. BÖLÜM

3. ULUSLARARASI TERÖRİZM VE PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN ROLÜ

3.1. Terörizm ve Dış Politika

Uluslararası sistemin yapısı bir devletin dış politikasını mutlaka etkilemektedir. Devletlerin verdiği uluslararası taahhütler de o ülke insanları için mutlaka bir sonuç doğurmaktadır. Bu sebeple toplumun bazı kesimleri kendi hükümetlerinin dış politikalarını sorgulayarak siyasiler ve siyasal kuruluşlar üzerinde kendi arzuladıkları sonuca ulaşmak amacıyla baskı uygularlar. Özellikle basın, hükümet dışı kuruluşlar ve baskı grupları kamuoyunu faaliyete geçirerek çözüm için uygun ortam yaratmaya çalışırlar. Bu yöntem hükümeti politikalarını yeniden gözden geçirmeye zorlayabilir.

Toplumsal ve uluslararası güçler ulusal veya uluslararası düzeyde hareket ederler. Ayrılıkçı hareketlerde faaliyetlerinde uluslararası aktörlerin etkisini ve mevcut uluslararası yapıyı dikkate almak zorundadırlar. Çünkü devletler ve uluslararası örgütler bu tür hareketlere yeni imkânlar sağlayabileceği gibi çeşitli sınırlamalarda getirebilecektir. Uluslararası sistemdeki güçler arasında menfaate dayalı sürekli bir rekabet vardır. Bu rekabette çatışma maliyetinin miktarı taraflar arasında ya işbirliğini ya da çatışmayı doğurur.

Etnik kökene dayalı örgütlenmelerde bu rekabetin içindedirler. Bu yapılar ya güçlü bir hareket yaratabilirler yada yok olabilirler. Etnik hareketler dış aktörlerin çıkarlarını uluslararası düzeyde tehdit ederse bu aktörler müdahale

edecekleri uygun bir ortamı beklerler. Etnik hareketler ekonomik, siyasal ve stratejik nedenlerle dış müdahaleyi harekete geçirmek amacıyla dikkat çekecek davranışlarda bulunurlar.²⁸²

20. yüzyılın sonunda etnik hareketlerin artması terör örgütlerini buldukları ülkeye etnik konularda baskı unsuru haline getirmiştir. Bu dönemde oluşan etnik bilinç insan hakları konularında daha fazla ilgilenilmesine neden olmuştur.

Şiddete başvurmuş birçok örgüt toplumsal ve uluslararası kuruluşların dikkatlerini kendi üzerine çekerlerken, bir taraftan terörist faaliyetlerle de mücadele ettiği yönetimin askeri yükünü artırarak tavizler koparmışlar ve karşı şiddetin doğmasına yol açmışlardır. Oluşan bu karşı şiddet ve baskı bazı grupların ve toplumun belli kesimlerinin terör örgütlerine destek vermelerini sağlamıştır.

Bölgesel güç olan devletler çıkarlarını tehdit etmeyen ya da kendilerine yüksek maliyet oluşturan durumlarda müdahale etmezlerken, kendi çıkarlarını tehdit eden durumlarda ayrılıkçı gelişmelere dolaylı ya da direkt olarak müdahale etmişlerdir.²⁸³ Richard Falk bu durumu şöyle açıklamıştır; “*kuvvet kullanımı hukuk, ahlak, din ve kültürel değerlerden türeyen normlara göre değil ödenen bedelden en iyi karşılığı almak esasına dayalı pragmatik araç/amaç ölçütlerine göre değerlendirilmektedir*”.²⁸⁴ ABD'nin Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra zengin petrol yataklarının bulunduğu Ortadoğu ya müdahale ederek, hem bu kaynakları kontrol etmesi hem de bağımsız bir Kürt yönetimi yaratabilmesi ancak Sovyet tehdidinin kalkmasıyla, yani Falk'un belirttiği gibi riskin azalmasıyla ödediği bedelden en iyi karşılığı alabileceği zaman mümkün olabilmektedir.

Bu müdahaleler her zaman demokratik yollarla da olmamaktadır. Dünyadaki mevcut dengelerin devletlerin birbirlerine askeri güç kullanmalarını güçleştirmesi, hatta imkânsız hale getirmesi devletlerin, hasımlarını yıpratmak,

²⁸² Gürses, *Uluslararası...*, s.108–109.

²⁸³ Gürses, *Uluslararası...* s. 114.

²⁸⁴ Güzel, s.318.

gelişmesini önlemek, uygun ortam yaratıldığında da taviz koparmak maksadıyla terörün kullanılmasını tercih edilen bir vasıta haline getirmesiyle sonuçlanan uygulamalarla karşılaşmıştır. Bu doğrultuda bir devlet, kendi çıkarına zarar verebileceğini düşündüğü başka bir ülkeye terör uygulayabilmekte, bunu da o ülkedeki karşıt güçlere mühimmat, eğitici personel, para, sağlayarak yapabildiği gibi, kendi güçleriyle de doğrudan eylem olarak ta gerçekleştirebilmektedir.²⁸⁵

Terörizmin, tarihin en eski zamanlarından beri toplumları ve ülkeleri tehdit etmekle beraber içinde bulunduğumuz yüzyılda, özellikle de ikinci Dünya savaşı sonrası kurulan dengelerde sıcak savaşların yerini aldığı söylenebilir. Gün geçtikçe evrensel bir hal alan terörizm, ne yazık ki devletlerin başka devletlerin istikrarını bozmaya yönelik politikalarının bir aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Terörü bir araç olarak kullanan devletler, muhalif ülkelerdeki terör örgütlerini etkileyebildiği gibi, yönlendirebilir, azmettirebilir ve bazen de onları doğrudan sevk edebilmektedirler. Bu noktada terör örgütleri, düşman devletlerin azmettirmek ile kontrol etmek arasında değişen bir etkiye sahip olduğu işbirlikçiler olarak görülebilmektedir. Sadece bir ülkede mevcut problemler yabancı güçler tarafından kontrol edilip geliştirilebilir, olmayan bir problemin desteklenerek oluşturulmaya çalışılması oldukça zor hatta imkânsızdır.

Devletlerin amaçlarını gerçekleştirmek için direkt olarak teröre başvurmaları ya da mevcut terör örgütlerine dolaylı olarak destek vermelerindeki en önemli sebep; terör üzerinden mesafe alınabileceğini değerlendirerek, çok masraflı askeri güçlenme harcamalarının yerine, istenilen sonuca ulaştırabilecek düşük maliyetli terörü, bir dış politika aracı olarak görmeleridir.

İki kutuplu dönem sonrasında, bu kutuplardan birine dâhil olmanın kendilerine sağladığı avantajlardan yoksun kalan ve bu nedenle güvenliklerini daha çok tehdit altında gören bazı az gelişmiş ülkeler, terörü düşük maliyetli bir savaş aracı görerek terörle iç içe olmuşlardır. En küçük bir askeri harekât ya da modern silahların kullanımıyla karşılaştırıldığında çok cüzi maliyete sahip olan

²⁸⁵ Güzel, s.17.

terör "fakir adamın savaşı" ve aynı zamanda adaletsizlik ve kısıtlamalar içindeki sömürge ve baskı altındaki insanların güçlü rakiplerine karşı kullanabileceği bir silah olarak değerlendirilebilir.²⁸⁶

Ancak burada sadece az gelişmiş ülkeleri terörizm ile ilişkilendirmek doğru değildir. Gelişmiş ülkeler de uluslararası alanda kendi politikalarını kabul ettirmek ve rakiplerini etkisiz kılabilmek için terörü bir araç olarak kullanabilmekte hatta üçüncü bir devletin, hasım devlete karşı faaliyet yürüten terör örgütlerini desteklemesini sağlayabilmektedir.

İki kutuplu dönemde Sovyetler Birliği, Batı Avrupa ülkelerindeki Marksist-sol örgütlere destek sağlarken, ABD ise demokrasi ve özgürlük adına üçüncü dünya ülkelerindeki diktatör yöntemler ve silahlı gruplarla dolaylı ya da doğrudan bağ kurmuştur.

Soğuk savaş sonrası dönemde ise demokratikleşme alanında atılan adımlar, terörü azaltacağı yerde, elde ettiği demokratik zemindeki imkânları kullanarak daha geniş kitlelere ve alanlara yayılmıştır. Hatta bu noktada; terör gruplarının halka korku ve dehşeti yaymak için medyaya ihtiyaç duyduklarından hareketle terörün gelişmiş ülkelerde ve açık demokrasilerde daha iyi işlediği söylenebilir.²⁸⁷

Günümüzde terör; ciddi bir şekilde savaşın yerini almaya doğru gitmekte, askeri açıdan modern stratejik savaşın sıradan bir unsuru olarak görülmektedir. Marta Crenshaw; "*İlan edilmemiş savaş olarak görülen terörü, konvansiyonel savaştan hatta batıya yöneltilmiş orta menzilli nükleer füzelerden daha tehlikeli olarak görmekte ve sonunda uluslararası güç dengesini değiştirebilir*"²⁸⁸ demektedir.

Artık bazı devletler terörü bir savaş biçimi olarak kabul etmektedir. Ancak burada çok önemli bir noktanın altını çizmek gerekmektedir. O da bir eylemin,

²⁸⁶ Edgar O'Ballance, *Terrorism, The New Growth Form of Warfare*, London, MariusH.Livingston, international Terrorism in the Contemporary World, Greenwood Pres, 1998, s.417.

²⁸⁷ O'Ballance, s.418.

²⁸⁸ Crenshaw, s.163.

terör eylemi olarak kabul edilmesinde, bu eylemin kime karşı veya yönelik olduğunun değerlendirmesinde ortaya çıkan "objektiflik" unsurudur.

Gerek askeri gerekse siyasi bakımdan güçlü devletler kendilerine yönelik eylemleri kolaylıkla terörist eylemler diye nitelerken, az gelişmiş ülkelerdeki eylemleri kendi çıkarlarına zarar vermediği sürece böyle nitelemeyebilmektedirler.

Bugünün etkin güçlerinin terör karşısındaki tavrının, dünkülerden çok da farklı olmadığı görülmektedir. Teröristleri koruyan, finanse eden, savunan ülkelerin; terörist eylemlerin sonucundan elde ettikleri diplomatik kazançlar dikkate alındığında, terörizmin sadece marjinal grupların yalnız başına gerçekleştirdikleri eylemler olmadığını anlamak mümkündür.²⁸⁹

11 Eylül terör saldırısı sonrasında Batılı ülkelerin terör örgütleri karşısında çok net ve ortak bir tavır sergileyememeleri; PKK ve DHKP/C gibi terör örgütlerinin, bir kısım batılı ülkeler tarafından terör örgütü sayılırken, diğer batılı ülkelerin bu örgütleri listesine koymaktan imtina etmeleri, ABD'nin teröre destek veren ülkeler listesinde yer alan ve terörist ilan ettiği Suriye'nin ABD'nin veto yetkisine sahip olduğu BM Güvenlik konseyine üye seçilmesi²⁹⁰, gibi hususlar, bu ülkelerin terör konusunda ne ölçüde objektif olduklarını ortaya koyan çarpıcı örneklerdir.

Örneğin, ASALA'nın onlarca Türk diplomatını öldürmesi ya da PKK'nın binlerce sivili öldürmesi birçok Batılı ülke tarafından kınanmamakta, suçluların iadesi yoluna gidilmemektedir. ABD ve Batı Avrupa ülkeleri terörle mücadele konusunda Türkiye'yi destekler görünmekle beraber bu destek sadece sözde kalmakta, kimi devletler doğrudan kimileride dolaylı olarak terör örgütlerinden yana tavır almaktadırlar. Bunu yapmalarındaki amaç, Türkiye'nin bölgesel güç olmasını engellemek ve bu bölgede inisiyatifin Türkiye'nin eline geçmesini engel olmaktır. Zira güçlü bir Türkiye Batı'nın manevra alanını daraltacaktır. Avrupa yanında zayıf, yönlendirilebilir, denetlendirilebilir ve pazarlık gücü zayıf bir

²⁸⁹ Özcan Yeniçeri, "Terör ve ABD, Terörün Hegemonya Aracı Olarak Kullanılması Sorunu", 2023 Dergisi, 2003, s.22.

²⁹⁰ O.Metin Öztürk, 11 Eylül..., s.24.

Türkiye istemekte ve bu amaçla terör örgütlerini bir araç olarak kullanmaktadırlar.²⁹¹

11 Eylül saldırılarının ardından ABD'nin uluslararası terörizme karşı başlattığı mücadele, sadece ABD dış politikasını etkilemeye çalışan terörizmi hedef almamalı, aynı zamanda nerede ve hangi nedenle olursa olsun “masum sivillerin öldürülmesi” olarak tanımlanan “terörizmle evrensel mücadele” şeklinde yapılmalıdır.²⁹² Fakat ABD'nin izlediği politikalar bu yönde değildir. Terörle mücadele kapsamında Irak'ı işgal eden ABD'nin denetimi altında PKK terör örgütü, silahlı varlığı ve örgütsel yapısını hala korumaya devam etmektedir.²⁹³

3.2. Türkiye'ye Yönelik Politikalarda PKK Terör Örgütü

Dünyada çok az ülke Türkiye'nin olduğu kadar terör sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle Türkiye teröre karşı mücadele eden ve bu konuda en çok acı çeken ülkelerin başında gelmektedir. Çoğu zaman ülke gündeminin birinci sırasında terör olması, ekonomik siyasi ve sosyal açıdan vatandaşlarımız üzerinde de olumsuz etkide bulunmaktadır.

Türkiye'deki terörist faaliyetlerin oluşumuna dış etkenler açısından bakıldığında komşu ülkeler ve batılı devletlerin tarihi geçmişten kaynaklanan hasmane tutum ve davranışları, bölge ülkelerde süregelen savaşlar ve iç çatışmaların oluşturduğu otorite zayıflıklarının ve siyasi istikrarsızlıklarının terör örgütlerinin ortaya çıkmasında uygun zemin oluşturması, doğal ve tabii kaynaklarının kullanımı, işletilmesi ve paylaşımındaki uluslararası çıkar hesapları ve Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik konumu gibi etkenler önem arz etmektedir.

²⁹¹ Kurubaş, s. 222–223.

²⁹² Hanlı, s.6.

²⁹³ F.Veli Güven, “Uluslararası Terörizm ve Türkiye'ye Yansımaları”, *Stratejik Analiz*, C.5, Temmuz 2004, s. 60.

Uluslararası sistemde 1980 lerin sonunda meydana gelen değişimle, Kürt sorunu adı altında PKK terör örgütünün uluslararası boyut kazanması arasında sıkı bir ilişki vardır. PKK terör örgütüne, SSCB ve soğuk savaşın varlığında, özellikle Avrupalı devletlerin bu boyutta destek vermesi düşünülemezdi. Bu dönemde dünyanın gündemi bloklar arası çatışmaydı. Uluslararası sistemde meydana gelen geçiş dönemlerinde bastırılmış milliyetçi duyguların başarı olasılığı arttığından Kürt hareketi de Sovyetler Birliğinin dağılması sonrası yükselişe geçerek uluslararası boyut kazanmıştır. Kürtler bu dönemde uluslararası politikaların bir aktörü olarak devletlerle ilişkiler kurup mücadelelerine uluslararası destek verilmesini sağlamışlardır. Türkiye insan hakları adı altında azınlık haklarının korunması gibi değerlerle baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Bu dönemde insan hakları ve azınlıkların korunması gibi değerler yükselişe geçmiş aynı zamanda önemli dış politika aracı olarak insan hakları kavramı siyasallaşmıştır. Devletler insan hakları nedeniyle yapılacak denetimi kabul ederek kendilerine yapılacak müdahalelere bir nevi izin vermişlerdir. Türkiye de insan hakları ihlalleri nedeniyle içişlerine karışmaya varacak bazı müdahalelerle karşılaşmış bu PKK terör örgütünü destekleyici boyutlara ulaşmıştır.²⁹⁴

Soğuk savaş sonrası oluşan ortamda özellikle NATO üyesi olan Türkiye'nin, NATO'nun gerekliliğinin sorgulanması ile birlikte kendi önemi de sorgulanmaya başlanmıştır. Ancak devam eden olaylar ve 11 Eylül saldırısı Türkiye'nin öneminden bir şey kaybetmediğini göstermiştir.

Batılı devletlerin Ortadoğu ve Türkiye'ye yönelik politikalarında Kürtlerden yararlanmak istemesi Kürtlere olan ilgiyi olağanüstü artırmıştır Avrupa'daki PKK politikalarının oluşumunda bazı kişi, kuruluş ve basın yayın organlarının özel bir yeri vardır. Özellikle Avrupa soluna yakın bu kişi ve kuruluşlar Avrupa'da Kürt sorunu adı altında PKK'nın sözcülüğünü yapmakta hükümet politikalarını etkilemektedir. Alman Sosyal Demokrat ve Yeşiller Partisi üye ve parlamenterleri, İtalyan Komünist Partisi üyeleri, Yunanistan da PASOK üyeleri, Rusya parlamentosunun alt kanadı Duma'daki Parlamenterler, İngiltere İşçi

²⁹⁴ Kurubaş, s.91-92.

Partisinin bazı Parlamenterleri, İsveç ve Norveç'ten pek çok siyasetçi, Alman ve Fin Kızılhaçları, Helsinki İnsan Hakları İzleme Komitesi, çeşitli gazeteciler bunlar arasında sayılabilir.²⁹⁵

Batılı ülkeler ayrılıkçı terörist örgütlerin çalışmalarını ya umursamaz bir tavırla izlemiş ya da hoşgörü göstermiştir. Avrupa'da 1990'lı yıllardan itibaren bazı ülkeler tarafından terör örgütü olarak kabul edilen PKK'nın yine bazı Avrupa ülkelerinden değişik şekillerde destek gördüğü bilinmektedir. Bu ülkelerin PKK ya verdiği dış desteğin çeşitleri; "örgüte politika belirlemek ve strateji belirlemek, lojistik destek (silah ve mühimmat temini), kamp yeri tahsis etmek, finans desteği (para ve bağış toplanmasına izin vermek, örgüte ait propaganda malzemelerinin satışına izin vermek, örgütün konserler düzenlemesine izin vermek, uyuşturucu kaçakçılığına izin vermek. vb.), sahte kimlik, pasaport vermek, örgüt evi tahsis etmek, hava yolu geçişlerine kolaylık sağlamak, tedavi imkânı sağlamak, teröristlerin sınır geçişlerine yardımcı olmak, örgüte istihbarı bilgi sağlamak, uluslararası ve bölgesel yayın kuruluşlarına beyanat verme ve yazılı propaganda faaliyetlerine imkân sağlamak, örgüt mensuplarına serbest dolaşım hakkı verme ve üçüncü ülkelere gidiş dönüşlerine kolaylık sağlamak, üst düzey emekli subayları örgütü desteklemeye yönlendirmek, örgütün TV yayını yapmasına izin vermek, örgüte olan desteği sahte insan hakları ve demokratikleşme şemsiyesi altında kamufle etmek."²⁹⁶ olarak belirtilebilir. Türkiye ile karşı karşıya gelmemek için bu desteği bazen küçük Avrupa devletleri ve bölge devletleriyle, bazen de çeşitli insan hakları kuruluşları aracılığı ile yapmaktadırlar.

Batılı ülkelerin ve kurumlarının sözde Kürt sorununa ve şiddete ilgisine sadece çağdaş normlar ve iyi niyetle açıklamak yeterli değildir. Başta Almanya, İngiltere ve Fransa olmak üzere Avrupa ülkeleri üniter devlet yapılarına karşı meydana gelen tehditlerde çok eleştirdikleri Türkiye'den çok daha sert tepki vermektedirler. Örneğin; Demokrasinin beşiği olarak bilinen İngiltere 1988 yılında koyduğu yasaklamalarla Sinn Fein gibi İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu

²⁹⁵ Kurubaş, s.222.

²⁹⁶ Bila, s. 255–256.

(İRA) ile bağlantısı olduğu bilinen ama yinede yasal olan bir partinin, sadece terör değil, başka her konuda açıklama yapmasını engellemiştir. Mesela bu parti kadın hakları, posta hizmetleri, yada eğitim gibi konularda dahi, radyo ve televizyonda temsilcilerini konuşuramamıştır. Demokratik açıdan tartışılan bu konuyla ilgili Kültür Bakanı Peter Brooke "*Teröristler ile yandaşları, demokrasiye saygılı insanlarla aynı yayın haklarından yararlandırılmamalıdır*" diyerek yayın yasağını kaldırmayacaklarını söylemiştir.²⁹⁷

Batının PKK'ya olan bu ilgisi tabi ki kendiliğinden oluşmuş değildi. PKK'nın IV. Kongresinde sunulan Avrupa cephe raporunda "*Avrupa alanı ulusal kurtuluş mücadelemiz için her yönüyle önem arz eden bir saha durumundadır. Geri cephe işlevine sahip olan Avrupa alan faaliyetlerimiz, ulusal kurtuluş mücadelemizin maddi manevi alanda güçlendirilmesi bu alanda yüz binlerce Kürdistanlı kitlenin olanaklarının mücadeleden hizmetine sunulması düşmanın uluslararası alanda siyasal teşhirini sağlama olanaklarını sunması, halkımız ve ülkemiz üzerine yüzyıllardır sürdürülen tecrit duvarını parçalaması itibariyle önem arz etmektedir*"²⁹⁸, denilerek terör örgütünün yurt dışı ve özellikle Avrupa faaliyetlerine yöneleceği belirtilmiştir. PKK örgütü kamp, eğitim ve lojistik anlamdaki desteğini Ortadoğu ülkelerinden alırken terörist kimliğinden sıyrılıp siyasi bir oluşum görüntüsüne kavuşabilmek ve propaganda, ajitasyon faaliyetleri için Batıya yönelmiştir.

Avrupa Kürt sorunu ile PKK'yı aynı perspektifte ele almaktadır. ABD ise bunların ikisi arasında kesin bir ayırım yapmaya çalışmaktadır. Bunun sebebi Avrupa'nın bünyesinde barındırdığı PKK'lıların bu bölgede siyasal alanda faaliyet göstermeleri ve Avrupa'nın PKK'yı Türkiye Kürtlerinin temsilcisi olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Terör örgütünün lideri Abdullah Öcalan'ın daha önce; "*Batı Avrupa alanında geniş imkânlar olduğuna, özellikle bu alandaki örgüt kitlelerinin davaya hizmet edebilecek sayıda ve nitelikte olduğunu, yine bu alanda demokratik kuruluşların çok olması nedeniyle kamuoyu*

²⁹⁷ Sadi Somuncuoğlu, *Avrupa Birliği Uyum Paketlerinden Federasyona*, Ankara, Ankara Ticaret Odası (ATO) Yayınları, 2003, s.56.

²⁹⁸ Milli Güvenlik Kurulu, *Kendi İfadesi ile PKK Kimdir*, Ankara, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Yayınları, 1994.

*oluşturma ve ilişkileri geliştirme yönü özelliği olduğunu*²⁹⁹ vurgulaması ve “*Kürtlerin ilk kez PKK ile birlikte uluslararası ilişkilere bağımsızlık ve özgürlük temelinde girdiklerini, ABD dahil her türlü ittifaka girebileceklerini*”³⁰⁰, beyanlarında dile getirmesi Avrupa’nın PKK’ya bakış açısındaki bu çizginin nasıl şekillendiğini göstermektedir.

PKK, silahlı mücadelenin yanı sıra özellikle 90 lı yılların ortasından itibaren uluslararası çapta örgütlenme ve siyasal etkinliklere büyük önem vermiştir. Bu örgütlenme sonucu yabancı devletlerle yoğun temasa geçmiştir. En önemli siyasal ve finans desteğini yurtdışından almıştır. Örgüt devletlerarası dengeleri kullanarak olayları lehine çevirebilmiştir. Bu dışa bağımlılık örgütün en büyük güç kaynağını oluştururken, bunun yanında en zayıf noktasını da oluşturmuştur. Çünkü örgüt bir yandan kendi gerçek gücünün çok üzerine çıkarken bir yandan da yurtdışı ilişkisi kesildiği anda ortadan kalkma veya büyük oranda etkinliğini kaybetme olasılığıyla karşı karşıya kalmıştır. Ayrıca bu bağımlılık örgütü ilişkide bulunduğu devletlerin onun etkinliklerine ilişkin söz söyleme ve onu yönlendirme olanağı kazanarak başka ülkelerin bir dış politika aracına dönüştürmüştür.³⁰¹

Özellikle Öcalan’ın yakalanmasının ardından silahlı faaliyetlerini belli bir süre askıya alan örgüt Batıya karşı tehdit olma ve terörist örgüt imajını silmeye çalışmış, uluslararası camiada kabul görmek için şiddet yüzünü arka plana atarak politik bir strateji izlemeye başlamıştır.³⁰²

Türkiye’nin bölgesel bir güç olarak Batı’nın bölgedeki faaliyetlerini kısıtlamasının engellenmesi, etkin ve güçlü bir devlet haline gelerek denetlenememesi, Batının terör örgütünü direk veya dolaylı olarak desteklemesi ve faaliyetlerine göz yummasının ana sebepleri olarak sayılabilir. Şu unutulmamalı ki terörist bir örgüt ne kadar iyi teşkilatlanırsa teşkilatlınsın dış

²⁹⁹ Öcalan Davası, *İddianame*, s.4, <http://www.belgenet.com/dava/dava.html/>.

³⁰⁰ Kurubaş, s.116.

³⁰¹ Kurubaş, s.115–116.

³⁰² The Current Terrorist Threat to NATO, <http://nww.afn.nato.int/12/global/çişy/current>

destek almadan faaliyetlerini sürdürmesi ve gündemi meşgul etmesi imkânsızdır.

3.2.1. Avrupa Ülkelerinin PKK Politikaları

Batının PKK terör örgütüne olan ilgisi Kürt sorunu adı altında özellikle Soğuk Savaş sonrası olağanüstü artmıştır. Bunların sebeplerinden birisi daha öncede belirtildiği gibi PKK'nın Avrupa'daki lobi faaliyetlerinin etkisi ikincisi Avrupa'daki Kürt nüfusunun geldikleri ülkelerde ki sorunu buraya taşımalarıdır. PKK'luların Avrupa'daki kanun dışı eylemleri ister istemez konuya olan ilgiyi daha da artırmıştır. Üçüncü sebep ise Batı'nın insan hakları ve azınlıkların korunması eğilimleri de Kürt sorunu konusuyla ilgilenmelerine yol açmıştır. En önemli sebep ise AB ye girmek isteyen Türkiye'yi kendi normlarına uydurmak ve bunu yaparken de Ortadoğu ve Türkiye'ye yönelik politikalarında Kürtlerden yararlanmak istemeleridir. Şüphesiz ki çıkarları olmasaydı Batının ve Avrupa'nın Kürt konusuna ilgisi daha etkisiz ve zayıf olurdu.³⁰³

Avrupa'da Kürt politikalarının oluşumunda bazı kişi ve kuruluşlarının faaliyetleri hükümet politikalarını etkilemektedir. Bu faaliyetler ve politikalarda Kürt sorunu ile PKK özdeşleştirilerek ele alınmaktadır. Görünüş olarak Türkiye PKK ya karşı desteklenmekle birlikte sözlü bu destek eyleme dönüşmemekte dönüşse bile çok cılız ve etkisiz olmakta, bazı ülkeler direkt veya 3. ülkelerin vasıtasıyla dolaylı olarak PKK'yı desteklemektedir. Bu destek Devlet girişimi, devlet desteği, devlet hoşgörüsü ve devlet zaafı şekillerinde olmaktadır.³⁰⁴ Güçlü bir Türkiye'nin bölgesinde başka ülkelere rahat hareket imkânı bırakmayacağı ve güçlü devletlerarasındaki Kafkasya ve Ortadoğu'daki çıkar çatışmaları sebeplerinden Avrupa ve Batılı ülkeler çeşitli şekillerde PKK'yı desteklemişlerdir. Bu desteğin şekilleri somut olaylarla ülke ülke ve dönem dönem aşağıda ele alınmıştır.

³⁰³ Kurubaş, s.223.

³⁰⁴ Doğu Ergil, *Kırık Aynada Kendini Arayan Türkiye*, Ankara, Doruk Yayıncılık, 1997, s. 224–226.

Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi; Yunanistan'ın PKK ya olan ilgisi Kürt sorunundan değil, kıta sahanlığı, Kıbrıs, adaların silahsızlandırılması ve Ege Denizindeki petrol arama çalışmaları gibi birçok sorundan dolayı Türkiye'ye karşı her zaman bir koz olarak PKK'yı kullanmasından kaynaklanmaktadır. Yunanistan, taahhüt ettiği birçok uluslararası anlaşma teröre karşı etkili mücadele ve koordinasyonu zorunlu kılmasına rağmen bu konuda zıt bir politika izleyerek Türkiye'ye karşı olan unsurları hep desteklemiştir.³⁰⁵

Türkiye'nin Ekonomik ve askeri gücünü doğuya kaydırması, tehdit önceliğini Ege yerine Güney doğuya vermesi Yunanistan'ı rahatlatmaktaydı. Ayrıca PKK ile mücadelenin Türkiye'nin uluslararası arenada insan haklarına ilişkin imajını sarsması, Yunanistan tarafından Kıbrıs konusunda tezlerinin haklı olduğu izlenimi yaratılarak, Türkiye haksız konuma düşürülmeye çalışılmaktaydı.

1984 yılında Yunanistan'da Türkiye aleyhtarı faaliyetler hızlandı ve Yunanistan hükümeti "*en büyük tehdidin Türkiye'den geldiğini*" iddia eden yeni bir savunma doktrini kabul etmiş, hemen arkasından istihbarat birimi EYP 'nin Selanik'te organize ettiği toplantıda Türkiye aleyhtarı terörist gruplar bir araya getirilmiştir.

Yunanistan PKK'yı Türkiye'deki metropollerde eylem yapma, orman yangınları çıkarma ve turizm bölgelerine saldırı sabotaj türü eylemler yapma konusunda da teşvik etmiştir.³⁰⁶

Çeşitli tarihlerde yakalanan PKK terör örgütü üyeleri ifadelerinde; Yunanistan sorumlusundan alacakları talimatla Türk turizmini baltalamaya yönelik turistik bölgelerde bombalı eylemler yapacaklarını, Atina ya 200 km mesafede bulunan kampta bomba eğitimi aldıklarını, Yunan makamlarınca tahsis edilen evlerde ikamet ettikleri, eğitim sırasında yaralananların hastane masraflarını Yunan Sağlık Bakanlığının karşıladığını, Yunanistan'da kimliksiz ve

³⁰⁵ MFA, *Greece and PKK Terrorism*, Ankara, March 1999, s.11.

³⁰⁶ Abdullah Öcalan'ın İfade Tutanağı, s.7.

pasaportsuz dolaştıklarını yakalandıklarında kampa götürülerek bırakıldıklarını belirtmişlerdir.³⁰⁷

5 Nisan 1994 tarihinde PKK'nın sözde cephe kuruluşu ERNK'nın Balkan temsilciliği Yunanistan'ın desteğiyle Atina Vassilisis Meydanında, Yunan Meclisi ikinci sözcüsü Panayiotis Sgouridis ile Dimitritos Vouattos, Michaelis Galeneanos, Yionnis Stophopoulos ve Mharea Haralambis adında dört milletvekili ile PASOK merkez komitesinin kıdemli üyesinin de katılımıyla açılmıştır.³⁰⁸

PKK'nın Yunanistan'da ki faaliyetleri kapsamında; Atina'nın 70 km Güneydoğusunda bulunan Lavrion kasabasında "Yabancı göçmenler tedavi merkezi" adı altında 1980 yılından itibaren Türkiye'den kaçan terör örgütü üyelerinin bulunduğu yerleşim yerini kullanmış, bu tarihten itibaren kamp PKK'nın kontrolüne geçmiştir. Atina'nın merkezindeki Omonya Meydanında bulunan Dodonis ve Şans Rival otelleri PKK elamanları ve aşırı sol terör örgütü mensuplarınca barınma yeri olarak kullanılmış, Şubat 1998 yılından itibaren Korintos yolundaki bir çiftlik evi yeni eğitim kampı olarak kullanılmaya başlanmıştır.³⁰⁹

20-21 Eylül 1994 de aralarında Kostas Badaouvas, Dimitruos Vounatsos, Hristos Kpouros isimli PASOK milletvekilleri ile beraber Amiral Nagsakis ve Hakların Hakları ve Kurtuluşu ligi temsilcisi Dimitros Martos'un bulunduğu Yunan heyeti PKK temsilcileriyle Sofya'da bir araya gelerek toplantı yapmıştır.³¹⁰

PASOK merkez yürütme kurulu üyesi olan Mihalis Haralambidis 25 Mart 1997 tarihinde Yunan Milli gününde yaptığı "*Kürt Sorununu çözmek için Avrupa-Kürt Konferansı toplama gayretleri artırılmalı ve Öcalan Yunan Hükümetince*

³⁰⁷ Abdullah Öcalan'ın İfade Tutanağı, s.125–126.

³⁰⁸ MFA, *Greece and PKK Terorizm*. Ankara, March 1999, s.14.

³⁰⁹ Türk Yunan İlişkileri, Yunan – PKK işbirliği, s.1 <http://www.teror.gen.tr/turkce/orgütler/pkk.html>

³¹⁰ MFA, *Greece...*, s.22–23.

resmi olarak davet edilmeli' açıklamalarının ardından 110 milletvekili 11 Nisan 1997 de Öcalan'ı Yunanistan'a davet eden mektubu imzalamıştır.³¹¹

Yunanistan'ın PKK'ya yardımı Dünya tarafından takip ediliyordu ve ilk defa CIA eski antiterör uzmanı Vincent Cannistraro; terör örgütüne destek vererek bir NATO ülkesinin başka bir NATO ülkesine zarar verdiğini açıklasa da Yunanistan PKK'ya desteğine devam etmiştir.

ABD tarafından teröre destek veren ülkeler kategorisine alınmamak ve çeşitli yaptırımlara maruz kalmamak için Yunanistan 1997 den sonra yardımlarını gizli yapsa da, İngiliz Observer gazetesine konuşan Seydo Hazar isimli PKK örgüt üyesinin, Yunan gizli servisi(EYP)'nin 17 Kasım ve PKK arasındaki ilişki ile Yunanistan lisansı altında üretilen 11 adet Stinger füzesinin Sri Lanka daki Tamil Kaplanlarına PKK aracılığı ile satıldığı yönündeki açıklamaları ve aynı gazetenin örgütün Yunanistan'daki bulunan üstleri ile bomba depoları ve bomba imalathanesine ait haritalara da haberinde yer vermesi üzerine yine zor duruma düşmüştür.³¹² Her ne kadar Yunanistan o dönem bunları inkar etmiş olsa da 1998 Yılında yakalanan örgütün iki numaralı ismi Şemdin Sakık DGM Savcılığına verdiği ifade de; Yunanistan'ın 1997 yılında 9 adet Stinger füzesini PKK'ya hibe ettiğini söyleyerek Observer gazetesinin bu haberini doğrulamıştır.³¹³

12 Nisan 1998 de birçok Yunan parlamenterin PKK ile dayanışma içinde olduklarını ifade etmelerinden kısa bir süre sonra, 30 Nisan 1998 tarihinde Yunanistan örgüte "PKK Balkanlar temsilciliği" açma izni verdi. Bu PKK' nın ilk defa kendi adını kullanarak başka bir ülkede bir temsilcilik açması demek oluyordu.³¹⁴ Bu açılışa Parlamento Başkan Yardımcısı Panayotis Kritikos ve Bir çok Parlamenter katıldı. Bu olay üzerine Türk Dışişleri Yunanistan'ın PKK'ya

³¹¹ MFA, *Greece...*, s.24.

³¹² *Hürriyet*, 29 Eylül 1997.

³¹³ *Hürriyet*, 13 Mayıs 1998.

³¹⁴ *Hürriyet*, 1 Mayıs 1998.

verdiği bu desteğe ilişkin basın açıklaması yapmış, Başbakan Yardımcısı Bülent Ecevit “*aslında Savaş ilan ediyor*” sözleriyle tepki göstermiştir.³¹⁵

Öcalan’ın yakalanma sürecinde de Yunanistan’ın Öcalan’ı koruma ve kaçırma çabalarını önceki bölümde değinmiştik. Bu bölümde Öcalan’ın yakalanması sürecinde Yunanistan’ın Öcalan’ın kaçırılması ve saklanmasında aktif rol oynadığını ayrıntılı ele alacağız.

Abdullah Öcalan’ın Kenya’ya gidişinde her zaman olduğu gibi Yunan istihbaratçılar hep yanındaydı o gün uçakta bulunanlar;

Aristos Aristidou(1949 doğumlu, C 110226 nolu Kıbrıs Rum Pasaportlu.)

İbrahim Ayaş (1959 doğumlu, 76315983 no’lu İsveç Pasaportlu.)

Berivan Güngör(1981 doğumlu, 5031665406 no’lu Alman Pasaportlu.)

Mavros Lazaros(1953 doğumlu, 015918 no’lu Kıbrıs Rum Pasaportlu.)

Binbaşı Savvas Kalenderidis(K392127 nolu Yunan pasaportlu.)³¹⁶

Mavros Lazaros kimliğiyle Kenya’ya giriş yapan kişi Öcalan’dı. Kenya Hükümetinin Öcalan’ın Yunanistan elçiliğinde olduğunu öğrenmesi ve ülkeden çıkarılmasını istemesi üzerine elçilik dışına çıkarılan Öcalan Türk istihbarat birimlerince yakalanarak Türkiye’ye getirilmişti.

Bu sıralarda Yunanistan Hükümet sözcüsü Dimitris Reppas; Atina’nın Öcalan’a Kenya da kalacak bir yer sağladığını, 15 Şubat tarihinden itibaren Yunan hükümetinin Öcalan’ın nerede olduğu hakkında bilgisi olmadığını açıklıyordu.³¹⁷ Öcalan’ın yakalandığının anlaşılmasının ardında Avrupa’daki Yunanistan Büyükelçiliklerine saldırılar düzenlendi.³¹⁸ Yunan Başbakanı Simitis, Dışişleri Bakanı Theodoros Pangalos, Kamu Düzeni bakanı Philippos Petsalnikos ve İçişleri bakanı Alekos Papadopoulos’un istifalarını istedi. Yunan

³¹⁵ Kurubaş, s.268.

³¹⁶ MFA, *Ocalan’s Stay in Kenya, Greece and PKK Terrorism II*, s.1.

³¹⁷ Murat Çelik, “Unutulmamalı Unutturulmamalı”, *Star*, 13 Haziran 2003.

³¹⁸ *Milliyet*, 18 Şubat 1999.

Gizli servisi(EYP)'nin başı Haralambos Stavrakakis Öcalan yakalandıktan sonra istifa etmiştir.³¹⁹

Yunanistan'ın PKK ile ilişkisi Hükümet politikasının ötesinde bir devlet politikası olmuştur. Yunan resmi makamları PKK'yı her aşamada desteklemiştir. 1999 yılında itibaren Yunanistan, PKK'nın faaliyetlerine isimsiz ve bayraksız olarak sürdürmesine izin verdi. 2002 yılından itibaren ise PKK politikasını değiştirmeye başlayarak terör örgütü olarak nitelediği PKK'nın Kürt meselesiyle bir tutulmasının hata olduğunu, Yunanistan'ın hem bölücü hem de terör eylemlerine karşı olduğunu belirtmeye başlamıştır.³²⁰

2007 Yılında Ankara'da yapılan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Dışişleri Bakanları konseyi toplantısına katılan Yunanistan Dışişleri Bakanı Bakoyanni, yaptığı açıklamada, Yunanistan hükümetinin PKK terörünü kınadığını belirterek Türkiye'nin terörle mücadelede yalnız bırakılmaması gerektiğini söylemiştir.³²¹

Yunanistan tarafının PKK konusundaki bu açıklamalarına rağmen örgüt faaliyetlerine Yunanistan da devam etmektedir. 2007 yılında Dışişleri bakanı Ali Babacan tarafından Yunanistan da faaliyet gösteren PKK ya ait derneklerin listesi Yunanistan ziyareti sırasında Yunan Dışişleri bakanına iletilmiştir.³²²

Yine, Abdullah Öcalan'ın Suriye'den kaçıışı ve Kenya'da yakalanması sırasında sürekli yanında bulunan Rozerin kod adlı Ayfer Kaya'nın, 2008 yılında Almanya'da yakalandığında üzerinde Yunan pasaportu olması³²³, aynı yıl Fransa'da yakalanan PKK üyesinin üzerinden Yunan siyasetçi, avukat ve sendikacıların kartvizitlerinin çıkması³²⁴, 1993 yılından beri Interpol tarafından aranmasına rağmen PKK'lı Ahmet Gulabi Dere'ye Yunanistan tarafından 2010

³¹⁹ MFA, *Öcalan's ...*, s.5.

³²⁰ Kurubaş, s.270.

³²¹ "Yunanistan'dan Türkiye'ye Destek" *Hürriyet*, 25 Ekim 2007.
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=7558452>

³²² "Babacan'dan Atina'ya PKK listesi", *Hürriyet*, 05 Aralık 2007.
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=7812812>

³²³ "Rozerin Yunan Pasaportuyla Yakalandı", *Hürriyet*, 15 Mart 2008.
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=8462060>

³²⁴ "Fransa, PKK İçin Atina'da", *Hürriyet*, 04 Ekim 2008.
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=10037087>

yılına kadar uzatılmış ikamet belgesinin verilmesi, aynı kişiye Yunanistan'ın verdiği bir "seyahat belgesi" ile de Schengen ülkelerinde diplomat gibi rahatça dolaşarak Avrupa Parlamentosunda birçok toplantıya konuşmacı olarak katılmış olması,³²⁵ PKK'nın hala Yunanistan'da, Yunan makamlarının yardımı ile başka adlarda da olsa faaliyetlerine devam ettiğinin önemli delilleridir.

Güney Kıbrıs Rum yönetimince de PKK sistematik bir şekilde desteklenmiş, PKK'ya ait dernekler kurulmasına ve Türkiye aleyhinde faaliyette bulunmaları teşvik edilmiştir. 12 Kasım 1990 yılında Rum televizyonu RJK-1 de yapılan yayında EDEK(Demokratik Merkez Birliği Partisi) ve diğer partilere ait 4 milletvekilinin Beka vadisindeki örgüt kamplarını ziyaret ettikleri bildirilmiştir.³²⁶

1996 yılının Ağustos ayı içinde yapılan Rum yürüyüşü sırasında Gazimagosa Derinya bölgesinde Türk Bayrağını indirmeye çalışırken öldürülen Solomon Solomu'nun cenazesine A.Öcalan tarafından çelenk gönderilmiş, yine bir sınır delme eyleminde öldürülen Tassos Ishak'ın GKRY de faaliyet yürüten "Kürdistan Dayanışma komitesi" üyesi olduğu anlaşılmıştır.³²⁷

Kenya'da yakalandığında Abdullah Öcalan'ın üzerinden çıkan kimliğin sahibi Lazaros Mavros' un Güney Kıbrıs Rum Yönetiminde faaliyet yürüten Fileleftheros gazetesinde köşe yazarlığı yaptığı, şahsın yeğenlerinin PKK'ya pasaport, finans vb. gibi faaliyetlerine destek verdikleri bilinmektedir.³²⁸

Almanya; Avrupa'da, Türkiye'nin Kürtlere yönelik uygulamaları ve PKK'nın yoğun faaliyet nedeni ile Kürtlerle ilgilenmeye başlayan ilk ülke Almanya olmuştur. Almanya Kürt sorunu ile PKK'nın ilk eylemleriyle ilgilenmeye başlamıştır. 26 Ekim 1984 yılında Alman Yeşiller Partisi "*Kürtlere Karşı Türk askeri operasyonları ve Federal Almanya'nın NATO savunma yardımının rolü*" başlıklı gensoru önergesinin tartışıldığı parlamento oturumunda Yeşiller partisi üyeleri Türkiye'yi NATO çerçevesinde Almanya'dan aldığı silahlarla Kürtlere

³²⁵ "Yunan Belgesiyle AB'de Cirit Atıyor", *Hürriyet*, 09 Ekim 2008.
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=10076157>

³²⁶ INAF, "Grek Cypriots have always harboured PKK and other international terror groups", 20 February 1999, PKK Dosier, s.5.

³²⁷ M. Ali Galip Alçitepe, *Yunanistan Kıbrıs Rum Kesimi PKK üçgeni*, Ankara, Esra Yay, 1997, s.60.

³²⁸ MFA, *The Terrorist Organisation KADEK*, 2002 s.2-81.

yönelik eylemlere girişmekle suçlamış ve Türkiye'ye sağlanan silah yardımların kesilmesini istemişlerdir. Bu tartışmalar sonucunda bütün partiler "*Türkiye'deki Kürtlerin diğer komşu ülkelerde olduğu gibi azınlık olduğunu ve Türkiye'nin demokratikleşme sürecini hızlandırarak bu konuda dikkatli olması gerektiğini*" belirtmişlerdir.³²⁹

Alman İçişleri Bakanlığı tarafından 1987 yılında yayımlanan bir raporda PKK'nın 1986 yılında Kürtler arasında en faal ve militan aşırı örgüt olduğu belirtilmiş, 1988 de de Federal suç bürosu, PKK'yı tehlikeli bir örgüt olarak nitelendirmiş ve Federal Almanya'da cinayet, saldırı, hırsızlık, gasp, şantaj gibi olaylara karıştığını ifade ederek örgütün Alman vatandaşlarına ve kurumlarına da zarar verebileceğini söylemiştir. 1987 yılında ise Alman Federal Başsavcılığı PKK'ya operasyon başlatarak örgütün bazı merkezlerini kapatmış ve yöneticilerinin bir kısmı tutuklanarak cezaevine konulmuştur.³³⁰

Bu yıllarda Almanya PKK'yı terör örgütü olarak ilan ederken insan hakları ve azınlık hakları konusunda Kürt sorununa yaklaşmıştır. Terör ile Kürt sorununu mümkün olduğu kadar ayrı ele almaya çalışmış, Türkiye'yi destekler politikalar izlemiştir. Fakat ilerleyen yıllarda dünyadaki mevcut konjonktürün değişmesi ve orta doğuya yönelen uluslararası politikalar çerçevesinde, bu bölgede söz sahibi olmak istemesi ve Türkiye'nin AB üyeliği çabaları, Almanya'nın PKK ve Kürtlerle daha yoğun ilgilenmesine yol açmış, PKK'ya daha yumuşak davranmaya başlamıştır.

Türkiye'nin 1991 yılında Kuzey Irak'a sınır ötesi Harekâtı sonrasında askeri yardıma ambargo koyan Almanya, 1992 Nevruz olaylarından sonra Türkiye'ye silah sevkiyatını durdurmuş, Dışişleri Bakanı Genscher ise Kürtlere azınlık statüsü verilmesini isteyebilmiştir.³³¹

Bu tarihlerde Alman Anayasayı Koruma Örgütü'nün yayımladığı 1991 yılı raporunda, PKK'dan bahsederken terör örgütü yerine en aktif Kürt örgütü denilmiş, Uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelede kullanılmak üzere Türkiye'ye

³²⁹ Kurubaş, s.244.

³³⁰ Kurubaş, s.246.

³³¹ M. Hüseyin Buzoğlu, *Körfez Savaşı ve PKK*, Ankara, Strateji Yayınları, 1996, s.128.

vereceği teknik malzemeyi Güneydoğuda Kürtlere karşı kullanılacağı gerekçesiyle durdurmuş, o sıralarda Ankara'da yapılan HEP'in 1. kongresine Alman istihbaratçı diplomat Hermann Keitel de katılmıştır.³³²

Almanya'nın Türkiye'ye karşı tutumu her geçen gün sertleşmiş Türkiye'nin azınlık hakları standartlarını yerine getirmesi ve Kürtlere baskı yapmaması belirtilerek, AT üyesi 12 ülkenin Türkiye'yi protesto etmesini istemiştir. Türkiye'nin girişimleriyle bu çabasının sonuçsuz kalması üzerine Almanya terörü savunan bir ülke konumuna düşmemek için başbakan Kohl 30 Mart 1992 de üslubunu değiştirerek, Almanya'nın teröre karşı olduğunu ve Türkiye'nin hukuk kuralları içinde meşru müdafaa hakkını kabul ettiklerini söylemiştir.

1993 yılında PKK'nın Almanya'da şiddet eylemlerine yönelmesi ve Türkiye'ye gelen turistleri kaçırmaması, Avrupa'nın çeşitli ülkelerindeki Türk Temsilciliklerine yönelik şiddet eylemlerinde bulunması ve Tansu Çillerin 20 Eylül 1993 tarihindeki Almanya ziyaretinde PKK etkinliklerine izin verilmemesini istemesi üzerine, Almanya 26 Kasım 1993 te PKK'yı yasakladığını açıklayarak örgüte yakın dernek ve yapıları kapattı. Bunun üzerine Avrupa'da ve Almanya'da örgüt şiddet eylemlerini artırmaya başladı, polisle çatışarak kapatılan büroları işgal edip tekrar açmaya çalıştı. PKK Avrupa sorumlusu Kani Yılmaz Almanya'yı Türkiye'den sonra ikinci düşman ilan ederek hedef gösterdi. Türkiye'deki gelişmeler, güçlü PKK örgütlenmesi dolayısıyla doğrudan Almanya sokaklarına yansımıştı ve Alman güvenlik birimleri için bir sorun olmaktaydı. Daha da artan şiddet eylemleri sonucunda Almanya Çareyi PKK ile pazarlığa oturmakta buldu. Ekim 1995 yılında Hıristiyan Demokrat Partisi eski senatörü Heinrich Lummer bazı üst düzey Alman istihbarat yetkilileriyle PKK'nın Almanya'daki şiddet eylemlerini durdurmasını Öcalan ile görüşmek üzere Şam'a gitti.³³³ Öcalan Almanya'nın Türkiye'ye silah satmaya devam etmesi halinde PKK'nın daha sert eylemlerde bulunacağını söyledi. 1996 yılında da şiddet eylemlerine devam etti. Hatta Almanya başbakanı Kohl ve Dışişleri bakanı

³³² Kurubaş, s.247.

³³³ *Milliyet*, 21 Kasım 1995.

Klaus Kinkel'e ölüm tehditleri bile gönderdi. Almanya zaman zaman PKK lı olduğunu saptayabildiği kişileri tutuklayıp örgüt evlerini bassa da örgüt Almanya'daki varlığını yinede devam ettirdi.³³⁴

Dönem dönem Türkiye'nin Terörle mücadele çerçevesinde gerçekleştirdiği operasyonlar sonucu Türkiye'ye silah ambargosu uygulayan, Leopard tanklarının Terörle mücadelede kullanılmasını istemeyen Almanya'nın Dışişleri Bakanı Klaus Kinkel, 1995 de Türk Silahlı kuvvetlerinin icra ettiği Çelik Harekâtında PKK kamplarında ele geçirilen HOT füzelerinin fotoğrafları dönemin içişleri bakanı Erdal İnönü tarafından kendisine gösterildiğinde, bu füzelerin Alman-Fransız ortak yapımı olduğunu ve ihracının Fransa'nın sorumluluğunda olduğunu söylemiştir.³³⁵

1996 yılında Bonn da PKK yanlısı“Şeyh Said Vakfı” kuruldu. Bu vakfın danışma kurulunda Öcalan ile 1995 yılında görüşen Hıristiyan Demokrat Partisi eski senatörü Heinrich Lummer ile birkaç Alman daha vardı.³³⁶ PKK'nın Almanya'da şiddeti bırakması karşılığında siyasallaştırılması pazarlığının sonucu olarak kurulan bu vakıftan sonra Almanya, PKK karşıtı ama Kürt yanlısı bir tutum izlemeye başlamıştır. PKK terör örgütü Almanya'nın bu tutumu üzerine Almanya'da şiddetten mümkün olduğu kadar uzak durmuş kendisine legal bir örgüt izlenimi vererek siyasallaşma faaliyetlerine girişmiştir. Bu tarihten itibaren PKK bazı Alman yetkililerince de artık terör örgütü olarak değil, suç işlemeye yatkın bir örgüt olarak nitelendirilmeye başlandı.

PKK artık Almanya'nın istediği gibi bir örgüt olarak siyasal faaliyetlere ağırlık vermeye başlamıştır. Almanya'da çeşitli kurum ve kuruluşlar bu faaliyetlere yön ve destek vermektedir. Bu faaliyetler çerçevesinde, Almanya Mülheim Protestan Akademisi tarafından 15-17 Ocak 1998 de düzenlenen, “*Federal Almanya'da Kürtler*” konulu üç gün süreli sempozyumda, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğusunda ayrı bir Kürt devletinin kurulması görüşülmüştür. Bu sempozyuma katılan F.Almanya Çalışma Bakanlığı temsilcisi A.Offner,

³³⁴ Kurubaş, s. 145–146–250.

³³⁵ Hasan Mesut Hazar, “Operation Steel is a Legitimate Response to Terrorism” *Washington Report On Milde East Affairs*, March 1995, s.3.

³³⁶ *Milliyet*, 30 Ocak 1998.

Almanya'ya gelen birinci neslin kendisini Türk olarak kabul ettiğini, ancak sonradan gelen siyasi mültecilerin çalışmaları sonucunda, sonraki nesiller arasında Kürt kimliğinin yaygınlaştığını belirtmiştir.³³⁷

1998 de Berlin'de kurulan Heinrich Böll vakfı yabancılara yönelik faaliyetlerinde Türklerle ilgili çalışmalar başta olmak üzere PKK, Pontus'çuluk, Ermeniler ve Kaplancılar olmak üzere Türkiye aleyhtarını bütün oluşumlara destek vermiştir. Protestan ve Katolik kilise akademileriyle koordineli olarak çalışan vakfın asıl faaliyet alanı, Almanya için stratejik öneme sahip olan, başta Türkiye olmak üzere, "arka bahçe" ülkeleridir.³³⁸

Almanya ve Türkiye arasında meydana gelen ilginç gelişme örgütün liderlerinden Cemil-Mehmet kod adlı Cevat Soysal'ın Moldova'da yakalanması ile gündeme gelmiştir. Almanya Dışişleri Bakanı Joschka Fischer'in Türkiye ziyaretiyle çakışan bu operasyonda, Soysal'ın üzerinden Almanya'nın siyasi sığınma talebini kabul ettiği kişilere verdiği seyahat belgesi çıkmıştır. Bu gelişmeler üzerine Alman Die Welt gazetesi "*PKK yasağına karşı, Almanya teröristlerin istirahat ettiği ve kendi memleketlerine karşı mücadeleyi örgütlediği bir yer oldu, Almanya bu aşırı faaliyet gösteren misafirlerden korkuyor ve onlara tahammül ediyor. Bunun, demokratik olgunluk olduğu safatasına, daha ne kadar zaman katlanacağız?*" şeklinde yorumda bulunmuştur.³³⁹

Abdullah Öcalan'ın yakalanarak idam cezasına çarptırılmasının ardından Almanya Türkiye'ye Öcalan'ın idamına karşı olduğunu, bu kararın uygulanmaması gerektiğini bildirdi. Ayrıca Dışişleri Bakanı Joschka Fischer, PKK'ya silah bırakma ve demokrasiye barışçı yollarla ulaşma çağrısında bulundu. Almanya bu dönemde, Özellikle 11 Eylül saldırıları sonucu dünya da oluşan terörizm karşıtı havasında etkisiyle, PKK ya karşı baskı uygulamaya devam etti. 2001 yılında dönemin içişleri bakanı Rüştü Kazım Yücelen tarafından aralarında PKK'lılarında bulunduğu 155 kişilik terör örgütü üyelerine

³³⁷ Buzoğlu, s.128.

³³⁸ Necip Hablemitoğlu, *Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası*, Ankara, Otopsi Yayınları, 2001, s.36.

³³⁹ Tuncay Özkan, *Mit'in Gizli Tarihi*, İstanbul, Milliyet Yayınları, 2003, s.449.

ait liste, Alman içişleri bakanı Otto Schily tarafından gereği yapılacaktır denilerek alınmıştı.³⁴⁰

2008 yılında Almanya Roj tv yi PKK Propagandası yaptığı gerekçesiyle yasaklamasının ardından Federal idare mahkemesi bu kararın uygulamasını durdurmuştur.³⁴¹ Aynı yıl üç Alman dağcının Ağrı dağında kaçırılması ve Alman medyasına göre Almanya tarafından bu kişilerin fidye ödenerek serbest bırakıldığı ve PKK'nın Almanya'yı PKK politikasında değişime zorladığı³⁴² iddiaları Almanya'nın dönem dönem faaliyetlerine göz yumduğu terör örgütünün, şimdi zor ve tehditle terörist eylemlere devam etmek istediğini göstermektedir.

2009 yılı içerisinde Almanya; 140'tan fazla dernek, ev ve iş yerine yönelik operasyon gerçekleştirildiğini, Operasyon kapsamında tutuklanan bazı dernek mensupları, "terör örgütüne üye olmak, haraç toplamak, uyuşturucu ticareti yapmak, adam dövmek, yaralamak, yasaklı örgüte ait yayınları satmak, terör örgütüne kadro temin etmek, insan kaçakçılığı" gibi çeşitli suçlardan yargılanarak, çeşitli hapis cezalarına çarptırıldığını ve Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın hazırladığı Terörizm Raporunda, şiddet eylemlerini sürdüren ve özellikle Almanya'da sokak terörünü tımandırmaya çalışan PKK/Kongra-Gel'e yönelik yasağın devam edeceği, örgütün şiddet eylemlerine taviz verilmeyeceğini belirtmiştir.³⁴³

2010 yılında Türkiye'yi ziyaretinde Almanya Başbakanı Merkel, Almanya'nın Ankara Büyükelçiliğinde bir araya geldiği BDP lileri, PKK ve terör ile aralarına mesafe koyması konusunda uyarıda bulunmuş olması³⁴⁴ ve son yıllarda PKK lı teröristlere karşı Almanya'nın taviz vermeyen bir politika izliyor olması, Almanya'nın terörle mücadelede Türkiye'ye destek verdiğini düşündürse de, hala PKK terör örgütünün yasaklanmış olmasına rağmen legal oluşumlar adı altında Almanya'da faaliyet göstermesi Almanya'nın bu tutumunun çok

³⁴⁰ "Almanya'ya Terör Listesi", *Milliyet*, 21 Aralık 2001.

³⁴¹ "Almanya'dan Roj tv Açıklaması", *Milliyet*, 19 Mayıs 2009.

³⁴² "PKK Merkel'e Şantaj Yapıyor", *Milliyet*, 12 Temmuz 2008, 04 Ağustos 2008.

³⁴³ "Almanya'da PKK operasyonu", *Milliyet*, 11-18 Haziran 2009.

³⁴⁴ "BDP'ye Çağrı", *Milliyet*, 30 Mart 2010.

inandırıcı olmadığını göstermektedir. Örgüt çeşitli dernek vakıf gibi oluşumları vasıtasıyla faaliyetlerini rahatlıkla sürdürebilmektedir. Almanya halen Örgütün Avrupa faaliyetlerinin merkezidir. Yaklaşık 2 milyon Türkün yaşadığı Almanya'da 50-70 bin kişilik bir müzahir kitleye sahip PKK terör örgütü, merkezi Düsseldorfta bulunan Almanya Kürt Dernekleri Federasyonu(YEK-KOM)'un güdümündeki 189 oluşum vasıtasıyla faaliyetlerini hala sürdürmektedir.³⁴⁵

İtalya; İtalya'nın Türkiye'deki Kürtlerle ve PKK ile ilgilenmesi Almanya'ya göre daha geç tarihlere denk gelmektedir. Bunun sebepleri İtalya gündemine konuyu taşıyacak kadar potansiyel nüfusa sahip olmaması ve Türkiye ile güçlü ticari ilişkilerinin bulunmasıydı.

Geçte olsa İtalya'nın PKK ve Kürtler ile ilgisi ve arka arkaya gelen olaylar ile İtalya-Türkiye ilişkileri gerilmeye başlamıştı. 1996 yılında Sözde Sürgünde Kürt Parlamentosu (PKDW)'nin 5. genel kurul toplantısını Roma'da düzenlemesi ve toplantıya bazı İtalyan Parlamenterlerin katılması ile İtalya Kürtler konusunda tutum belirlemeye başlamış, İtalyan Hükümeti bu toplantıyı engellemeye çalışsa da başaramamış, 1997 de ise İtalyan parlamentosu Kürt sorununun uluslararası bir konferansta tartışılması kararını almıştır. 1998 yılında ise Sürgünde Kürt Parlamentosunun bazı İtalyan milletvekillerinin himayesinde İtalyan parlamentosunda yapılması Türkiye'nin sert tepkisiyle sonuçlanmıştır.

Aralarında İtalyan milletvekili Franco Danielli ile bazı gazeteci ve avukatların bulunduğu heyetin 11 Kasım 1994 tarihinde örgütün güdümünde olduğu bilinen Özgür Ülke gazetesini ziyaret etikleri bilinmekteydi. 3 İtalyan'ın 1998 yılında Diyarbakır'daki Nevruz gösterilerine katılması ve aralarından ölen teröristlerin resmini taşıyan gazeteci Dino Frisula'nın tutuklanması ardından iki ülke arasındaki ilişkiler iyice gerilmişti.³⁴⁶

İtalyan Dışişleri Bakanı Lamberto Dini'nin partisi olan Komünist Yeniden Kurtuluş Partisi Milletvekili Pamon Montavani, Eylül 1998 de PKK'nın başı Abdullah Öcalan ile Şam'da görüşerek "*Romada ikamet*" sürecinin ilk adımını atmış, bu görüşme Roma'da yayınlanan Corriera Della Sera gazetesinde de

³⁴⁵ Bayraktar, s.136.

³⁴⁶ Şehirli, s.449.

yayınlanmıştır.³⁴⁷ Bunun ardından Yeni hükümetin komünist Adalet Bakanı Oliviero Dilibento'nun da aralarında bulunduğu 32 İtalyan parlamenter, Suriye'den kovulmak durumu ile karşı karşıya olan Abdullah Öcalan'ı Şam'dan Roma'ya davet etmiştir, bu durum daveti yapanlardan Yeşiller milletvekili Paolo Cento tarafından; "*hedeflerinin Kürt meselesini milletlerarası platforma taşımak olduğu*" şeklinde açıklanmıştır.³⁴⁸ İtalyan hükümetinin PKK konusundaki bu tehlikeli politikaları uygulaması ile İtalyan halkı ve bazı basın kuruluşları tarafından hükümet eleştirilmeye başlanmış, İtalyan gazeteci Barbara Spinelli PKK'nın Avrupa'daki uyuşturucu ticaretinden sorumlu olduğunu, Örgütün Mafya tipi baskıyla insanlardan para topladığını yazarken, Ruggero Guarini adlı gazeteci, hükümetin basiretsizliği devam ettiği sürece terörizm tohumlarının dünyaya yayılacağını, halkın %70'inin Öcalan politikasını yanlış bulduğunu yazarak bu eleştirilerini kamuoyuna duyurmaktaydılar.³⁴⁹

Türkiye İtalya ilişkilerinde dönüm noktası Öcalan'ın 12 Kasım 1998 tarihinde Roma Leonardo da Vinci havaalanında İtalyan polisi tarafından tutuklanmasıyla olmuştur. Öcalan'ın Romanya'ya İtalyan hükümetinin bilgisi dâhilinde geldiğini politik bir kimlikle bu ülkede kalabilmesi için işlemlerin başlatıldığını söylemesi ortamı belirsizleştirdi.³⁵⁰

Öcalan, Örgütün Avrupa'nın birçok yerinde başlattığı diplomatik atağa Papa'ya mektup yazarak devam ettirdi. Mektubunda Roma'yı Hıristiyanlığın merkezi olduğu için seçtiğini, Hıristiyanlığın temel değerlerini paylaştığını yazan Öcalan'a cevaben Kardinal Achille Silvestrini "*Apo'ya destek amacıyla bu kadar Kürt Roma'ya gelebiliyorsa olay terör sorunu olamaz*" şeklinde açıklama yapmıştır.³⁵¹

Yeşiller Partisi milletvekili ve Öcalan'ın avukatı olan Luigi Saraceni ise örgüt başının siyasi suçlu olarak değerlendirdiğini, İtalyan ceza yasası prosedürünün 698. maddesi (Ülkesinde ırk, din, milliyet, dil, siyasi düşünce,

³⁴⁷ *Türkiye*, 19 Kasım 1998.

³⁴⁸ M.Necati Özfatura, "İtalya'nın Türkiye Düşmanlığı", *Türkiye*, 19 Kasım 1998.

³⁴⁹ *La Stampa*, 21 Now 1998, *Il Giornale*, 24 Now 1998.

³⁵⁰ *Med tv, Newsroom*, 13 Kasım 1998.

³⁵¹ *Milliyet*, 24 Kasım 1998.

sosyal konumu nedeniyle ayrımcılığa tabi olan yabancılar iade edilemez) gereğince İtalya'nın Apo'yu Schengen antlaşması çerçevesinde bir talep olduğunda ancak Almanya'ya verebileceğini açıkladı.³⁵²

İtalya ile en önemli kriz terörist başının yakalanması sürecinde, İtalya'da bulunduğu sırada Türkiye iadesini istemesine rağmen İtalya ve Almanya buna şiddetle karşı çıkarak Öcalan'ın uluslararası bir mahkemede yargılanmasını istemesi ile çıkmıştır. Terörist başı İtalya'nın aracılığı ile AB'den siyasi sığınma talebinde de bulunmuş, ancak bu başvuru 18 Kasım 1998'de Avrupa Parlamentosu tarafından reddedilmiştir. Alınan bu karara rağmen İtalya İstinaf Mahkemesi'nin 16 Aralık 1998 tarihinde aldığı kararla Öcalan'ı serbest bırakmıştır. Türkiye'nin itirazlarına rağmen aynı karar 28 Aralıkta bir kez daha tekrar edilmiştir. Kararın gerekçesinde Türkiye'nin talebinin meşruluk temelinden yoksun olduğu öne sürülmüş, İtalyan yasaları gereğince gözetim tedbiri konusunda yetkinin Adalet Bakanında olduğu belirtilmiştir.³⁵³ Öcalan serbest kaldıktan sonra bir süre daha Roma'da himaye edilmiş, daha sonra da İtalya hükümeti baskılara dayanamayarak Öcalan'ın ülkeden dışarıya çıkmasına göz yummuştur. Fakat örgüte destekleri bundan sonrada devam etmiştir.

Oysa Öcalan Türkiye tarafından kırmızı bültenle aranmaktaydı ve İtalya'nın taraf olduğu suçluların iadesine dair sözleşme, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adil Yardımlaşmaya Dair Avrupa Sözleşmesi, Terörün Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi gibi uluslararası anlaşmaların hepsi Öcalan'ın Türkiye'ye iadesini zorunlu kılmaktaydı.

Bu dönemde İtalya'nın PKK'ya bu kadar destek vererek Türkiye ile arasının bozulmasını göze almasının en büyük sebebi İtalya'daki mevcut hükümetin eski komünistlerden oluşması ve bunların büyük bir kısmının Öcalan'ı desteklemesinden kaynaklanmaktaydı. Öcalan yakalandıktan sonrada kriz çeşitli boyutlarda devam etmiş; 1999 da Roma'da Türkiye'nin ticaret temsilciliklerine yapılan saldırılara İtalya'nın göz yumması ardından da Türkiye'nin bu konuda verdiği notaya Türkiye'nin Roma Büyükelçisi Necati

³⁵² *Milliyet*, 16 Kasım 1998.

³⁵³ Pirim - Örtülü, s.92-95.

Utkan'a sözlü olarak “*Türkiye'nin ticaret müşavirliğinin işgaline gösterdiği tepkinin aşırı olduğunu ve İtalya'nın iç politikasına ve parlamento çalışmalarına karışmaması*” isteğiyle cevap vermesi, Öcalan'ın idamının engellenmesi, Kürt sorununa siyasi çözüm bulunması, Türkiye'ye silah ve askeri teknoloji satışının sınırlandırılması ve BM Güvenlik konseyi nezdinde uluslararası bir Kürt konferansı toplamak için girişimlerde bulunması ile örgüt yanlısı politikalarına devam etmiştir.³⁵⁴

1999 yılında İtalyan Çalışma Bakanlığı danışmanı Massimo D'Antona'yı silahlı saldırı sonucu öldürerek 15 yıl aradan sonra tekrar eylemlerine başlayan Kızıl Tugaylar örgütünün bu eylemi sonrası “*bazı yabancı güçler dünyada söz sahibi olmayı hedefleyen İtalya'yı yıpratıp geriye götürmek istiyor. Ancak bu canilere izin vermeyiz, üstesinden geliriz*” diyerek açıklama yapan İtalyan Başbakanı Massimo D'Alema, bu açıklamasından dört ay önce belki de 20. yüzyılın en tehlikeli teröristi Öcalan'ı kabul edip besleyerek avukatlığını yapmış Türkiye'yi karşısına almıştı.³⁵⁵ Ne yazık ki İtalya terörden zarar görmüş bir ülke olmasına karşı o dönemde terörün eninde sonunda dönüp kendisine de zarar verebileceğini öngörememişti. Aradan 12 yıl geçtikten sonra 2010 yılında İtalya PKK'ya karşı yaptığı bir operasyon ile PKK-Kızıl Tugaylar ilişkisini yine kendisi ortaya çıkaracaktı ve bir dönem faaliyetleri duran örgütün PKK ile işbirliği yaparak ülkede ki dört ayrı eğitim kampını yönettiğini anlayacaktı.³⁵⁶

11 Eylül saldırıları sonrası dünya'da oluşan terörizm karşıtı havanın etkisi ve Avrupa'da başlayan PKK'yı siyasallaştırma gayretleri İtalya'da da görülmüştür. İtalya bir taraftan terörün karşısında olduğunu söylerken, diğer taraftan örgütün legal örgütlenmelerine göz yummuştur. Washington Orta Doğu Politikaları Enstitüsünde yayınlanan bir makalede, “*PKK Avrupa'da hala barınıyor*” diyerek örgütün faaliyet gösterdiği ülkeler ve faaliyetleri tek tek anlatılmış, İtalya ile ilgili kısımda; Roma'da PKK Enformasyon bürosunun faaliyette bulunduğunu, bu büronun internet sitesi Arezzo'nun İtalya'da yayın

³⁵⁴ Kurubaş, s.259–260.

³⁵⁵ “İtalya Terörü Hatırladı”, *Hürriyet*, 22 Mayıs 1999.

³⁵⁶ “PKK'yı Avrupa'da Onlar Eğitmiş”, *Hürriyet*, 01 Mart 2010.

yaptığını ve iletişim adresi olarakta Roma da adres belirttiğini yazılmıştı.³⁵⁷ Böylece bir Amerikan kuruluşu tarafından da örgütün İtalya'da başka ad altında faaliyetlerine devam ettiği belirtilmiş oluyordu.

Maoizm adına otuz binden fazla insanın ölümünden sorumlu tutulan Öcalan'ın İtalya'da önce yakalanıp sonra serbest bırakılmasına rağmen, Şili de Komünizme karşı mücadelede üç bin kişinin ölümünden sorumlu tutulan Pinochet'in Mahkemeye çıkarılması adeta Avrupa'nın politik ikiyüzlülük kapasitesinin, Sovyetlerin çöküşü ile tükenmediğini gösterdiği düşünülebilir.³⁵⁸

PKK'nın, özellikle Türkiye'nin Doğu ve Anadolu bölgesinde kırsal kesimde döşediği ve birçok insanımızın sakatlanmasına veya hayatını kaybetmesine neden olan mayınlar incelendiğinde, çoğunluğunun(yaklaşık%60) İtalyan Menşeli mayınlar olması dikkat çekmektedir.

PKK terör örgütü mensupları İtalya'da, İtalya Kürt Demokratik Halk Birliği(YDK) bürosu vasıtasıyla halen faaliyetlerini yürütmektedir.

Fransa; Fransa'nın PKK ve Kürtler ile ilgisi 1980 li yılların başına dayanmaktadır. 1983 yılında kurulan Paris Kürt Enstitüsünün kuruluşunda en büyük desteği, Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın eşi Danielle Mitterrand'ın başkanlığını yaptığı Fransa Özgürlükler Vakfı yapmıştır. Ayrıca Fransa Hükümeti bu vakfa parasal yardım da yapmaktaydı. Devlet bakanı Bernard Kouchner ile bu vakfın himayesinde 1989'da Paris'te gerçekleştirilen Kürt Konferansı ise önemli bir aşamadır.³⁵⁹ Kürt sorununun BM'ye götürülmesi kararının yer aldığı sonuç metnini Fransız yetkililerin dikte ettirmesi, Fransa'nın bu konuyu ne kadar sahiplendiğini ve bu konudaki politikasını açık bir şekilde sürdürmekten çekinmediğini göstermektedir.

Fransa da tıpkı Almanya gibi PKK'yı ilk yasaklayan Avrupa ülkelerinden birisidir. PKK'nın siyasallaşması konusunda söylem ve faaliyetleri de sürekli devam etmiştir. Paris Kürt Enstitüsüne parasal desteği devam ettiren

³⁵⁷ “PKK Avrupa'da Rahatça Barınıyor”, *Hürriyet*, 03 Mart 2005.

³⁵⁸ Michael Radu, “This is the truth about the man Italy is Planning to Harbor who is Abdullah Öcalan?”, *FPRI(Foreign Policy Research Institute)*, s.2., <http://www.turkey.org/apo-pkk/apo3.htm>

³⁵⁹ Kurubaş, s.254.

Fransa'nın, dışişleri bakanı Alain Juppe, 22 Temmuz 1994 te Kürt sorununa siyasi bir çözüm bulunmasından yana olduklarını belirtmiştir.³⁶⁰ Gerçektende Fransa bir yandan PKK'nın şiddet eylemlerine müsaade etmiyormuş gibi gözükerek operasyonlar ile PKK'lıları gözaltına almakta iken, örgütün legal yapılarına çok büyük destekler vererek adeta örgütün siyasallaştırılması konusunda en çok çaba gösteren ülkelerdendir.

Son dönemde (yerel yönetimlerin) örgüt yandaşı derneklerin gösterilerine izin vermesi, PKK organizesi ile Mayıs 2001 ayından sonra başlatılan kimlik bildirim kampanyasında; Fransa Demokratik Birliği Partisinin(YDF) bazı partililerin ben PKK'lıyım diyen şahıslara ve eylemlerine olumlu bakmaları ile bir Kürt heyetinin kimlik bildirim başvurusu için Strasbourg valiliği tarafından muhatap kabul edilmesi, önem arz eden bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁶¹

2002 yılında Fransız bir heyetin 22 Nisan da Mahmur kampına geldiği, buradaki yaralı PKK'lılara sağlık hizmeti verilmesi konusunda anlaşarak K.Iraktan Fransa'ya yaralı PKK'lıların bu amaçla nakledildiği bilgileri edinilmişti.³⁶²

2005 yılında Fransız Le Parisien gazetesinin bir haberi ile Fransa'nın örgüte siyasi desteğinin yanında istihbarat birimlerinin de irtibatını ortaya koyuyordu. Bir döviz bürosunda yüklü miktarda para ile gözaltına alınan iki PKK üyesinin ifadelerinde; Fransız istihbarat birimi DGS ile ilişkilerinin olduğunu beyan ettiklerini, yine ifadelerinin devamında DSG'nin örgüt üyeleri ile "*siz ülke topraklarında saldırı yapmayın, biz de sizi rahat bırakalım*" şeklinde bir anlaşma yapmış olabileceği görüşüne yer verdi. Bu operasyonda gözaltına alınan toplam 14 kişi üst mahkemede serbest bırakılmış, sanıkların avukatı Antoine Conte serbest bırakılma sebepleri arasında sanıkların uzun süredir Fransız istihbarat örgütüyle ilişkilerini de göstermiştir.³⁶³

³⁶⁰ Kurubaş, s.255.

³⁶¹ Erbil Tuşalp, *Zehir Yüklü Bulutlar Halepçe'den Hakkâri'ye*, İstanbul, Bilgi Yayınevi, 1990, s.11.

³⁶² *Akşam*, 22 Nisan 2002.

³⁶³ Bayraktar, s. 143–144.

2006 Yılında Fransız parlamentosunda Fransa komünist partisi milletvekillerinin desteğiyle meclise alınan PKK yandaşları PKK'nın ilan ettiği ateşkesin Türkiye tarafından tanınmasına ilişkin toplantı yapmışlardır.³⁶⁴

Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy'nin Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından, FEYKA adı altında Fransa'da faaliyet gösteren Kürt Dernekleri Federasyonu tarafından kendisine gönderilen kutlama mesajına cevaben; *“halklar ve kültürler arasında barışçıl bir diyalog konusunda kararlı olduğunu”*³⁶⁵ bildirerek bu yapıyı muhatap kabul etmesi, Fransa'nın en üst düzeyde örgütün legal yapılanmasını tanıdığı ve siyasallaşma faaliyetlerini desteklemeye devam ettiğini göstermektedir. Terör örgütüne destek vermek için seçim bölgesinde bulunan PKK kampında toplantı düzenleyen Fransız Parlamenter Jose Bove, bu kamptan Fransız güvenlik birimlerinin haberi olduğunu söyleyerek, Fransa'da örgüte verilen desteğin boyutunu gözler önüne sermiştir.³⁶⁶

PKK terör örgütü halen Fransa'da “Kürt Dernekleri Federasyonu” (FEYKA)ve bu Federasyona bağlı dernekler ve birlikler halinde 11 kadar oluşum ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

Belçika; 1994 yılı içinde terörist başının talimatı ile Belçika, Hollanda, Danimarka, İsviçre, Avusturya, Fransa, Almanya, İsveç ve İngiltere'de faaliyet gösteren Kürt derneklerinin üst organı olan KONKURD, KNK-KUK(Kürt Ulusal Kongresi) ve Medya TV nin merkezi Belçika'dadır.

Belçika'da Kürt Sorunu konusunda hazırlanan karar tasarılarının Temsilciler Meclisi Genel Kuruluna Hıristiyan Demokrat Partisi üyesi bazı Parlamenterler tarafından getirilerek destek verildiği bilinmektedir.

Terör örgütü, 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika da gerçekleştirilen terörist saldırıdan sonra konjonktürel yapıda meydana gelen değişikliklere bağlı olarak, gerçek niyetini maskeleyen demokratikleşme ve insan hakları kavramlarının arkasına sığınarak, isim değişikliğine gitmiş ve siyasallaşma alanında yeni bir

³⁶⁴ Bayraktar, s.146.

³⁶⁵ “PKK Yanlısı Kürt Derneğe Mektup”, *Sabah*, 13 Temmuz 2007.
<http://arsiv.sabah.com.tr/2007/07/13/haber,3058141A723E424981BA63C26F62AA4.html>

³⁶⁶ *Hürriyet*, 13 Mart 2010.

stratejiye geçmişti. ABD'nin yayınladığı terör örgütleri listesinde yer alan ancak AB'nin yayınladığı terör listesinde yer almayan PKK'nın bu arayışa gitme nedeni sonradan anlaşılmıştı. Üç kişilik Belçika Parlamentosu Heyeti Ocak 2002'de Kuzey Irak'a giderek burada PKK yöneticileriyle görüşmüş³⁶⁷, görüşmede PKK'ya; *"PKK yerine başka ad bulmalarını, Kültürel haklar için her yolu denemelerini, silahı bırakmalarını ama silahlı gücü tamamen ortadan kaldırmamalarını, bununda adını değiştirmelerini, Kürt halkıyla ilişkileri yeniden düzenlemelerini"*³⁶⁸, söylemişlerdir.

Dışişleri Bakanlığının Belçika'nın Ankara Büyükelçisi'ne rahatsızlığını ilettiği bu olaydan yaklaşık bir ay sonra toplanan PKK, VIII. kongresinde adını KADEK(Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) olarak değiştirmiş. Örgütün silahlı kanadının adı olan ARGK(Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu), HPG(Halk Savunma Gücü) olarak değiştirilmiştir. İsim değişikliği haricinde esas yapı değişmemiş ERNK(Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi)'nin yerine YDK(Demokratik Halklar Birliği) kurulmuştur.³⁶⁹

2007 yılında Belçika parlamentosunda yapılan toplantıya Valon Yeşiller partisi üyelerinin desteğiyle katılan PKK'lılar arasında Türkiye'nin Belçika'dan iadesini istediği ve Kırmızı bülten ile aranan PKK'lı Ahmet Gulabi Dere de vardı.³⁷⁰ Avrupa'da Türkiye'nin kırmızı bültenle aradığı ve iadesini istediği PKK'lıları iade etmemek ve onlara her türlü siyasi desteği vermek bu yıllarda Türkiye'nin çok karşılaştığı bir durumdu. Aynı şahsa Avrupa Parlamentosunda ki toplantılara katılması için akreditasyon kartı verilmesi, Bu şahsın yine AP' de basın toplantısı düzenlemesi Avrupa'nın PKK'yı siyasallaştırma çabalarının ortak birer ürünüydü.

Türkiye'nin Belçika'ya yoğun baskıları sonucu, Belçika PKK ya son yıllarda çok sayıda operasyon gerçekleştirmiştir. Gözaltına alınan bazı PKK

³⁶⁷ Metin Aydoğan, *Avrupa Birliğinin Neresindeyiz; Tanzimattan Gümrük Birliğine*, İstanbul, Kum Saati Yayınları, 2002, s.312–313.

³⁶⁸ Yakan Cumalıoğlu, "Her Şarta Göre Değişebilen Senaryolar ve Kuzey Irak", *Orkun Dergisi*, Sayı,51, Mayıs 2002, s.16.

³⁶⁹ M. Aydoğan, s.313.

³⁷⁰ "PKK Belçika Meclisinde" *Hürriyet*, 19 Aralık 2007.

üyeleri tutuklanarak cezaevine konulmuştur. 4 Mart 2010 tarihinde Terör örgütünün Avrupa sorumlusu Zübeyir Aydar ve yardımcısı Remzi Kartal ile birlikte 8 kişinin tutuklanması sonucu PKK Belçika'yı Brüksel'de birçok binayı bombalamakla tehdit etmiştir. Bu tehditten iki hafta sonra Belçika mahkemesi 6 kişiyi şartlı tahliye etmiştir.³⁷¹ Belçika mahkemesinin bu kararı hukuk kuralları çerçevesinde mi verdiği tartışılmakla beraber, PKK' nın tehditlerinin hemen sonrası tutuklanan bu şahısların serbest bırakılması, Belçika'nın PKK konusunda Türkiye'yi oyaladığı ve örgüte karşı yapılan operasyonların Türk devletinin gözünü boyama çabalarından öteye gitmediği şeklinde yorumlanmaktadır.

Hollanda; Hollanda'da Türkiye aleyhtarı bildiri dağıtma, afiş asma ve gösteri yürüyüşleri PKK tarafından rahatlıkla organize edilmektedir. PKK bu ülkede faaliyetlerini Hollanda Kürt Dernekleri Federasyonu tarafından 11 dernek, 4 birlik ve 3 merkez ile yürütmektedir.

PKK terör örgütü siyasi kanadının adını değiştirerek YDK(Kürt Demokratik Halk Birlikleri) yaptığı toplantıyı Hollanda Arnheim'de yapmıştır. Hollanda Arnheim şehrinde bulunan Starlight bar PKK terör örgütü tarafından özellikle vatandaşlarımızdan zorla para toplanması için üs olarak kullanılmaktadır.³⁷²

Örgütün üst düzey toplantıları Heerbug civarında "Spor Eğitim Merkezi veya Çiftlik Evi" görünümündeki Eğitim kampında gerçekleştirilmekte, Avrupa ülkelerinden toplanan sempatan gençlere dönemler halinde özellikle ideolojik eğitim verilmekte ve terör örgütünün silahlı kanadına eleman kazandırılmaktadır.

Hollanda'nın başkenti Amsterdam'da 2007 yılında Mezopotomya Kürdistan TV adı altında kurulan kanal, PKK terör örgütünün propagandasını yapmaktadır.

İngiltere; İngiltere PKK konusunda adı sık geçen ülkelerden olmakla beraber bölücülük faaliyetlerinde tarihten gelen bir üne sahiptir. İngiltere XIX.

³⁷¹ "Belçika PKK'nın Kasasını Tahliye Etti", *Hürriyet*, 25 Mart 2010.

³⁷² Şehirli, s.433.

yüzyılda hız verdiği bölücülük faaliyetlerinin sonuçlarını I.Dünya savaşı sonrasında almış, Orta Doğu petrol kaynaklarına yerleşmiş, Osmanlı Devletini de istediği gibi parçalamıştır. Churchill, İngiliz Avam kamarasında” *Efendiler, şunu biliniz ki, bir damla petrol bir damla kandan daha kıymetlidir*” diyerek İngilizlerin bölgeye olan bakış açısını yansıtmıştır.³⁷³ İngiltere'nin PKK ile ilgilenmesi 1980 lerin sonuna doğru olmuş, Özellikle İngiliz parlamentosu İnsan hakları gurubu başkanı Lord Avebury Türkiye'deki Kürt sorunuyla yakından ilgilenmiştir.

İngilizlerin PKK ile ilgisi genellikle demokrasi ve İnsan Hakları alanında olmuştur. İngiliz İşçi Partisinden 2 milletvekili 1995 Martında icra edilen Çelik Harekâtı esnasında Silopi'ye gelerek iddia edilen insan hakları ihlallerini yerinde görmek istemişlerdir. Aynı tarihlerde meydana gelen PKK saldırılarında ölen köylüleri gören Ann Clwyd ve Jim Cousins Türkiye'den kanıtsız dönmek zorunda kalmışlardır.³⁷⁴

Oysa İngiltere'de 1974'te çıkartılan anti-terör yasasının IRA ve PKK terörü kıyaslandığında daha kısıtlayıcı olduğu göze çarpar. Gözaltı süresi 7 güne çıkartılır ve terörle ilişkili olduğu sanılan kişilerin İngiltere, İskoçya ve Galler'e girişı yasaklanır. Bu kanundan dolayı 1974-1980 yılları arasında tutuklanan 5000 kişinin sadece yüzde biri savcılığa sevk edilmiştir.³⁷⁵ Türkiye'nin yaptığı operasyonlarda çatışma esnasında ölü olarak ele geçirilen teröristlerin sağ yakalanmaları gerektiğini belirten görüşler, İngiliz kolonisi olan Gibraltar'da silahsız ve sağ olarak ele geçirilebilecek olan üç IRA üyesinin SAS komandolarınca sokak ortasında öldürülmesine seyirci kalmıştır. Gelen tepkiler üzerine komandolar maskeli olarak mahkemeye çıkartılmış ve suçsuz bulunmuşlar ama Strazburg'daki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince öldürmelerin yasa dışı olduğuna karar verilmiştir.

Bir diğer olayda ise; İngiltere'nin başkenti Londra'da 7 Temmuz 2005 yılında üç metro istasyonu ve bir otobüse düzenlenen bombalı saldırıda 50'den

³⁷³ Çay, s.403.

³⁷⁴ Hazar, s.2.

³⁷⁵ Levent Özçağatay, *Kuzey İrlanda ve IRA*, İstanbul, Papirus Yay, 1998, s.11.

fazla kişi hayatını kaybetmişti. Saldırıda intihar bombacıları da ölmüştü. Yeni bir saldırı olacağı ihbarını alan İngiliz polisi panik içindeydi ve Londra'da her yerde sıkı tedbirler alınmıştı. 22 Temmuz'da ise İngiltere'de kaçak olarak yaşayan Brezilyalı elektrik teknisyeni Jean Charles de Menezes sırt çantasıyla metroya girdiği sırada polis tarafından aranmak istenmiş ancak De Menezes yakalanıp sınır dışı edileceğinden korktuğu için polisten kaçarak metro istasyonuna girmiştir. Brezilyalı De Menezes'in intihar bombacısı olduğunu düşünen İngiliz polisi metroda kimlik yoklamasına bile gerek duymadan elektrik teknisyenini başından vurarak öldürmüştür. Bununla da kalınmayarak olayın ardından İngiliz Hükümeti tarafından, intihar saldırganı olmasından şüphelenilenlerin kafasından vurulması talimatı verildiği açıklanmıştır.³⁷⁶

Belli dönemlerde Kürtlerin ve Arapların hamiliğine soyunan demokrasi beşiği olarak nitelenen İngiltere, konu kendisine geldiğinde çelişki ve iki yüzlük ile karşımıza çıkmaktadır. Terörle mücadele gibi çok yönlü ve kapsamlı bir olguyla ilgili olarak Türkiye'ye yaptığı eleştirilerin çok daha fazlası İngiltere'nin kendi sicilinde kayıtlıdır. PKK İngiltere de Kürt Dernekleri Federasyonu (FEK-BİR) kontrolündeki 9 dernek, 3 birlik, 1 komite ve 2 büro ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

İsveç; İsveç Almanya ve Fransa'dan sonra Kürtlerin en çok bulunduğu ülkedir. Yine PKK'luların sayı olarak yoğun olduğu ülkelerden birisi olan İsveç bu konuya ilgisiz kalmamış, özellikle yoğun PKK yayınları ile İsveç'teki siyasi partiler ve kamuoyu konuyu yakından takip etmiş kültürel çalışmalara parasal yardımda bulunmuşlardır.1991 yılında Stocholm'de yapılan uluslararası Kürt konferansına İsveç Dışışleri Bakanlığı Hukuk danışmanı Ove Bring ile Mülteciler ve Göçmenler Bakanı Maj Lijöow de birer bildiri ile katılarak hükümetin Kürtleri desteklediğini söylemişlerdir.³⁷⁷

PKK İsveçte Olf Palme suikastıyla gündeme gelmiştir. Bu ve buna benzer bir takım cinayetlerden sonra İsveç PKK ile Kürt sorunu arasına mesafe koymaya başlamış, İsveç Dışışleri Bakanı Margaretta Af Ugglas 1992 de yaptığı

³⁷⁶ *Hürriyet*, 24 Temmuz 2005, <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2005/07/24/676631.asp>

³⁷⁷ Kurubaş, s.263.

bir açıklamada PKK'nın hedeflerini ve metotlarını kabul etmediklerin, ama Kürtlerin demokratik haklarına önem verdiklerini belirtmiştir.³⁷⁸

Türkiye haritası üzerinde Güneydoğuyu Kürdistan Olarak Tanıtan İsveç basınından sonra, İsveç Devlet Radyosu, 2001 yılında Dışişleri Bakanı Anna Lindh'in Türkiye'de Kürtçe yayın yapılması demeçleri doğrultusunda İsveç genelinde yaptığı Kürtçe yayınları Türkiye ve Ortadoğuya yönlendirmiştir.³⁷⁹

Dünyanın kara para aklama cenneti olan İsveç'te PKK faaliyetlerinin büyük bölümü kara para aklamak olarak gerçekleşmekte, çeşitli etkinliklerle örgüte parasal yardım toplanmaktadır. İsveç'te PKK adına, İsveç Kürt Dernekleri Federasyonu adı altında yaklaşık 42 dernek faaliyet göstermektedir.

Romanya ve Bulgaristan; Bu iki ülkede terör örgütü PKK üslenme ve para kazanma faaliyetlerinde bulunmaktadır. Her iki ülkenin batı Avrupa'ya geçiş güzergâhında bulunması PKK'nın uyuşturucu kaçakçılığı yaparken bu ülkelerde faaliyet göstermesine neden olmuştur.

Romanya'nın Türkiye ile ilişkileri geliştirme çabaları ve çeşitli tarihlerde iki ülke arasında yapılan anlaşmalar ile Romanya PKK'yı yakından takip etmiş engellemeye çalışsa da örgüt bu ülkedeki faaliyetlerine devam etmiştir. Çünkü Terör örgütü gelirinin büyük bir bölümünü Romanya üzerinden transfer ettiği için bu ülkedeki faaliyetlere devam etmek için yoğun çaba harcamaktadır.

PKK, Romanya'da Bükreş Konukevi, Romanya Kürdistan Komitesi, Kürt Kültür Merkezi, Köstence Enformasyon Bürosu ve Med İşadamları Birliği oluşumları bünyesinde eleman temini, para toplama, propaganda yapma, İdeolojik eğitim ve siyasi destek sağlamaya yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır.

Romanya'da KOMAL(Kürt Kültür Derneği)'in Kürt Kültür Merkezi olarak Romen makamlarınca resmen tanınarak siyasi büro niteliğinde çalışmalarına izin verilmiş, 2002 Mart ayında İçişleri Bakanı R.Kazım Yücelen'in bu ülkeye ziyaretinde Romanya'daki hayır kurumları ile PKK arasındaki ilişkileri gösteren

³⁷⁸ Kurubaş, s. 263.

³⁷⁹ *Hürriyet*, 12 Temmuz 2002.

belgeleri yetkililere verilerek, Romanya hükümetinden PKK güdümündeki derneklere daha çok tedbir getirmeleri istenmiştir.

PKK terör örgütü mensupları, Bulgaristan'da faaliyetlerini Atina'daki YDK Balkanlar temsilciliğine bağlı olan Bulgaristan komitesi, Sofya'daki Kürt Birliği ve Kürdistan için Bulgaristan Kültür ve Danışma Birliği vasıtasıyla sürdürülmektedir.

PKK Bulgaristan'da illegal olarak tesisi ettiği örgüt evleri ve çeşitli ticari işletmeler vasıtasıyla, Avrupa bağlantılı militan geçişlerine kolaylık sağlamakta, Bulgaristan'daki Türk iş adamlarından ve bu ülkeden geçen tırlardan tehditle para toplamakta, bu ülkedeki organize suç örgütleriyle işbirliğiyle başta uyuşturucu madde kaçakçılığı olmak üzere illegal faaliyetler yürütmektedir.

Kürt-Bulgar Dayanışma komitesi Başkanı Yoran Yordanow 3 Eylül 1995 tarihinde Öcalan'ı ziyaret etmiş ve yapılan konuşmada PKK'nın sadece ulusal bir kurtuluş mücadelesi için değil insanlık için savaştığını Kürdistan'ın yeni devrimin merkezi olduğu yönünde ifadeler kullanılmıştır.³⁸⁰

1998 yılında Türkiye'de Romanya, Bulgaristan ve Türkiye cumhurbaşkanlarının katılımıyla gerçekleşen Balkan zirvesinde her üç Ülke PKK'ya karşı güvenlik işbirliği anlaşmasını imzalamıştır. 2002 yılında PKK Romanya ülke sorumlusu Tayfur Örum'ü yakalayıp Türkiye'ye teslim etmiş bu olaydan sonra örgüt buradaki faaliyetlerini büyük ölçüde azaltmıştır.³⁸¹

SSCB-Rusya Federasyonu; PKK kaynaklarında “*Sosyalist İlerici*” dünya'nın temsilcisi olarak yorumlanan Sovyetler, PKK için geniş bir uluslararası destek anlamına gelmekteydi. Sovyetler Birliği-PKK arasındaki bağı güçlendiren esas konu Suriye'de desteklenen ve himaye edilen Filistinli örgütler ile komünist partilerin durumudur.

Sovyetler Birliği Kürtlere çok eski tarihlerden itibaren ilgi duymaya başlamıştır. Özellikle Ermenistan üzerinden Kürtlere yönelik çalışmalar yürüten SSCB Suriye üzerinden PKK'yı desteklemiştir. PKK militanlarını KGB kökenli

³⁸⁰ Abdullah Öcalan, *Önderlik Gerçeği ve Apocu Siyaset*, İstanbul, Çetin Yayınları, Ağustos 2002, s.315–333.

³⁸¹ “Romanya'dan PKK'ya Bir Darbe Daha”, *Hürriyet*, 18 Haziran 2002.

eğitmenler ve Filistinlilerin eğittiklerine dair yakalanan teröristlerin ifadeleri de bulunmakla birlikte, SSCB'nin eski bir KGB askeri birim ajanı gazeteci yazar Samir Askerhanov "SSCB'nin 1970'li yıllardan itibaren tüm dünyada ideoloji transferi için terör örgütleri kurduğu veya desteklediğini, PKK'da bu amaçla Sovyetler Birliği İstihbarat örgütü KGB tarafından kuruldu" diyerek bunu doğrulamaktadır.³⁸² Şüphesiz Sovyetler Birliğinin bu tür bir oluşumu yaratıp desteklemesindeki asıl sebebin altında ABD ile girdiği Ortadoğu üzerindeki mücadeleler yatmaktaydı

Irak'ın Kuveyt'i işgali sonrasında Eylül 1990'da Moskova'da, "Sovyet Kürtleri, Tarihleri ve Bugünleri" konulu ve diğer ülkelerden temsilcilerinde katıldığı bir konferans düzenlendi. Konferans sonunda, Kürtlerin durumlarının iyileştirilmesi istendi.³⁸³

1993 yılından izlediği politikayla Rusya Ermenistan'ı PKK konusunda bir araç olarak kullandı. Ermenistan da PKK'nın kamp kurmasını sağladı. Bu tarihten itibaren Rusya çeşitli şekillerde Ermenistan'ı kullanmaya devam etti.

Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra Rusya Federasyonu PKK ile doğrudan ilişki kurdu 1993 yılında PKK'nın ülkesinde faaliyet göstermesine izin verdi. Bu davranışın nedenlerinde birisi Türkiye'nin Çeçenistan konusundaki tavrını PKK ve Kürtler ile ilişkilendirerek değiştirmesini sağlamak, diğeri ise Türkiye'nin Türkî cumhuriyetler ile girdiği ilişkiler neticesinde Kafkasya'da bölgesel güç haline gelmesini engellemekti.

Rusya Çeçenistan konusunda PKK'yı pazarlık unsuru olarak Türkiye'ye karşı kullanmıştır. 1995 yılında Rusya iç istihbarat sorumlusu Yevgeni Primakov ve Karşı İstihbarat servisi başkanı Sergei Stepashin beş Rus general ile Ankara'ya gelerek PKK'nın Rusya'daki etkinliklerinin azaltılması konusunu görüşmüştür. Toplantıda esas görüşülen konu Türkiye'nin Çeçenistan'ı destekleme politikasından vazgeçmesi halinde, PKK'nın Rusya'daki etkinliklerine son verileceğiydi. Taraflar bu konularda anlaşarak toplantı sona ermiştir. Çeçenistan'daki savaşın tekrar hız kazanması ve halkın buna

³⁸² Şehirli, s.416.

³⁸³ Rafet Ballı, *Kürt Dosyası*, İstanbul, Cem Yayınevi, 1993, s.585.

protestolarla tepki göstermesi, yapılan bu anlaşmanın yürütülmesini zorlaştırmış bunun üzerine Rusya tekrar PKK kartını kullanmaya başlamıştır. Rusya 1995 yılında sürgünde Kürt Parlamentosunun parlamento merkez binasında toplanmasına izin verdi. Duma'ya bağlı Jeopolitik Komitesi başkanı Valeri Ustinov Türkiye'yi Kürtlere karşı tutumundan ötürü sert bir dille eleştirerek Sevr anlaşmasını öven açıklamalarda bulunmuştur.³⁸⁴

Nitekim Rusya Parlamentosu'nun alt kanadı DUMA' ya bağlı Jeopolitik Sorunlar Komitesi tarafından 20 Mayıs 1996 da düzenlenen "*Kürt Sorununun Çözüm Yolları*" konulu toplantıda KGB üst düzey yetkililerinden Aleksander Nevzerov, PKK'yı Terör örgütü olarak görmediklerini belirtti. Ayrıca eski Sovyet topraklarında yaşayan Türk asıllı halkların içişlerine karışmasına önlemek amacıyla, Türkiye'ye karşı "Kürt Kartının" kullanılabileceğini söyledi.³⁸⁵

Öcalan'ın Suriye'den çıkartılması sonucu Rusya'ya gelmesi Türk-Rus ilişkilerinin iyice gerilmesine yol açmıştı. Abdullah Öcalan Suriye'den çıkarıldıktan sonra, önce Yunanistan sonra Rusya tarafından kabul edilmişti. Öcalan'ı havaalanında Liberal Demokrat Parti Başkanı Jirinovski, Duma Jeopolitik Komisyonu Başkanı Aleksey Mitrarof, Parlamenter Gaznitrof karşılamıştı. Öcalan'ın kendilerinde olmadığını söyleyen Rusya 4 Kasım 1998 günü Duma'da 298 oyla Öcalan'a siyasi sığınma hakkı tanınmasını onaylamıştır.³⁸⁶ Tasarının devlet başkanı tarafından kabul edilmeyişi ve uluslararası baskılarla 12 Kasımda Öcalan Rusya'yı terk etmiştir.

Rusya Türkiye ile ilişkilerinin bozulmasını göze alamamakla birlikte PKK kozunu da kaybetmek istememiştir. PKK'nın Rusya'daki etkinlikleri bu tarihten sonrada devam etmiştir. Rusya'nın PKK konusunda Türkiye ile olan ilişkileri genel olarak Çeçenistan ve Türkiye ile olan ekonomik ilişkileri çerçevesinde şekillenmiştir.

PKK'nın terörist eylemlerinde kullandığı SA-7, SA-14/16 füzeleri ve ele geçirilen değişik çap ve markada silahın büyük bir bölümü Rusya ve eski Sovyet

³⁸⁴ Kurubaş, s.276.

³⁸⁵ *Milliyet*, 22 Mayıs 1996.

³⁸⁶ Pirim -Örtülü, s.65.

kökenli olması hatta PKK'dan ele geçirilen silahların bir kısmının Rusya federal güvenlik servisine kayıtlı olduğunun ortaya çıkması, o dönemde Rusya'nın Kafkasya ve enerji politikaları konularında Türkiye'ye bakışının bir parçası olarak değerlendirilebilir.

2004 yılında Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'e Rusya ziyaretinde Çeçenistan'daki terör olaylarına karıştığını iddia edilen Türklerle ilgili bir liste Ruslar tarafından verilmiş, bunun karşılığında Türk tarafı PKK/KADEK'in Rusya tarafından terör listesine alınmasını istemiştir.³⁸⁷ Bu tarihten itibaren Türkiye Rusya ilişkileri hızla düzelmeye başlamış, hatta bunun ilk sinyallerini Devlet Başkanı Viladimir Putin Türkiye'ye ziyaretinde *"Benim için Türkiye güneyimizdeki NATO üyesi bir ülkedir. Yani, bizim düşmanımız olarak görülüyordu, İşbirliği ve refaha doğru gidiyoruz. Çünkü ancak güçlerimizi birleştirdiğimiz takdirde vatandaşlarımızın yararına çalışmış oluruz. Örnek vermem gerekirse 'Mavi Akım'ı gösterebilirim"* diyerek vermiş.³⁸⁸ O tarihten sonra iki ülke arasında çok önemli anlaşmalar imzalanmış. 2010 yılına gelindiğinde Rusya ile Avrupa'nın bile çok tepki vereceği stratejik Enerji anlaşmaları imzalanmış, hatta Rusya ile Türkiye arasında vize uygulamalarının bile kaldırıldığı bir döneme girilmiştir.

3.2.2. Ortadoğu Devletlerinin PKK Politikaları

Ortadoğu ülkeleri içerisinde Suriye, Irak ve İran'ın PKK konusunda ayrı bir yeri vardır. Her üç ülkede de yoğun bir Kürt nüfus yaşamakta ve Kürt sorunu bulunmaktadır.

Bu üç ülke Türkiye'ye karşı politikalarında bazı dönemlerde PKK'yı kullanmış bunu kendi ülkelerinde de Kürt nüfus bulunduğundan ne ulusal kurtuluş mücadelesi adı altında, nede örgüte direk destek verdiklerinden terörist grup olarak tanımlayarak yapabilmişlerdir. Bölgedeki Kürt sorunu ile ilgili çözüm

³⁸⁷ "Rusya Terörist Listesi Verdi", *Hürriyet*, 27 Şubat 2004.

³⁸⁸ "Türkiye'yi Düşman Görürdüm", *Hürriyet*, 01 Eylül 2004.

önerileri olmayan bu ülkeler Türkiye- ABD-İsrail ilişkilerine tepki olarak PKK'yı desteklemişlerdir.

Suriye; PKK terör örgütünün uluslararası boyutunda Suriye'nin çok farklı bir yeri vardır. Örgütün doğuşunda, Ortadoğu'ya yerleşip yeşermesinde ve geniş bir ağa ulaşmasında Suriye'nin büyük bir payı vardır. Suriye daha Kurtuluş savaşının başlangıcında başlayan ve Cumhuriyetin kurulmasından sonrada devam eden isyanlara desteğini esirgememiş, yakın tarihimizde de kontrolündeki Beka vadisinde başta PKK olmak üzere Türkiye'ye yönelik diğer terörist faaliyetlere de kamp ve eğitim imkanı sağlamıştır.

Suriye'nin Türkiye'ye olan düşmanlığının sebeplerini önceki bölümde açıklamıştık bu bölümde verilen desteğin boyutunu ortaya koymaya çalışacağız.

PKK'nın, 1982 yılında İsrail'in Lübnan'daki Filistinli örgütlere karşı yürüttüğü operasyonda İsraililere karşı mücadele etmesi karşılıksız kalmamış, Suriye ve Filistin hareketleri tarafından ödüllendirilerek Beka'ya yerleştirilmişlerdir. Bu tarihten sonra Kuzey Irakta, Libya'da ve Suriye'deki Kürtlerle ilişkiler geliştirilmiş Avrupa'da yoğun çalışmalar başlatılmıştır.³⁸⁹

Türkiye ile Suriye arasında 1980 ler den sonra su paylaşımı ve PKK terörü iki önemli sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Suriye ikili görüşmelerde bu iki konunun birlikte ele alınması gerektiğini savunurken, Türkiye suyun diplomatik bir konu terörizmin ise tamamen ayrı bir konu olduğunu belirtmiştir.

Türkiye Suriye'ye Fırat sularından aylık ortalaması 500 metreküp/s ile su bırakmayı taahhüt etmiş ve bunu yerine getirmiştir. Suriye bu anlaşmadan sonra tahıl ihraç edebilecek bir tarımsal verimliliğe ulaşmıştır.³⁹⁰

1987 yılında Şam da iki ülke arasında imzalanan güvenlik protokolüne göre terörist faaliyetlere ve yıkıcı akımlara kayıtsız kalınmayacağı ve izin verilmeyeceği taahhüt edilmesine rağmen pek bir şey değişmediği gibi ortam daha da kötüleşmiş, bunun üzerine Özal su akışının kesilebileceğini ima

³⁸⁹ İsmet İmsek, *PKK*, Turkish Daily News Yayınları, 1993, s.90.

³⁹⁰ Lütfi Şehsuvaroğlu, *Su Barışı*, İstanbul, Gümüş Motif Yayınları, 1997, s.124.

etmiştir. Özal'ın bu sert uyarısından sonra, Suriye iki Mig- 21 uçağıyla Türkiye sınırları içerisinde, Hatay üzerinde bir zirai donanım uçağını düşürmüştür.

Suriye kendi vatandaşları arasındaki Kürt nüfusu PKK saflarına katmaya uğraşırken bir taraftan da gizli servis elemanlarıyla Öcalan'ı kontrol altında tutuyordu. 1996 yılında Suriye'ye verilen bir notada PKK' ya karşı yardımın devam ettiği sürece Suriye'ye karşı Türkiye'nin, uygun gördüğü her türlü önleme başvurma hakkına sahip olduğu ve bu hakkını uygun gördüğü zamanda kullanılacağı Şam'a bildirildi.

Türkiye İsrail yakınlaşması ve iki ülkenin İran ve Suriye hakkında İstihbarat paylaşımı konusunda anlaşması ve yapılan askeri tatbikatlar ardından, Türk Dışişleri Bakanı Emre Gönensay İsrail ile yapılan anlaşmanın herhangi bir ülkeyi hedef almadığını ve bundan rahatsız olan Suriye'nin PKK'nın lojistik, silah ve üstlenme açısından ana destekçisi olduğunu, terörizme verilen destek kesilmeden suların paylaşımı dâhil herhangi bir konuda görüşme masasına oturulamayacağını, resmi ziyarette gittiği Washington'da açıklamıştır.³⁹¹

16 Eylül 1998 tarihinde Hatay'da konuşan Kara Kuvvetleri Komutanı Atilla Ateş, Türkiye'nin Suriye'ye PKK konusunda artık sabrının kalmadığını ve her türlü tedbiri alabileceğini belirten konuşmasından sonra, 19-20 Ekim 1998 de Adana da yapılan toplantıda Türkiye Suriye'den Öcalan'ın Türkiye'ye iadesini veya topraklarından çıkarılmasını ve ülkesindeki PKK kamplarını kapatarak PKK'nın terörist örgüt ilan edilmesini istemiştir.³⁹²

Yapılan bu toplantıdan sonra Türkiye'nin ABD ve İsrail ile ilişkilerinden kaynaklanan politikalar sonucu Suriye Abdullah Öcalan'ı Ülkesinden çıkartmak zorunda kalmıştır. Bu olaydan belli bir süre sonra Suriye ile Türkiye arasındaki PKK sorunu kalkarak ilişkiler düzelmeye başlamıştır. Suriye 2009 yılında PKK'ya operasyon yapmaya bile başlamıştır.

³⁹¹ *Turkey Tells Syria to Renounce PKK Terrorism Before Water Pact*, , Hellenic Resources Network, s.2., <http://www.hri.org/news/misc/-news/96-05-21.misc.html>

³⁹² Kurubaş, s.291.

İran; İran'ın 1970'lerde Irak'a karşı bu ülkedeki Kürtleri desteklediği bilinmektedir. 1979 yılında yapılan devrimin ardından Türkiye ile ilişkileri bozulan İran Türkiye'deki Kürtlerle de ilgilenmeye başlamıştır. İran coğrafi yapısı itibariyle topraklarını Kürtlerin her zaman kullandığı bir ülke olmuştur. Türkiye Cumhuriyetinin Müslüman olmasına rağmen laik-demokratik bir düzeni benimsemesi ve batı ile birlikte hareket etmesi Türkiye'yi Ortadoğu'da ve yeni Türk cumhuriyetlerinde nüfuz mücadelesi veren İran'ın rakibi durumuna getirmişti.

İran-Irak savaşı sırasında Irak'taki Kürt grupları destekleyen İran Türkiye'nin sınır ötesi operasyonlarına tepki göstermekteydi çünkü o sıralarda İran'ın desteklediği Kürt gruplarda bundan zarar görmekteydi. Ayrıca Türkiye'nin PKK'yı bahane ederek Irak'ın kuzeyine zengin petrol kaynaklarına sahip olması ve ülkesindeki yoğun Azeri nüfusun Türkiye'nin etkisine girmesinden korkan İran bu operasyonları tehdit olarak algılıyordu.³⁹³

İran'ın PKK ya olan yardımının sebebi, bir yandan Kuzey Irak'ı kontrol etme amaçlı iken diğer taraftan Körfez savaşı ve SSCB'nin dağılmasından sonra oluşan ortamda Türkiye'ye karşı PKK kozunu kullanmak istemesiydi. Azerbaycan'ın bağımsızlığının ardından Türkiye'nin Azerbaycan yönetimini desteklemesi ve İran'ın Kuzeyinde ülkenin %25 ini oluşturan Azeri nüfusunun olması İran'ı endişelendirdi. İran bunun üzerine Ermenilerle ve PKK ile ilişkilerini artırmıştır.

Çeşitli kaynaklara göre bir dönem PKK'nın İran'da çok sayıda kamplarının bulunduğu, örgüt militanlarının Rızaiye kenti ile Zeve arasında Şah döneminden kalan eski bir kışlada eğitim gördükleri belirtilmektedir. Yakalanan PKK üyelerinin verdiği bilgilere göre bu kampta örgüt üyeleri faaliyetlerini serbestçe yürütmekte silahlı eğitimin yanı sıra teorik eğitimde aldıkları, bir dönem Osman Öcalan'ın kampı sürekli denetlediği ileri sürülmüştür.³⁹⁴

İran, bu dönemde Türkiye'nin bütün çağrılarına karşı PKK tarafında olmuş örgütün Avrupa'ya geçişine kolaylık sağlamıştır. Öcalan da örgütün

³⁹³ Kurubaş, s.301.

³⁹⁴ *Günaydın*, 4 Eylül 1992.

Urumiye kentinde bir hastaneye sahip olduğunu ve Hizbullah örgütünün faaliyetlerine karışılmaması kaydıyla örgüte desteğin devam edeceğini açıklamıştır.³⁹⁵

2002 yılında Türkiye'nin Tahran Büyükelçisi Selahattin Alpar'a acil kodlu gelen mesajda Cemil Bayık ve Halil Ataç isimli iki üst düzey örgüt elemanının Urumiye'de oldukları bildirilmiş, İran önce şaşırtarak ikisini de göz altına almış ve iade dosyaları hazırlanmaya başlamış, fakat İran iki teröristi iade etmediği gibi serbest bırakarak o tarihten sonra da örgüte verdiği desteği değişik boyutlarda devam ettirmiştir.³⁹⁶

2003 yılından itibaren PKK İran'a karşı terörist faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır. İran güvenlik güçleriyle PKK arasında yaşanan bu çatışmaların arkasında ABD-PKK flörtü yattığı değerlendirilebilir. İran rejimini değiştirmenin Irak kadar kolay olmadığını bilen ABD belli tavizler vererek PKK'yı İran'ı zayıflatmak amacıyla kullanmak isteyecektir.

Irak; Uzun yıllar Türkiye ile Irak'ın Kürt politikaları benzer bir yol izlemiştir. 1958 yılında Irakta yapılan darbe sonrası Kürtler iki devlet arasında sorun olmaya başlamış, iki ülke arasında 1960 ve 1970'lerde Irak'ta ki Kürt ayaklanmalarından dolayı kısa süreli bunalımlar olsa da 1990'lara kadar Irak ile Türkiye PKK konusunda işbirliğini esas almıştır.

1980 de İran ile savaşıran Irak, Kuzey bölgesindeki birlikleri İran sınırına çekmiş ve Türkiye sınırı kontrolsüz kalmıştı. Boşaltılan bu bölgelere yerleşen KDP, 1982 yılından itibaren PKK militanlarını denetiminde bulunan bölgelere yerleştirdi. Irak, 1988 yılında birliklerini kuzeye kaydırarak Kürtlere daha sert tedbirler almaya başladı ve 16 Mart 1988 de Halepçe katliamı olarak anılan olaya neden olacak saldırıyı başlattı. İran ve Türkiye'ye sığınmaya çalışan Barzani'nin silahları PKK'nın eline geçti ve bu tarihten itibaren Irak PKK'yı Türkiye ve peşmergelere karşı kullanmaya başladı.

Körfez savaşı sırasında Türkiye'nin ABD ile hareket etmesi ve Iraktaki Kürt grupları desteklemesi üzerine Irak PKK'yı kullanmaya başladı. Bu tarihten

³⁹⁵ Saygı Öztürk, *Kasadaki Dosyalar*, Ankara, Ümit Yay, 2002, s.160.

³⁹⁶ *Milliyet*, 5 Nisan 2002.

itibaren PKK Kuzey Iraktaki varlığını sağlamlaştırarak Türkiye'ye yönelik eylemlerini artırmıştır. Türkiye'nin gerektiğinde terör örgütünü vurmak amacıyla Irakla imzaladığı "sıcak takip" anlaşması 1988 yılında Irak tarafından yenilenmemiştir. Saddam Hüseyin'in 2 Ağustos 1990 tarihinde Kuveyt'e girmesi, ABD'nin başını çektiği koalisyon güçleri tarafından 17 Ocak 1991 yılında başlayan harekât sonrasında Kuveyt'ten çıkarılarak Irak'ın 36. paralelin kuzeyinin uçuşa yasak bölge kabul edilmesinin ardından PKK'nın bölgedeki faaliyetleri artma sürecine girmiştir.

PKK'nın Kuzey Irak şeridini tutması, Kuzey Irak ile Türkiye arasında bir duvar vazifesi görmesi, Kürt potansiyelinin Türkiye'ye karşı yönelmesi Saddam yönetimi için bulunmaz bir fırsattı.³⁹⁷

PKK ile Irak gizli servisi arasında teati edilen ve ele geçirilen gizli belgelerde, İncirlik başta olmak üzere, Türkiye de bulunan askeri tesislerdeki faaliyetler hakkında bilgi verilmesi karşılığında, Bağdat'ın PKK'ya silah sağladığı ve Iraklı subaylara da PKK ile ilişkiye geçmelerinin emredildiği görülmektedir.³⁹⁸ Irak'ın eski Genelkurmay Başkanı Nizar El-Hazracı 18 Şubat 2003 tarihli bir TV programında Saddam Hüseyin'in PKK'ya silah yardımı yaptığını açıklayacaktır.³⁹⁹

ABD ve İngiltere'nin Saddam Rejimini devirmesinin ardından da Kuzey Irak'ta örgütün varlığı sürmektedir. Bölgede değişen dengeler karşısında, örgüt sürekli değişik ülkelerin kontrolüne girerek bugüne kadar varlığını sürdürmüştür.

³⁹⁷ Ersever, *Üçgendeki...*, s.102–103.

³⁹⁸ Buzoğlu, s.118.

³⁹⁹ Mithat Bereket, "Nizar El-Hazracı Röportajı", *NTV*, 18 Şubat 2003, *Hürriyet*, 15 Ekim 2003.

Kafkaslarda ise özellikle Ermenistan'ın Türkiye'deki bölücü akımlara desteği geçmişe dayanmaktadır. İlk teşekkülü 1922 yılına kadar inen Erivan'daki Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Bilimler Akademisi'nin Doğu Uygarlıkları Bölümü bünyesinde Sovyetlerin ikinci bir Kürdoloji Merkezi teşekkül ettirilmiştir.⁴⁰⁰

ASALA marifetiyle PKK-Ermeni işbirliği, 8 Nisan 1980 de Lübnan'ın Sayda kentinde yapılan ikili anlaşma ile somut bir hal almıştır. PKK ve ASALA'nın Türk hedeflerine karşı ortak eylem kararı içeren anlaşmaya göre sözde Türkiye'nin işgali altında olan topraklar kurtarılarak Ermeni-Kürt Federe devleti kurulacaktı.⁴⁰¹

Ermenistan'da yerleşik yaklaşık 60000 dolayında Yezidi Kürtlerinde faydalanmak isteyen PKK onların bulunduğu Oktamberyan, Talin, Alagöz, Masis bölgelerinde yoğun propaganda faaliyetleri yürütmekteydi. Ermenistan da bu bölgede çıkarılan yüksek tirajlı gazetelerde PKK paralelinde yayın yapılmasını ve bu sayede örgüte bu bölgeden geniş katılımlar olmasını sağlamıştır.⁴⁰² Nitekim 1991 ve 1992 yıllarından sonra PKK'nın Ağrı ve Kars illerinde ki faaliyetlerinde artış olması bu olayla ilişkilidir.

3.2.3. Amerika Birleşik Devletleri'nin PKK Politikaları

ABD'nin Kürtlerle ilgilenmesi, Iraktaki ayaklanmalar, SSCB'nin Barzani ve diğer aşiretlere olan yaklaşması üzerine Soğuk Savaşın başlangıç yıllarına rastlar.⁴⁰³ ABD bu dönemlerde Kürtleri zaman zaman kullanarak bölge ülkeleri üzerinde güç oluşturmak, böylece Ortadoğu petrolü üzerindeki çıkarlarını korumak amacını gütmüştür.

ABD Türkiye'deki Kürtlerle ve PKK ile ilgisi, Türkiye ile iyi ilişkilerden ve Dünyadaki mevcut dengelerin bir gereği olarak uzun bir dönem Türkiye lehinde

⁴⁰⁰ Çay, s.382.

⁴⁰¹ Ercan Çitlioğlu, *Yedekteki Taşeron Asala-PKK*, Ankara, Ümit yayıncılık, 2000 s.104–105.

⁴⁰² Denker, s.105.

⁴⁰³ Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kartı*, İstanbul, Milliyet Yayınları, 1998, s.33.

gelişmiştir. ABD bu süre boyunca izlemekle yetinmiştir. ABD'nin Ankara büyükelçiliğinde görevli olan E.N.Wagganer tarafından 1952 yılı Aralık ayında kaleme alınan 20 sayfalık raporda Türkiye'de 1 milyon kürdün yaşadığını, bunların Türkiye'ye sorun çıkarabilecek nitelikte olduğu belirtilirken, Türkiye'deki Kürtlerin kapsamlı bir tarihçesi de verilmiştir.⁴⁰⁴

1962 yılında ABD Türkiye'ye Kürtlere bazı kültürel haklar verilmesi yönünde önerilerde bulundu. Kürtçe yayın yapılması için radyo istasyonu, Kürt öğrencilere Kürtçe eğitim, Kürtçe-Türkçe sözlük basmak gibi masrafları kendilerine ait olmak üzere tekliflerde bulundu. En son dönemin başbakanı Süleyman Demirel'e İran, Irak ve Türkiye Kürtlerinden oluşacak Kürt federe devletinin Türkiye'ye bağlanmasını önerdi. Bu önerilerin hiç birisi Milli Güvenlik Kurulunda ve Genelkurmayda yapılan brifinglerde kabul edilmedi.⁴⁰⁵

1970'li yıllarda ABD, CIA aracılığıyla Türkiye'deki Kürtleri takip etmekte ve raporlar yazmakta idi. Bu raporlarda Türkiye'nin ileride sorun yaşayacağı belirtilmekteydi. ABD'nin, Türkiye'nin kendisinden bağımsız bir politika izlemesini önlemek ve Orta doğudaki çıkarlarını korumak için, Türkiye'ye karşı PKK'yı bir koz olarak kullanabileceği ve buna ilişkin tüm planlarının da hazır olduğu yönünde iddialar hep var olmuştur.

Nitekim 1980 li yılların ortalarında ABD, PKK ile temas kurmaya başlamıştı. İran-Irak savaşı sırasında da ABD'nin Kürt bölgesine ilgisi devam etti, William L.Eagleton adlı diplomatın başında bulunduğu bir heyet 1980-1984 arasında Süleymaniye-Erbil ve Musul gibi yerlerde faaliyet gösteriyor, zaman zaman Türkiye'de de temaslarda bulunuyordu. Aynı Eagleton'un Kürt bilimleri kisvesi altında 21 Eylül 1984'te Şam Büyükelçiliğine atanmış ve PKK ile temas kurmuştur.⁴⁰⁶

1988 yılından itibaren ABD Türkiye'deki Kürt etnik kimliğinden ve kültürel haklarından bahsetmeye başlamış, ABD'nin İnsan Haklarından sorumlu Dışişleri Bakan yardımcısı Richard Schiffer "*Lozan Antlaşmasında anılmamış*

⁴⁰⁴ Yavuz, s.33.

⁴⁰⁵ Kurubaş, s.225-226.

⁴⁰⁶ Yavuz, s.100-101.

olsalar da, uluslararası hukuka göre, Kürtlerin ulusal bir azınlık oluşturduklarına inanıyoruz” demiştir.⁴⁰⁷ Böylece artık ABD’nin PKK’ya bakışı değişmeye başlıyordu. Ortadoğu’da azalan Sovyet baskısı üzerine Türkiye’nin bölgede gücünü artıracaklarını gören ABD, Kürtlerle daha fazla ilgilenerek söylemlerini Kürtler üzerinden gerçekleştirip PKK’nın eylemlerini eleştirerek Türkiye’nin tepkisini çekmek istemiyordu.

1989 yılında Paris Kürt Konferansına ABD Senato Dış ilişkiler Komisyonu Başkanı Clairborne Pell katılarak konuşma yapmıştır. Aynı yıl ABD Kongresinde senato insan hakları komisyonunda Senatör Edward M. Kennedy ve Daniel Mitterrand’ın konuşmacı olarak katıldığı Kürtler konulu konferans yapılmıştır.⁴⁰⁸

Birinci Körfez savaşıdan sonra ABD için Türkiye’nin önemi değişmemişti. ABD’nin hem Ortadoğu hemde Orta Asya politikaları ve İsrail’in emniyetinin sağlanması bakımından BM şemsiyesi altında başını ABD’nin çektiği, kamuoyunda bilinen adıyla oluşturulan Çekiç Güç’ün bölgedeki kalıcılığı ile Kürt devleti şekillenmekte idi.⁴⁰⁹

ABD Irak’ta Saddam Hüseyin’in İktidardan uzaklaştırma politikasında Irak’lı Kürtlere çeşitli roller verdi. Öngördüğü ise, savaş sonrası oluşacak yeni Irak’ın kuzeyinde bir Kürt Federe devletinin kurulmasıydı. Böylece, petrol sayesinde büyük bir gücü elde tutacak, muhtemel Irak’lı liderlere karşı önlem alınacak, bölgede ABD’nin çıkarları Irak bölünerek emniyet altına alınacaktı. Ancak bu yaklaşım bölgeye yönelik Türk politikaları ile çakışmaktaydı. Bu nedenle de Türkiye’yi rahatlatmak isteyen ABD, PKK’yı terörist olarak tanımlarken bir yandan da kendi çıkarlarına hizmet edecek şekilde “Kürt Sorununu” dile getirmekteydi.

Birinci körfez savaşıdan sonra Kuzey Irakta konuşlandırılan Çekiç Güç’ün Irak içine helikopterlerle yardım atarken, Türkiye tarafına da yardım atması ve 1991 ve 1992 yıllarında 400 ve 300 kişilik PKK’lı gruplar ile ilgili

⁴⁰⁷ Buzoğlu, s.135.

⁴⁰⁸ Kurubaş, s.232.

⁴⁰⁹ Çay, s.410.

bilgilerin Türk tarafına verilmediği iddiaları sonrası ilişkiler gerilmişti.⁴¹⁰ 29 Ekim 1992 tarihli basın yayın organlarında Çekiç Güce ait bir helikopterin, Türkiye'nin K.İrak'a yaptığı operasyonda yaralanan PKK'lıların çatışma alanından kaçarak kurtardığı haberleri çıkınca ortalık karışmaya başlamıştı.

Dönemin Genel Kurmay Başkanı Doğan Güreş daha sonra yaptığı açıklamalarda Şırnak bölgesinde tanınmayan helikopterlerin uçtuğunu, kendisinin füzelerle vur emri verdiğini, Hakurk bölgesinde ele geçirilen bir teröristin kendilerine “*eğer siz helikopterle gelseydim bize çok zayıf verirdiniz ama siz hep uçakla geldiniz. Uçaklar geldiğinde saklanıyor, helikopterler geldiğinde ABD yardım getiriyor diyerek ortaya çıkıyorduk*” şeklinde ifade verdiğini söyleyecektir.⁴¹¹

ABD'nin PKK konusundaki düşünceleri değişmeye başlıyordu çünkü örgüt Körfez savaşından sonra güçlenerek bölgede etkisi olan bir güç haline gelmiş ABD'de bunu görmezden gelmeyerek bölgedeki politikalarına PKK'yı da dahil etmişti. CIA'ın Ortadoğu ve Türkiye masası eski şefi Graham Fuller yaptığı açıklamada “*Türkiye'de tek millet egemenliğine dayalı devlet anlayışının terk edilmesi ve Türkiye'nin Kürtlere geniş kültürel muhtariyet veren bir federal sisteme geçmesi gerektiğini belirtirken, PKK'yı terörist örgüt olarak değil, ahlaki olmayan sert bir gerilla savaşı yürüten örgüt olarak*” tanımlaması⁴¹² ve ABD'nin Türkiye'yi işkence ve insan hakları ihlalleri konusunda sert bir şekilde eleştirmeye başlaması bunun işaretleriydi.

1994 ten itibaren ABD'nin politikası PKK'yı ve bölgedeki diğer Kürtçü örgütleri zaman zaman kullanarak, zaman zamanda terk ederek bölge ülkelerini kendi istediği pozisyona gelmeye zorlamak ve Ortadoğu petrolüne böylece egemenliğini sürdürmekti. 1996 yılında ABD'de yayınlanan raporda PKK'lılardan gerilla, Kürtlerden de etnik azınlık diye bahsedilmiştir.⁴¹³

⁴¹⁰ Vatandaş Aydoğan, *Armagedon*, İstanbul, Timaş Yayınları, 1997, s.81.

⁴¹¹ Saygı Öztürk, *Star*, 11 Temmuz 2003.

⁴¹² Pirim -Örtülü, s.60.

⁴¹³ Kurubaş, s.239.

ABD K.Iraktaki çatışmalara son vermek için Dışişleri Bakanı Madeline Albright'ın girişimleriyle KDP ve KYB arasında 17 Eylül 1998'de Washington antlaşmasının imzalanması sağladı. Antlaşmaya göre taraflar bölgede PKK mevcudiyetine ve PKK'nın Türk sınırını ihlal ederek barış ve istikrarı bozmasına izin vermeyecekti.⁴¹⁴ O günlerde Türkiye Suriye'ye baskı yapmakta ve Öcalan takip edilmekteydi. Bu dönemde ABD tekrar PKK'yı terörist örgüt olarak görmüş ve Öcalan'ın yargı önüne çıkartılması şerhiyle Türkiye'ye destek olmuştur. Öcalan'ın yakalanması ile ABD'nin Türkiye'deki Kürt sorunu ile PKK sorununun çözümü politikası böylece uygulamaya geçirilmiştir.

11 Eylül saldırılarının ardından PKK ve DHKP-C'nin de bulunduğu 25 terör örgütünün mal varlıklarına ABD ve İngiltere tarafından el konuldu.⁴¹⁵ Her ne kadar ABD o yıllarda terörizm karşıtı bir politika izlese de PKK ile bölge politikaları çerçevesinde görüşmekteydi. Ocak 2002 yılında PKK ile ABD arasında yapılan toplantıda; PKK, *"ABD'nin Irak'a müdahalesinde destek olacağını, demokrasinin gelişimi için aktif işbirliğine açık olduğunu, İsim değiştirmek dahil her adımı atabileceğini, Öcalan'ın sağlık ve yaşam koşullarının düzeltilmesi gerektiğini, Kürt ulusal güçlerinin ABD'nin teşvik ve çabalarına ihtiyacı olduğunu ve görüşmelerin heyetler vasıtasıyla devam edilmesinin faydalı olacağını"* ileri sürdü. Bu toplantıya PKK adına Mustafa Karasu, ABD adına da toplantının yapıldığı ülkenin Büyükelçisi, CIA ve Pentagon yetkilileri katılmıştı.⁴¹⁶ O tarihte Öcalan'da cezaevinden avukatlarına *"Katı bir ABD karşıtlığı yapmıyoruz. ABD ile demokratik işbirliği ve görüşme olabilir"* diyordu.⁴¹⁷

ABD 2003 yılında Irak'a müdahale etti ve 9 Nisanda Bağdat'ın düşmesiyle savaş fiilen sona erdi. Bu savaşı Irak'ın yapılanması ve demokrasiye kavuşması sebepleriyle haklı gösteren ABD, kendisi dışındaki müdahalelere haklı güvenlik kaygılarıyla bile olsa tahammülsüz davrandı.

⁴¹⁴ Tuncay Özkan, *Bush ve Saddam'ın Gölgesinde Entrikalar Savaşı*, İstanbul, Alfa Yayınları, 2003, s.209.

⁴¹⁵ *Hürriyet*, 4 Kasım 2001.

⁴¹⁶ Can Dündar, " K.Irakta Federasyon Pazarlığı", *Milliyet*, 19 Ocak 2003.

⁴¹⁷ Bayram Yurtçüçek, "ABD-Irak Savaşında PKK'nın Tutumu", *Teori Dergisi*, Temmuz 2003 s.46.

Terörle mücadele çerçevesinde Afganistan'da sonsuz özgürlük harekâtı başlatan ABD'nin Dışişleri Bakanı Marc Grossman, PKK Kuzey Irakta olduğu sürece Türk askerinin bölgede bulunmaması gerektiğini açıklaması ilginç bir gelişmedir.⁴¹⁸

ABD'nin Irak'ı işgalinin ardından Örgüt içerisinde ABD lehine açıklamalar bir bir gelmeye başladı. Osman Öcalan ABD'nin bölgeye demokrasi ve özgürlük getirdiğini ileri sürmüş, Örgütün sözde başkanlık konseyi üyesi Nizamettin Taş Financial Times gazetesine verdiği demeçte; Türkiye'nin hala Osmanlı dönemindeki gibi davrandığını, Musul ve Erbil'de olacakların neden Türkiye'yi ilgilendirdiğini, bölgede demokrasinin geleceği açısından Kürtlerin misyon yüklenebileceklerini ve ABD'nin kendi başına hareket edemeyeceğini, örgüte ihtiyacı olduğunu açıklayacaktır.⁴¹⁹

ABD'nin PKK konusunda Türkiye'ye karşı izlediği politika çok hassastır ne Türkiye'yi nede PKK'yı kaybetmek istemeyen ABD çok ince bir politika izliyordu. Terör örgütü üyeleri ABD ile görüştiklerini beyanlarında dile getiriyorlardı. 2006 yılında Murat Karayılan'ın *ABD, PKK'dan silah bırakmasını istiyor, helikopterle Kandil dağına gelen Amerikalılarla sık sık görüşüyoruz, biz silah bırakmaya hazırız Amerika bize projesini açıklasın*⁴²⁰, diyerek ABD ile pazarlık ettiklerini açıkça dile getiriyordu. Bunu doğrulayan bir açıklama 2008 yılında ABD temsilciler meclisinin Demokrat Partili üyesi Rush Holt tan gelmiştir. Holt açıklamasında ABD'nin terör örgütü PKK'nın Saddam Hüseyin'in Irak'ında işleri karıştırmamasından bir dönem memnun olduğunu belirterek terör örgütünün şimdiki haline gelmesinde ülkesinin de rolünün bulunduğunu ima etmiştir.⁴²¹

PKK'nın bitirilmek istenmediği ve ABD'nin Ortadoğu şekillenene kadar örgütü kullanmaya devam edeceği iki gelişme ile ispat edilebilir. Birincisi; CIA'nın PKK'nın kuruluşu ve faaliyetleri hakkında hazırladığı ve bilgi edinme yasası çerçevesinde 2002 Ocak ayında kamuoyuna açıklanan gizli raporlardan

⁴¹⁸ *Milliyet*, 30 Temmuz 2003.

⁴¹⁹ *NTVMSNBC*, 15 Nisan 2003.

⁴²⁰ *Milliyet*, 11 Eylül 2006.

⁴²¹ *Hürriyet*, 5 Mart 2008.

birisinde PKK'nın kuruluşu ve gelişmesini anlatan 3 sayfalık bölümü karartıldığı görülmüş, yine 1997 ve 1998 tarihli benzer raporlarda da bu bölümler karartılarak kamuoyuna açıklanmamıştır.⁴²² Bunun sebeplerini irdelemek gerekir ABD neden PKK'nın kuruluş ve faaliyetleri bölümünün açıklanmasını istemiyor bunun iki sebebi olabilir birisi geçmişte ABD'nin PKK ile bir şekilde yolu kesişiyor, ikincisi geleceğe yönelik politikalarda PKK'nın hala etkinliği olacak. ABD'nin Ortadoğu da PKK'yı kullanılmaya devam edeceğine dair ikinci gelişme ise; PKK'nın İran kolu olan PJAK'a yoğun silah geçişlerinin olduğu, örgütten, İsrail ve ABD'nin yanı sıra bölgesel Kürt yönetiminin destek ve teşvikleri ile PJAK'a geçişler olduğuna dair bilgilerin alınması olmuştur.⁴²³ ABD bir yandan Türkiye'ye verdiği işbirliği sözünü tutarak PKK'nın Türkiye'ye yönelmesinin önüne geçmekte, bir yandan da bölgedeki destekçileri ile birlikte PKK'yı İran'a karşı yönlendirerek Ortadoğu'da ki politikalarında kullanmaya devam etmektedir. Nitekim 2003 yılından itibaren PJAK İran'a karşı yoğun terörist eylemlere başlamıştır.

2010 yılında ABD'nin Türkiye'ye PKK konusundaki desteklerini artırdığı gözlenmektedir. 2010 tarihinde İstanbul'da Türkiye, ABD ve Irak arasındaki 'üçlü güvenlik komite' toplantısı yapılmış. Toplantı sonucu PKK ya karşı mücadelede üçlü eylem planı üzerinde anlaşma sağlandığı açıklanmış,⁴²⁴ yine aynı yıl Belçika, Hollanda ve Fransa'da PKK'ya üst üste operasyonlar yapılmış ve birçok örgüt üyesi tutuklanmıştır. ABD'li yetkililer "*Türk yetkililer ile Avrupalı yetkilileri bir araya getirerek istihbarat paylaşımını sağladık diyerek*" operasyonlarda ABD'nin etkisi olduğunu belirtmiştir.⁴²⁵ ABD'nin bu tavrında AB ve ABD'nin örgüt üzerinde baskı oluşturarak örgütü "Türkiye'ye karşı" silah bırakmaya ve siyasal mücadele içerisine çekmeye zorlamak olarak yorumlanabilir. Terörle mücadeledeki inandırıcılığını kaybetmek istemeyen ABD'nin PKK konusunda işbirliği içinde Türkiye'yi terörizme karşı yürütülen

⁴²² *Vatan*, 29 Haziran 2007.

⁴²³ *Cumhuriyet*, 18 Nisan 2008.

⁴²⁴ DENGEROJ, "PKK'ya Karşı Üçlü Eylem Planında Görüş Birliğine", 12 Nisan 2010, <http://dengemed.me/News-sid-ABD-PKK-ye-kar-351-305-ueclue-eylem-plan-305-nda-goerue-351-birli-287-ine-10327.html>

⁴²⁵ "PKK Ortak Düşmanımız", *Akşam*, 20 Mart 2010.

kampanyada cephe ülke olarak sunmaya çalışarak, İncirlik ve Konya'da yüklü miktarda asker bulundurmaya devam edecektir. PKK belki de çokta uzun olmayan bir sürecin sonunda Türkiye açısından sorun olmaktan çıkarılarak, terörist kimliğinden uzaklaştırılacaktır. ABD Örgütün silah bırakmasını sağlayıp siyasi mücadelenin içine çekerek Türkiye'yi terörden arınmış bir Kürt sorunu ile karşı karşıya bırakmak isteyecektir. Türkiye'nin bu dönemde izleyeceği politikalar ya Türkiye'yi vatandaşıyla bütünleştirecek ya da federe devlete giden yolun önünü açacaktır.

3.3. Uluslararası Örgütlerin PKK Konusundaki Tutumları

3.3.1. A.B.'nin Tutumu

AB, PKK ile ilgilenmeye Türkiye'nin tam üyelik başvurusundan sonra başlamıştır. Bu yıllarda konuyu genelde Türkiye'deki insan hakları olarak ele almış, AB üyesi ülkeler PKK konusunda ortak bir politika belirleyememiştir. PKK Avrupa ülkelerinde yoğun bir faaliyete başlamış çeşitli adlar ile bu ülkelerde örgütlenerek faaliyetlerini sürdürmüştür.

Türkiye, PKK terör örgütüne sağlanan veya sağlanabilecek desteklerin kesilmesi için gerek kurumsal bazda AB'den, gerekse ülke bazında AB üyelerinden beklediği desteği gördüğü söylenemez. PKK terör örgütünün, AB üyesi ülkeler tarafından kendi ülkelerindeki her türlü faaliyetine izin verilmesi her ne kadar yalnızca bu ülkeleri bağlayıcı bir durum olsa da, AB'nin terörle mücadele konusunda attığı adımlar değerlendirildiğinde kurumsal olarak bu konuda sorumluluğu bulunmaktadır.

AB tarafından terörle mücadele kapsamında hazırlanan belgelerde yer alan sorumluluklarını PKK terör örgütüne yönelik olarak yerine getirme veya getirmeme durumu, AB'nin PKK terör örgütüne olan bakışını ortaya koyacak önemli bir veri olacaktır. Bu bağlamda, AB tarafından hazırlanan terör örgütlerinin yer aldığı listelerin hazırlanma süreçleri ve sonuçlarını incelemek uygun olacaktır. 27 Aralık 2001 tarihli ortak tutum çerçevesinde ilk kez hazırlanan terör örgütleri listesinde PKK terör örgütü yer almamıştır.

AB, terör listesini oluştururken her ne kadar üye devletlerin görüşlerinden istifade etse de bu durumun etkili olmadığını belirtmek yanlış olmayacaktır. Çünkü Almanya 26 Kasım 1993, Avusturya 18 Ekim 1995, Fransa 30 Kasım 1993, İngiltere 29 Mart 2001 tarihlerinde PKK'yı terör örgütü olarak kabul etmiştir.⁴²⁶ PKK terör örgütü, "siyasallaşma ve demokratik meşruiyet kazanma" arayış ve stratejilerinin bir sonucu olarak, 4 Nisan 2002 tarihi itibarıyla, ismini değiştirerek KADEK adını almıştır.⁴²⁷ 2 Mayıs 2002 tarihinde AB tarafından hazırlanan ikinci listede bazı örgütlerin diğer isimleri de yer almışken, gerçekte PKK'nın devamı olan KADEK yer almamış, sadece PKK adına yer verilmiştir.⁴²⁸

PKK terör örgütü, 27 Ekim–6 Kasım 2003 tarihlerinde gerçekleştirdiği kongrede KADEK'i fesh etmiş, ismini KONGRA-GEL olarak değiştirmiştir.⁴²⁹ KADEK ve KONGRA-GEL isimleri ise ancak 2 Nisan 2004 tarihinde AB tarafından hazırlanan listede yer alabilmiştir. Ayrıca bazı silahlı eylemleri PKK/KONGRA-GEL adına üstlenen "Kürdistan Özgürlük Şahinleri" de (TAK) AB'nin 28 Haziran 2007 tarihinde güncelleştirdiği listeye dâhil edilmiştir. Bu geçen süre içerisinde isim değişiklikleri ile kuruluş yapısını da değiştiren PKK terör örgütünün yurt dışındaki faaliyetlerinin rahatlıkla devam etmesi ve isim değişikliği ile ulaşmak istediği amaçlara ulaşması sağlanmıştır. Böylece terörle mücadelede küresel işbirliğini savunan ve destekleyen AB'nin, bütün teröristlere karşı değil, kendisine zarar veren/verebilecek teröristlerle mücadeleye yönelik bir politika izlediği söylenebilir.

PKK terör örgütü, PKK ismiyle 2 Mayıs 2002'de, AB Terör Örgütleri Listesi'ne alındıktan sonra Osman Öcalan tarafından AB Adalet Divanına terör örgütünün listeye alınmasının iptali için başvurmuştur. AB Adalet Divanı, Ekim 2002'de "*Başvuruyu yapanın örgüt şefi olduğunu ispat edememesi nedeniyle*" bunu geri çevirmiş, ancak 2006 da Abdullah Öcalan'ın örgütün şefi olduğunu

⁴²⁶ Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Resmî internet Sitesi, <http://www.egm.gov.tr/temuh/mucadele9.html>.

⁴²⁷ "KADEK, 1'inci Kuruluş Kongresi Sonuç Bildirgesi", *Serxwebun*, Sayı, 244, Nisan 2002.

⁴²⁸ AB Konseyi Ortak Tutum Kararı (2 Mayıs 2002), Official Journal of the European Communities, 2002/340/CFSP, OJL116/75, 3.5.2002, http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2002/l_116/l_11620020503en00750077.pdf

⁴²⁹ "KONGRA-GEL Kuruluş Kongresi Sonuç Bildirgesi", *Serxwebun*, Sayı: 244, Nisan 2002.

kanıtlayarak yaptığı itiraz ise kabul edilmiştir. AB Adalet Divanı, 3 Nisan 2008 tarihinde açıkladığı kararında; “AB Konseyinin 2002 yılında PKK’yı terör örgütleri listesine alma kararının gereksiz olduğunu, savunma haklarını ihlal ettiğini, kararın savunma dinlenmeden verildiğini” belirtmiştir. Bu karar sonrasında, Dışişleri Bakanlığı “Yapılan ilk incelemeden, mahkemenin PKK’nın terör örgütü olup olmadığı değil, AB Konseyi tarafından terör örgütleri listesine alınma sürecinin AB hukukuna uygunluğu konusunda görüş bildirdiğinin anlaşıldığını” belirtmiştir. AB Konseyi tarafından yapılan açıklamada ise; “PKK, KADEK ve KONGRA-GEL isimleri altında faaliyet gösteren, AB terör örgütleri listesinde yer alan örgüte ilişkin kararın, söz konusu listede değişiklik gerektirmeyeceği, bu kararın etkisiz olduğu”⁴³⁰ belirtilmiştir.

Tablo-2: Avrupa Ülkelerinde PKK’nın Terör Örgütü İlan Edilme Tarihleri

ÜLKELER	PKK	KADEK	KONGRA-GEL
AVRUPA BİRLİĞİ	02 Mayıs 2002	5 NİSAN 2004	
ALMANYA	26 KASIM 1993	03 MART 2003	07 ARALIK 2005
AVUSTURYA	18 EKİM 1995		
FRANSA	30 KASIM 1993		
İNGİLTERE	29 MART 2001		
HOLLANDA			7 KASIM 2004

Kaynak: Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığı

Terör örgütleri listelerindeki bu gelişmelere ilave olarak AB’nin PKK konusunda ve Türkiye’deki Kürtler ile ilgili tutumu, Komisyon tarafından hazırlanan raporlar ve AP (Avrupa Parlamentosu)’de alınan kararların incelenmesi ile anlaşılabilceğinden raporlar kısaca aşağıda incelenmiştir.

⁴³⁰ Zeynel Lüle, “Kafa Karıştıran Divan Kararı”, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/8617374.asp?gid=233&sz=71371>, 04 Nisan 2008.

3.3.1.1. AB Komisyonunun Türkiye İlerleme Raporlarının Değerlendirilmesi

1989 yılında Türkiye'nin tam üyelik başvurusunu değerlendiren komisyon raporunda yer almamakla beraber, Türkiye'nin AB(o zamanki adıyla AT)'ye girişi konusunda olumsuz görüş bildirmesinin nedeninin Türkiye'deki azınlık ve insan hakları konuları olduğu belirtilmiştir. 1992 Nevruz olaylarından sonra Lizbon'da yapılan toplantı sonrasında Türkiye kınanmış, Türkiye'nin Kürtlere siyasi özerklik vermesi konusunda sert tartışmalar yaşanmıştır.⁴³¹

Türkiye'nin 1995 yılında gümrük birliğine girmesinden sonra komisyon Türkiye'den azınlıklara dil, din, ırk ve kültürlerinin korunması ve geliştirilmesinin sağlanmasını istemiş, Türkiye buna sert tepki vererek Lozan antlaşmasına göre Kürtlerin azınlık olmadığını bildirmiştir.

1998 tarihli AB Komisyonunun hazırladığı raporda; 1997 yılında PKK üslerine Kuzey Irak'ta TSK tarafından yapılan operasyonun hükümetin bilgisi dışında yapıldığına vurgu yapılarak, Türk Hükümetinin uzun yıllardır Türkiye'nin Güneydoğusunda, Kürdistan devleti kurma amacı güden ve terörist yöntemler kullanan PKK ile silahlı çatışma içinde olduğu,⁴³² insan hakları ihlallerinin sürdüğü, azınlıklara uygulanan tavrın yanlış olduğu ve Güneydoğuda sivil bir çözüm bulunması gerektiği belirtilmiştir.⁴³³ Bu raporda PKK'nın terörist yöntemler kullandığı belirtilse de terör örgütü olarak ifade edilmemiştir.

Öcalan'ın 1998 yılında İtalya'ya gelmesinden sonra başlayan ve yakalanmasından sonraki süreçte AB tarafından yapılan açıklamalarda Türkiye'yi insan haklarına saygı göstermeye çağırılmış ve Kürt sorununu çözmek için çaba göstermemesi halinde AB ile olan ilişkilerinin olumsuz

⁴³¹ Kurubaş, s.326.

⁴³² *Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 1998 Yılı İlerleme Raporu*, s.16. http://projeler.meb.gov.tr/pkm1/index.php?option=com_content&view=article&id=142%3Aab-lerleme-raporlar&Itemid=78

⁴³³ *Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 1998 Yılı İlerleme Raporu*, s.9.

etkileneceği belirtilmiştir. Bu açıklamaların hiç birinde PKK ve Öcalan terörist olarak nitelendirilmemiştir.⁴³⁴

1999 Yılı İlerleme Raporunda Türkiye'nin Kürt kökenli vatandaşlarının haklarına saygı göstermesi gerektiği ve hala Türkiye'nin Kopenhag kriterlerini gerçekleştirmekten uzak olduğu belirtilmiştir. Abdullah Öcalan'ın tutuklanması, yargılanması ve ölüm cezasına mahkûm edilmesinden de bahsedilerek Öcalan operasyonunun, kısa bir süreyle de olsa bazı AB ülkelerinde şiddetli PKK gösterilerine ve Türkiye'de terörist eylemlere yol açtığı, Avrupa Birliğinin, terörizmin tüm biçimlerini kınadığını, terörizme karşı meşru mücadele, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne ve demokratik kurallara tam saygı içinde yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir.

2002 Yılı İlerleme Raporunda; Anayasa Mahkemesinin, terörist bir örgütle bağlantısı olduğu iddiasına dayanarak, HADEP hakkında adli kovuşturmaya devam ettiği⁴³⁵, şeklindeki ifadeyle HADEP'in hangi terör örgütü ile irtibatlı olduğu belirtilmemiş, yani PKK'ya yine terör örgütü denilmemiştir.

2004 Yılı İlerleme Raporunda Güneydoğuda durumun genel olarak iyileşmesine karşın KONGRA-GEL'in (eski adı PKK) Haziran 2004'te ateşkesin sona erdiğini açıklamasından bu yana güvenlik tehdidinin arttığı, KONGRA-GEL militanları ile Türk ordusu arasında çatışmalar olduğu bildirilmiştir⁴³⁶. Bu raporda PKK terörist grup olarak nitelendirilmediği ve militan ifadesi kullandığı görülmektedir.

2005 Yılı İlerleme Raporunda *"1999'dan beri gelişme kaydetmiş olan güvenlik durumu, AB'nin terörist örgütler listesinde yer alan PKK tarafından şiddetin yeniden başlatılmasından bu yana daha hassas hâle geldiği, şiddetin düzeyi yükseldiği ve güvenlik güçleri ile silahlı gruplar arasında her iki tarafta da can kaybına yol açan silahlı çatışmalar sıkça yaşandığı"*⁴³⁷, belirtilmiş meydana gelen olaylar ve eylemler yine terörist eylemler olarak nitelenmemiştir.

⁴³⁴ Kurubaş, s.328.

⁴³⁵ Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2002 Yılı İlerleme Raporu, s. 29.

⁴³⁶ Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2004 Yılı İlerleme Raporu, s. 42.

⁴³⁷ Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2005 Yılı İlerleme Raporu, s. 43.

2006 Yılı İlerleme Raporunda; Güneydoğudaki durum AB terör örgütleri listesinde yer alan PKK'nın şiddete yeniden başlamasından bu yana kötüleştiği belirtilerek, Kasım 2005-Haziran 2006 dönemi boyunca 44 askerî personelin, 5 polisin ve 13 sivilin ölümüne yol açan, 774 terör saldırısının gerçekleştirildiği bildirilmiştir. PKK mensubu bazı teröristlerin Mart ayı sonundaki cenaze törenlerinin ardından, Diyarbakır'da gösteriler düzenlendiği ve gösteriler bölgedeki diğer şehirlere yayıldığı belirtilmiştir. Terörist faaliyetlerdeki tırmanış sonucunda güneydoğudaki bazı kentlerde yollara barikat ve kontrol noktaları kurulması gibi çeşitli güvenlik tedbirleri yeniden uygulanmaya başlandı⁴³⁸, açıklanmıştır. Bu raporda 2006 yılına kadar hazırlanan raporlardaki durumun değiştiği anlaşılmakta, PKK'ya terör örgütü denilirken terör eylemlerine şiddet, teröristlere üye denmesine devam edilmektedir.

2007 Yılı İlerleme Raporunda PKK ve diğer terörist grupların saldırıları bakımından durumun daha da kötüleştiği, yılbaşından itibaren pek çok kayba yol açan yüzlerce terörist saldırı kayda geçtiği, 22 Mayıs günü Ankara'da gerçekleşen bir bombalı intihar saldırısında 9 kişinin hayatını kaybettiği ve ülke genelinde sivilleri hedef alan terörist saldırıların sayısında artış meydana geldiği⁴³⁹, belirtilmiştir. AB'nin terörist örgütler listesinde yer alan PKK'nın sınır ötesi faaliyetleri, güvenlik alanında, Türkiye için bir sorun teşkil ettiği açıklanmıştır.⁴⁴⁰ 2007 yılı ilerleme Raporu'nda daha önceki ifadelere rastlanılmaması PKK terör örgütüne bakışının değişmeye başladığının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Özellikle Türkiye'nin AB üyeliğini hedefleyerek bunu dış politikada önceliklerinin ilk sırasına yerleştirilmesi ve AB'nin Kopenhag kriterleri çerçevesinde demokratikleşme, insan hakları, kültürel haklar, azınlık hakları gibi konularda Türkiye'den talep ettiği ilerleme konusunu PKK çok iyi kullanarak AB ekseninde politikalarını yenileyerek geliştirmiştir.

⁴³⁸ *Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2006 Yılı İlerleme Raporu*, s. 20.

⁴³⁹ *Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2007 Yılı İlerleme Raporu*, s. 22.

⁴⁴⁰ *Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2007 Yılı İlerleme Raporu*, s. 74.

PKK'nın yöneldiği yeni stratejilerinin etkinliğini ve nüfuz alanını değerlendirmek bakımından, özellikle Türkiye'nin AB hedefleriyle gelen politikalarındaki değişikliklerin bir paralellik gösterip göstermediğini daha iyi anlamak için, PKK'nın strateji değişikliğini gerçekleştirip yeni politikalar ortaya koyduğu 4 Kasım 2000 de gerçekleştirilen sözde VII. Kongrede karar altına alınan "Demokratikleşme ve Barış İçin Acil Eylem Planı " ile AB'nin "Türkiye 2001 ilerleme Raporunu" karşılaştırdığımızda; OHAL'in kaldırılması, Olağanüstü mahkemelerin lağvedilmesi, düşünce suçlarına genel af getirilmesi, Kürt dili ve kültürünün önündeki engellerin kaldırılması ve koruculuk sisteminin kaldırılması konularında benzer söylemler olduğu gözlenmiştir.⁴⁴¹ Bu durum PKK'nın AB politikalarını ve önceliklerini ne kadar yakından takip ettiğini gösterdiği gibi, AB'nin Türkiye'den istekleri ile PKK taleplerinin böylesine uyumlu olması şaşırtıcıdır.

Aslında AB'nin uyguladığı politikalar her iki yorumu da doğrulamaktadır. 2000 yılında AB Komisyonu Genişleme Dairesi Türkiye Masası şefi Alain Servantie, AB Komisyonu Başkanı Prodi adına "PKK Başkanlık Konseyine" üzerinde "Kürdistan Enformasyon Merkezi, PKK Başkanlık Konseyi" yazılı bir mektup göndermiştir. PKK tarafından 2 Kasım 2000 tarihli AB Komisyonuna gönderilen mektuba cevap olarak yazılan bu mektupta Komisyonun azınlık hakları ve azınlıkların korunması konusundaki tutumu belirtilmiştir. Bu olay sonradan "idari hata" olarak nitelense de PKK'nın muhatap alınması ve AB içinde PKK'ya karşı farklı tutumlar olduğunu göstermesi bakımından önemli bir gelişmedir.⁴⁴²

Bu olaydan sonra AB İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Claudia Roth, Türkiye'ye gelerek Diyarbakır'a gitmiş, Belediye başkanını ziyaret etmiş ve "*Leyla Zana'nın Türkiye Büyükelçisi olarak atanmasını istiyorum. Bu Türkiye için çok iyi olurdu. Belediye başkanı Feridun Çelik de çok iyi bir büyükelçi olabilir. Türkiye'de Kürt kimliği tanınmalı, af cezaevindeki Kürtleri de kapsamalıdır. Kürt*

⁴⁴¹ Erol Manisalı, *Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinde Sessiz Darbe*, İstanbul, Derin Yayınları, 2003, s.193.

⁴⁴² Kurubaş, s.329.

güneşi, parlamakta, bu Kürt güneşinin ışınlarından birini cezaevindeki arkadaşım Leyla Zana'ya Göndermek istiyorum" Demiştir.⁴⁴³

Ayrıca Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu, Türkiye'de yapacağı toplantısını; Bir DEP eski milletvekilini cezaevinde ziyaretlerine izin verilmediği için iptal etmiştir.⁴⁴⁴

Gelişmelerden anlaşılacağı üzere AB, PKK'yı uzun yıllar terör örgütü olarak nitelendirememiş Kürtleri de azınlık olarak görmüştür. Türkiye bu raporlarda insan hakları ihlalleri konusunda sürekli eleştirilmiştir. Ayrıca raporlarda terör örgütünün taleplerinin de izleri görülmüştür. Son yıllarda AB, PKK'yı terörist örgüt olarak nitelerken, sorunun çözümünün Türkiye'nin AB üyeliği için şart olduğuna vurgu yaparak aslında AB üyeliği için PKK'nın siyasallaştırılması gerektiğini belirtmiştir.

3.3.1.2. Avrupa Parlamentosu Kararlarının Değerlendirilmesi

Avrupa Parlamentosu 1980 lerin ortalarından itibaren yoğun bir şekilde Kürtler ve PKK ile ilgilenmeye başlamıştır. AP'nin bu konuda verdiği kararlar Avrupa kamuoyunun bu konudaki eğilimlerini yansıtması bakımından önemlidir.

Türkiye'yi yakından izleyen AP 1985 yılında aldığı bir kararda, Türkiye'deki mevcut rejimin "*Kürt azınlığa karşı sistematik bir soykırım kampanyasına*" girişerek "*Kürt savaşçılara*" ölüm cezaları verdiğini belirtmiş, üye devletleri Türkiye'ye baskı yapmaya çağırmıştır. Bu kararda Kürtleri azınlık, PKK'lıları Kürt savaşçısı, terörle mücadeleyi soykırım olarak görmüştür.

1990'lı yıllarda Türkiye'yi her fırsatta kınayan AP çözüm için Türk hükümetini, Kürt insanına zulmü durdurmaya, terörle mücadele ederken insan haklarına saygı göstermeye, ülke topraklarında askeri güç kullanmamaya, Kürt sorununu barışçı yöntemlerle çözümlenmeye ve siyasi bir çözüm bulmaya Kürtlere sosyal ve siyasi haklar tanımaya, olağanüstü hali kaldırmaya,

⁴⁴³ M. Aydoğan, s.312.

⁴⁴⁴ Suat İlhan, *Avrupa Birliğine Neden Hayır (Jeopolitik Yaklaşım)*, İstanbul, Ötüken, 2000 s.149.

Güneydoğuda ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlayacak tedbirler almaya, Kuzey Irakta yaptığı operasyonlara son vermeye çağrı yapmıştır. AB'ye ise Türkiye'ye verdikleri askeri yardımları sınır ötesi operasyonları durdurma koşuluna bağlamaya ve gümrük birliği kapsamında verilecek mali yardımları keserek Kıbrıs ve Kürt sorunu alanında gösterilen ilerlemelere göre karar verilmesi önerisinde bulunmuştur.⁴⁴⁵

Her ne kadar AP aldığı kararlarda PKK'yı kınasa da sorunun sebebi olarak Türkiye'nin baskıcı politikalarını göstermiştir. AP bu dönemde Türkiye'yi PKK'nın siyasallaşma faaliyetleri ile bağlantılı olarak, PKK ile görüşmeye teşvik etmeye çalışmış, PKK'nın 1995 deki ateşkesinden sonra Türkiye'nin operasyonlara devam etmesini kınamıştır. Bu dönemde AP açıkça PKK'dan yana tavır aldığı gibi, kullandığı üslup diplomatik nezaketten uzak, sert ve ön yargıya dayalıydı.

Öcalan yakalandıktan sonra adil yargılanması yönünde açıklamalar yapan AP, Öcalan ile görüşmek üzere Türkiye'ye bir heyet göndermiştir.⁴⁴⁶ Yeşiller Gurubunun AP de düzenlediği bir açık oturuma PKK temsilcilerinin de davet edilmesi AP'nin bundan sonra PKK yı muhatap alacağını işaretledi.⁴⁴⁷

19 Şubat 2000 tarihinde HADEP üyesi 3 partinin gözaltına alınıp daha sonra tutuklanması Türkiye-AB ilişkilerinin daha da gerilmesine sebep olmuş AP Dışilişiler komisyonunca hazırlanan iki rapor ve karar tasarılarında Türkiye'nin insan haklarını ve Kürtlerin haklarını ihlal ettiği belirtilerek eleştirilmiştir.⁴⁴⁸

AP, PKK'yı muhatap almada o kadar ileri girmişti ki Türkiye'nin Kırmızı bültenle aradığı PKK'lılar Ahmet Gülabi ve Nizamettin Toğuç, AP'de Öcalan'ın serbest bırakılmasını isteyip Türkiye'nin Kürtlere baskı yaptığı iddialarıyla basın toplantısı düzenlemişlerdi.⁴⁴⁹ Bu toplantıdan sonra da PKK'lılar AP'de özel izinlerle toplantı yapmaya devam etmişlerdir.

⁴⁴⁵ Kurubaş, s. 332–333.

⁴⁴⁶ Kurubaş, s.334.

⁴⁴⁷ Kurubaş, s.334.

⁴⁴⁸ Kurubaş, s.335.

⁴⁴⁹ *Milliyet*, 12 Eylül 2006.

AP'nin 2006 yılında hazırladığı raporda Kürtleri azınlık olarak niteleyerek haklarının uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmasının gerektiğini belirtmiş, Kürt sorununa demokratik çözüm isteğini yinelemiştir. Ayrıca AP'nin eski söylemlerinin aksine bu raporda PKK'dan ateşkes ilan etmesini istemesi, Türkiye'den ve Iraktaki siyasi güçlerden terörizmle mücadele de işbirliği talep etmesi ve Türkiye'deki gelişmeleri olumlu bulması⁴⁵⁰, AP'nin Türkiye'ye karşı sert tavrından vazgeçmeye başlayacağını ilk işaretleriydi.

AP'nin PKK ve Kürt sorunu konusundaki sert üslubu AB Konseyi tarafından benimsenmemesine rağmen raporlara girmekte bu da AB Türkiye ilişkilerinin gerilmesine neden olmaktadır. AB'ye yeni üye kabulüne AP onay vermektedir. Türkiye'de oluşan AB karşıtı görüşlerin en büyük sebebi AP'nin Türkiye ile ilgili bugüne kadar aldığı kararları sert bir şekilde ifade edişi ve PKK'yı muhatap almasıdır.

Türkiye'nin AB üyeliği süreci Türkiye aleyhi devlet ve diğer yapılar tarafından sürekli kullanılarak taviz koparma aracı olarak görülmüş, Ermeni, Rum ve PKK'lılar AB deki lobileriyle sürekli isteklerini dillendirmişlerdir. Ermeniler Türkiye'yi soykırımcı olmakla suçlamış, soykırım yaptığı tescillenmiş Almanya bile Türkiye'yi meclisinde yargılamış, Rumlar Kıbrıs'taki barış sürecini baltalayarak Annan planını reddetmiş buna rağmen Türkiye adada barıştan yana değilmiş gibi AB' baskıları devam etmiş, PKK ise bir yandan kanlı eylemlerine devam ederken bir yandan AB'ye Türkiye'yi şikâyet etmiş AB'de Türkiye'nin terörle mücadelesini hep eleştirmiştir.⁴⁵¹ Batının teröristlerle hiçbir şekilde pazarlık yapılmayacağını, onlarla aynı masada oturmanın dahi ancak onların kanlı eylemlerini meşrulaştırılacağı savlarına rağmen, AB PKK ile masaya oturmuş onu parlamentolarında konuşdurarak Türkiye'deki terörün sebebi devletmiş gibi göstermiştir. Yayınladığı raporlarda da sadece Türkiye'yi suçlu göstererek Türkiye'deki Batı düşmanlığının artmasına zemin hazırlamıştır. AP'nin İngiliz Parlamenti Geoffrey Van Orden Karma Parlamento Komisyon gündeminde AB'nin Türkiye'yi çoğu zaman Terörle Mücadele konusunda yalnız

⁴⁵⁰ *Hürriyet*, 3 Ekim 2007.

⁴⁵¹ Sedat Laçiner, "AB, PKK ve Şantaj Siyaseti", 14 Eylül 2005.
<http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=322>

bıraktığını, hatta mücadelenin etkin olmasına engel teşkil ettiğini belirterek AB, terörün uzun menzilli silahı olmamalıdır demiştir.⁴⁵² Belki de AB Türkiye'deki Kürtler ile PKK terörüne yaklaşımı arasına fark koysaydı, terör ile insan hakları ve ekonomik gelişmişlik ayrımını daha iyi yapsa idi, Türkiye hem demokratikleşme adımlarını yüksek bir kamuoyu desteği ile atacak, hem de terörle mücadelede yıllarca bu kadar yalnız kalmayacaktı.

3.3.2. Avrupa Konseyi'nin PKK Konusundaki Tutumu

Avrupa Konseyi insan hakları alanının devletler hukuku sorumluluğunda olduğunu, ihlali halinde uluslararası müdahalenin mümkün olabileceğini düşünmektedir. Türkiye'nin 1950 de üye olduğu bu örgütün Türkiye'deki insan hakları konularındaki tutumuna, Konseye bağlı Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi(AKPM) ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Divanın verdiği kararlar etkili olmuştur.

3.3.2.1. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin Kararları

Avrupa Konseyi'nin Türkiye'deki insan hakları ile ilgilenmesi 12 Eylül darbesinde sonra başlamıştır. Konseyin icra organı Bakanlar Komitesi yerine danışma organı AKPM Türkiye ile daha yakından ilgilenerek kararlar almıştır.

10 Mayıs 1984 tarihinde AKPM Türkiye ile ilgili aldığı bir kararda Kürtleri kastederek azınlıkların tüm haklarının verilmesinden bahsetmiştir. 1986 yılında ise Kürtlerden azınlık olarak bahsederek kendi dillerinde konuşamadığını, kendi kültürel kimliklerini ifade edemediklerini belirtmiştir.⁴⁵³ Avrupa Konseyinin Kürtlerden azınlıklar olarak bahsetmesi ilerde konuya Avrupa ülkeleri ve diğer uluslararası örgütlerden farklı bakmayacağını göstermiştir.

⁴⁵² *Hürriyet*, 29 Kasım 2006.

⁴⁵³ Kurubaş, s.311.

AKPM'nin Kürt sorunu ile ilgilenmesi soğuk savaş döneminin son bulması ile hız kazanmış, bu dönemde hazırlanan raporlar ve alınan kararlar genellikle Türkiye'nin aleyhine olmuştur. Türkiye açısından bağlayıcı olmasa da bu kararlar Bakanlar Komitesi kararlarını etkilemesi ile Türkiye ile Konsey arasında sorunlar yaşamasına sebep olmuştur. Kürt sorununun demokratik yollarla çözülmesi, PKK ile sözleşme çerçevesinde mücadele edilmesi ve Türkiye'nin yasal reformlar gerçekleştirmesi şeklinde alınan AKPM kararlarında sürekli olarak Kürtlerden azınlık olarak bahsedilmesi kararların tarafsız olmadığını göstermektedir.

1992 yılında AKPM tarafından yazılan raporda, yanlış politikalar sonucu Kürtlerin PKK'ya katıldığı vurgulanarak kültürel haklara saygı gösterilmez ise Türkiye'de iç savaş yaşanacağı, Kürtlere bölgesel özerklik verilerek sorunun aşılabileceğinden bahsedilmiştir. Bu raporda PKK kınanmış ve Türkiye'nin terörle mücadelede hukuka uygun davranması gerektiği vurgulanmıştır. Bu rapora dayanılarak aynı yıl alınan 985 sayılı AKPM kararında Türkiye Kürtlerin kültürel haklarını tanımaya ve terörle mücadeleyi hukukun üstünlüğü çerçevesinde yapmaya çağırılmıştır.⁴⁵⁴

1994 yılında AKPM aldığı kararda, DEP milletvekillerini tutuklanmasına ve partinin kapatılmasına, Türkiye'nin Kürt sorununu siyasi birlik ve toprak bütünlüğü çerçevesinde demokratik bir çözüme gitmesi gerektiği tekrarlanmış, DEP milletvekillerinin serbest bırakılarak DEP'in kapatılmamasını istemiş bu uygulamanın insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne aykırı olduğunu bildirmiştir.⁴⁵⁵

1995 yılında Avrupa Konseyi toplantısında Parlamento üyesi sosyalistler Türkiye'nin üyeliğini düşürmek için çaba harcamışlar, tam bu olayın üzerine Türkiye'nin Kuzey Irak'a gerçekleştirdiği sınır ötesi operasyona Konsey sert tepki vermiş ve operasyonun uluslararası hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir.⁴⁵⁶

⁴⁵⁴ Kurubaş, s.312.

⁴⁵⁵ Kurubaş, s.312–313.

⁴⁵⁶ Kurubaş, s.313.

AKPM 1995 yılında Türkiye'nin Kuzey Iraktan çekilmediği ve yasalarını Avrupa Konseyinin ilkelerine uygun hale getirmediği takdirde üyeliğinin askıya alınacağı önerisi sonrası Türkiye AKPM toplantılarına bu karar geri alınana kadar katılmayacağını bildirmesi üzerine bir süre sonra bu karar geri alınmıştır.⁴⁵⁷

1998 yılında AKPM'nin hazırladığı raporda, Türk Hükümeti'nin bölgedeki soruna siyasi çözüm araması, koruculuk sisteminin kaldırılması ve Türk ordusunun Kuzey Irak'a yönelik sınır ötesi harekâtına son verilmesi istenmiştir.⁴⁵⁸ Bu raporda ilginç olan ise, raporu hazırladığı belirtilen İsviçreli Parlamenter Ruth-Gaby Vermot Mangold'un PKK'yı bir terör örgüt olarak görmediği, Kürt sorununun çözülmesi için uluslararası bir konferans düzenlenmesi gerektiği, Türkiye'nin Kürtlerle masaya oturmasının zamanı geldiği, PKK'nın içinde iyi niyetli insanlar olduğu, Raporu Kızılhaç'ın, BM Mülteciler Yüksek Komisyonu'nun ve NATO'nun verilerine bakarak hazırladığı şeklindeki sözleridir. Türk kamuoyunda tartışma yaratan bu sözler sonrasında rapor; PKK'nın terör ve şiddet eylemlerinin kınandığı ve silahlı eylemlerine bir an önce son vermesi gerektiği, köylerin ordu tarafından yakılmasının kınandığı, Kürt halkının siyasi mücadeleye çağırıldığı, OHAL'in ve Koruculuk sisteminin kaldırılması gerektiği kararları alınarak kabul edilmiştir.⁴⁵⁹

Abdullah Öcalan'ın yakalanması sonrası Avrupa Konseyi İşkenceyi önleme Komitesinden 11 kişilik heyet Türkiye'ye gelerek Öcalan'la görüşmüştür. Konsey Öcalan'a verilen idam cezasının uygulanmamasını isteyerek, Türkiye'nin idam cezasını uygulama konusundaki tutumunu devam ettirmesi istenmiştir.⁴⁶⁰ Türkiye'nin 2003 yılında idam cezasını kaldırılmasının ardından Avrupa Konseyini bu konudaki söylemlerinin önü kesilmiştir. 2005 yılında Öcalan'ın tekrar yargılanması ve cezaevi koşullarının tecrit olduğuna dair öneri AKPM tarafından reddedilmiştir.

⁴⁵⁷ Kurubaş, s.314.

⁴⁵⁸ *Hürriyet*, 23 Haziran 1998.

⁴⁵⁹ *Hürriyet*, 25 Haziran 1998, 26 Haziran 1998.

⁴⁶⁰ Kurubaş, s.315.

Ekim 2006 tarihli AKPM’de kabul edilen raporda, Kürtlerin Dünya’da devletsiz en büyük ulus olduğu, siyasi istikrarın, Kürtlerin Kültürel durumunun gelişmesiyle doğrudan ilişkili olduğu vurgulanarak, Türkiye’nin azınlık ve bölgesel dillerin korunmasıyla ilgili Avrupa sözleşmesine taraf olması istenmiştir. Bu kararda ayrıca Türkiye’de resmi dilin dışında ana dilde eğitime önem verilmesi, Kürt dili ve edebiyatıyla ilgili üniversitelerde dersler verilmesinin cesaretlendirilmesi çağrısında bulunmuştur.⁴⁶¹ Bu kararlarla Konsey Kürtlerin kültürel hakları konusunda bir adım daha ileri gitmiştir.

Bu tarihten itibaren AKPM’nin Türkiye ile ilgili kararları genellikle siyasi partilerin kapatılması davaları, Ermeni, Kıbrıs, Yunanistan ve gayri Müslim azınlıklar konuları ile ilgili olmuştur.

3.3.2.2. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Mahkemesinin (Divan) Kararları

Avrupa insan Hakları Komisyonu ve Mahkemesi 1953 yılında yürürlüğe giren AİHS’nin denetim mekanizmasıdır ve yargıçlardan oluşmaktadır. 1954 yılından itibaren Türkiye sözleşmede yer alan hak ve özgürlüklere uygun hareket etme yükümlülüğü altına girmiştir. Türkiye 27 Eylül 1989 tarihinde bireysel başvuru hakkını, 27 Eylül 1989 da da Divan’ın zorunlu yargı yetkisini kabul etmiştir.⁴⁶²

Türkiye özellikle PKK’ya karşı özel önlemler aldığı 1992 yılından sonra komisyona yapılan şikâyetler sonrası AİHM’de mahkûm olmaya başlamıştır. Komisyon tarafından kabul edilebilir bulunan şikâyetlerin büyük çoğunluğu Güneydoğudaki olağanüstü hal uygulamaları olmuştur. Bunlar genellikle; köy yakma, köy boşaltma, işkence, kötü muamele ve gözaltı süresinin uzunluğu, düşünce ve ifade özgürlüğü, yargılama süresinin uzunluğu, parti kapatma, faili meçhuller, konut hakkı ve kamulaştırma konularında olmuştur.⁴⁶³

⁴⁶¹ *Hürriyet*, 05 Ekim 2006.

⁴⁶² Kurubaş, s.317.

⁴⁶³ Kurubaş, s.317–318.

Olağanüstü hal yönetiminin AİHS şartlarına uymaması bu kararların Türkiye aleyhine sonuçlanmasında önemli rol oynamıştır. AİHS'ye göre; özgürlüğü kısıtlayıcı önlemler durumun gerektiği ölçüde olmalı ve yaşam hakkı, işkence, insanlık dışı muamele ve cezaların geriye yürümemesi ilkelerine aykırı olmaması gerekmektedir.

Mahkeme özellikle Türkiye'deki gözaltı uygulamaları çerçevesinde işkence ve kötü muamele ve ortadan kaybolma konularında Türkiye'yi suçlu bulmuştur. Mahkeme ve Komisyon olağanüstü hal uygulanan bölgelerden gelen başvuruları genelde kabul edilebilir bulmuştur. Mahkemeye başvuruda iç hukuk yollarının tüketilmiş olma şartı olmasına rağmen bölgede, terör sorunundan dolayı yargının düzgün işleyişinin engellediği, soruşturma ve delil toplamanın güçlüğü sebepleriyle etkili hukuk yollarının bulunmadığı belirtilerek bu şartın uygulanmadığı görülmüştür. Ayrıca DGM'lerde askeri savcı ve üyelerin bulunması Mahkeme tarafından tarafsızlığa aykırı görülmüştür.⁴⁶⁴

AİHM Türkiye aleyhinde verdiği kararlar sonucu Türkiye tazminat ödemek zorunda kalmış, hem de insan hakları ihlalleri tescillenmiş bir ülke pozisyonuna düşmüştür. Belki de Türkiye'nin haklı olduğu terörle mücadelesinde, uluslararası sözleşmeleri ve bunların doğurduğu yükümlülüklerini yerine getirmeyi kabul etmesine rağmen mevcut yasalarını bunlara uygun hale getirmediğinden, batı gözünde haksız duruma düştüğü söylenebilir. Terörle mücadele eden bir ülke muhakkak terör örgütü tarafından hukuk kurallarının dışına çıkarılmak istenecektir. Böylece örgüt kendisini dünyaya haklıymış gibi göstererek kamuoyu oluşturacaktır. Yıllarca terör örgütü PKK'nın Avrupa'dan ve diğer devletlerden direk veya dolaylı destekler almasında, doğal destekçilerinin yanında bu faktörde önemli bir rol oynamıştır.

3.3.3. BM'nin PKK Konusundaki Tutumu

Türkiye zaman zaman PKK ve Kürt sorunuyla BM gündemine taşınmak istendiyse de, bu tartışmanın ötesine gitmeyerek BM'nin gündeminde bu

⁴⁶⁴ Kurubaş, s.321–322.

konuda bir karar alınmamıştır. Genellikle BM çatısı altında PKK tartışılarak terörle mücadelede alanında işbirliği kararları alınmıştır. 24 Ağustos 1995 tarihinde genel kurula sunulan “Uluslararası Terörizmin Ortadan Kaldırılması için alınacak önlemler” başlıklı raporda PKK terörüne geniş yer verilerek PKK’nın uluslararası etkinlikleri, uyuşturucu madde kaçakçılığı, örgütün uluslararası bağlantıları ve eylemleri anlatılmış, Türkiye’nin terörle mücadele alanında yaptığı ikili anlaşmaların desteklendiği belirtilmiştir.⁴⁶⁵

2007 yılında BM sözcüsü Michele Montas, TBMM’nin aldığı TSK’ya sınır ötesi operasyon yetkisi veren kararına ilişkin, “*sınırdaki karşı karşıya gelinmemesi için diplomatik çabalar sürmelidir*” demiş, konuşmasının devam eden bölümünde, BM Genel Sekreterinin; “*Irak yönetiminin PKK tarafından Irak topraklarının Türkiye’ye karşı sınır ötesi saldırılarda kullanılmaması için kararlı önlemler alması konusunda cesaretlendirmekte olduğunu*”⁴⁶⁶ belirttiğini söylemiştir. Bu açıklama, BM’nin Türkiye’nin terörle mücadele alanında yaptığı sınır ötesi operasyonları desteklediğini, sadece iki ülke askerlerinin sınırdaki karşı karşıya gelerek gerilime yol açılmaması için Irak hükümetiyle diplomatik ilişkiye geçilmesini istemiştir. Yine sözcü bu konuşmasında Irak yönetiminin PKK’ya topraklarını kullanarak Türkiye’ye yönelik eylemlere göz yumduğunu, Türkiye’nin sınır ötesi operasyona mecbur kaldığını ima etmiştir. 2008 yılında Irak Hükümeti ve Kuzey Irak Bölgesel Kürt yönetimi başkanı Barzani Türkiye’nin ve İran’ın PKK’ya yönelik gerçekleştirdikleri sınır ötesi operasyonlarda sivil halka zarar verdiği şeklinde hazırladığı raporu BM’ye verse de,⁴⁶⁷ BM tarafından ciddiye alınmamıştır.

BM Türkiye’yi terörle mücadele konusunda yaptığı ikili anlaşmaları destekler mahiyette gündemine almış, diğer Uluslararası örgütlerde olduğu gibi PKK’yı Kürt sorunu adı altında BM gündemine getirmemiştir.

BM’nin yaptırım gücüne sahip tek organı olan ve üye ülkeler arasındaki güvenlik ve barışı korumakla yükümlü Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 5

⁴⁶⁵ Kurubaş, s.339.

⁴⁶⁶ *Hürriyet*, 18 Ekim 2007.

⁴⁶⁷ *Hürriyet*, 24 Eylül 2008.

daimi 10 geçici toplam 15 üye ülkeden oluşmaktadır. 2008 yılında Türkiye'nin 31 Aralık 2010 tarihine kadar sürecek geçici üyeliğe seçilmesi, dünyada mevcut sorunların yanında terör ve uluslararası terörizm boyutlarıyla da düşünüldüğünde, Türkiye'nin mevcut sorunların çözümünde daha etkin bir rol almasını sağlayacağı ve yıllarca terörle mücadelede yalnız kalan Türkiye'nin BM çatısı altında bu yalnızlıktan kurtulacağı ve çözüm önerileri ile de terörizmle mücadeleye daha fazla katkı sağlayacağı düşünülebilir.

3.3.4. AGİT'in PKK Konusundaki Tutumu

AGİT 1975 yılında Soğuk Savaş döneminde Doğu ve Batı Avrupa arasında yaşanan güvenlik bunalımlarını aşmak amacıyla kurulmuş bir örgüttür. Avrupa, Orta Asya ve Kuzey Amerika'dan toplam 56 devletin üye olduğu AGİT bölgesel güvenlik amacıyla kurulmuş en büyük uluslararası örgüttür. Demokratikleşme, eğitim, seçimler, insan hakları, azınlık hakları, silahların kontrolü, terörizmle mücadele, çatışma önleme, asker ve polis faaliyetleri konularıyla ilgilenen AGİT Türkiye'deki PKK ve Kürtler ile bu çerçevede ele almıştır. AGİT, Soğuk savaş sonrası Balkanlar, Güneydoğu Avrupa, Kafkaslar ve Orta Asya'ya Batı'nın müdahil olabilmesi için en önemli araçlardan birisidir.⁴⁶⁸ 1993 yılında AGİK (1995'te AGİT adını almıştır.) Parlamenterler Meclisi Helsinki de yaptığı genel kurul toplantısında aldığı kararda Kürtleri azınlık olarak değerlendirerek bölgedeki sorunların çözümü amacıyla Türkiye'ye heyet gönderilmesini önermiştir.

1994'te Viyana da yapılan toplantı da ise AGİK Güneydoğuda ki şiddetle ilgilendiğini, PKK'nın terörist eylemlerini kınadığını ve Türkiye'yi terörizmle mücadelede desteklediğini duyurmuştur. Bunun yanında DEP milletvekillerinin tutuklanmalarından duyduğu rahatsızlığı dile getirmiş, Türkiye'nin AGİK kararlarına aykırı davrandığını, şiddet içermeyen konuşmalardan ötürü tutuklamaların yanlış olduğunu bildirmiştir.⁴⁶⁹

⁴⁶⁸ Havva Kök, "Avrasya'nın Güvenliği ve AGİT", <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=1364>

⁴⁶⁹ Kurubaş, s.337.

1995 yılında Türkiye'ye gelen AGİT heyeti hazırladığı raporda Türkiye'nin toprak bütünlüğüne karşı olan ve bir Kürt devleti kurmak isteyen kişilerle görüşülmediği özellikle belirtilerek Türkiye'nin Kürt sorununu siyasi önlemlerle çözmesi gerektiğini, Türk yetkililerinin Kürt kimliğiyle terörizmi birbirine karıştırarak hareket ettiklerini, PKK'nın ve güvenlik güçlerinin insan hakları ihlallerine neden olduğunu bildirmişlerdir.

1996 yılında AGİT Parlamenterler Meclisi İnsan Hakları ve İnsani Sorunlar Komitesi aldığı kararda PKK gibi radikal guruplardan kaynaklı her türlü terörizmi kınamış ve teröre destek veren ülkelerin bu tutumlarını değiştirmelerini ve tutuklanan DEP Milletvekillerinin serbest bırakılmasını istemiştir. Bu raporda önceki raporlardan farklı olarak AGİT'in teröre uluslararası desteğin olduğunu kararlarında belirtmiş olması, bunu her fırsatta dile getiren Türkiye'nin haklılığını göstermesi bakımından olumlu bir gelişmedir.⁴⁷⁰

2006 yılında AGİT Milli Azınlıklar Yüksek Komiserinin Türkiye'ye yaptığı ziyaretten sonra yenilenen ziyaret taleplerine olumlu yanıt verilmemesi, Türkiye ile AGİT Milli Azınlıklar Yüksek Komiserliği arasında azınlıkların kamu hayatına katılımı ve azınlık dillerinde yayın konularında diyalog oluşturulması gerektiğine dair hususlar 2008 AB İlerleme Raporuna konu olmuştur.⁴⁷¹

AGİT Türkiye'deki terör konusuna Kürt sorunu adı altında ilgi göstermiş, hukuki bağlayıcılığının olmaması sebebiyle Türkiye'ye herhangi bir etkisi olmamıştır. Türkiye'nin AGİT kararlarında geçen azınlık terimini kabul etmeyerek Kürtlerin Lozan'da kabul edilen azınlıklardan olmadığını ve terörizm konularının AGİT Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserinin yetki alanı dışında olduğundan karışamayacağı yönündeki yaklaşımı AGİT'in bu konuda etkisiz kalmasına yol açmıştır.

⁴⁷⁰ Kurubaş, s.338.

⁴⁷¹ *Türkiye 2008 İlerleme Raporu*,
http://sam.baskent.edu.tr/belgeler/ilerleme_raporlari/ilerleme_tr_2008.pdf

SONUÇ

İnsanlarının huzur ve güveninin sağlanması devletlerin asli görevidir. Toplumda huzurun temin edilemeyişi vatandaşların günlük yaşantılarını doğrudan etkilemekte, bu etki devletin işleyişi ve ülkenin ekonomisi gibi bütün alanlarda kendini hissettirmektedir.

Dünyada görülmeye başlayan sosyal, ekonomik, ideolojik ve etnik farklılıklar zamanla şiddete dönüşerek terör hareketlerini ve terörizm olgusunu meydana getirmiştir. Terörizm doğuşundan bugüne kadar geçen süre içerisinde dünyadaki gelişmelerle orantılı olarak sürekli kendini yenileyerek bugünkü halini almıştır. Gelecekte de uyguladığı yöntem ve stratejilerinin bugünden daha farklı olacağı görünmektedir. Bu demek oluyor ki, dünya terörsüz olmayacak ve gelecekte de, teknolojik gelişmelere çabuk adapte olan, nükleer, biyolojik ve kimyasal silah teminine çalışan terör örgütleri insanlığa bugünden daha fazla acı çektirecektir.

Uluslararası terörizmin 21. yüzyılın en önemli güvenlik sorunlarından birisi olacağı açıktır. Bu nedenle uluslararası güvenlik çalışmaları da son dönemlerde devletlerarası savaş riskleri ve sonuçları ile ilgilenmekten uzaklaşmaya başlamış ve gevşek güvenlik olarak yorumlanan düşük yoğunluklu çatışma modellerine odaklanmıştır. Özellikle etnik ve dini nitelikli çatışma temalarının baskın olacağı soğuk savaş sonrası dünyada görülen temel eğilimlere bakarak, önümüzdeki 20 yılın gittikçe büyüyen bir uluslararası anarşiye sahne olacağı sonucuna varmak mümkündür. Bu durum küresel güvenliği oldukça sarsacaktır. Bu anarşi ortamının muhtemel sonucu ise, sıcak savaşın getirebileceği yıkımın bilincinde olan devletlerin, uluslararası terörizmi mücadele aracı olarak tercihe devam edecek ve bir yandan devlet destekli organize terörizmin, diğer yandan da amatör girişimlerin artması olacaktır.

Uluslararası alanda terörizm konusunda bir uzlaşmanın sağlanamaması, terörün bir dış politika aracı olarak kullanılması nedeniyle terör önlenemeyecek, özellikle Türkiye gibi stratejik önemi bulunan ülkelerin çevresindeki gelişmeler ekonomik ve siyasi birçok yansımaya neden olacak ve diplomatik yollardan halledilmeyen sorunlar gizli pazarlıklarla taşeron terör örgütlerine havale edilmeye devam edecektir.

Osmanlı imparatorluğunun parçalanma döneminde İngiltere'nin politikaları sonucu ortaya çıkan Kürtçü unsurlar, Türkiye Cumhuriyeti kurulmasından sonrada sorun yaratmaya devam etmişlerdir. Soğuk savaş döneminin ürünü olan Marksist ideoloji, Kürtçü yapılanmaları da etkilemiş bu ideolojiyle PKK terör örgütü meydana çıkmıştır. 1984 yılında silahlı eylemlerine başlayan örgüt o yıldan sonra bölgede terörü sürekli tırmandırmıştır. Birçok devlet ve uluslararası örgüt bu konuya yakın ilgi duymuş ve böylece uluslararası boyut kazandırmıştır. PKK, Batı tarafından Türkiye Kürtlerinin temsilcisi görülmüş ya da öyle görmeye çalışmıştır. Örgütün geniş bir yurt dışı örgütlenmesinin olması ve Türkiye'deki her konuyu bu örgütler vasıtasıyla Batının gündemine taşıması bunun en büyük sebebi olmuştur.

Türkiye'nin jeopolitik konumu, doğu-batı arasında kara, hava ve özellikle su yollarına hâkim olması, Ortadoğu ve Kafkasya'yı kontrol edebilmesi, bu bölgelerle dini, siyasi ve coğrafi bağlarının ve genç bir nüfus potansiyeline sahip olması, halkının Müslüman, sisteminin laik, demokratik ve hukuk ilkelerine bağlı olması sebeplerinden, yer altı kaynakları zengin bölge ülkeleri arasında lider bir konuma gelen Türkiye'ye karşı batılı devletler değişik dönemlerde farklı politikalar uygulamışlardır. Son olarak Türkiye'ye karşı uygulanan politikaların baş aktörü PKK, komşu ülkeler tarafından direk dış politika aracı olarak kullanılırken, Kürt politikasının yanında, Türkiye'yi Batı standartlarına sokarak mevcut sistemini yumuşatmak ve siyasi olarak zayıf tutarak değişen uluslararası dengeleri kolay kabullenmesini sağlamak amacıyla Batı tarafından kullanılmıştır.

1998 yılında Abdullah Öcalan'ın Suriye'den çıkarılarak, Kenya'da yakalanıp Türkiye'ye getirilmesi süreci, bizim bildiğimiz ama Dünyanın kabul etmek istemediği PKK'ya verilen uluslararası desteği gözler önüne sermiştir. ABD'nin Abdullah Öcalan'ın yakalanarak Türkiye'ye verilmesini istemesinin sebebi; Kuzey Irakta kurulması planlanan federe Kürt devletine Türkiye'nin PKK sorunu nedeniyle olumsuz bakışı önemli bir engel teşkil etmekte ve artık örgütün Türkiye siyasetine çekilerek misyonuna orda devam etmesi ve Türkiye'nin bunu kabullenmek zorunda bırakılmasıydı.

Bu tarihten sonra terör örgütü, başlangıçtaki hedefi olan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun bir kısım topraklarını ayırıp bağımsız bir Kürt devleti kurma idealinden vazgeçerek, sözde Kürt kimliğinin tanınması, temelinde "Kültürel Özerklik" stratejisini amaç edinmiştir. Örgüt güdümünde kurulan siyasi partilerle sistemle arasında bağlantı kurmaya çalışmıştır.

Batı genel olarak PKK terörü ile Kürt sorununu aynı çerçevede azınlık sorunu olarak ele almış, birçok devlet ve uluslararası örgüt konuyla ilgili somut kararlar almaktan kaçınmıştır. Devletlerin farklı zamanlarda Türkiye üzerindeki PKK politikaları örgütün sürekli gündemde kalmasına sebep olmuştur. Özellikle Avrupa'daki sol yapılar ve insan hakları gruplarının PKK'ya olan ilgilerini kaybetmemeleri ve sürekli gündemde tutmaları örgüte olan ilgiyi daha da artırmıştır.

Batılı devletler ve komşu ülkeler, ülkemiz aleyhindeki tüm faaliyetleri yıllar boyunca desteklemiş, terör örgütlerinin ülkelerinde barınmalarına, kamp kurmalarına, eğitimlerine ve silahlanmalarına yardımcı olmuşlardır. Suriye, Irak, Yunanistan ve Ermenistan bu ülkelerin başında yer almış Fransa, Almanya, Belçika, Hollanda gibi Avrupa ülkeleri de kaçak teröristleri asılsız beyanlarıyla mülteci statüsüne sokmuş, ülkemiz aleyhindeki faaliyetlerine ve örgütlenmelerine müsaade etmişlerdir.

Türkiye'nin AB üyeliğini dış politikanın ana hedefi haline getirdikten sonra, Kopenhag kriterleri ekseninde demokratikleşme, İnsan hakları, kültürel haklar, azınlık hakları gibi konularda maruz kaldığı uluslararası baskılar demokratikleşme konusunda önemli adımlar atılmasını sağlamıştır. Ancak AB'nin Türkiye'den isteklerinin, PKK'nın siyasallaşma sürecinde belirlediği stratejileri ile benzerlik göstermesi ve Batılı ülkelerde PKK'nın özellikle siyasi faaliyetlerine verilen destekler haklı olarak Türkiye'de, Batının terör örgütünü siyasallaştırma çabaları olarak algılanmış ve Batı karşıtı görüş ve söylemler artmıştır.

Bugüne kadar Batı'nın PKK konusunda ortaya koyduğu tavır sorunun daha da büyümesine yol açmıştır. Türkiye bir taraftan AB'ye girmeye çalışırken demokratikleşerek yasalarını AB kriterlerine uygun hale getirmiş, diğer taraftan tek başına terörle mücadele etmiştir. Ancak Batı Türkiye'yi bu mücadelesinde

yalnız bıraktığı gibi, PKK terörü ile Kürt sorunu arasına kesin bir ayırım koymayarak Türk toplumunda kendisine karşı bir güvensizlik ve antipati uyandırmıştır. Batı PKK konusunu dış politika ve Türkiye'ye baskı aracı olarak görmekten vazgeçtiği takdirde Türkiye tarafından önerileri tam anlamıyla değerlendirilerek sorunlar daha kolay çözülebilecektir.

Son dönemde Türkiye'nin komşuları ile olan sorunlarını hallederek özellikle Suriye, İran ve Irak la daha iyi ilişkiler geliştirmesi, PKK ile mücadele açısından son derece önemli olmakla beraber PKK'nın siyasallaşmasının ardından Irak'ta bulunan Kürt özerk bölgesindeki gelişmelerin uzun yıllar Türkiye'nin iç ve dış politikasını etkileyeceği aşikârdır.

Sonuç olarak Dünyadaki gelişmeler yakından takip edilerek Batılı devletlerin geçmişte ve bugün olduğu gibi demokratikleşme ve insan hakları kavramları adı altında bölücüleri ve ayrılıkçı hareketleri umutlandırması engellenebilmeli, devlet eğer vatandaşına bir hak verecekse bunu yabancı devletlerin baskısıyla değil ülke gerekleri için vermelidir. Terör örgütü PKK ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da mukim vatandaşlarımız özdeşleştirilmemeli, Örgüt ve örgütü destekleyenlerin bölge halkının çok az bir kısmı olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Siyasi parti temsilcilerince zaman zaman yapılan; terörünün bitirilmesi amacıyla Kürtçe eğitim, Kürtçe harf ve isimlerin kullanılabilmesi v.b. gibi konularda bir sakınca olmadığı yolundaki açıklamalar, terörist başı başta olmak üzere terör örgütünde hedeflerine adım adım ulaştıkları şeklinde bir kanaat oluşmasına ve hedef kitlelerine yönelik de bu yönlü propaganda yapmaya devam etmeye cesaretlendirmektedir. Nitekim terör örgütü yurt içerisinde kitle desteğini kazanmak ve halkın örgütü desteklediği imajını oluşturabilmek için legal faaliyetlere büyük önem atfetmekte, devlet tarafından Kürt kökenli vatandaşlarımıza yönelik siyasal ve sosyal alanda yapılmak istenen düzenlemelerin kendi kazanımları olduğu imajını yaratmaya çalışarak halk desteğini artırmaya amaçlamaktadır.

Türkiye kendi iç sorunlarını yine kendi içinde çözerek yabancı devletlerin bu sorunları baskı ve taviz koparma aracı olarak kullanmasının önüne geçmeli ve uluslararası toplumun onurlu bir üyesi olarak kendine has milli politikasını

uygulamaya koymalıdır. Bu politika Türkiye'nin sadece yakın geleceğini değil uzak geleceğini de kapsamalıdır. Eğer Türkiye bulunduğu coğrafyadaki tarihi, kültürel, siyasi, ekonomik ve askeri birikimi ve gücünden kaynaklanan potansiyeli ile yeni politikalar ve yeni çözümler üretemezse, başkaları tarafından üretilmiş olan çözümleri ve hareket tarzlarını, küçük pazarlık marjları ile kabul etmek zorunda kalacaktır.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- Alçitepe, M. Ali Galip, *Yunanistan Kıbrıs Rum Kesimi PKK Üçgeni*, Ankara, Esra Yay, 1997.
- Alkan, Necati, *Psikolojik Harekât Terörizm ve Polis*, Ankara, TEMÜH Daire Başkanlığı Yayınları, 2000.
- , *Gençlik ve Terörizm*, Ankara, EGM-TEMUH Dairesi Başkanlığı Yayınları, No:9, 2002.
- Altuğ, Yılmaz, *Terörizmin Dünü, Bugünü, Yarını*, Ankara, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, 1989.
- Ankara Üniversitesi, *Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, 1985.
- Arı, Tayyar, *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İstanbul, Alfa Yayınları, 2002.
- Armaoğlu, Fahir, *20. y.y. Siyasi Tarihi 1914–1995*, Ankara, Alkım Yayınevi, 1999.
- Aydoğan, Metin, *Avrupa Birliğinin Neresindeyiz? Tanzimat’tan Gümrük Birliğine*, İstanbul, Kum Saati Yayınları, 2002.
- Aydoğan, Vatandaş, *Armagedon*, İstanbul, Timaş Yayınları, 1997.
- Başar, Cem, *Terör Dosyası ve Suriye*, İstanbul, Güvenlik ve Hukuk Muhabirleri Derneği, 1997.
- Başeren, Sertaç H, *Uluslararası Hukuk Açısından Terörizm, Dünyada ve Türkiye’de Terör*, Ankara, T.C. Merkez Bankası Yayınları, 2002.
- Bal, A. Mehmet, *Savaş Stratejilerinde Terör*, İstanbul, IQ Yayıncılık, 2003.
- Ballı, Rafet, *Kürt Dosyası*, İstanbul, Cem Yayınevi, 1993.
- Bayraktar, Muharrem, *Batının Kanatları Altında PKK*, İstanbul, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2009.
- Bergesen, J. Albert; Omar A. LİZARDO, *Terrorism and Hegemonic Decline, Hegemonic Declines: Present and Past*, (Yayına hazırlayanlar,

- Jonathan Friedman & Christopher Chase-Dunn), *Political Economy of World-Systems Annuals*, Vol: XXVI-b, Boulder, Paradigm Publishers, 2005.
- Bila, Fikret, *Satranç Tahtasındaki Yeni Hamleler, Hangi PKK*, Ankara, Ümit Yayıncılık, 2004.
- Bozkurt, Enver, *Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı*, Ankara, Nobel Yayınları, 2003.
- Buzoğlu, M. Hüseyin, *Körfez Savaşı ve PKK*, Ankara, Strateji Yayınları, 1996.
- Cebrowski, K. Arthur; Thomas P. M. Barnett, *The American Way of War*, Proceedings of the U.S. Naval Institute, Ocak 2003.
- Combs, Cindy, *Terrorism in the Twenty-First Century*, New Jersey, University of North Carolina-Charlotte, 1997.
- Çay, Abdulhaluk, *Her Yönüyle Kürt Dosyası*, Ankara, Turan Kültür Vakfı, 1999.
- Çaycı, Sadi, *Terörle Mücadele ve Birleşmiş Milletler*, İstanbul, Bilgi Yayınevi, Aralık 2004.
- Çeşme, Ahmet, *Kansız Mücadelenin Kanlı Yüzü, Psikolojik Harekât ve PKK*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005.
- Çitlioğlu, Ercan, *Gri Tehdit Terörizm*, Ankara, Ümit Yayıncılık, 2006.
- Dalman, Metin, *Avrupa'da İnsan Ticareti ve PKK*, Terör Araştırmaları Diz. Anadolu Ofset, 1995.
- Demirel, Emin, *Terör*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2001.
- , *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005.
- Denker, M.Sami, *Uluslararası Terör Türkiye ve PKK*, İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 1997.
- Dilmaç, Sabri, *Terörizm Sorunu ve Türkiye*, Ankara, E.G.M, İ.D.B Yayınları 55, 1997.
- Doğan, Gürkan, *Stratejik Müttefikten Uluslararası Terörizme*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2007.

- Doğan, Suat, *Küresel Dünyada Terörizm Konsepti*, Ankara, EGM-TEMÜH Yayınları, 2004.
- Dönmezer, Sulhi, *Kriminoloji*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayını, 1989.
- Elegab, Omer Yousif, *International Law Documents Relating to Terrorism*, London, Cavendish Publishing, 1995.
- Ergil, Doğu, *Türkiye’de Terör ve Şiddet*, Ankara, Turhan Kitapevi, 1980, s.1.
- , *Kırık Aynada Kendini Arayan Türkiye*, Ankara, Doruk Yayıncılık, 1997.
- Ericson, J.Richard, *Legitimate Use of Force Againsts State-Sponsored Terrorism*, Washington D.C., Air University Pres, 1995.
- Ersever, Ahmet Cem, *Üçgendeki Tezgâh*, Ankara, Kitap Yayınları, 1993.
- , *Kürtler PKK ve A.Öcalan*, Ankara, Ocak Yayınları, 1998.
- Gazeteciler Cemiyeti, *Terör Örgütü PKK’nın Gerçek Yüzü*, Gazeteciler Cemiyeti Yayını, Ankara, 1994.
- Güner, Sedat, *Organize Suç Örgütleri ve Kara Para Aklaması*, Ankara, Bilgi Yayınevi, Ağustos 2003.
- Güney, Nurşin Ateşoğlu, *Batı’nın Yeni Güvenlik Stratejileri AB-NATO-ABD*, İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 2006.
- Gürses, Emin, *Ayrılıkçı Terörün Anatomisi/IRA-ETA-PKK*, İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 1997.
- , *Uluslararası Sistem Kısacasında Etnik Terör*, İstanbul, Profil Yayıncılık, 2007.
- Güvel, E. Alper, *Organize Suç Ekonomisi ve Hukuk Uygulaması*, Ankara, Roma Yayınları, 2004.
- Güzel, Cemal, *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, Ankara, Ayraç Yayınevi, 2002.
- Hablemitoğlu, Necip, *Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası*, Ankara, Otopsi Yayınları, 2001.

- Hamza Keleş, Nuh Mete Yüksel ve Talat Şalk, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 26/04/1999 gün ve 1998/98 Esas No'lu İddianamesi.
- Hazır, Hayati, *Siyasal Şiddet ve Terörizm*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2001.
- İlhan, Suat, *Avrupa Birliğine Neden Hayır(Jeopolitik Yaklaşım)*, İstanbul, Ötüken, 2000.
- , *Terör Neden Türkiye*, Ankara, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi, Yayınları, 2002.
- İmsek, İsmet, *PKK*, Turkish Daily News Yayınları, 1993.
- Kaya, İbrahim, *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*, Ankara, USAK Yayınları, 1.Baskı, 2005.
- Keleş, Ruşen; Ünsal Artun, *Kent ve Siyasal Şiddet*, Ankara, Turhan Kitapevi,1982.
- Kışlalı, Ahmet Taner, *Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*, Ankara, İmge Yayınları,1998.
- Kışlalı, Mehmet Ali, *Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma*, Ankara, Ümit Yayıncılık, 1996.
- Kurubaş, Erol, *1960'lardan 2000'lere Kürt Sorununun Uluslararası Boyutu ve Türkiye Cilt 2*, Ankara, Nobel Yayınları, 2004.
- Köknel, Özcan, *Siyasal ve Toplumsal Şiddet*, İstanbul, Altın Kitaplar Yayınevi, 1996.
- Long, E.David, *The Anatomy of Terrorism*, New York, The Free Press, A Division of Macmillian Inc., 1990.
- Manisalı, Erol, *Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinde Sessiz Darbe*, İstanbul, Derin Yayınları, 2003.
- MFA, *Greece and PKK Terrorism*. March, Ankara,1999.
- MFA, *Ocalan's Stay in Kenya, Greece and PKK Terrorism II*, Ankara,1999.
- MFA, *The Terrorist Organisation KADEK*, Ankara, 2002.

- Milli Güvenlik Kurulu, *Kendi İfadesi ile PKK Kimdir*, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Yayınları, Ankara, 1994.
- , *1989–1990 Botan İki Yıllık Eyalet Planlaması, Kendi İfadesiyle PKK Kimdir, Ne Yapmak İstiyor*, MGK Yayınları, No:3, Ankara, 1994.
- Mütercimler, Erol, *21. Yüzyıl ve Türkiye*, İstanbul, Güncel Yayınları, 2001.
- O'Ballance, Edgar, *Terrorism: The New Growth Form of Warfare*, Marius H.Livingston, *International Terrorism in the Contemporary World*, London, Greenwood Pres, 1998.
- Öcalan, Abdullah, *Önderlik Gerçeği ve Apocu Siyaset*, İstanbul, Çetin Yayınları, 1.Baskı, Ağustos 2002.
- Özcan, Nihat Ali, *PKK Tarihi İdeolojisi ve Yöntemleri*, Ankara, Asam Yayınları, 1999.
- Özdağ, Ümit, *Türkiye Kuzey Irak ve PKK*, Ankara, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 1999.
- Özdağ, Ümit; Osman Metin Öztürk, *Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar*, Ankara, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 2000.
- Özkan, Tuncay, *Mit'in Gizli Tarihi*, İstanbul, Milliyet yayınları, 2003.
- , *Bush ve Saddam'ın Gölgesinde Entrikalar Savaşı*, Alfa Yayınları 3.Baskı İstanbul 2003.
- Öztürk, Osman Metin, *Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları*, Ankara, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 2000.
- , *11 Eylül Saldırıları Sonrasında Uluslararası Terörizmin ve Terörle Mücadelenin Yeni Yüzü*, İstanbul, Biltek Yayınları, 2002.
- Öztürk, Saim, *Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü PKK*, Ankara, Köksav Serisi 17, 2000.
- Öztürk, Saygı, *Kasadaki Dosyalar*, Ankara, Ümit Yay., 2002.

- Parlar, Suat, *Kirli İşler İmparatorluğu, Uyuşturucu, Mafya, Devlet*, İstanbul, Bibliotek Yayınları, 1998.
- Pirim, Oktay; Süha Örtülü, *Ömerli Köyünden İmralı'ya PKK'nın 20 Yıllık Öyküsü*, İstanbul, Boyut Yayınları, 2000.
- Somuncuoğlu, Sadi, *Avrupa Birliği Uyum Paketlerinden Federasyona*, Ankara, Ankara Ticaret Odası (ATO) Yayınları, 2003.
- Şehirli, Atila, *Türkiye'de Bölücü Terör Hareketleri(Ve Devletin Aldığı Tedbirler)*, İstanbul, Burak Yayınları, 2000.
- Şimşek, Halil, *Şeyh Said İsyanı ve PKK*, İstanbul, Harp Akademileri Basımevi, 2000.
- Taşdemir, Fatma, *Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi*, Ankara, USAK yayınları, 2006.
- Tekin, Arslan, *Son İsyan*, Ankara, Elips Kitap, 2004.
- Topal, A.Hamdi, *Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı*, İstanbul, Beta, 2005.
- Toygar, Mustafa, *PKK Terör Örgütü ve Cumhuriyet Döneminde Meydana Gelen Belli Başlı Ayaklanmalar*, Ankara, Türk Ocakları Yüzyıllığı, Türk Yurdu Yayınları, 2000.
- Tuşalp, Erbil, *Zehir Yüklü Bulutlar Halepçe'den Hakkâri'ye*, Bilgi Yayınevi, 1990.
- Türk Demokrasi Vakfı, *Terörizm ve Organize Suçlar*, Ankara, Demokrasi ve İnsan Hakları Serisi, Sevinç Matbaası, 1999.
- Uzun, Adem, *PKK 'dan KADEK' e Bir Terör Örgütünün Anatomisi*, Ocak Yayınları, Ankara, 2003.
- Yavuz, Turan, *ABD'nin Kürt Kartı*, İstanbul, Milliyet Yayınlar, 1998.
- Zafer, Hamide, *Ceza Hukukunda Terörizm, Milletlerarası Metinler ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu Işığında*, İstanbul, Beta Yayınları, 1999.

MAKALELER

- Acer, Yücel, "Terörizm Kavramı Açısından Ermeni Terörü ve Genel Nitelikleri", *Ermeni Araştırmaları*, Cilt: 2, Sayı: 8, 2003.
- Akçora, Ergünöz, "Tarihi Gelişimi İçinde Terör Örgütlerinin Türkiye Üzerindeki Emelleri ve İşbirlikleri", *Doğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu*, Elazığ, 1998.
- Alkan, Necati, "Terör örgütünün finans kaynakları", *Polis Dergisi*, Sayı 40, Ankara, 2004.
- Ararat, Serhat, "PKK Sorumluları Yargı Önünde Hesap Veriyor" <http://f23.parsimony.net/forum53543/messages/11513.htm>.
- Atay, Mehmet, "Ortadoğu'da Terör Savaşı ve Barış Arayışları", *Avrasya Dosyası*, sayı 117, 1996.
- Aydın, Nurullah, "Terör, Terörizm ve Terörle Mücadelede Stratejik Yaklaşımlar", *Polis Dergisi Terör Özel Sayısı*, EGM Yayınları, 2004.
- Babaoğlu, Ömür Şakir, "Küresel Terör ve Türkiye" (Sempozyum), *Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi (SAREM)*, Mayıs 2002, Yıl:1, Sayı: 6
- Cassese, Antonio, "The International Community's Legal Response to Terrorism", *International and Comparative Law Quarterly*, Cilt 38, 1989.
- Cetron, Marvin J.; Owen Davies, "The Future Face of Terrorism", <http://www.wfs.org/cetron94.htm>,
- Crenshaw Martha, "Unintended Consequences; Gow Democracies Respond to Terrorism", *Fletcher F. World Aff. , Vol. 21 1997*, s. 155.
- Cumalıoğlu, Yakan, "Her Şarta Göre Değişebilen Senaryolar ve Kuzey Irak", *Orkun Dergisi*, Sayı: 51, Mayıs 2002.
- Çağlar, Ali, "Türkiye'de Terör Örgütünün Yapısal Özellikleri", *Strateji Dergisi*, Ankara, Sayı: 9, 1997.
- Çaycı, Sadi, "Terörle Mücadele ve Birleşmiş Milletler", *ASAM*, 2 Aralık 2004, <http://www.avsam.org/tr/analizler.asp?ID=10>.
- Çelik, Murat, "Unutulmamalı Unutturulmamalı", *Star*, 13 Haziran 2003.

- Çiçekli, Bülent, "Uluslararası Terörizm ve Uluslararası Göç", *Avrasya Dosyası*, Sayı: 2, Cilt:9
- Dinstein, Yoram, "Terrorism as an International Crime" in *Israel Yearbook on Human Rights*, vol. 19,1989.
- Dündar, Can, "K.Irakta Federasyon Pazarlığı", *Milliyet*, 19 Ocak 2003.
- Erdurmaz, Serdar, "Silahsızlanma Çabaları", *TÜRKSAM*, 14 Nisan 2010, <http://www.avsam.org/tr/a1985.html>
- Erhan, Çağrı, "Küreselleşme Döneminin Tehditleriyle Mücadele",2000, http://www.teror.gen.tr/turkce/makaleler/terorizm_çagrı_erhan.html
- Elnur, Soltan, "11 Eylül Sonrası AB'nin Teröre Yaklaşımı ve Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikasının Başarısızlığı", *Stratejik Analiz Dergisi*, Sayı:20, Aralık 2001, s. 30.
- Ganor, Boaz, "Countering State-Sponsored Terrorism", <http://www.ict.org.il/Articles/tabid/66/Articlsid/701/Default.aspx>
- Gerçek, Hüseyin, "Bölücü Terör Örgütleri", Terörle Mücadele Hizmetleri Kurs Notları, *EGM, Terörle Mücadele Harekât Daire Başkanlığı Yayınları*, 2000.
- Gunter, Michael, "Ermeni Terörizminin Çağdaş Görünümü", Ankara, *Ankara Üniversitesi Dergisi*, 1984.
- Gürgür, Nuri, "Batı Suçüstü Yakalandı", *Türk Yurdu Dergisi*, sayı, 139.
- Güven, F. Veli, "PKK Terör Örgütü Tarafından Yol Haritası Adıyla Sunulan Örgüt İsteklerinin Analizi", *Stratejik Analiz*, Ekim 2003.
- , "Uluslararası Terörizm ve Türkiye'ye Yansımaları", *Stratejik Analiz*, C.5, Temmuz 2004.
- Hanlı, Hakan, "Global Terörizm: Uluslararası ve Uluslarüstü Boyutu", 2000, http://www.teror.gen.tr/turkce/makaleler/terorizm_hakan_hanlı.html.
- Hazar, Hasan Mesut, "Operation Steel is a Legitimate Response to Terrorism" *Washington Report On Midle East Affairs*, March 1995.

- Kaya, İbrahim, "Uluslararası Terörizmin Yasaklanma Çabaları", *Türk Harb-iş Dergisi*, Sayı 210, Ekim 2004.
- Kalkan, Duran, "KONGRA-GEL Demokratik Direnişin Adıdır", *Serxwebun*, Sayı: 264, Aralık 2003,
<http://web.archive.org/web/20050222011718/www.Serxwebun.com/2003/12/hab01.html>
- Kedikli Umut, "Avrupa Birliğinin Terörizmle Mücadele Politikaları ve Hukuki Boyutu", *USAK Stratejik Gündem*, 11 Mayıs 2009,
<http://www.usakgundem.com/makale/17/avrupa-birli%C4%9Fi-39-nin-ter%C3%B6rizmle-m%C3%BCcadele-politikalar%C4%B1-ve-hukuki-boyutu.html>
- Kocaoğlu, Mehmet, "Türkiye'yi Bölme ve Köşeye Sıkıştırma Vasıtası Olarak İç ve Dış Mihraklar Tarafından Kullanılan Terörizm", *Doğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu*, Elazığ, 1998.
- Kök, Hawva, "Avrasya'nın Güvenliği ve AGİT",
<http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=1364>
- Laçiner, Sedat, "AB, PKK ve Şantaj Siyaseti", *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu*, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=322>
- , "Açılımı En İyi PKK Anladı", *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu*, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=1202>
- Lobel, Jules, "The Use of Force to Respond to Terrorist Attacks: The bombing of Sudan and Afghanistan", *Yale J. Int' l L.*, Vol. 24, 1999,s. 555.
- Lüle, Zeynel, "Kafa Karıştıran Divan Kararı",
<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/8617374.asp?gid=233&sz=71371>,
04 Nisan 2008.
- Malvestı, L. Michele, "The New World Disorder: Bombing Bin Laden: Assessing the Effectiveness of Air Strikes as a Counter-Terrorism Strategy", *Fletcher F. World Aff.*, Vol. 26, 2002.

- Öngay, Şeref, "11 Eylül 2001 Tarihinden Sonra BM, AB ve NATO'da Terörle Mücadeleye Yönelik Gelişmeler", *Stratejik Araştırmalar ve Etüt Merkezi (SAREM)*, Yıl: 1, Sayı: 4, Nisan 2002, s.5.
- , "Uluslararası Terörizm Bağlamında Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Hazırlanmakta Olan Kapsamlı Terörizm Sözleşmesi ile Terörizmle Mücadelede NATO'nun ve Avrupa Birliği'nin Rolü", *Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi*, 24 Nisan 2002, Yıl: 1, Sayı: 4,
- Özcan, A. Nihat, "Terör ve Ekonomi", *Terörizm İncelemeleri, ASAM Yayınları* 10, Jeopolitik-Stratejik-Terör Dizisi:3, 2000.
- Özcan, Mehmet, "Siber Terörizm ve Uluslararası Güvenlik",
<http://turkinternet.com/Haber/>,
- , "Belçika'da PKK Operasyonu" *USAK*,
<http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=1378>
- Özcan, Mehmet; Ertan Beşe, "Türkiye - Avrupa Birliği İlişkileri ve Terörizm Faktörü", <http://www.usakgundem.com/makale.php?id=162>
- Özfatura, M.Necati, "İtalya'nın Türkiye Düşmanlığı", *Türkiye*, 19 Kasım 1998.
- Öztürk, Saygı, *Star*, 11 Temmuz 2003.
- Purtaş, Fırat, "Yeni Boyutlarıyla Terörizm", *2023 dergisi*, Sayı:32, Aralık 2003.
- Reid, Edna O.F., "Evolution of a Body of Knowledge: An Analysis of Terrorism Research", *Information Processing & Management*, 1997, C.33
- Radu, Michael, "This is The Truth About the an Italy is Planning to Harbor who is Abdullah Öcalan?" *FPRI(Foreign Policy Research Institue)*,
<http://www.turkey.org/apo-pkk/apo3.htm>
- Raufer, Xavier, "New World Disorder, New Terrorisms: New Threats for Europe and the Western World", 1999. http://www.xavier-raufer.com/english_7.php
- Somer, Tarık, "Ermeni Terörü ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı", Ankara, *Uluslararası Terörizm Sempozyumu*, Düzenleyen; *Ankara Üniversitesi*, 1984.

Spinelli, Barbara, *La Stampa*, 21 Now 1998; *Il Giornale*, 24 Now 1998.

Verheugen Günter, “Belçika Şirketleri federasyonu (FEEB-VBO) tarafından düzenlenen Genişleme Semineri’nde yaptığı konuşma”, Brüksel, 13 Eylül 2001.

http://ec.europa.eu/commission_barroso/verheugen/index_de.htm

Yeniçeri, Özcan, “Terör ve ABD: Terörün Hegemonya Aracı Olarak Kullanılması Sorunu”, *2023 Dergisi*, 2003.

Yurtçiçek, Bayram, “ABD-İrak Savaşında PKK’nın Tutumu”, *Teori Dergisi*, Temmuz 2003.

SÖZLÜK VE ANSİKLOPEDİLER

Doğan, B. Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Beyan Yayınları, İstanbul, 1989

Meydan Larousse C.12

SÜRELİ YAYINLAR VE İNTERNET SİTELERİ

Akşam, 22 Nisan 2002.

Akşam, “PKK Ortak Düşmanımız”, 20 Mart 2010.

Bereket, Mithat, Nizar El-Hazracı Röportajı, *NTV*, 18 Şubat 2003, *Hürriyet* 15 Ekim 2003.

Cumhuriyet, 18.04.2008

Dengeroj, “PKK’ya Karşı Üçlü Eylem Planında Görüş Birliğine”, 12 Nisan 2010.

<http://dengemed.me/News-sid-ABD-PKK-ye-kar-351-305-ueclue-eylem-plan-305-nda-goerue-351-birli-287-ine-10327.html>

“EU Council Wants To Wilden Definition Of Terrorism”, *Statewach News Online*, <http://www.statewach.org/news/2001/oct/08counterr.htm>.

Firat Haber Ajansı, “Öcalan: Önümüzdeki Haftalar Kritik”,

<http://www.firatnews.com/index.php?rupel=nuce&nuceID=25637>

Hürriyet, 29 Eylül 1997, 1 Mayıs 1998, 13 Mayıs 1998, 23 Haziran 1998, 25 Haziran 1998, 26 Haziran 1998, 2 Ekim 2001, 4 Kasım 2001, 12 Temmuz 2002, 24 Temmuz 2005, 5 Ekim 2006, 29 Kasım 2006, 3 Ekim 2007, 18 Ekim 2007, 5 Mart 2008, 11 Mayıs 2008, 24 Eylül, 2008, 3 Mart 2010, 25 Mart 2010, 13 Mart 2010 tarihli sayıları.

Hürriyet, 25.10.2007, "Yunanistan'dan Türkiye'ye Destek",
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=7558452>

Hürriyet, 05.12.2007, "Babacan'dan Atina'ya PKK listesi",
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=7812812>

Hürriyet, 15.03.2008, "Rozerin Yunan Pasaportuyla Yakalandı",
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=8462060>

Hürriyet, 04.10.2008, "Fransa, PKK İçin Atina'da"
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=10037087>

Hürriyet, 09.10.2008, "Yunan Belgesiyle AB'de Cirit Atıyor",
<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=10076157>
<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2000/12/14/271459.asp>
<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2005/07/24/676631.asp>

Milliyet, 21 Kasım 1995, 22 Mayıs 1996, 30 Ocak 1998, 16 Kasım 1998, 24 Kasım 1998, 18 Şubat 1999, 2 Haziran 1999, 21 Aralık 2001, 5 Nisan 2002, 30 Temmuz 2003, 11 Eylül 2006, 12 Temmuz 2008, 04 Ağustos 2008, 19 Mayıs 2009, 11–18 Haziran 2009, 30 Mart 2010 tarihli sayıları.

Med tv, *Newsroom*, 13 Kasım 1998

NTVMSNBC, 15 Nisan 2003.

Sabah, <http://arsiv.sabah.com.tr/2005/09/23/gnd123.html>

Sabah, <http://arsiv.sabah.com.tr/2007/07/13/haber,3058141A723E424981BA63C26F62AA4.html>

Türkiye, 19 Kasım 1998.

Vatan, 29 Haziran 2007.

<http://www.caginpulisi.com.tr/1/19.htm>

http://www.economist.com/priritedition.

Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Resmî internet Sitesi, <http://www.egm.gov.tr/temuh/mucadele9.htm1>,

KADEK, *1'inci Kuruluş Kongresi Sonuç Bildirgesi*, Serxwebun, Sayı: 244, Nisan 2002.

www.masak.gov.tr

http://www.pkkgercegi.net/2005_04_18_S.htm.

The Current Terrorist Threat to NATO, <http://nww.afn.nato.int/12/global/cisyy/current>

“PKK VI. Ulusal Konferans Sonuçlarını Doğru Bir Çalışma ve Yönetim Tarzıyla Hayata Geçirelim”, Serxwebûn e-Dergisi, Eylül 2001, Yıl:20, Sayı: 237, <http://www.serxwebun.com/2001/09/hab04.html>.

“PKK IV. Ulusal Konferansından Değerlendirmeler ve Kararlar”, *Serxwebûn Dergisi*, Sayı:174, Köln, Haziran 1996

Resmi Gazete, 26 Mart 1981.

Türk Yunan İlişkileri, Yunan–PKK işbirliği, <http://www.terror.gen.tr/turkce/orgütler/pkk.html>

Turkey Tells Syria to Renounce PKK Terrorism Before Water Pact, , Hellenic Resources Network, <http://www.hri.org/news/misc/-news/96-05-21.misc.html>

http://www.unodc.org/unodc/en/organised_crime_convention_legislative_guides.htmlB egislative guide for 2.

Verheugen, Günter, “Belçika Şirketleri federasyonu (FEEB-VBO) tarafından düzenlenen Genişleme Semineri’nde yaptığı konuşma”, Brüksel, 13 Eylül 2001.

http://ec.europa.eu/commission_barroso/verheugen/index_de.htm

BELGELER VE RAPORLAR

AB Konseyi Ortak Tutum Kararı (2 Mayıs 2002), Official Journal of the European Communities, 2002/340/CFSP, OJL116/75, 3.5.2002, http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2002/l_116/l_11620020503en00750077.pdf

Abdullah Öcalan'ın İfade Tutanağı

EGM, *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2005 Raporu*, Ankara, 2006.

EGM, *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Raporu*, Ankara, 2003.

EGM, *PKK*, EGM İsth.D.Bşk.lığı Yayınları, Cilt: 1

EGM, TEMÜH, *Terörizmin Mali Kaynaklarının Soruşturulması, Soruşturmacılar Kursu Ders Notları*, Washington, Araştırma Değerlendirme Şube Müdürlüğü Arşivi, 2002.

EGM, TEMÜH, *Sağ Terör Örgütleri Finans Kaynakları-Genel Raporu*, Araştırma Değerlendirme Şube Müdürlüğü Arşivi, Terörle Mücadele Daire Başkanlığı, 2004.

EGM, TEMÜH, *Terör boyutuyla birlikte yasadışı göç ve insan kaçakçılığı Bilgi Notu*, Araştırma Değerlendirme Şube Müdürlüğü Arşivi, 2004.

EGM, *Uyuşturucu olayları genel değerlendirmesi*, Narkotik Şube Müdürlüğü, Ankara, EGM Yayını, 1995.

INAF, *Grek Cypriots have always harboured PKK and other international terror groups*, 20 February 1999 PKK Dossier

KONGRA-GEL Kuruluş Kongresi Sonuç Bildirgesi", *Serxwebun*, Sayı: 263, Kasım 2003.

Öcalan Davası, İddianame, <http://www.belgenet.com/dava/dava.htm/>

PKK/KONGRA-GEL Terör Örgütünün Finans Kaynakları, PKK/KONGRAGEL. İstanbul Valiliği, Emniyet Müdürlüğü Hizmete Özel, Eğitim Serisi. 6, 2004.

Report of the Policy Working Group on the United Nations and Terrorism, UN Action Against Terrorism, <http://www.un.org/terrorism/a57273.htm>.

Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2004, 2005, 2006, 2007 Yılı İlerleme Raporları, http://projeler.meb.gov.tr/pkm1/index.php?option=com_content&view=article&id=142%3Aab-lerleme-raporlar&Itemid=78

Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2008 İlerleme Raporu, http://sam.baskent.edu.tr/belgeler/ilerleme_raporlari/ilerleme_tr_2008.pdf

Terörle Mücadele Kanunu 12.04.1991 tarih ve 3713 sayılı

TEZLER

Aksin, Selim, *Terörizmin Uluslararası Tanım Sorunu*, Ankara, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004.

Çetin, Hüseyin, *Terör ve Terörle Mücadele Bağlamında Türkiye-PKK Örneği; 2003-2008 dönemi*, Ankara, Polis Akademisi Başkanlığı, Yüksek Lisans Tezi, 2009.

Kılıç, Zafer, *Küreselleşme İle İvme Kazanan Uluslararası Terörizm ve Buna Karşı Alınan Önlemler*, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2007.

Pekcan, Ercan, "Soğuk Savaş Sonrası Değişen Güvenlik Kavramı Çerçevesinde Terörizm ve NATO", *KTÜ*, Yüksek Lisans Tezi, , 2007.

Üney, İbrahim, *Organize Suç ve Terörizm İlişkisi: PKK Örneği*, Ankara, Polis Akademisi Başkanlığı, Yüksek Lisans Tezi, 2006.

ÖZGEÇMİŞ

1977 yılında Kırıkkale’de doğan Mustafa Murat SÜMERCAN, ilk ve orta öğrenimini burada tamamladı. 1995 yılında Polis Kolejinden 1999 yılında da Polis Akademisinden mezun olarak Ankara Emniyet Müdürlüğü bünyesinde Komiser Yardımcısı olarak göreve başlamıştır. Terör ve terörizm konularına ilgi duyan M. Murat SÜMERCAN, halen T.C. Trablus Büyükelçiliğinde görev yapmaktadır.